

**TURUN SEUDUN TEKOPOHJAVESIHANKKEEN
YHTEISKUNNALLISTEN VAIKUTUSTEN
ARVIOINTI ALASTARON JA ORIPÄÄN
ALUEILLA**

Turun Seudun Vesi Oy:n julkaisu 2/2002

Turun Seudun Vesi Oy:n julkaisuja 2/2002

Kirjoittaja: FT Anne Virtanen, Turun yliopisto, Maantieteen laitos
Julkaisija: Turun Seudun Vesi Oy
Painopaikka: Allkopi Finland Oy / 2002
ISBN: 951-9253-01-7
ISSN: 1459-0611

Tämä julkaisu on luettavissa ja tallennettavissa Turun Seudun Vesi Oy:n internetsivuilta
www.turunseudunvesi.fi. Julkaisua voi tilata lisää osoitteesta:

Turun Seudun Vesi Oy
Maariankatu 1, 20100 Turku
Puh: 02-2 777 650
Sähköposti: eira.heikura@turunseudunvesi.fi

Kannen kuva: Virttaankankaan alueen asukkaat järjestivät mielenosoituksen
tekopohjavesihanketta vastaan 29.8.2000 Alastaron moottoriradalla. Kuva: Juha Kääriä.

SISÄLLYS

I Johdanto	2
1.1 Turun seudun tekopohjavesihanke	2
1.2 Ympäristövaikutusten arviointi ja tarve lisäselvitykseen	2
1.3 Tavoitteet, aineisto ja menetelmät	3
II Yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin perusteet	5
2.1 Ihmisiin ja talouteen kohdistuvien vaikutusten arviointi	5
2.1.1 Käsitteistöä ja lainsäädännöllinen perusta	5
2.1.2 Kansainvälisiä kokemuksia ja Suomen tilanne	7
2.1.3 Arvioinnin edut ja arviointiprosessi	8
2.2 Vuorovaikutteinen suunnittelu	9
III Alastaron ja Oripään sosiaalis-taloudelliset olot	12
3.1 Väestö	12
3.1.1 Väkiluvut ja muutokset	12
3.1.2 Koulutus	17
3.1.3 Tulot	18
3.1.4 Muuttoliike	20
3.2 Työpaikat ja talous	22
3.2.1 Työpaikat ja työllisyys	22
3.2.2 Kuntien talousarviot	29
3.3 Yritykset	31
3.3 Rakentaminen	34
3.4 Kehittämissuunnitelmat	36
3.5 Yhteenveto kuntien sosiaalis-taloudellisista oloista	38
IV Lehtikirjoitukset	40
4.1 Media ja mielikuvat	40
4.2 Aineisto ja käsiteltävät asiat	40
4.3 Kirjoitusten määrä ja ”puhujat”	41
4.4 Sisältöanalyysi	43
V Kysely- ja haastattelutulokset	48
5.1 Kysely ja haastattelu tutkimusvälineinä	48
5.2 Tutkimukseen valitut	48
5.3 Vastausprosentit ja vastanneet	49
5.4 Aineiston analysointi	53
5.5 Tietämys ja asennoituminen tekopohjavesihankkeeseen	54
5.6 Osallistuminen tekopohjavesihankkeen suunnitteluun	61
5.7 Arviot tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisista vaikutuksista	66
5.7.1 Elämäntapa ja viihtyvyys	66
5.7.2 Taloudellinen tilanne	72
5.7.3 Työllisyys ja työpaikat	76
5.7.4 Yrittäjien näkemykset	83
5.7.5 Ympäristötekijät	89
5.7.6 Kuntien tulevaisuus	98
5.8 Nuorten näkemykset	102
VI Yhteenveto	106
6.1 Paikallisten toimijoiden näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksista	106
6.2 Turun Seudun Vesi Oy:n ”vastaukset” tekopohjavesihankkeen vaikutuksista	108
6.3 Ristiriitojen vähentäminen	110
VII Kirjallisuus	112
LIITE 1 Asukaskyselylomake	113

I JOHDANTO

1.1 Turun seudun tekopohjavesihanke

Turun seudun tekopohjavesihankkeessa on tarkoitus muodostaa Kokemäenjoesta johdettavasta raakavedestä Virttaankankaalla tekopohjavettä Turun seudun käyttöön noin 285 000 asukkaan tarpeita varten. Johdettavan raakaveden ottomäärä joesta vuosikeskiarvona on enintään 110 000 m³/vrk, ja kuukausikeskiarvona laskettuna 130 000 m³/vrk. Kokemäenjoen veden laatua parannetaan Huittisiin tulevalla esikäsittelylaitoksella, minkä jälkeen vesi kuljetetaan putkea pitkin eteenpäin. Alastaron kunnassa Virttaankankaan tekopohjavesilaitoksella vesi imeytetään maaperään. Tekopohjavesijärjestelmän toiminta-alueen pinta-ala Virttaankankaalla on noin 500 ha, josta maanpäällisessä aktiivikäytössä on 25 ha. Varsinainen laitosalue kattaa viisi hehtaaria. Suunnitelmien mukaan laitosalueelle tulevat esikäsittelyn veden vastaanottosäiliö, sähkökeskus, pumppaamo, valvomo, varastotilat, jälkikäsittelyrakennus, puhdasvesisäiliö, kalkkivesilaitteiston huuhteluallas sekä tyhjennys- ja ylivuotovesien allas. Muuten alueelle tulee 12 kappaletta 0,2–2 hehtaarin imeytysaluetta sekä 8 kaivokenttää, joissa on useita kaivoja. Sadetusimeytyksellä vesi ohjataan hiekkakerrosten läpi. Vesi otetaan käyttöön vedenottoalueille rakennettavilla pohjavesikaivoilla, joista se johdetaan putkea pitkin Turun seudulle Saramäen kalliosäiliöön ja edelleen käyttäjäkuntiin (Turun seudun... 2001: vii–ix; Turun Seudun... 2002: 8–14).

Tekopohjavesihankkeesta vastaa Turun Seudun Vesi Oy, joka on kuntien omistama osakeyhtiö. Sen tehtävänä on hankkia ja toimittaa talousvettä Turun seudulle. Osakaskuntia ovat Turku, Kaarina, Paimio, Raisio, Naantali, Parainen, Lieto ja Piikkiö. Tekopohjavesihanke sijoittuu kokonaisuudessaan 15 kunnan alueelle, jotka ovat Huittinen, Vampula, Säkylä, Alastaro, Oripää, Pöytyä, Aura, Lieto, Turku, Kaarina, Parainen, Raisio, Naantali, Paimio ja Piikkiö. Hankkeen kokonaiskustannukseksi on arvioitu 96 milj. €. Tekopohjavesijärjestelmän rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2004 alussa ja saada tuotantokäyttöön vuonna 2008 (Turun seudun... 2001: vii; Turun Seudun... 2002: 2–3, 29).

1.2 Ympäristövaikutusten arviointi ja tarve lisäselvitykseen

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on lakisääteinen ympäristöön kohdistuvien vaikutusten selvitys- ja arviointiprosessi. Siinä tarkastellaan ennen päätöksentekoa suunnitellun hankkeen ja sille vaihtoehtoisten ehdotusten vaikutuksia luontoon ja rakennettuun ympäristöön sekä ihmisten elinoloihin ja hyvinvointiin. Arviointimenettely koskee hankkeita, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, yleensä haitallisia. Osa ympäristövaikutuksista kohdistuu ihmisiin ja elinkeinoelämään, joten hankkeiden vaikutusten arviointiin sisältyy myös elinoloihin ja talouteen kohdistuvien vaikutusten selvittäminen.

Turun seudun tekopohjavesihankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus valmistui kesäkuussa 2001, jonka jälkeen se oli julkisesti nähtävillä ja siitä sai ilmaista mielipiteensä. YVA-menettelyn mukaisesti suunnitellun hankkeen ohella esitettiin kaksi muuta vaihtoehtoa Turun seudun vesihuollon järjestämisestä. Tekopohjavesivaihtoehdossa ajatuksena on veden johtaminen Kokemäenjoesta Virttaankankaalle, jossa se imeytetään tekopohjavedeksi ja kuljetetaan Turun seudulle. 0-vaihtoehdon mukaan Turun seudun

vedenhankinta tapahtuu entiseen tapaan. 0+-vaihtoehdossa Aurajoki toimii pääraakavesilähteenä, ja lisävettä johdetaan tarpeen mukaan Paimionjoesta (Turun seudun... 2001: vi).

YVA-prosessissa ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia selvitettiin lehtikirjoituksista, Ympäristökeskukselle lähetetyistä mielipiteistä ja yleisötilaisuuksien yhteydessä tehdyillä haastatteluilla. Haastatteluihin osallistui Virttaalta kuusi ja muualta Alastarolta ja Oripäästä kummastakin vain yksi henkilö. Kaiken kaikkiaan haastateltujen lukumääräksi jäi 19. Yleisötilaisuuksien etu tiedonkeruumenetelmänä on, että näin saadaan helpolla tavalla ja periaatteessa kaikilta halukkailta mielipide. Ongelmana on, että tilaisuuksissa puhuvat vain äänekkäimmät. Tilaisuuksien ajankohta ei välttämättä sovi kaikille. Kertaluonteisuus ja taustatietojen puute vaikuttavat siihen, että tärkeitä huomautuksia hankkeesta on vaikea tehdä. Yleisötilaisuudet saattavatkin jäädä yksipuoliseksi tiedonvälitystilanteiksi, joskin myös tämä on tärkeää, jotta hankkeen suunnitteluun ylipäättään voidaan osallistua. Osallistujien määrä tekopohjavesihankkeen YVA-prosessissa jäi vähäiseksi, ja kaiken kaikkiaan sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset selvitettiin suppeasti.

Yleisötilaisuuksien lisäksi Turun Seudun Vesi Oy on järjestänyt tiedotustilaisuuksia maanomistajille vesijohtolinjan suunnittelusta. Maanomistajille lähetettiin kutsu tilaisuuksiin, joten tiedotus niistä on toiminut. Tilaisuuksissa maanomistajat saivat kommentoida putkilinjausta ja kertoa muuten mielipiteensä hankkeesta. Monin paikoin linjausta muutettiin alkuperäisistä suunnitelmista mielipiteiden ja teknis-taloudellisten tekijöiden vuoksi (Turun Seudun... 2002: 7).

Hämeen ympäristökeskuksen YVA-lausunnon mukaan yhteiskuntataloudellisista vaikutuksista jäivät selvittämättä Loimaan seutukunnalle ja erityisesti Alastaron kunnalle aiheutuvat vaikutukset. Tarkasteluun on otettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen liittyvät kysymykset, mutta muilta osin sosiaalis-taloudellisia tekijöitä ei ole selvitetty. Tämän vuoksi ihmisiin ja talouteen kohdistuvien vaikutusten lisäarviointi on nähty tarpeelliseksi.

Tekopohjavesihanketta kohtaan on erilaisia näkemyksiä eri toimijaryhmien keskuudessa. Selkein linja on ollut, että tekopohjaveden muodostamisalueella Säköjärvenharjun-Virttaanharjun alueella hanke on saanut vastustajat ääneen, kun veden saannista kiinnostunut Turun seutu on suhtautunut hankkeeseen neutraalisti ja suosisvasti. Hankkeen sosiaalinen hyväksyttävyys saavutetaan eri tahojen yhteisymmärryksellä, mihin voidaan pyrkiä laajalla ja avoimella tiedotuksella sekä hankkeen hyötyjen ja haittojen selvittämisellä.

1.3 Tavoitteet, aineisto ja menetelmät

Tällä tarkastelulla selvitetään Alastaron ja Oripään kuntien yhteiskunnallisia oloja ja Turun seudun tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia tekopohjavesilaitoksen ja sen lähistön putkilinjojen kohdealueilla. Siten selvitys ei tarkastele Huittisten esikäsittelylaitoksen eikä myöskään Saramäen kalliosäiliön vaikutuksia. Osatavoitteet ovat seuraavat:

1. Analysoidaan Alastaron ja Oripään kuntien sosiaalis-taloudelliset olot tilastoaineistojen pohjalta. Tarkasteltavia tekijöitä ovat muun muassa elinkeinorakenne, väestörakenne, työpaikkatarjonta ja yrityskanta. Tämä osuus antaa taustatietoa

- kuntien oloista, ja sitä voidaan käyttää vertailuaineistona mahdollisissa myöhemmissä tutkimuksissa selvitetessä tekopohjavesihankkeen vaikutuksia.
2. Selvitetään tarkastelukunnissa vallitsevia mielipiteitä ja tietämystä tekopohjavesihankkeesta sekä suunnitteluun osallistumista. Vertailuaineistoksi kerätään hankkeen toteuttajan Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien näkemyksiä.
 3. Arvioidaan tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia. Näitä ovat muun muassa kokemukset ja uskomukset hankkeen vaikutuksista elämäntapoihin, elinympäristön laatuun, työpaikkatarjontaan, elinkeinoihin ja kuntien taloudelliseen tilanteeseen.
 4. Selvitetään tekopohjavesihankkeen näkyvyyttä lehdissä, sillä medialla on tärkeä vaikutus hanketta koskevien asenteiden ja tietämyksen muodostumisessa.

Selvityksellä pyritään vastaamaan muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Millaiset ovat Alastaron ja Oripään tämänhetkiset sosiaaliset rakenteet?
- Minkälainen yrityskanta kunnissa on?
- Mikä on kuntien työpaikkatarjonta ja työpaikkaomavaraisuus?
- Minkälainen on eri intressiryhmien (kuntien viranomaisten, yrittäjien, asukkaiden ja Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien) asennoituminen tekopohjavesihankkeeseen?
- Minkälainen tietämys kuntien toimijoilla on hankkeesta?
- Miten tekopohjavesihankkeen uskotaan vaikuttavan kohdealueen elämään, elinympäristöön, yritystoimintaan ja kuntien tulevaisuuteen?
- Miten laajasti ja missä sävyssä tekopohjavesihankkeesta on kirjoitettu sanomalehdissä?

Käytettäviä aineistoja ovat tilastoaineistot, lehtimateriaali sekä kyselyt ja haastattelut. Näiden lisäksi tausta-aineistona toimivat aikaisemmat tutkimukset ja tarkastelukuntien kehittämissuunnitelmat. Tilastoaineistolla selvitetään tutkimuskunnissa tällä hetkellä vallitsevat sosiaalis-taloudelliset olosuhteet, jotta hankkeen edetessä voidaan seurata, miten kuntien yhteiskunnalliset olot ovat kehittyneet. Tekopohjavesihankkeen vaikutusten arviointi pohjautuu eri toimijaryhmien näkemyksiin oletetuista vaikutuksista. Näitä etsitään kyselyillä ja haastatteluilla.

Kyselyaineistoa tarkastellaan niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Määrällisessä tarkastelussa keskitytään sekä absoluuttisiin että suhteellisiin lukuihin. Määrällisellä tarkastelulla löydetään yleisiä linjoja mutta samalla ymmärretään, että kyselyyn osallistuneet edustavat vain tutkimukseen osallistuneiden kuntalaisten joukkoa, eivät kaikkia kuntalaisia. Kyselyyn osallistuneiden mielipiteiden kuvaamisessa käytetään lähinnä prosenttiosuuksia mutta myös absoluuttisia määriä. Aineiston laadullisella käsittelyllä pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan tekopohjavesihankkeeseen liittyviä näkemyksiä ja asenteita. Laadullisella tutkimusotteella tarkastellaan myös, miten tietämys tekopohjavesihankkeesta on rakentunut, minkälaisina tiedotus- ja osallistumismahdollisuudet on koettu ja miten hankkeeseen on voitu vaikuttaa.

Selvitys on tehty Turun yliopiston maantieteen laitoksella Turun Seudun Vesi Oy:n, Alastaron ja Oripään kuntien sekä Loimaan seutukunnan kehittämiskeskuksen toimeksiannosta. Selvityksen on tehnyt FT Anne Virtanen.

II YHTEISKUNNALLISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN PERUSTEET

2.1 Ihmisiin ja talouteen kohdistuvien vaikutusten arviointi

2.1.1 Käsitteistöä ja lainsäädännöllinen perusta

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) on osa ympäristövaikutusten arviointia (YVA). Ihmisiin ja elinoloihin kohdistuvia vaikutuksia on alettu arvioimaan järjestelmällisesti vuoden 1994 YVA-lain säätämisen jälkeen. YVA-lain 2 §:n mukaan ympäristövaikutuksella tarkoitetaan tietyn hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välillisiä tai välittömiä vaikutuksia Suomessa tai sen alueen ulkopuolella:

- ihmisen terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen ja eliöihin sekä näiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön sekä
- luonnonvarojen hyödyntämiseen (Ympäristövaikutusten... 1999, 6).

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa selvitetään hankkeen vaikutuksia terveyteen, hyvinvointiin ja viihtyvyyteen. Selvitysten ja arvioinnin kohteena voi olla hanke, suunnitelma, ohjelma tai päätös. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi toimii ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kaltaisesta suunnittelun ja päätöksenteon apuna. IVA:n avulla arvioidaan mahdollisesti tapahtuvia muutoksia ihmisten hyvinvoinnissa, niin elinympäristössä, yhteisöissä kuin taloudellisissakin oloissa. Näin ollen se on luonteeltaan ennakoivaa ja tulevaisuuteen suuntautuvaa, sillä arvioinnin kohteena ovat vasta suunnitteilla olevat ja mahdollisesti tapahtuvat muutokset (Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin keskeisiä piirteitä ovat:

- ennakointi eli se tarkastelee suunnitteilla olevaa;
- tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi;
- monialaisuus ja yhteistyö;
- osallistuminen ja vuorovaikutus;
- vaiheittain etenevä prosessi (Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Lain mukaan ympäristövaikutukset ja näiden osana terveyteen, viihtyvyyteen ja elinoloihin kohdistuvien vaikutusten arviointi tulee tehdä YVA-asetuksessa (268/1999) määrätyissä hankkeissa ja YVA-lain (468/1994) 24 §:n mukaisissa viranomaisten suunnitelmissa ja ohjelmissa, joilla saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-lain lisäksi maankäyttö- ja rakennuslaissa veloitetaan arvioimaan vaikutukset ympäristöön ja elämään erilaisissa maankäyttösuunnitelmissa. Tärkeä kriteeri ympäristöön ja ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointityön aloittamiseksi on, että hankkeella uskotaan olevan huomattavia vaikutuksia, yleensä haitallisia (Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Hankkeita, joihin sovelletaan lain mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, on monia luonnonvarojen käyttöön otosta niiden teolliseen hyödyntämiseen. Vesihuoltoon liittyvistä hankkeista muun muassa pohjaveden otto ja tekopohjaveden muodostaminen,

kun vuotuinen vesimäärä on vähintään kolme miljoonaa kuutiometriä, vaatii ympäristövaikutusten arviointiprosessin toteuttamisen (Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Ympäristövaikutusten arviointi on kattokäsite, johon sisältyvät luontoon ja rakennettuun ympäristöön sekä ihmisiin ja talouteen liittyvät tekijät. Toisinaan sosiaalis-taloudelliset kysymykset sivuutetaan ja keskitytään pelkästään ympäristötekijöihin, mutta vähitellen tiedon lisääntymisen ja lainsäädännön kehittymisen myötä myös näihin kohdistuvien vaikutusten selvittäminen on nähty olennaisiksi. Seuraavien arviointiprosessiin liittyvien käsitteiden määritelmät pohjautuvat Stakesin Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin käsikirjaan (Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Ympäristövaikutusten arviointiprosessissa (YVA) tarkastellaan hankkeen tai päätöksen ympäristövaikutuksia, vertaillaan eri vaihtoehtojen vaikutuksia ja niiden merkittävyyttä. Prosessissa laaditaan ensin ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sen pohjalta toteutetaan varsinainen arviointi. Tiedot kootaan ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) on YVA:n osa tai itsenäinen arviointiprosessi. Siinä tarkastellaan hankkeen, suunnitelman, ohjelman, päätöksen tai säädösvalmistelun vaikutuksia ihmisen elämään ja elinoloihin. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset voivat olla suoraan terveyteen, elinoloihin, väestöön, palveluihin ja viihtyvyyteen kohdistuvia tai epäsuorempia hyvinvointi- ja elämänlaatuvaikutuksia. Näitä ovat muun muassa luonnon ja rakennetun ympäristön vaikutukset ihmisiin. Tähän liittyvät yhdyskuntarakenteen, maiseman, kaupunkikuvan ja kulttuuriperinnön muutokset ja niiden merkitys ihmisten elämään. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin käsite yhdistää kaksi osa-aluetta: sosiaalisten ja terveyteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin. Koska näihin liittyvät tekijät ovat vaikeasti eroteltavissa ja niiden kesken on päällekkäisyyttä, on alettu käyttää kattokäsitettä ihmisiin kohdistuvat vaikutukset.

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa (SVA) tarkastellaan hankkeen tai toiminnan vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Perinteisesti sosiaalinen vaikutus on tarkoittanut päätöksen, hankkeen tai toimen ihmiseen, yhteisöön tai yhteiskuntaan kohdistuvaa vaikutusta, joka aiheuttaa muutoksia ihmisten hyvinvoinnissa tai sen jakautumisessa. Toisinaan sosiaalinen ymmärretään suppeasti tulonjakoon ja sosiaalipoliittisiin kysymyksiin liittyvänä, mutta sitä voidaan käyttää myös laajemmin ihmisen elämän eri osapuolet käsittävänä käsitteenä englanninkielisen *social*-käsitteen kaltaisesti. Sosiaalisten samoin kuin ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin sisältyy usein negatiivinen lataus. Yhteistä on myös se, että niissä pyritään ennustamaan tulevaisuutta. Englanninkielinen *social assessment* eli sosiaalinen arviointi on myös käytetty termi. Sillä viitataan nykyolojen kuvaukseen, mutta ennustaminen jätetään tekemättä (Barrow 2000: 3).

Terveysvaikutusten arviointi (TVA) tarkoittaa hankkeen tai toiminnan aiheuttamien terveyteen kohdistuvien vaikutusten tunnistamista ja arvioimista. Terveys ymmärretään laajasti niin fyysiseen terveyteen kuin psyykkisiin ja sosiaalisiin tekijöihin kohdistuvina vaikutuksina. Näin saadaan kattava käsitys terveydelliseen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Terveyteen kohdistuva haitta voi olla sairaus, mutta se voi olla myös sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää yhteisöjen tai yksilön terveyttä, kuten elinympäristön heikko laatu. Rajanvetona sosiaaliseen vaikutukseen käytetään

usein sitä, että terveyteen kohdistuvat vaikutukset koskevat ilmanlaadun, melun, talousveden, elintarvikkeiden, uimaveden, maaperän, kemikaalien, säteilyn tai muun mahdollisia terveyshaittoja aiheuttavan tekijän ohjearvon ylittymistä, kun taas henkilökohtaisesti koetut terveyshaitat ja niiden pelko kuuluvat sosiaalisten vaikutusten piiriin. Koettuja terveysvaikutuksia ovat muun muassa terveyden menettämisen pelko, onnettomuusriski tai -uhka sekä pelot hankkeen vaikutuksista elinoloihin ja sitä kautta omaan terveyteen.

Tässä käytetään yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin käsitettä viittamaan ihmisiin eli sosiaalisiin oloihin sekä elinkeinoelämään ja muihin taloudellisiin tekijöihin kohdistuviin vaikutuksiin. Vaikutusten arviointi pohjautuu eri toimijaryhmien kokemuksiin tekopohjavesihankkeen oletetuista vaikutuksista. Siten esimerkiksi talouteen kohdistuvat vaikutukset pohjautuvat asukkaiden, yrittäjien ja kunnan päättäjien ja viranomaisten arvioihin hankkeen vaikutuksista elinkeinoihin ja yritysten toimintaan. Terveyteen kohdistuvien vaikutusten arviointi pohjautuu samankaltaisesti kokemukselliseen puoleen, eli uskomuksiin tekopohjavesihankkeen ympäristöhaitoista ja näiden kautta terveyteen. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin keskeinen tehtävä nähdään tässä tarkastelussa Barrowin (2000: 4) ajatuksen mukaisesti siten, että pyritään vastaamaan kysymykseen, aiheutuuko suunnitellusta toiminnasta huomattavaa muutosta yhteisön elämänlaatuun.

2.1.2 Kansainvälisiä kokemuksia ja Suomen tilanne

Sosiaalisten tai ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on lähtenyt liikkeelle Yhdysvalloista 1970-luvulla. Tällöin säädettiin NEPA-laki (*National Environmental Policy Act*), joka sisälsi ajatuksen monitieteisestä vaikutusten arviointiprosessista. Alunperin tarkoituksena oli yhdistää sosiaalisten vaikutusten arviointi osaksi ympäristövaikutusten selvittämistä, mutta käytännössä luontoon ja ihmisiin kohdistuvat vaikutukset selvitettiin yleensä erillisillä selostuksilla. Sosiaalisten vaikutusten arviointi rajoittui aluksi pääosin taloudellisiin kysymyksiin, ja nekin tarkasteltiin usein erillään muusta ympäristövaikutusten arvioinnista ja toisinaan vasta suunnitelmien toteutuksen jälkeen, jolloin tuloksilla ei ollut enää vaikutusta päätöksentekoon (Juslén 1995: 9; Haverinen 2000: 21–22).

Euroopassa YVA on nähty suppeammin kuin Yhdysvalloissa. YVA on ollut Euroopassa luonnontieteellispainotteista, teknistä ja viranomaisvetoista painottaen fyysisen ympäristön merkitystä päätöksenteossa. Keskeisiä piirteitä ovat kuitenkin osallistuminen, vuorovaikutus ja erilaisiin näkemyksiin liittyvien ristiriitojen sovittelu. Tämä edellyttää myös muiden toimijaryhmien kuin viranomaisten osallistumista arviointiprosessiin, mutta pelkkä osallistuminen ei vielä ole SVA:ta, sillä siihen kuuluvat myös osallistumiskäytännöissä saadun tiedon analysointi ja tulkinta (Haverinen 2000: 22; Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Suomessa sosiaalisten tai ihmisiin kohdistuvien vaikutusten selvittäminen laajeni vasta 1990-luvulla, kun YVA-laki astui voimaan vuonna 1995. Lain myötä myös SVA:n asema virallistui. Tätä ennen oli tehty SVA:ta muun muassa 1970-luvulla Lapin tekoal-lashankkeista. YVA-laissa velvoitetaan arvioimaan ihmisten hyvinvointiin, elinoloihin, terveyteen, maisemaan ja kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset. Lainsäädännön myötä ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi on vakiinnuttanut asemansa, mutta edelleenkin SVA on omaksuttu vaihtelevasti käytäntöön ja myöskin sen toteuttamistapa ja -aika vaihtelevat suuresti. Usein SVA:t ovat olleet suppeita, pinnallisia ja

tehty erillään muusta vaikutusten arvioinnista, mutta vähitellen on alettu kiinnittää enemmän huomiota arviointien laatuun ja niiden vaikuttavuuteen hankkeen eteenpäin viemisessä (Haverinen 2000: 23; Ihmisiin kohdistuvien... 2002).

Eri maiden kokemusten pohjalta ongelmia on lähinnä sosiaalisten vaikutusten arvioinnin integroimisessa YVA-prosessiin. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on tehty usein irrallaan ja toisinaan vasta ympäristövaikutusten arvioinnin jälkeen, jolloin tulosten merkitys päätöksenteossa jää helposti vähäiseksi, jopa olemattomaksi. Ongelmana on ollut myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten erilaisuus verrattuna ympäristövaikutuksiin. Laadulliset ja osittain hyvinkin subjektiiviset vaikutukset vaativat erilaisia tutkimusmenetelmiä kuin objektiivisemmin mitattavat luontovaikutukset. Tämä on johtanut vaikeuteen löytää yhteisymmärrys eri asiantuntijoiden ja hallinnon edustajien kesken (Haverinen 2000: 33).

SVA:n tärkeä tehtävä vaihtoehtojen tarkastelun lisäksi on muutoksen hallinta, joka sisältää haittojen minimoimisen ja seurannan järjestämisen. Viimeaikainen keskustelu sosiaalisten vaikutusten arvioinnista on siirtynyt prosessin suorittamisen tärkeyden korostamisesta laatuksiteerien pohdintaan. Keskeisiä laatuksiteerejä ovat arvioitavana olevan hankkeen sosiaalinen hyväksyttävyyys sekä tasa-arvoisuuden ja kestävyuden vaatimukset (Haverinen 2000: 35).

2.1.3 Arvioinnin edut ja arviointiprosessi

Ihmisiin kohdistuvien tai sosiaalisten vaikutusten arviointi ei ole aina itsestään selvää laajojenkaan ympäristöhankeiden kohdalla. Burdge (1998: 32–33, sit. Haverinen 2000: 34) on esittänyt seuraavat päättäjien ja hankkeiden kehittäjien ja suunnittelijoiden keskuudessa vallitsevat näkemykset, joilla on merkitystä siihen, että arviointiprosessia ei ole nähty tarpeelliseksi ja sitä on väheksytty:

- sosiaalisten vaikutusten ymmärtämiseksi riittää maalaisjärki ja kuka tahansa tietää vaikutuksista, joten arviointiprosessi on turha;
- sosiaalisia vaikutuksia ei voida objektiivisesti mitata, joten niillä ei ole merkitystä;
- sosiaalisia vaikutuksia ilmenee harvoin, joten niiden tarkastelu on vain ajan tuhlausta;
- sosiaaliset vaikutukset liittyvät vain kustannuksiin, joten niiden huomioon otto ainoastaan hidastaa ja estää hankkeiden toteuttamista;
- sosiaalisten vaikutusten arviointi lisää yleensä hankkeen kustannuksia.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi on yleistynyt osittain lainsäädännöllisten velvoitteiden mutta myös arvioinnin tuomien etujen vuoksi. Vaikutusten arviointi lisää suunnittelun ja kehittämistyön demokraattisuutta ja tukee kestäväen kehityksen ajatusta. On todettu, että arviointi vähentää pitkällä tähtäimellä kustannuksia. Eduksi on nähty myös se, että arvioinnilla voidaan tunnistaa erilaisia hankkeisiin kohdistuvia intressejä ja ristiriitoja, joskin vasta näiden tasavertainen huomioon ottaminen takaa demokraattisen suunnittelun. Yleisesti voidaan sanoa, että ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi lisää tietoa, jolloin päätöksenteon tueksi ja hankkeiden eteenpäin viemiseksi saadaan entistä monipuolisempaa aineistoa (SVA-opas 1995: 8–9).

Usein yksittäisen hankkeen vaikutusten arviointi tapahtuu liian myöhään, jotta eri vaihtoehtojen vertailu ja niiden vaikutukset sekä kielteisten vaikutusten ennalta ehkäisy

ja lieventämismahdollisuudet voitaisiin toteuttaa. Tietyn vaihtoehdon valinta ohjaa usein myös arviointia valitun vaihtoehdon vaikutusten selvittämiseen, jolloin prosessi on yksipuolista ja muiden vaihtoehtojen tarkastelu jää vähäiseksi. On myös mahdollista, että arviointi tehdään vain lain säädöksiin vuoksi, jolloin sillä ei ole todellista vaikutusta hankkeen eteenpäin viemiseen tai siitä luopumiseen. Siksi ihmisiin kuten ympäristöönkin kohdistuvien vaikutusten arviointi tulisi tehdä jo strategisia päätöksiä ja suunnitelmia tehdessä, ei niiden jälkeen hankkeen täydennykseksi ja tukemiseksi.

Kun vaikutusten arviointi tehdään riittävän ajoissa, voidaan paremmin ennakoida hankkeen mahdollisesti aiheuttamia niin myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia. Tällöin voidaan myös reagoida ja pyrkiä ehkäisemään ja minimoimaan hankkeeseen liittyviä riskejä ja uhkia. Tämä merkitsee usein taloudellisia säästöjä, sillä ongelmien välttäminen tulee pidemmällä tähtäimellä edullisemmaksi, kuin niiden korjaaminen jälkikäteen. Tästä huolimatta vaikutusten arviointiprosessi nähdään useimmiten ylimääräisenä menoeränä, joka pyritään toteuttamaan pienimuotoisena tai jättää kokonaan tekemättä, mikäli lainsäädäntö ei siihen velvoita.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi noudattaa YVA-prosessin muotoseikkoja, ja parhaimmillaan ne tehdään samanaikaisesti ja tulokset esitetään samassa arviointiselostuksessa. Sosiaalisten vaikutusten arviointi jakaantuu kahteen vaiheeseen: arviointiohjelmavaiheeseen ja arviointiselostusvaiheeseen. Ensimmäinen sisältää lähtötietojen kokoamisen, arviointiohjelman laatimisen ja sosiaalisten vaikutusten tunnistamisen ja rajauksen. Lähtötietoina selvitetään sosiaaliset olosuhteet ennen hankkeen toteuttamista ja määritellään ihmisten elinolojen ja viihtyvyyden taso. Arviointiohjelma sisältää selostuksen siitä, miten sosiaalisten vaikutusten tunnistus ja arviointi tehdään ja mitä vaikutuksia tarkastellaan. Toinen arviointiselostusvaihe sisältää vaikutusten arvioinnin, arviointiselostuksen laatimisen ja SVA:n onnistumisen seurannan (Ympäristövaikutusten... 1999: 21–22).

Turun seudun tekopohjavesihankkeen ympäristövaikutusten arviointi on tehty erillisenä prosessina ennen tämän tutkimuksen tekoa. YVA:ssa käytiin sosiaaliset vaikutukset läpi suppeasti, minkä takia laajempi selvitystyö nähtiin tarpeelliseksi. Tässä kuten YVA-prosessissakin keskitytään yhteen vaihtoehtoon, jolloin vaihtoehtoisten hankkeiden tarkastelut jäävät kokonaan pois. Sosiaalis-taloudellisten vaikutusten arviointi keskittyy tekopohjavesivaihtoehtoon ja sen osalta Virttaankankaan tekopohjavesi-imeytysalueen lähiseudulle, Alastaron ja Oripään kuntiin sekä vähäisiltä osin Säkylän ja Vampulan kuntien harjualueen läheisille alueille. Tarpeen ei ole käydä läpi arviointiohjelma- ja arviointiselostusvaihetta tyypillisen SVA-prosessin kaltaisesti. Tässä raportissa käydään ensin läpi taustatietoina tarkastelukuntien yhteiskunnalliset olot ja lehtiaineisto, minkä jälkeen selvitetään eri toimijaryhmien tietämystä ja osallistumista tekopohjavesihankkeeseen sekä kokemuksia ja uskomuksia hankkeen vaikutuksista elämään, elinkeinoihin ja ympäristöön.

2.2 Vuorovaikutteinen suunnittelu

Asukkaat tai heidän edustajansa, kuten asukasyhdistysten edustajat, ja muut toimijaryhmät, kuten yrittäjät, voivat osallistua YVA-prosessiin ja vaikuttaa hankkeen etenemiseen muun muassa seuraavasti:

- osallistumalla aktiivisesti hanketta käsitteleviin tilaisuuksiin;
- tekemällä muutosehdotuksia arviointiohjelmaan ja -selostukseen;

- osallistumalla lausunto- ja kuulemismenettelyihin;
- vastaamalla mahdollisiin kyselyihin ja osallistumalla haastatteluihin (Ympäristövaikutusten... 1999: 9).

Osallistumismenettely liittyy vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja kommunikatiiviseen työskentelyyn. Vuorovaikutteisen suunnittelun ajatus nousi keskusteluun Suomessa 1980-luvulla, mutta se yleistyi vasta seuraavalla vuosikymmenellä. Lainsäädäntö ja osallistumismenetelmät ovat kehittyneet vuosien kuluessa, paljolti kansainvälisten esimerkkien mukaisesti. Käsitteenä vuorovaikutteinen suunnittelu ei ole ainoa käytössä oleva termi. Muita ovat osallistuva ja kommunikatiivinen suunnittelu. Näissä kaikissa on kyse eri osapuolten osallistumisesta määrättyyn muutoshankkeeseen, kuten alueen kehittämisen suunnitteluun.

Vuorovaikutteinen suunnittelu voidaan määritellä seuraavasti (Paldanius 1997: 8):

Vuorovaikutteisella suunnittelulla tarkoitetaan suunnitteluorganisaation ja viranomaisten järjestämää, suunnitteluorganisaation sisäistä ja suunnitteluorganisaation ja muiden osapuolten välistä informaation vaihtoa ja yhteistyötä.

Vuorovaikutteisella suunnittelulla voidaan jakaa tietoa kohteena olevasta hankkeesta, sen hyödyistä ja haitoista, kuten ympäristövaikutuksista ja kustannuksista. Se mahdollistaa mielipiteen ilmaisun ja vaikuttamisen. Eri toimijaryhmät voivat kertoa vaihtoehtoisista ideoista, joita heillä on mielessään, sillä paikalliset toimijat tuntevat kohdealueen yleensä paremmin, kuin hanketta eteenpäin vievät ulkopuoliset kehittäjät. Näin voidaan välittää tietoa molempiin suuntiin ja hälventää hanketta kohtaan koettuja epävarmuuksia ja riskitekijöitä. Osallistumiskäytännöt toimivat myös tiedonkeruumenetelminä, joiden avulla saadaan selville suunnitellun hankkeen sosiaalisia vaikutuksia.

Osallistuminen ei sinällään ole ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia, vaan se tuottaa tietoa arvioinnin tekoa varten. Tutkijan tehtävä on analysoida osallistumisprosessin tulokset ja päätellä sosiaalis-taloudelliset vaikutukset. Osallistujajoukko jää aina enemmän tai vähemmän rajalliseksi määrällisesti ja/tai laadullisesti, eli osallistujajoukon laajuuden ja/tai eri toimijaryhmien edustavuuden osalta, mikä tulee ottaa huomioon tulosten tulkinnessa.

Periaatteessa vuorovaikutteinen suunnittelu tukee demokraattisuutta ja avoimuutta. Kuitenkin vasta todellinen vaikuttamismahdollisuus merkitsee, että eri toimijoiden näkemykset, toiveet ja tarpeet todella otetaan huomioon. Osittain siksi suunnitteluun osallistumisen tulisi tapahtua jo hankkeen alkuvaiheessa, jolloin pohditaan päämääriä, strategioita ja hankkeen tarvetta. Jos osallistuminen tapahtuu hankesuunnitelman jo valmistuttua, vaikutusmahdollisuudet ovat yleensä vähäiset. Silloin myöskin vaihtoehtoisten suunnitelmien ideointi on useimmiten jo myöhäistä. Tärkeätä olisi antaa mahdollisuudet osallistumiseen prosessin eri vaiheissa, koska sillä on erilaisia tehtäviä eri vaiheissa: tiedonjako, osallisten näkemysten selvittäminen ja keskustelun luominen (Osallistumisen... 2000).

Vuorovaikutuksessa suunnittelija on henkilökohtaisessa kontaktissa osallistujiin. Pieni-muotoisissa hankkeissa tämä onnistuu, mutta isommissa vuoropuhelu ja tiedonvälitys toteutuvat välillisesti esimerkiksi lomakkeiden tai internet-sivustojen välityksellä resurs-

sien rajallisuuden vuoksi. Vuorovaikutusmenetelmät voidaan jakaa yksilömenetelmiin, yleisötilaisuuksiin ja ryhmämenetelmiin. Yksilökohtaisia ovat kirjeet, kyselyt, haastattelut ja suunnittelijan tapaamiset. Yleisötilaisuuksia ovat tiedotus- ja keskustelutilaisuudet, avoimien ovien päivät ja näyttelyt. Pienryhmämenetelmiä ovat työpajat, maastokäynnit ja muut ryhmätyöskentelymuodot. Vuorovaikutusmenetelmät voidaan jakaa myös tehtävän mukaan tiedon jakamiseen, tiedon hankintaan, vuoropuheluun ja yhteistyöhön (Osallistumisen... 2000).

Vuorovaikutusmenetelmä tulee valita tavoitteen mukaan. Yksilömenetelmät ja yleisötilaisuudet soveltuvat tiedon keruuseen ja jakamiseen, kun ryhmämenetelmät toimivat parhaiten vuoropuhelun ja neuvottelun kanavina. Kyselyt ja kirjeet ovat helppoja tapoja saada laaja osallistujajoukko. Yleisötilaisuuksissa on mahdollisuus tiedon jakamiseen ja vuoropuheluun. Tilaisuudet ovat periaatteessa avoimia kaikille ja siten antavat kaikille osallistumismahdollisuuden. Toisaalta kuitenkin aika- ja matkarajoitukset sekä äänekkäimpien ja esiintymishalukkaimpien aktiivisuus merkitsevät, että kaikilla ei ole samanlaisia osallistumismahdollisuuksia. Ryhmämenetelmissä osallistujajoukko on useimmiten pieni, mutta niillä voidaan kerätä yksityiskohtaista tietoa ja päästä syvälliseen keskusteluun (Osallistumisen... 2000).

Tekopohjavesihankkeesta on järjestetty yleisötilaisuuksia, jotka ovat toimineet tiedotuskanavina mutta myös tiedonkeruumenetelminä. Tällä selvityksellä pyritään vuorovaikutteisuuteen lähinnä tiedonkeruumenetelmänä, mutta samalla lomakkeet ja tutkimuksesta tiedottaminen jakavat tietoa.

III ALASTARON JA ORIPÄÄN SOSIAALIS-TALOUDELLISET OLOT

Alastaro ja Oripää sijaitsevat Varsinais-Suomen pohjoisosassa Loimaan seutukunnassa. Alastarolta on matkaa Turkuun runsas 60 kilometriä, ja sen naapurikuntia ovat Huittinen, Loimaa, Loimaan kunta, Oripää, Punkalaidun, Säkylä, Vampula ja Yläne. Kunnan pinta-ala on 259 km². Alastaron kuntakeskus sijaitsee kantatie 41:stä noin 10 kilometrin päässä. Virttaan kylä, jossa asuu noin 500 asukasta, sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn tien varrella. Alastaro on tunnettu moottoriradasta ja Virttaan harjuaalueen liikuntareitistöstä, jotka tuovat kuntaan noin 300 000 kävijää vuodessa.

Oripään naapureita ovat Alastaron, Pöytyän, Yläneen ja Loimaan kunnat. Matkaa Loimaalle on noin 20 ja Turkuun 50 kilometriä. Oripään kokonaispinta-ala on 117 km². Kunta koostuu kahdesta erillisestä alueesta, joista toinen on varsinainen taajama-alue ympäristöineen ja toinen sijaitsee Virttaan-Säkylänharjun alueella. Oripään kylä on mainittu jo vuoden 1421 asiakirjoissa, ja vähitellen asutus laajeni pääteiden varsille nauhamaisesti. Teollisuus sijoittuu pääosin Oripäänkankaalle, ja uusi teollisuus on suunnattu kaavoituksella kantatie 41:n varteen. Yksi kunnan erikoisuus on lentokenttä, jossa tehdään noin 3 000–4 000 lentoa vuosittain. Oripää mainostaa itseään soran ja pohjaveden kunnaksi Virttaan-Oripään harjun ansiosta.

Alastaron ja Oripään kuntien tilastoaineistojen tarkastelu antaa kuvan näiden sosiaalitaloudellisista olosuhteista. Tämä tehdään, jotta tekopohjavesihankkeen edetessä voidaan tarkastella, miten kuntien olot ovat muuttuneet. Väestö- ja elinkeinorakenteet sekä yrityskanta muuttuvat monien muiden tekijöiden vuoksi, mutta tekopohjavesihankkeella on näihin muutoksiin oma vaikutuksensa, etenkin Virttaalla ja sen lähialueilla. Tekopohjavesihankkeella on kohdealueitaan laajemmin monia seurannaisvaikutuksia. Se vaikuttaa uusien yritysten tuloon kuntaan ja asukkaiden halukkuuteen asua kunnassa. Tekopohjavesihankkeen konkreettisen vaikutuksen arviointi on hankalaa, mutta tilastollisen tarkastelun tavoitteena on antaa kuva kuntien nykyisistä olosuhteista taustatiedoksi ja vertailuaineistoksi myöhemmin tehtävälle selvitykselle.

Käsiteltävät muuttujat liittyvät väestötietoihin, elinkeinorakenteisiin ja työllisyyskysymyksiin sekä kuntien taloudellisiin tilanteisiin ja yritystietoihin. Tilastotiedot pohjautuvat Loimaan seutukunnan kehittämiskeskuksen käyttämiin Tilastokeskukselta vuosina 2001 ja 2002 saatuihin tietoihin, jos ei toisin mainita. Monissa kohdissa Alastaron ja Oripään tietoja verrataan Loimaan seutukuntaan ja koko Varsinais-Suomeen, jotta nähdään tarkastelukuntien erityispiirteet ja poikkeavuudet laajempien alueiden yleisistä tekijöistä.

3.1 Väestö

3.1.1 Väkiluvut ja muutokset

Väkiluku ja sen muutos kertoo kunnan koosta ja muutostrendistä. Tarkasteluun on otettu Alastaron ja Oripään väkiluvut ja niiden muutokset viimeisten vuosikymmenien aikana sekä sukupuolittaiset tarkastelut. Koko Varsinais-Suomen väkiluku oli vuoden 2000 lopussa noin 450 000. Näistä Loimaan seutukunnassa asui vajaa 40 000. Alastaron väkiluku oli vuoden 2000 lopussa 3 109 ja Oripään 1 342. Alastarolla oli naisia viisi

vähemmän kuin miehiä, mikä tarkoittaa, että sukupuolijakauma on hyvin tasainen. Oripäässä naisia oli 20 miehiä enemmän, mutta myös siellä ero sukupuolten kesken on pieni (taulukko 1).

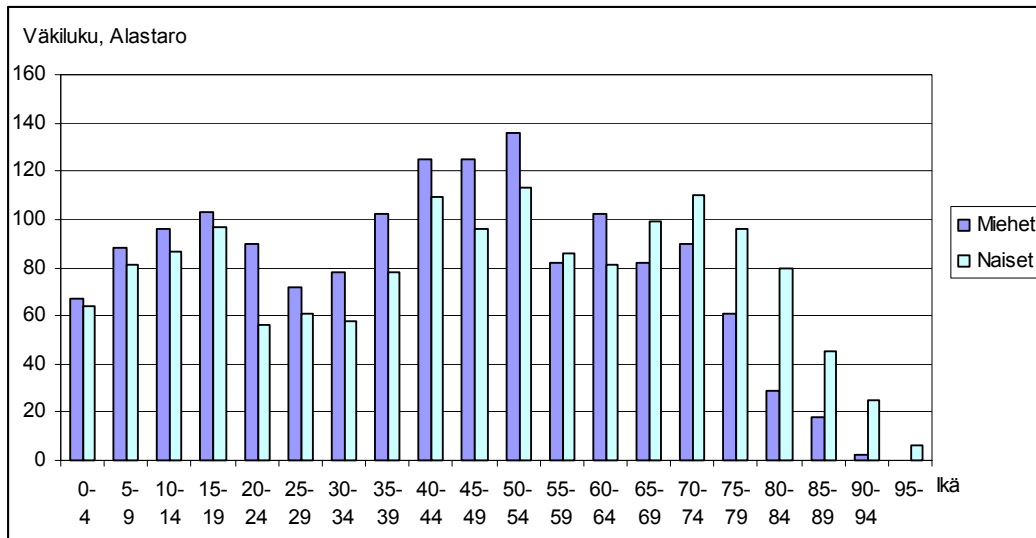
Taulukko 1. Väkiluku 31.12.2001.

Alue	Miehet	Naiset	Yhteensä
Varsinais-Suomi	216 869	232 424	449 293
Loimaan seutukunta	18 253	18 872	37 125
Alastaro	1 548	1 528	3 076
Oripää	640	677	1 317

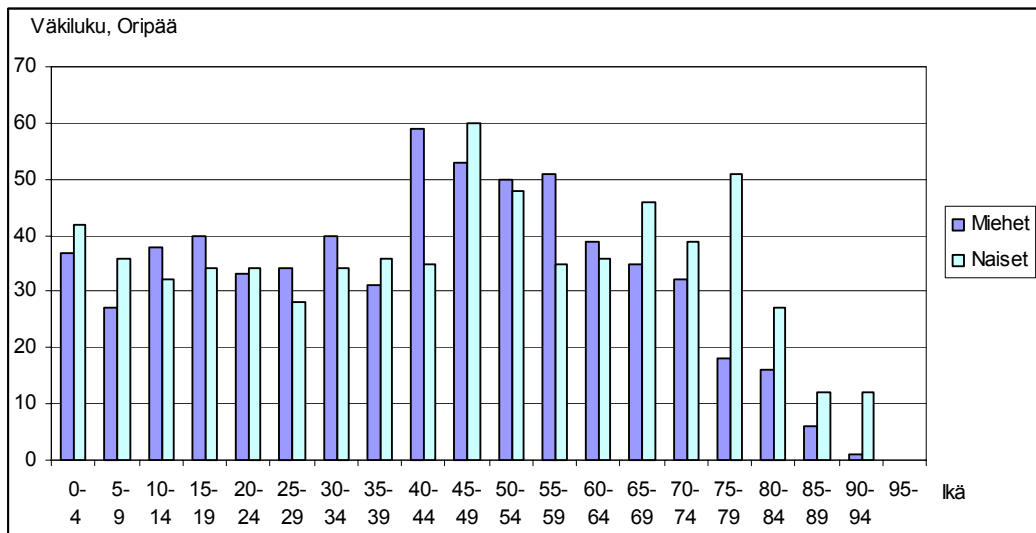
Alastaron ja Oripään ikäpyramidit noudattavat tyypillistä linjaa, jossa korostuvat keski-ikäisten ryhmät muita suurempina. Kunnissa on kuitenkin suhteellisen paljon myös nuoria alle 20-vuotiaita, mutta etenkin Alastarolla 20–30-vuotiaita ja näistä etenkin naisia on kunnissa muita ikäryhmiä vähemmän. Tämä selittyy poismuutolla opiskelun ja myös töiden perässä. Miehiä jää maa- ja metsätalousyrittäjiksi, kun naiset muuttavat kunnasta hakeakseen itselleen muualta toimeentulomahdollisuuksia. Myös Oripäässä on havaittavissa samansuuntainen linja, mutta ei aivan yhtä selkeänä kuin Alastarolla. Sukupuolijakauma tasoittuu vanhempien ikäluokkien keskuudessa, ja kuten yleisesti länsimaisissa yhteiskunnissa naisten osuus kasvaa suhteessa miehiin mitä vanhempia ryhmiä tarkastellaan (taulukko 2 ja kuvat 1 ja 2).

Taulukko 2. Alastaron ja Oripään ikä- ja sukupuolijakaumat 31.12.2001.

Ikäryhmä	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Alastaro	Oripää	Alastaro	Oripää	Alastaro	Oripää
0-4	67	37	64	42	131	79
5-9	88	27	81	36	169	63
10-14	96	38	87	32	183	70
15-19	103	40	97	34	200	74
20-24	90	33	56	34	146	67
25-29	72	34	61	28	133	62
30-34	78	40	58	34	136	74
35-39	102	31	78	36	180	67
40-44	125	59	109	35	234	94
45-49	125	53	96	60	221	113
50-54	136	50	113	48	249	98
55-59	82	51	86	35	168	86
60-64	102	39	81	36	183	75
65-69	82	35	99	46	181	81
70-74	90	32	110	39	200	71
75-79	61	18	96	51	157	69
80-84	29	16	80	27	109	43
85-89	18	6	45	12	63	18
90-94	2	1	25	12	27	13
90-	0	0	6	0	6	0
Yhteensä	1 548	640	1 528	677	3 076	1 317

Kuva 1. Alastaron väkiluku ikäryhmittäin 31.12.2001.

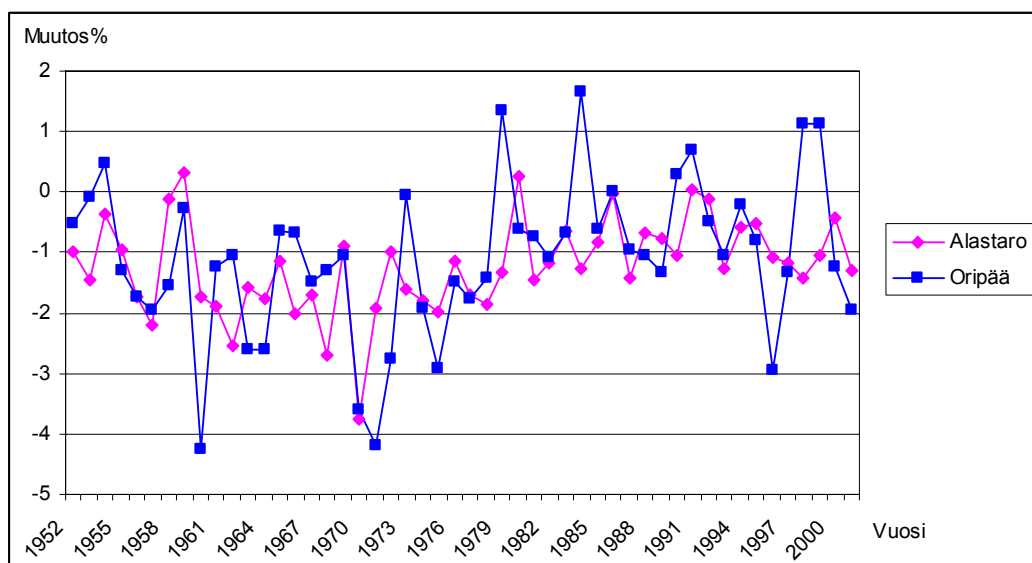
Kuva 2. Oripään väkiluku ikäryhmittäin 31.12.2001.

Molempien tarkastelukuntien väkiluvut ovat pienentyneet huomattavasti viimeisten 50 vuoden aikana. Alastarolla oli vuonna 1951 lähemmäs 6 000 asukasta, kun lukema oli vuonna 2000 enää runsas 3 000. Väheneminen on tapahtunut vähitellen vuosien kuluessa, joten muutokselle ei ole löydettävissä mitään selkeää tapahtumaa tai aikaa. Koko Suomen kattava kaupungistuminen ja maaseudun tyhjeneminen selittävät muutosta yleisen syntyvyyden vähenemisen ohella. Oripäässä oli vuonna 1951 noin 2 300 asukasta, kun se 50 vuotta myöhemmin oli tuhat vähemmän, ainoastaan noin 1 300. Oripäässä väkiluku on pienentynyt vähitellen vuosien mittaan, joskin alkuvuosikymmeninä väheneminen oli jonkin verran voimakkaampaa. Tämän suuntainen linja on havaittavissa myös Alastaron väkiluvun kehityksessä, joten voidaan sanoa, että maaltamuutto on tärkeä syy kuntien väkilukujen vähenemiseen. Kuvasta 3 havaitaan, että Oripäässä väestömuutos on vaihdellut enemmän, kun taas Alastarolla muutosprosentti vuosien

välillä on ollut tasaisempaa ja pysytellyt alle kolmen prosentin. Toisin sanoen, Oripäässä väkilukumuutos on ollut muutamana vuonna huomattava. Selkeästi erottuvat vuodet 1960 ja 1971, jolloin väkiluku väheni edelliseen vuoteen verrattuna yli neljä prosenttia (taulukko 3 ja kuva 3).

Taulukko 3. Väestömuutokset 1951–2001 viiden vuoden välein.

Vuosi	Alastaro	Oripää
1951	5 712	2 293
1960	5 203	2 047
1965	4 754	1 886
1970	4 249	1 737
1975	3 908	1 540
1980	3 685	1 480
1985	3 491	1 458
1990	3 355	1 414
1995	3 274	1 388
2000	3 109	1 342
2001	3 076	1 317

Kuva 3. Väestömuutokset (%) Alastarolla ja Oripäässä 1952–2000.

Yksityiskohtainen tarkastelu 1990-luvun väkilukumuutoksista kertoo, että lasku on ollut tasaista koko ajan. Vähentäminen on ollut määrällisesti pientä, mutta kuntien elinkyvyn kannalta merkityksellistä on, että suunta on ollut koko ajan laskeva. Jatkuva väkiluvun väheneminen johtaa asuntojen tyhjenemiseen, palvelujen käyttämättömyyteen ja mahdollisesti loppumiseen, ja tämä taas voi johtaa lisääntyvään poismuuttoon. Sukupuolit-
tain väkiluvun vähenemisessä tutkimuskunnissa ei ole suurtakaan eroa. Naisten luku-

määrä on vähentynyt suhteellisesti hieman miehiä enemmän, mutta mistään olennaisesta erosta ei voi puhua (taulukot 4 ja 5).

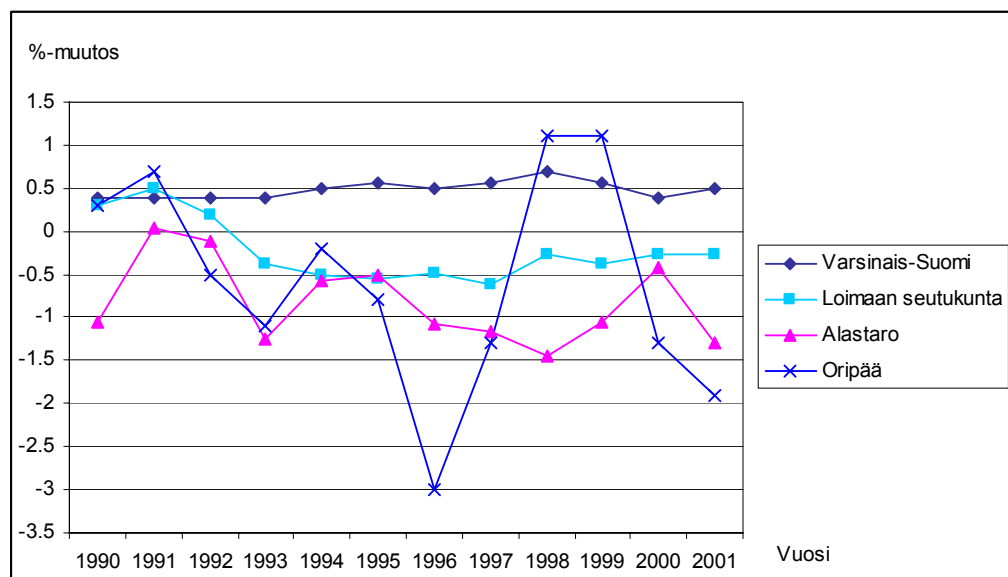
Taulukko 4. Alastaron väkilukumuutokset 1990–2000.

Vuosi	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Miehet	1 652	1 661	1 656	1 645	1 628	1 622	1 609	1 601	1 575	1 563	1 557
Naiset	1 703	1 695	1 696	1 665	1 663	1 652	1 630	1 600	1 580	1 559	1 552
Yhteensä	3 355	3 356	3 352	3 310	3 291	3 274	3 239	3 201	3 155	3 122	3 109

Taulukko 5. Oripään väkilukumuutokset 1990–2000.

Vuosi	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Miehet	684	688	682	678	687	677	656	652	660	669	661
Naiset	730	736	735	724	712	711	691	677	684	690	681
Yhteensä	1 414	1 424	1 417	1 402	1 399	1 388	1 347	1 329	1 344	1 359	1 342

Oripään suhteellinen väkilukumuutos on vaihdellut huomattavasti enemmän kuin Alastarolla. Myöskin verrattaessa suhteellisia muutoksia koko Varsinais-Suomen ja Loimaan seutukunnan lukujen kanssa, Oripää erottuu näistä. Koko Varsinais-Suomen alueella väkiluku on prosentuaalisesti ollut nousussa koko 1990-luvun, kun taas etenkin 1990-luvun alkuvuosina Loimaan seutukunnan väkiluku oli laskeva, joskin vain alle prosentin vuosilukemalla (kuva 4).

Kuva 4. Väestömuutokset (%) 1990–2001.

Alastaron ja Oripään väkiluvut ovat myös ennusteen mukaan laskussa. Etenkin Alastaron ennusteen mukaan syntyneiden ja kuolleiden nettoerotus on vuonna 2001 jopa 18, kun se vuonna 2000 oli 8. Oripäässä tilanne on tasaisempi, mutta vaikka lasku ei enää

tulevaisuudessa liiemmin kasvaisikaan, niin suunta on kuitenkin negatiivinen eli väkiluku jatkaa laskuaan (taulukko 6).

Taulukko 6. Väkilukumuutokset vuosina 2000–2001 Alastarolla ja Oripäässä (*ennakkotieto).

Kunta	Syntyneet	Kuolleet	Netto
Alastaro			
2001*	35	53	-18
2000	28	36	-8
Oripää			
2001*	12	18	-6
2000	17	24	-7

3.1.2 Koulutus

Koulutustaso luonnehtii yhtenä mittarina väestöä. Tarkasteltavia muuttujia ovat tutkinnon suorittaneet sekä yleinen koulutustaso ikäryhmittäin. Sekä Alastarolla että Oripäässä on tutkinnon suorittaneita yli 15-vuotiaita koko asukasmäärästä runsas kolmannes, Alastarolla 1 310 ja Oripäässä 526 henkilöä. Tämä on prosentuaalisesti hieman pienempi määrä kuin koko Varsinais-Suomessa, jossa tutkinnon suorittaneita on runsas 200 000, kun asukasmäärä on yhteensä noin 450 000. Myöskin verrattaessa koko maan suhteelliseen osuuteen, Alastaro ja Oripää jäävät hieman keskimääräistä alhaisemmille lukemille (taulukko 7).

Taulukko 7. Koulutustaso 31.12.2000.

Alue	Tutkinnon suorittanut väestö yht. (yli 15 v.)	Koulutustaso (VKTM-indeksi) ikäryhmittäin	
		20 v. täyttäneet	25-34-vuotiaat
Alastaro	1 310	204	341
Oripää	526	185	346
Vars.-Suomi	217 972	274	379
Koko maa	2 486 557	279	390

Väestön koulutustaso on mitattu perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti. Siten esimerkiksi koulutustasoluku 246 kertoo, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun jälkeen. Koulutustaso on korkeampi kaikilla tarkastelluilla alueilla 25–34-vuotiaiden kuin näitä nuorempien keskuudessa. Tämä selittyy paljolti sillä, että alle 25-vuotiaiden opiskelu on usein vielä kesken, jolloin lukema luonnollisesti jää pienemmäksi. Alastarolla koulutustaso on hieman korkeampi nuorempien keskuudessa kuin Oripäässä, mutta tilanne muuttuu vanhemman ikäryhmän keskuudessa. Verrattaessa tutkimuskuntien koulutustasoa Varsinais-Suomen ja koko Suomen lukuihin, ne jäävät jonkin verran alhaisemmiksi. Tämä kertoo siitä, että Alastarolla ja Oripäässä opiskellaan keskimäärin hieman lyhyempi aika kuin yleisesti maakunnassa ja koko maassa (taulukko 7).

Koulutusasteittainen tarkastelu tehdään 25–64-vuotiaasta väestöstä, sillä suuri osa väestöstä on saattanut opintonsa loppuun 25-vuotiaana, kun taas yli 64-vuotiaat ovat

pääosin työmarkkinoiden ulkopuolella. Alastarolla pelkästään perusasteen suorittaneita on noin kolmannes väestöstä, kun Oripäässä puolestaan lähes 40 prosenttia. Molemmissa kunnissa on eniten keskiasteen suorittaneita, kun taas korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on noin viidennes asukkaista. Verrattaessa Varsinais-Suomen ja koko Suomen lukuihin havaitaan, että Alastarolla ja Oripäässä on keskimääräistä enemmän alemmin koulutettuja ja vastaavasti vähemmän korkeasti koulutettuja. Tämä on ihan normaalia ajateltaessa kuntien maaseutumaisuutta, sillä yleensä korkea koulutus kasaantuu kaupunkimaisille alueille (taulukko 8).

Taulukko 8. Eri asteisen tutkinnon suorittaneet 25–64-vuotiaista (%) 31.12.2000.

Alue	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste
Alastaro	33.6	45.4	20.9
Oripää	38.7	42.7	18.7
Vars.-Suomi	29.0	40.1	30.9
Koko maa	28.2	40.4	31.4

Ikäryhmittäinen tarkastelu tutkinnon suorittamisesta osoittaa, että koulutus on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina. Alastarolla ja Oripäässä 55–64-vuotiaista noin kolmannes on suorittanut tutkinnon, kun taas 25–34-vuotiaista lähes 90 prosenttia. Sen sijaan Varsinais-Suomen ja koko maan kohdalla lukemien erot eivät ole yhtä suuret, vaikkakin samansuuntainen linja vallitsee myös laajemmin. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita ja tutkijakoulutuksen saaneita Alastarolla ja Oripäässä on vain muutama prosentti väestöstä, kun taas 25–34-vuotiaiden keskuudessa lukema on koko Suomessa noin 10 prosenttia. Yhteenvetona voi todeta, että Alastarolla ja Oripäässä koulutustaso on jonkin verran alhaisempi niin tutkinnon laadun kuin opiskelujen kestonkin suhteen kuin keskimäärin Suomessa (taulukko 9).

Taulukko 9. Tutkinnon suorittaneet ikäryhmittäin (%) ja ylemmän korkeakoulu- ja tutkijakoulutusasteen suorittaneet (%) 31.12.2000.

Alue	Tutkinnon suorittaneet			Ylemmän tutkinnon suorittaneet		
	Yli 15 v.	25-34 v.	55-64 v.	Yli 20 v.	25-34 v.	55-64 v.
Alastaro	50.1	86.8	38.4	2.3	4.7	3.4
Oripää	46.8	88.7	34.4	1.5	2.3	0.0
Vars.-Suomi	58.9	83.7	49.5	6.3	10.3	5.4
Koko maa	59.7	85.0	49.3	6.4	10.6	5.5

3.1.3 Tulot

Kuntalaisten tulot ja niiden muutos kertovat asukkaiden elintasosta ja myös koko kunnan elinkyvystä muun muassa verotulojen kautta. Tulonsaajia on molemmissa kunnissa noin 85 prosenttia koko asukasmäärästä. Ansiotuloja saaneita on hieman vähemmän, ja pääomatuloja saaneita on noin kolmannes väestöstä. Kuntien kokonaistulot ja -verot näkyvät taulukosta 10. Mielenkiintoinen lukema on etenkin keskimääräinen tulo tulonsaajaa kohden, jossa näkyy Alastaron hieman alhaisempi luku (81 298 mk) Oripäähän (87 698 mk) verrattaessa. Samansuuntainen linja näkyy muun muassa valtionveron

alaisten tulojen kohdalla, sillä Alastaron kaksinkertainen lukema Oripäähän verrattuna ei vastaa väkilukumäärää. Toisin sanoen, Alastarolla tulot ovat henkeä kohti pienemmät kuin Oripäässä (taulukko 10).

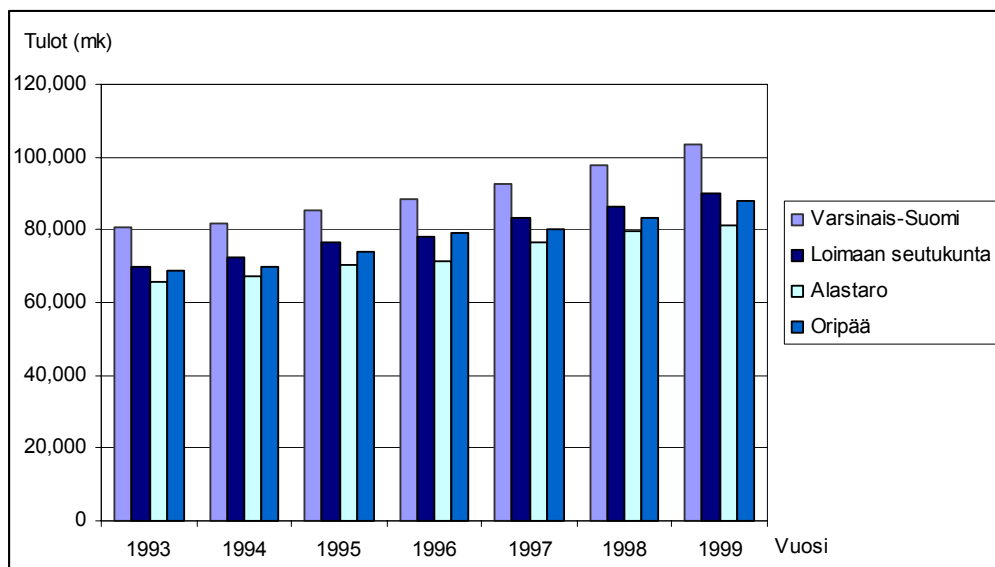
Taulukko 10. Luonnollisten henkilöiden tulot (1 000 mk) vuonna 1999 (mukana kaikki tulonsaajat, jotka ko. vuonna ovat saaneet veronalaisia tuloja tai omistivat veronalaisia varoja vähintään 10 mk).

Tulomuoto	Alastaro	Oripää
Tulonsaajien luku	2 662	1 155
Ansiotuloja saaneita	2 587	1 126
Pääomatuloja saaneita	999	440
Valtionveron alaiset tulot yhteensä	216 415	101 291
Ansiotulot valtionverotuksessa	195 944	90 185
Pääomatulot yhteensä	20 471	11 106
Valtionverot yhteensä	16 695	9 042
Tuloveron osuus ansiontulon veroista	11 876	6 408
Kunnallisvero	24 440	11 428
Kirkollisvero	2 197	1 123
Keskim. tulot/tulonsaaja (mk)	81 298	87 698

Verrattaessa Alastaron ja Oripään keskimääräisiä tuloja tulonsaajaa kohti Loimaan seutukunnan ja Varsinais-Suomen lukemiin huomataan, että näissä tulotaso on vertailukuntia alhaisempi. Etenkin koko Varsinais-Suomi erottautuu pienemmistä tarkastelualueista. Vuonna 1999 koko Varsinais-Suomen keskimääräiset tulot asukasta kohden olivat 103 545 mk ja Loimaan seutukunnassa 89 942 mk, kun Alastarolla ja Oripäässä jäätiin runsaaseen 80 000 markkaan. Lukujen eroja selittää Turun ja sen keskimääräistä koulutetumman väestön korkeampi tulotaso samoin kuin Salo ja sen viimeaikainen taloudellinen kasvu. Mielenkiintoinen piirre 1990-luvun tulokehityksessä on, että markkamääräinen kasvu on ollut suhteellisen sama eri alueilla. Toisin sanoen, prosentuaaliset tuloerot eivät ole liiemmin muuttuneet, mutta tulotaso on säilynyt Alastarolla ja Oripäässä huomattavasti alhaisempana kuin keskimäärin koko Varsinais-Suomessa (taulukko 11 ja kuva 5).

Taulukko 11. Keskimääräiset tulot/tulonsaaja (mk) vuosina 1993–1999.

Alue	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Vars.-Suomi	80 536	81 510	85 555	88 675	92 827	97 678	103 545
Loimaan seutuk.	70 016	72 502	76 790	78 282	83 448	86 525	89 942
Alastaro	65 618	67 350	70 461	71 534	76 723	79 820	81 298
Oripää	68 958	69 866	73 856	79 022	79 931	83 461	87 698

Kuva 5. Keskimääräiset tulot / tulonsaaja vuosina 1993–1999.

3.1.4 Muuttoliike

Kunnan muuttoliike koostuu tulo- ja lähtömuutosta. Vuonna 2000 Alastaroon muutti 124 henkilöä, mutta sieltä lähti hieman enemmän, 130 henkilöä. Oripäässä vallitsi samanlainen suuntaus, sillä tulijoita oli 55 ja lähtijöitä 67. Vuoden 2001 ennuste lupasi kuntien väestönkasvun kannalta vielä huonompia näkymiä. Tulo- ja lähtömuuton erotus eli nettomuutos kertoo kunnan väkiluvun kehityksen yhdessä syntyvyyden ja kuolleisuuden kanssa. Vuonna 2000 sekä Alastaron että Oripään väkilukujen kokonaismuutos on ollut jonkin verran miinuksella, mutta ennusteen mukaan seuraavan vuoden tilanne on huonompi (taulukko 12). Lukemat ovat pieniä, mutta jatkuvasti väkilukua pienentävä trendi voi johtaa pitkällä aikavälillä moniin ongelmiin. Tulomuuttoon vaikuttavat kunnan vetotekijät eli ne voimavarat, joilla kunta voi itseään markkinoida ja siten houkutella uusia asukkaita alueelleen. Kuntaan voidaan muuttaa myös muista syistä, voidaan esimerkiksi palata entiselle synnyinseudulle. Vastaavasti lähtömuuttoon vaikuttavat toisten alueiden vetotekijät sekä lähtöalueen työntekijät eli ne negatiiviset tai pakottavat tekijät, jotka saavat aikaan päätöksen siirtyä muualle.

Taulukko 12. Muuttoliike vuosina 2000–2001 (*ennakkotieto).

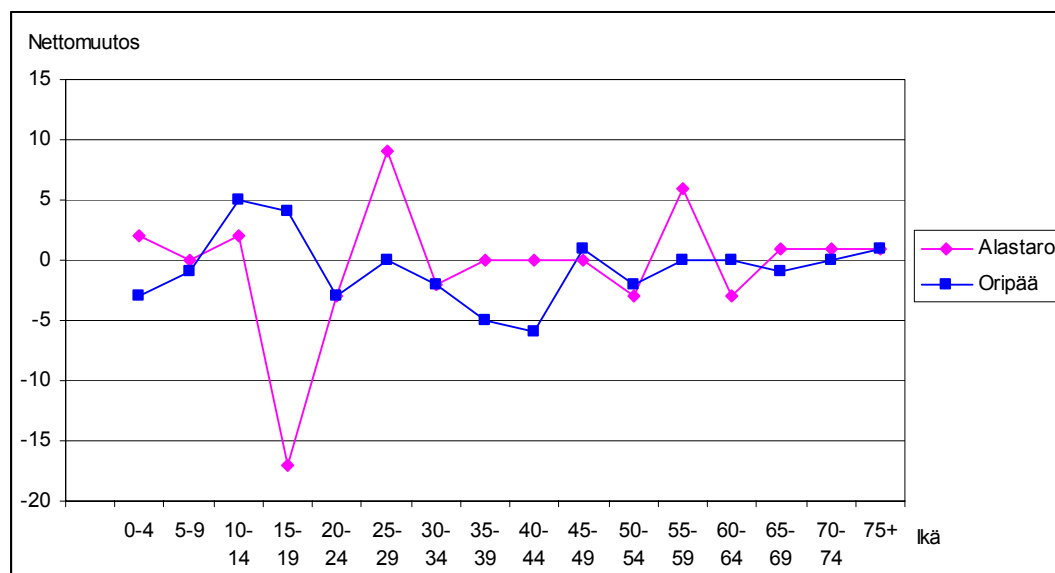
Kunta	Tulomuutto	Lähtömuutto	Nettomuutto	Nettosiirtol.	Muutos yht.
Alastaro					
2001*	117	137	-20	-2	-22
2000	124	130	-6	-1	-7
Oripää					
2001*	59	77	-18	-2	-20
2000	55	67	-12	2	-10

Muuttoliikkeen ikäryhmittäinen tarkastelu kertoo, että Alastarolta muuttaa eniten pois 15–24-vuotiaita, 55 henkilöä, kun taas kuntaan muuttaa eniten 25–29-vuotiaita, yhteensä

50 henkilöä. Tämä selittyy sillä, että peruskoulun jälkeen monet lähtevät opiskelemaan muualle, mutta tutkinnon suorittamisen jälkeen ja mahdollisesti muutenkin perheen perustamisen tullessa ajankohtaisesti osa palaa takaisin kotikuntaansa. Nuorten kohdalla väkiluvun nettomuutos on selkeästi negatiivinen. Oripäässä ei ole havaittavissa samanlaisia muuttosysäyksiä iän mukaan. Kaikkein liikkuvimpia ovat 15–29-vuotiaat. Oripäässä tulo- ja lähtömuuton osuudet ovat suurin piirtein samat, sillä lähtijöitä on yhteensä näissä ikäluokissa 27 ja kuntaan muuttavia on 28 (taulukko 13 ja kuva 6).

Taulukko 13. Muuttoliike vuonna 2000 ikäryhmittäin Alastarolla ja Oripäässä.

Ikäryhmä	Tulomuutto		Lähtömuutto		Nettomuutto	
	Alastaro	Oripää	Alastaro	Oripää	Alastaro	Oripää
0-4	7	4	5	7	2	-3
5-9	7	0	7	1	0	-1
10-14	6	5	4	0	2	5
15-19	10	9	27	5	-17	4
20-24	25	11	28	14	-3	-3
25-29	25	8	16	8	9	0
30-34	4	5	6	7	-2	-2
35-39	8	4	8	9	0	-5
40-44	7	2	7	8	0	-6
45-49	3	3	3	2	0	1
50-54	6	1	9	3	-3	-2
55-59	8	0	2	0	6	0
60-64	0	2	3	2	-3	0
65-69	3	0	2	1	1	-1
70-74	3	0	2	0	1	0
75-	2	1	1	0	1	1
Yhteensä	124	55	130	67	-6	-12

Kuva 6. Väestön nettomuutos vuonna 2000 ikäryhmittäin.

Koulutusasteen mukainen nettomuutto on Alastarolla voimakkainta perusasteen tutkinnon suorittaneiden keskuudessa (-6 henk.), kun taas Oripäässä eniten tappiollista muut-

toa tapahtuu keskiasteen tutkinnon suorittaneiden keskuudessa (-12 henk.) (taulukko 14). Lukemat kertovat siitä, että alhaisen koulutuksen saaneet muuttavat aktiivisesti pois kunnista. Kuitenkin suurin selittäjä koulutusasteen mukaiselle nettomuutolle on yksinkertaisesti se, että kunnissa on eniten perus- ja keskiasteen suorittaneita, joten näiden osuudet luonnollisesti kasvavat suhteessa korkeasti koulutettuihin, joita kunnissa on niin määrällisesti kuin suhteellisestikin huomattavasti vähemmän.

Taulukko 14. Nettomuutto koulutusasteittain vuonna 2000 (15 vuotta täyttäneet).

Kunta	Yhteensä	Perusaste	Keskiaste	Alin korkea-koulutus	Alempi kor-keakoulutus	Ylempi kor-keakoulutus	Tutkija-koulutus
Alastaro	-10	-6	-1	1	-3	-1	0
Oripää	-13	5	-12	-3	-1	-2	0

3.2 Työpaikat ja talous

3.2.1 Työpaikat ja työllisyys

Kunnan työpaikkatarjonta vaikuttaa asukkaiden halukkuuteen asua kunnassa ja muuttaa sinne sekä kunnan taloudelliseen tilanteeseen. Vuonna 1999 Alastarolla oli työpaikkoja 956 ja Oripäässä 520. Vuoden 2000 ennakkotiedon mukaan Alastarolla tapahtuu pientä laskua, mutta Oripäässä puolestaan odotetaan tulevan neljä uutta työpaikkaa. Työllinen työvoima on molemmissa kunnissa jonkin verran isompi, Alastarolla 1 212 ja Oripäässä 561 henkilöä vuonna 1999. Alastarolla on suhteellisesti enemmän työvoimaa kuin tarjolla olevia työpaikkoja, mikä kertoo työpaikkaomavaraisuuden olevan pienempi kuin Oripäässä (taulukko 15).

Taulukko 15. Työlliset, työpaikat ja työpaikkaomavaraisuusaste vuosina 1999 ja 2000 (*ennakkotieto).

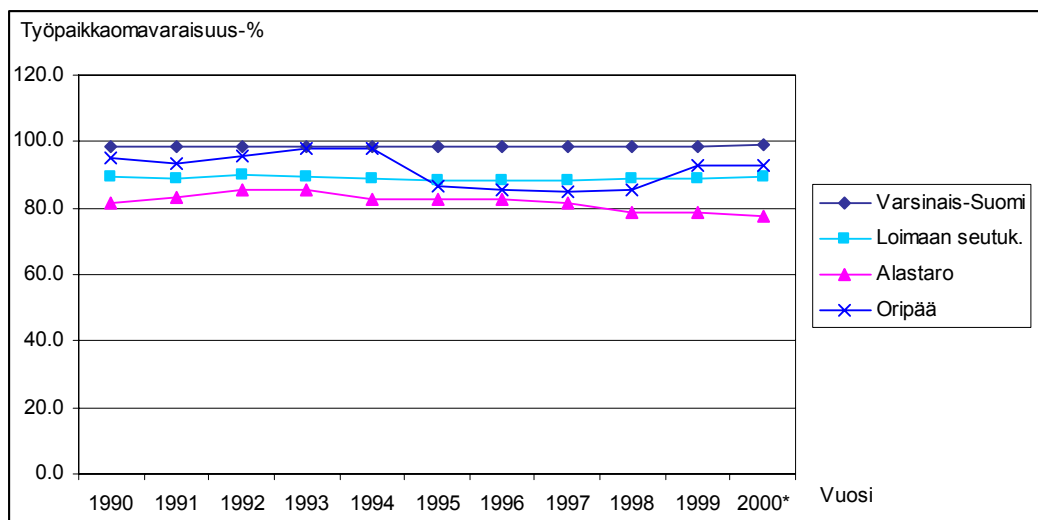
Alue	Työlliset	31.12.2000* Työpaikat	Omavar. %	Työlliset	31.12.1999 Työpaikat	Omavar. %
Vars.-Suomi	198 143	196 168	99.0	193 145	190 487	98.6
Loimaan seutukunta	15 508	13 831	89.2	15 280	13 559	88.7
Alastaro	1 206	934	77.4	1 212	956	78.9
Oripää	563	524	93.1	561	520	92.7

Työpaikkaomavaraisuus on olennainen tekijä selvitettäessä, kuinka paljon kunta voi tarjota asukkailleen työpaikkoja, joskin aina tapahtuu siirtymistä kunnasta toiseen työn perässä. Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueella työssäkäyvien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli sata prosenttia, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä. Jos taas työpaikkaomavaraisuus on alle sata prosenttia, on tilanne päinvastainen, eli alueella on vähemmän työpaikkoja kuin työllistä työvoimaa.

Alastaron työpaikkaomavaraisuusprosentti vuonna 1999 oli 78.9, kun se Oripäässä oli huomattavasti korkeampi 92.7 (taulukko 15). Toisin sanoen, Oripää pystyy tarjoamaan useammalle kunnassa asuvalle työikäiselle työpaikan kuin Alastaro. Prosenttiluku kertoo

kuitenkin ainoastaan karkean lukumääräarvion työpaikkatarjonnasta, jolloin tarkastelematta jää muun muassa työpaikkojen luonne eli minkä alan työpaikkoja on tarjolla. Tämä taas on tärkeä tekijä työpaikkaa haettaessa ja siten työvoiman työllistymisessä.

Verrattaessa tarkastelukuntien työpaikkaomavaraisuuslukuja koko Varsinais-Suomeen ja Loimaan seutukuntaan havaitaan, että Varsinais-Suomi pystyy tarjoamaan alueellaan lähes jokaiselle työlliselle työpaikan 98.6 prosentin työpaikkaomavaraisuusasteellaan. Siten yleinen maakunnan työpaikkaomavaraisuus on tutkimuskuntia parempi. Sen sijaan Loimaan seutukunnassa lukema on pienempi kuin Oripäässä mutta isompi kuin Alastarolla (taulukko 15). Tämä kertoo siitä, että Oripäässä on seutukuntaa keskimääräistä parempi työpaikkaomavaraisuus, kun taas Alastaro jää seutukunnan keskiarvon taakse. 1990-luvun kuluessa työpaikkaomavaraisuuslukemissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, mutta jonkin verran Alastaron tarjonta on heikentynyt ja Oripään puolestaan parantunut (kuva 7).

Kuva 7. Työpaikkaomavaraisuusaste 1990–2000 (*ennakkotieto).

Työllisten ja työpaikkamäärien kehitys on ollut laskusuunnassa koko 1990-luvun. Kun vuonna 1990 Alastarolla oli työllisiä 1 391 ja työpaikkoja 1 136, niin vuonna 2000 työllisten määrä oli pudonnut 1 206:een ja työpaikkojen 934:ään. Vastaavasti Oripäässä oli 1990-luvun alussa 643 työllistä ja 610 työpaikkaa, kun vuonna 2000 lukemat olivat 563 ja 524. Suhteellisesti eniten on laskenut Alastaron työpaikkojen määrä, noin 18 prosenttia, kun työllisten määrä on vähentynyt noin 13 prosenttia Oripään kaltaisesti. Oripäässä sen sijaan työpaikat eivät ole suhteellisesti vähentyneet yhtä paljon kuin Alastarolla, joten Alastaron työpaikkaomavaraisuus on heikentynyt viimeisten vuosien kuluessa Oripäätä enemmän (taulukko 16).

Työttömiä oli vuoden 2002 maaliskuussa Alastarolla 144 ja Oripäässä 46, ja työttömyysaste oli Alastarolla 10.5 ja Oripäässä 7.4 (taulukko 17). Verrattaessa työttömyysasteita Loimaan seutukunnan keskiarvoon 9.1 voidaan sanoa, että Oripäässä tilanne on suhteellisen hyvä mutta Alastarolla hieman keskimääräistä heikompi. Kuitenkin seudun keskuksessa Loimaalla tilanne on tarkastelukuntia heikompi samoin kuin Turussa, jossa työttömyysaste oli 13.6 (Varsinais-Suomen TE-keskus/Maakunnan tila 2002: 12).

Taulukko 16. Työllisten ja työpaikkamäärien kehitys vuosina 1990–2000 Alastarolla ja Oripäässä (vuoden 2000 tiedot ennakkotietoja).

Vuosi	Alastaro		Oripää	
	Työlliset	Työpaikat	Työlliset	Työpaikat
1990	1 391	1 136	643	610
1991	1 313	1 091	601	561
1992	1 190	1 014	564	538
1993	1 135	973	524	513
1994	1 128	930	531	519
1995	1 128	931	540	467
1996	1 166	961	537	460
1997	1 161	947	542	461
1998	1 195	943	560	480
1999	1 212	956	561	520
2000	1 206	934	563	524

Taulukko 17. Työttömien määrä ja työttömyysaste Alastarolla ja Oripäässä 03/2002 (Varsinais-Suomen TE-keskus/Maakunnan tila 2002: 11–12).

Kunta	Työttömien määrä	Työttömyysaste
Alastaro	144	10.5
Oripää	46	7.4

Työpaikkaomavaraisuuteen liittyvät työssäkäyntivirrat. Vähäinen työpaikkojen määrä merkitsee, että usean pitää käydä muualla töissä. Lisäksi osa väestöstä liikkuu työn vuoksi kunnan rajojen ulkopuolelle, vaikka omassa kunnassa olisikin työpaikkoja tarjolla. Kunnasta ei välttämättä löydy oman alan työtä tai siellä on mahdollisesti ylitarjontaa tietyn alan työntekijöistä, jolloin kaikille ei riitä oman alan työpaikkaa. Alueella työssäkäyvillä tarkoitetaan kaikkia kohdealueella työssäkäyviä henkilöitä riippumatta heidän asuinpaikastaan. Alueella työssäkäyvät muodostavat ns. työllisen päiväväestön, jonka määrää voidaan pitää mittarina alueen työpaikkojen määrälle.

Suuri osa Alastarolla ja Oripäässä asuvista myös työskentelee asuinkunnassaan, mutta noin kolmasosa käy muussa kunnassa töissä. Yleisesti ottaen molemmista kunnista käydään enemmän muualla töissä, kuin mitä niihin tullaan työskentelemään muista kunnista. Molemmista kunnista käydään eniten töissä Loimaalla ja Loimaan kunnassa, Alastarolta 233 ja Oripäästä 46 henkilöä. Myös Turku on huomattava alastarolaisten ja oripääläisten työllistäjä, vaikkakin siellä käy jo huomattavasti harvempi töissä, Alastarolta 38 ja Oripäästä 27 henkilöä. Näiden lisäksi Alastaron ja Oripään läheisyydessä sijaitsevat kunnat työllistävät näiden asukkaita jonkin verran. Eniten Alastaroon tulee työntekijöitä samoista missä sieltä käydään töissä eli Loimaalta ja Loimaan kunnasta, kun taas Oripäähän tulee eniten työntekijöitä Alastarolta, mutta myös Loimaalta ja Loimaan kunnasta tullaan sinne töihin (taulukot 18 ja 19).

Taulukko 18. Alastaron työssäkäyntivirrat vuonna 1999.

Kunta	Tulo	Lähtö	Netto
Työssäkäyvät yhteensä	956	1 212	-256
Alastaro	747	747	0
Loimaa	49	153	-104
Loimaan kunta	55	80	-25
Pöytyä	3	14	-11
Aura	1	2	-1
Koski TL	1	1	0
Karinainen	0	10	-10
Marttila	1	0	1
Yläne	1	3	-2
Oripää	13	32	-19
Turku	6	38	-32
Mellilä	0	10	-10
Ypäjä	3	3	0
Lieto	0	2	-2
Säkylä	3	8	-5
Forssa	6	5	1
Vampula	17	11	6
Punkalaidun	9	5	4
Helsinki	1	7	-6
Kaarina	2	1	1
Jokioinen	3	3	0
Raisio	2	1	1
Humppila	3	1	2
Huittinen	10	21	-11
Hämeenlinna	0	1	-1
Tampere	1	6	-5
Salo	1	0	1
Tammela	2	1	1
Naantali	1	1	0
Mynämäki	1	0	1
Vahto	1	0	1
Urkala	0	1	-1
Köyliö	1	0	1
Kuusjoki	1	0	1
Espoo	2	7	-5
Eura	0	8	-8
Nousiainen	1	0	1
Rauma	1	4	-3
Laitila	1	0	1
Pori	1	0	1
Vihti	1	0	1
Vantaa	0	3	-3
Lohja	0	2	-2
Vammala	1	1	0
Kuopio	0	1	-1
Vaasa	0	1	-1
Muu	3	17	-14

Taulukko 19. Oripään työssäkäyntivirrat vuonna 1999.

Kunta	Tulo	Lähtö	Netto
Työssäkäyvät yhteensä	520	561	-41
Oripää	369	369	0
Loimaa	19	31	-12
Loimaan kunta	21	15	6
Turku	11	27	-16
Pöytyä	16	15	1
Aura	9	9	0
Alastaro	32	13	19
Karinainen	4	11	-7
Koski TL	1	0	1
Marttila	1	9	1
Yläne	4	6	-2
Mellilä	2	5	-3
Lieto	2	10	-8
Salo	2	2	0
Forssa	3	2	1
Helsinki	0	4	-4
Raisio	2	4	-2
Kaarina	1	4	-3
Säkylä	2	6	-4
Eura	1	2	-1
Tampere	0	1	-1
Jokioinen	0	1	-1
Huittinen	1	3	-2
Espoo	0	2	-2
Ypäjä	2	0	2
Vantaa	0	1	-1
Vampula	1	3	-2
Rauma	0	2	-2
Naantali	2	0	2
Masku	2	0	2
Humppila	0	1	-1
Piikkiö	1	1	0
Paimio	1	0	1
Maarianhamina	0	1	-1
Pori	0	1	-1
Urdala	1	0	1
Rusko	1	1	0
Muu	6	8	-2

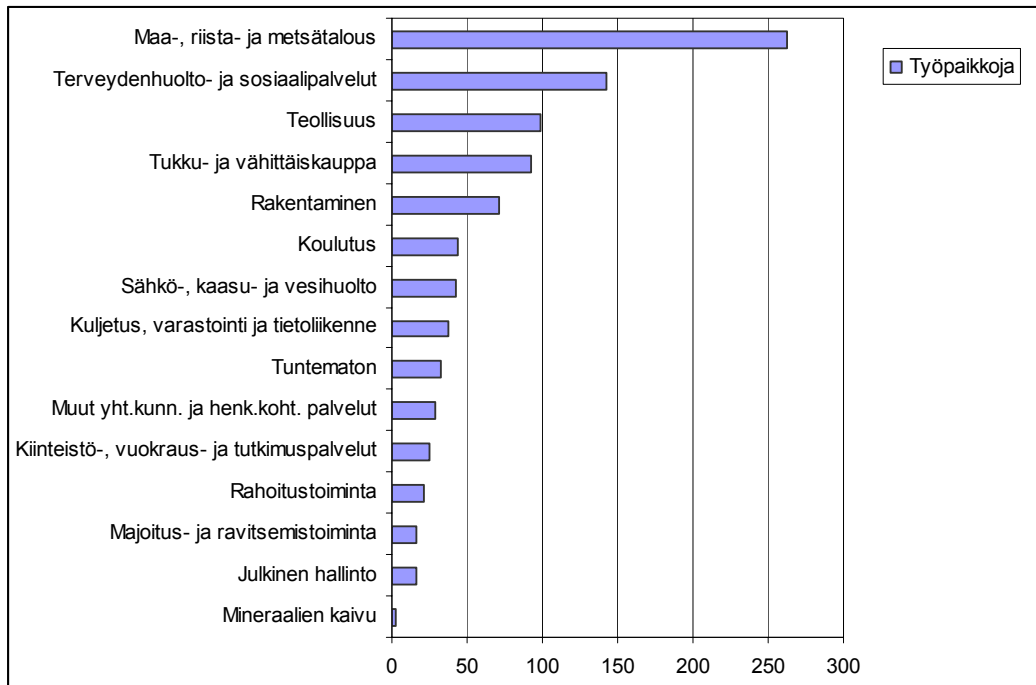
Kunnan elinkeinorakenteesta kertovat työpaikkojen toimialat. Tarkastelu pohjautuu vuoden 2000 ennakkotietoihin, mutta niitä voi pitää suhteellisen luotettavina, ja täsmällisen lukumäärän sijaan merkityksellisempi tarkastelukriteeri on suuntaa-antava työpaikkojen suhde. Sekä Alastarolla että Oripäässä maa-, riista- ja metsätalous on huomattavasti suurin työllistäjä. Lähes kolmasosa työpaikoista ja samalla alueella työssäkäyvistä on tältä alalta (Alastarolla n. 260 ja Oripäässä n. 160). Siten kuntia voi nimittää maatalousvaltaisiksi kunniksi, joskin teollisuudella on tärkeä merkitys kuntien taloudessa. Oripäässä kasvihuonetuotanto on tärkeä ala, ja se on merkittävä vedenkäyttäjä kunnassa. Ruukukasvien tuottajana Oripää on myös huomattava koko Suomen tasolla. Alastarolla on toiseksi eniten terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen työpaikkoja (n. 140), kun Oripäässä taas tukku- ja vähittäiskauppa tarjoaa lähes 80 työpaikkaa. Teollisuus on molemmissa kunnissa kolmanneksi suurin työllistäjä noin kymmenen prosentin osuudellaan. Vaikka

matkailun osuus on prosentuaalisesti pieni, sillä on tärkeä merkitys kunnille imagollisesti ja liitännäisvaikutusten vuoksi (taulukko 20 ja kuvat 8 ja 9).

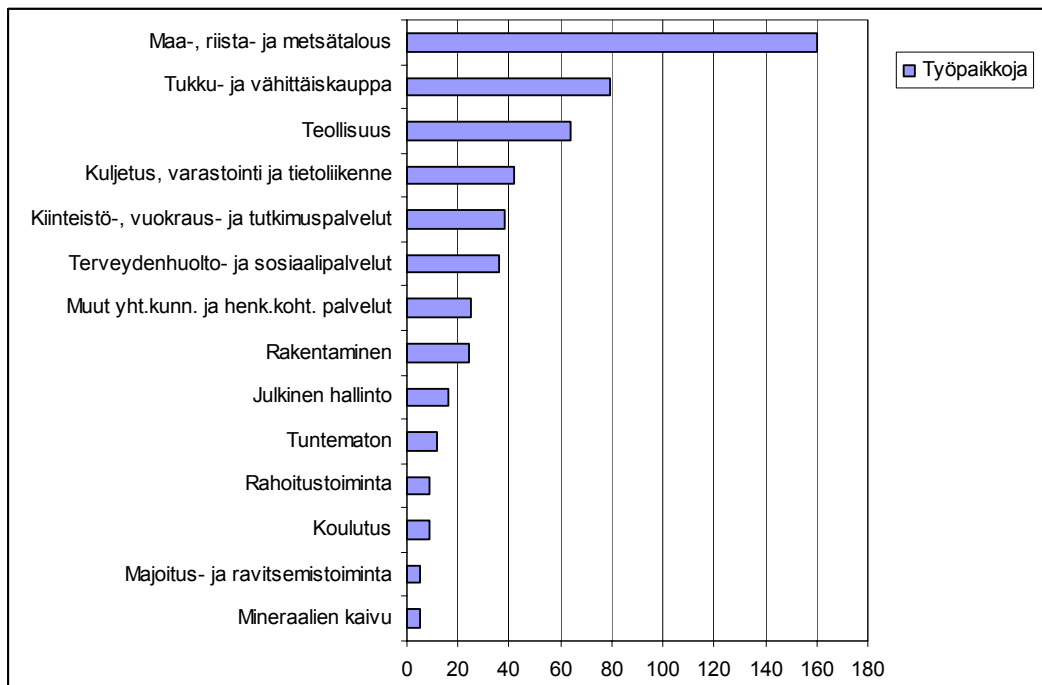
Taulukko 20. Työpaikat (työssäkäyvät) toimialoittain (%) vuosina 1999 ja 2000 (vuoden 2000 tiedot ennakkotietoja).

Ala	Loimaan seutukunta		Varsinais-Suomi		Alastaro		Oripää	
	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999
Maa-, riista- ja metsätalous	16.2	18.5	4.5	5.2	28.1	32.5	30.5	31.2
Kalatalous	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Mineraalien kaivu	0.4	0.4	0.2	0.2	0.3	0.2	1.0	1.0
Teollisuus	24.0	23.1	24.3	24.1	10.6	8.7	12.2	9.4
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	0.5	0.5	0.7	0.7	4.6	4.5	0.0	0.0
Rakentaminen	7.0	6.4	7.1	6.6	7.6	7.6	4.6	6.5
Tukku- ja vähittäis-Kauppa	9.5	9.2	11.0	11.0	10.0	8.3	15.1	16.0
Majoitus, ravitsemus	1.9	1.8	2.6	2.5	1.7	1.7	1.0	1.0
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	5.3	5.3	7.1	7.2	4.0	3.8	8.0	8.5
Rahoitus	1.6	1.6	1.9	2.0	2.3	2.3	1.7	1.7
Kiinteistö-, vuokraus ja tutkimuspalvelut	5.1	4.7	9.8	9.5	2.7	2.4	7.3	5.8
Julkinen hallinto, maanpuolustus	3.8	4.2	4.5	4.8	1.7	2.6	3.1	2.9
Koulutus	5.6	5.5	6.6	6.7	4.7	4.9	1.7	2.1
Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelut	13.3	13.3	14.0	13.8	15.2	14.3	6.9	7.5
Muut yhteiskunnall. ja henk.koht. palvelut	3.1	3.1	4.0	4.0	3.1	3.2	4.8	4.2
Tuntematon	2.7	2.4	1.6	1.7	3.5	2.9	2.3	2.3
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Alastaron ja Oripään työpaikat eroavat toimialoiltaan selkeästi koko Loimaan seutukunnan ja etenkin Varsinais-Suomen työpaikkatarjonnasta. Loimaan seutukunnassa maa-, riista- ja metsätalous saavuttaa toiseksi tärkeimmän roolin suhteellisessa tarkastelussa heti teollisuustyöpaikkojen jälkeen. Maa- ja metsätalouden osuus on vajaa viidennes, kun teollisuustyöpaikkojen osuus on noin neljännes kaikista työpaikoista. Sen sijaan yleisesti Varsinais-Suomessa maa- ja metsätalouden harjoittaminen on paljon vähäisempää, ainoastaan noin viisi prosenttia on tämän alan työpaikkoja. Teollisuus nousee kärkisijalle neljänneksen osuudellaan (taulukko 20).

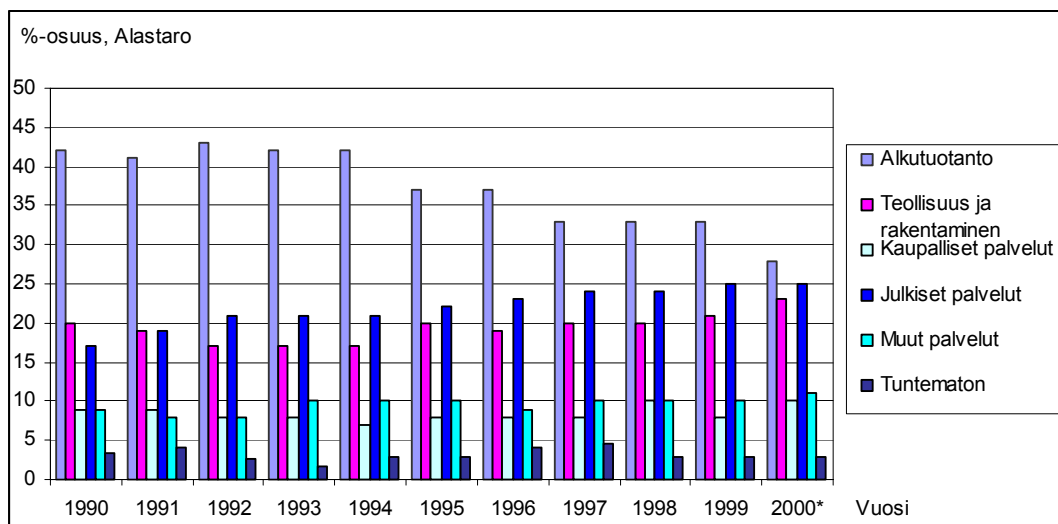
Kuva 8. Alastaron työpaikat toimialoittain vuonna 2000 (ennakkotieto).

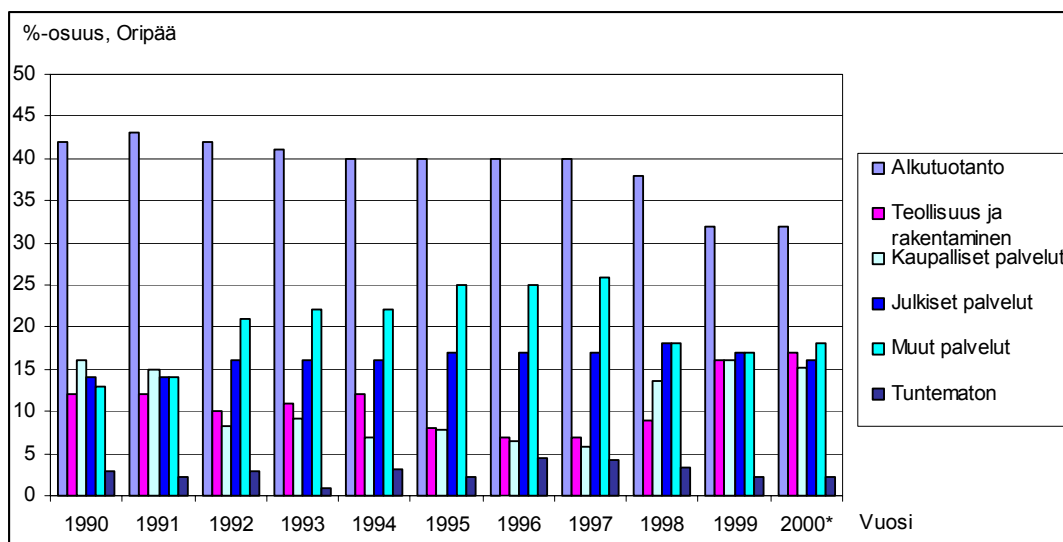
Kuva 9. Oripään työpaikat toimialoittain vuonna 2000 (ennakkotieto).

Vaikka Alastarolla ja Oripäässä alkutuotanto eli maa- ja metsätalous on edelleen tärkein työllistäjä, se on vähitellen menettänyt merkitystään 1990-luvun kuluessa. Samanaikaisesti palvelualat ovat nostaneet osuuttaan kuntien työllistäjinä. Tämä kuvastaa yleisempää yhteiskuntien rakenteellista muutosta, jossa vähitellen korostuvat palvelujen tuotta-

minen ja tiedon välittäminen tavaroiden tuottamisen ja jalostamisen sijaan. Maa- ja metsätalous keskittyy yhä suurempiin yksiköihin, jolloin määrällisessä tarkastelussa sen osuus pienenee, vaikkakin tuotantoluvut voivat olla entisellään ja tehostuneen tuotannon myötä jopa kasvavat (kuvat 10 ja 11).

Kuva 10. Alastaron työpaikkarakenteen kehitys vuosina 1990–2000 (*ennakkotieto).

Kuva 11. Oripään työpaikkarakenteen kehitys vuosina 1990–2000 (*ennakkotieto).

3.2.2 Kuntien talousarviot

Kuntien taloudesta saa käsityksen talousarvioista ja veroprosenteista. Vuosikate asukasta kohti kertoo kunnan taloudellisesta elinkyvystä. Sekä Alastaron että Oripään vuosikatteen ovat miinuksella (Alastaro -488 ja Oripää -649) samoin kuin seutukunnan keskuksen Loimaan (-395), mutta sen sijaan Turussa se on plussalla (29) (taulukko 21). Siten tutkimuskuntien taloudellinen tilanne on heikompi kuin maakunnan keskuksen. Tämä

näkyä myös muissa taulukon osioissa. Investointien tulorahoitus on huomattavasti miinuksella Alastarolla ja Oripäässä. Tähän tekopohjavesihankkeella voi olla myönteistä vaikutusta, sillä alueelle kohdistuvista investoinneista osa jää hyödyttämään paikallista taloutta. Ainoastaan Turku kykenee rahoittamaan tuloillaan lainansa, kun taas muiden tarkasteluun otettujen kuntien lainanhoitokatteet ovat negatiiviset. Tämä merkitsee taloudellista rasitetta kunnille, sillä lainojen hoitokulujen kattamiseksi on otettava lisälainaa, realisoitava omaisuutta tai vähennettävä menoja.

Taulukko 21. Kuntien talousarviot vuonna 2001.

Kunta	Vuosikate mk/asukas	Vuosikate%	Vuosikate% poistoista	Pääomame- nojen tulo- rahoitus%	Investointien tulo-rahoitus%	Lainanhoito- kate
Alastaro	-488	-2.4	-59.6	-48.9	-46.5	-1.8
Oripää	-649	-3.7	-79.2	-70.6	-63.6	-4.5
Loimaa	-395	-1.8	-65.3	-12.5	-35.6	0.0
Turku	29	0.1	5.0	4.4	2.7	1.1

Vuosikate% = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{toimintatulot} + \text{verotulot} + \text{valtionosuudet})$

Vuosikate% poistoista = $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalentumiset}$

Pääomamenojen tulo-rahoitus% = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{käyttöomaisuusinvestoinnit} - \text{rahoitusosuudet investointeihin} + \text{lainananto} - \text{antolainojen lyhennykset} + \text{pitkäaikaisten lainojen lyhennykset})$

Investointien tulo-rahoitus% = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{käyttöomaisuusinvestoinnit} - \text{rahoitusosuudet investointeihin})$

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkotulot}) / (\text{korkomenot} + \text{pitkäaikaisten lainojen vähennykset})$. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään toimintapääomaa.

Alastaron tuloveroprosentti vuonna 2001 oli 17.5, kun se Oripäässä oli 18. Nämä eivät eroa keskimääräisistä prosenteista, ja vertailuna voi mainita Loimaan 18 ja Turun 17.5 veroprosentit. Myös kiinteistöverot ovat tutkimuskunnissa samaa luokkaa kuin vertailukunnissa (taulukko 22). Tämä kertoo, että Alastarolla ja Oripäässä ei ole lähdetty kiristämään veroprosentteja, vaikka niiden talousarviot kertovatkin kuntien taloudellisen tilanteen olevan tappiollinen.

Taulukko 22. Kuntien veroprosentit vuonna 2001.

Kunta	Tulovero%	Yleinen kiinteistö- vero%	Vakituisen asuinrak. kiinteistö- vero%	Muiden asuinrak. kiinteistövero%
Alastaro	17.5	0.5	0.2	0.6
Oripää	18.0	0.5	0.3	0.8
Loimaa	18.0	0.5	0.2	0.5
Turku	17.5	0.8	0.3	0.7

Tulovero% = kunnanvaltuuston määräämä tuloveroprosentti talousarviovuodelle

Yleinen kiinteistövero% = kunnanvaltuuston määräämä yleinen kiinteistöveroprosentti talousarviovuodelle

Vakituisen asuinrak. kiinteistövero% = kunnanvaltuuston määräämä vakituisen asuinrakennuksen veroprosentti talousarviovuodelle

Muiden asuinrak. kiinteistövero% = kunnanvaltuuston määräämä muiden asuinrakennusten veroprosentti talousarviovuodelle

3.3 Yritykset

Yritystoiminnan tarkastelussa tärkeitä huomioon otettavia tekijöitä ovat toimipaikat, henkilöstömäärä ja liikevaihto. Tilastokeskuksen vuoden 2000 tilannetta kuvaavaan tilastoon on valittu ne liiketoiminnan paikat, joiden toiminta-aika ylitti tarkasteluvuonna puoli vuotta. Lisäksi toimipaikan tuli työllistää yli puoli henkilöä tai liikevaihdon piti olla vähintään 8 914 euroa (53 000 mk). Maatiloista on tilastoitu ainoastaan ne, joilla on palkattua henkilöstöä. Vuonna 1999 Alastarolla oli 147 toimipaikkaa, kun Oripäässä puolestaan 92. Henkilöstöä nämä työllistivät Alastarolla 377 henkeä ja Oripäässä 252. Yritystoimipaikkojen suhde asukasmäärään kertoo, että työllistämistilanne on parempi Oripäässä kuin Alastarolla. Edellisessä yritykset voivat periaatteessa antaa työpaikan lähes 70 prosentille asukkaista, kun Alastarolla vain alle puolet voisi periaatteessa työllistyä kunnan omiin yrityksiin (taulukko 23).

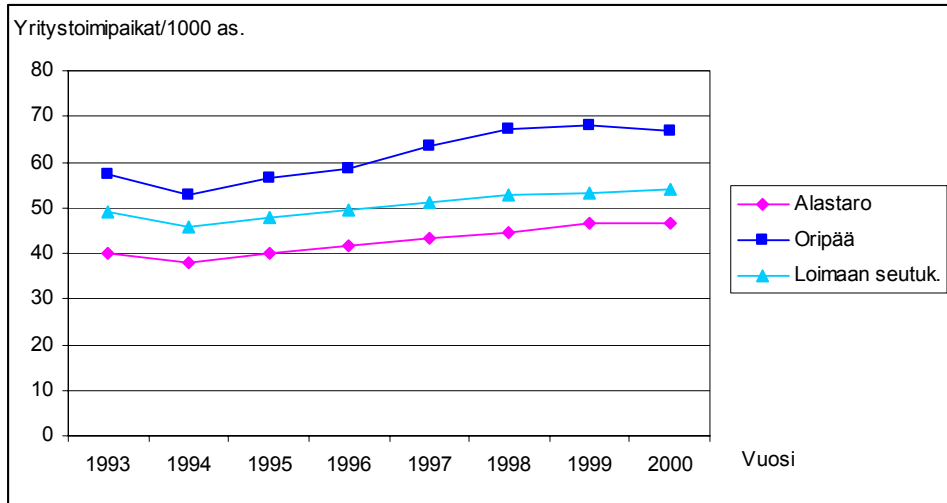
Taulukko 23. Yritystoimipaikat vuonna 2000.

Alue	Toimipaikat	Henkilöstö	Liikevaihto (1 000 €)	Liikev./henk. (1 000 €)	Toimipaikat/ 1 000 as.
Vars.-Suomi	23 005	115 307	24 391 971	212	51.5
Loimaan seutuk.	2 001	6 699	923 119	138	54.0
Alastaro	145	380	48 002	127	46.5
Oripää	90	280	29 698	106	66.6

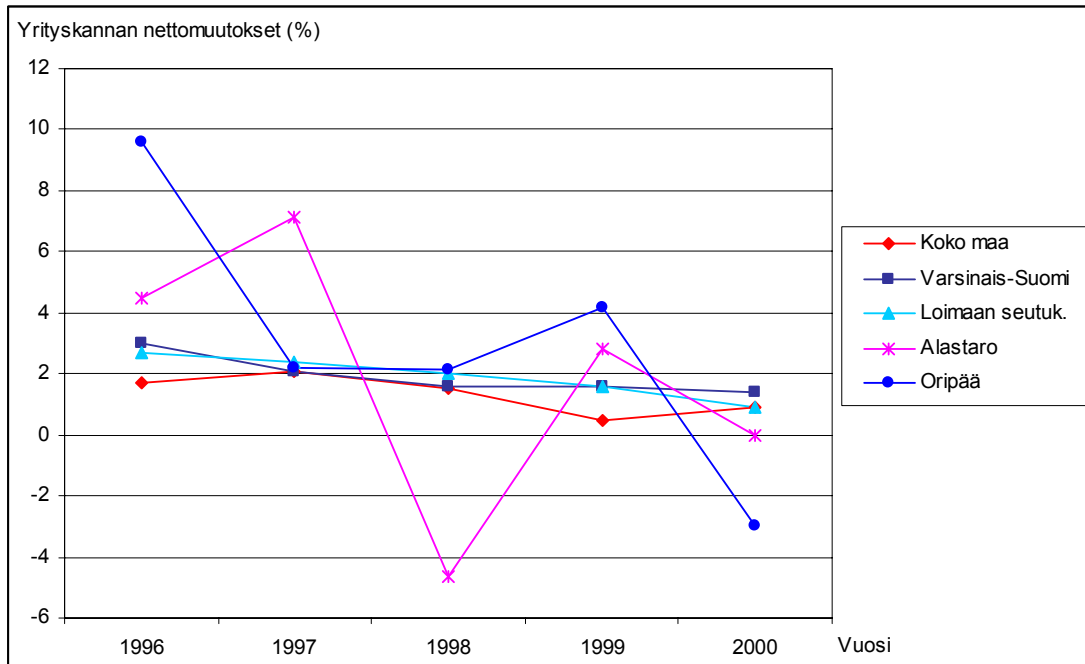
Tarkasteltaessa yritystoimipaikkojen määrän kehitystä 1990-luvulla huomataan, että suhteessa asukasmäärään tilanne on parantunut vuoden 1994 pienen notkahduksen jälkeen tasaisesti niin Alastarolla ja Oripäässä kuin koko Loimaan seutukunnassakin (kuva 12). Osaltaan tähän on vaikuttanut kuntien asukasmäärän väheneminen, jolloin suhdeluku paranee. Lukemat kertovat myös siitä, että asukkaiden poislähdön myötä yritykset eivät ole siirtyneet samassa tahdissa pois tarkastelukunnista. Tähän antaa tukea taulukko 24, joka osoittaa, että toimivien yritysten määrä on ollut kasvussa vuodesta 1995 lähtien molemmissa tarkastelukunnissa. Yrityskannan nettomuutos kertoo aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten suhteen, joka on olennainen tekijä tarkasteltaessa todellista yritysmäärän muutosta. Kuva 13 osoittaa, että Alastarolla ja Oripäässä yrityskannan nettomuutos on vaihdellut huomattavasti enemmän kuin vertailualueilla koko Suomessa, Varsinais-Suomessa ja Loimaan seutukunnassa. Muutos on ollut suurta yrityskannan määrän kasvussa samoin kuin päinvastaisessa tilanteessa eli laskussa.

Taulukko 24. Toimivat, aloittaneet ja lopettaneet yritykset vuosina 1995–2000 (Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkarekisteri 2001).

Vuosi	Toimivat yritykset		Aloittaneet yritykset		Lopettaneet yritykset	
	Alastaro	Oripää	Alastaro	Oripää	Alastaro	Oripää
1995	134	83	13	8	9	6
1996	140	91	16	14	10	6
1997	150	93	15	12	5	10
1998	143	95	10	10	17	8
1999	147	99	15	8	11	4
2000	147	96	9	5	9	8

Kuva 12. Yritystoimipaikat tuhatta asukasta kohden vuosina 1993–2000.

Kuva 13. Yrityskannan nettomuutokset (%) vuosina 1996–2000.

Teollisuus on Alastarolla ja Oripäässä kolmanneksi suurin työllistäjä. Vuonna 1998 Alastarolla oli teollisuustoimipaikkoja 26 ja Oripäässä 12. Henkilöstöä teollisuus työllisti Alastarolla yhteensä 172 ja Oripäässä ainoastaan 27. Luvut kertovat siitä, että Oripäässä teollisuustoiminnot ovat pienimuotoisempia tai vähemmän työvoimaa tarvitsevia kuin Alastarolla, sillä yritysmäärissä ero on huomattavasti pienempi (taulukko 25).

Taulukko 25. Teollisuustyöpaikat ja henkilöstömäärät vuonna 1998.

Kunta	Toimipaikat yhteensä	Toimihenkilöt	Henkilöstön lukumäärä		Yhteensä
			Työntekijät	Yrittäjät	
Alastaro	26	58	108	6	172
Oripää	12	9	15	3	27

Teollisuustuotannon arvo, nettoinvestoinnit sekä vienti- ja tuontiarvot kertovat yritystoiminnan taloudellisesta merkityksestä. Myös näissä Alastaro eroaa Oripäästä suuremmilla lukemillaan, mikä kertoo Alastaron teollisuustoiminnan olevan suurimittakaavaisempaa kuin Oripäässä. Myös investoinnit ovat Alastaron yritysten kohdalla isommat kuin Oripäässä, mikä onkin luonnollista isomman tuotannon arvon ja siten resurssien saatavuuden kannalta (taulukko 26).

Taulukko 26. Teollisuustuotannon arvo, nettoinvestoinnit, vienti ja tuonti vuonna 1998.

Kunta	Tuotannon arvo		Nettoinvest. yhteensä 1 000 mk	Vienti ja tuonti		
	Bruttoarvo 1 000 mk	Jalostusarvo 1 000 mk		Vienti 1 000 mk	Vienti- aste (%)	Tuonti 1 000 mk
Alastaro	93 151	46 186	9 950	1 658	1.8	26
Oripää	17 055	6 606	1 385	-	-	9

Tuotannon bruttoarvo (EU:n määritelmän mukainen, sisältää tukipalkkiot)

Tuotannon bruttoarvo mittaa yrityksen tai toimipaikan oman tuotannon arvoa, sen tosiasiallista tuotantoa. Tuotantotoimintaan lasketaan mukaan kaikki tuotantoon liittyvät tuotot ja niitä oikaistaan käyttöomaisuuden luovutusvoitoilla. Käyttöomaisuuden luovutusvoittoja ei pidetä tuotannollisina erinä vaan satunnaisina tuottoina. Kauppatavaroiden hankinta vähennetään tuotantotoiminnan tuotoista, jotta tuotantotoimintaan saadaan mukaan vain kauppatavaroiden myynnistä yritykselle/toimipaikalle syntyvä marginaali. Tuotannon bruttoarvo lasketaan toimipaikan ilmoittaman laskennallisen käyttökatteen avulla. Tuotannon bruttoarvon kaava on seuraava: liikevaihto + toimitukset yrityksen muiden toimipaikkojen käyttöön + valmistevarastojen muutos + valmistus omaan käyttöön + liiketoiminnan muut tuotot – käyttöomaisuuden luovutusvoitot – kauppatavaroiden hankinta = BRUTTOARVO

Tuotannon jalostusarvo (EU:n määritelmän mukainen arvonlisäys perushintaan sisältäen tukipalkkiot)

Jalostusarvo mittaa eri tuotantontekijöiden yhteenlaskettua jalostusarvoa toimipaikan liiketoiminnasta. Jalostusarvon tarkoituksena on kuvata yksikön arvonlisäystä, joka syntyy tuotantotoiminnasta saatujen tuottojen ja tuotantotoimintaa varten hankittujen tuotantopanostuskustannusten erotuksena. Määritelmän mukaan kustannuksiin ei sisällytetä työvoimasta aiheutuvia kustannuksia. Tuotannon bruttoarvon avulla voidaan laskea jalostusarvo seuraavasti: BRUTTOARVO – aine- ja tarvikeostot – ostot yrityksen muilta toimipaikoilta – varastojen muutos – ulkopuoliset palvelut – muut kiinteät ja muuttuvat kulut plus henkilöstökulut + kauppatavaroiden hankinta = JALOSTUSARVO

Käyttöomaisuuden nettoinvestoinnit yhteensä

Erään sisältyy nettoinvestoinnit maa- ja vesialueisiin, maa- ja vesirakennuksiin, rakennuksiin ja rakennelmiin, koneisiin ja laitteisiin ja kuljetusvälineisiin sekä muihin aineellisiin hyödykkeisiin sekä ennakkomaksut nettona rakennuksista ja rakennelmista sekä maa- ja vesirakennuksista. Käyttöomaisuuden nettoinvestoinnit käsittävät käyttöomaisuuden hankinnat ja perusparannukset, joista on vähennetty käyttöomaisuuden myynnit.

Vienti yhteensä

Tavaroiden ja palvelujen vienti EU-maihin ja EU:n ulkopuolisiin maihin yhteensä. Erä sisältää myös viennin myyntiyhdistyksen kautta. Vienti arvostetaan samojen periaatteiden mukaan kuin liikevaihto.

Tuonti yhteensä

Tavaroiden ja palvelujen tuonti EU-maista ja EU:n ulkopuolisista maista yhteensä. Tuonnilla tarkoitetaan ns. suoraa tuontia. Sisältää aineiden, tarvikkeiden, tavaroiden (ml. käyttöomaisuushyödykkeiden) sekä palvelujen tuonnin. Tuonti arvostetaan samalla tavoin kuin tuotantopanokset.

3.4 Rakentaminen

Rakentaminen kertoo toimitilojen ja asuntojen tarpeesta. Rakentaminen vaikuttaa tilatarjontaan ja siten mahdollistaa uusien tulokkaiden tulon, mutta lisäksi sillä on seurannaisvaikutuksina muita taloudelliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Rakentamisaktiivisuus onkin yksi mittari, jolla voidaan tarkastella kunnan elinvoimaa ja taloudellista kehitystä. Kuntien rakentamisesta tarkastellaan rakennuslupien sekä aloitettujen ja valmistuneiden rakennusten määrää. Rakentamisaktiivisuus kertoo tilatarpeesta, mikä voi johtua joko suurempien asuntojen ja yritystoimipaikkojen tarpeesta tai uusien toimijoiden tulosta kuntaan.

Vuonna 2000 Alastarolla myönnettiin rakennuslupia 84 ja Oripäässä 32. Vaikka määrällisesti Oripäässä rakennuslupia myönnettiin huomattavasti vähemmän, niin tilavuudeltaan määrä on Alastaroa suurempi. Toisin sanoen, Oripäässä myönnettiin rakennuslupia isoja toimitiloja varten, etenkin maatalousrakennuksille. Asuinrakennuksista lupia myönnettiin ainoastaan pientaloille, Alastarolla 11 ja Oripäässä 5 rakennukselle. Neliömäärältään suurimmat luvat Alastarolla myönnettiin teollisuus-, varasto- ja maatalousrakennuksille. Oripäässä suurin osa suuntautui maatalousrakennuksille, ja teollisuus jäi huomattavasti pienemmälle osuudelle alakohtaisessa vertailussa (taulukko 27).

Taulukko 27. Myönnetty rakennusluvat Alastarolla ja Oripäässä vuonna 2000.

Käyttötarkoitus	Alastaro				Oripää			
	Raken- nukset	Tilavuus (m³)	Asunnot	Huoneisto- ala	Raken- nukset	Tilavuus (m³)	Asunnot	Huoneisto- ala
Kaikki rakennukset	84	88 506	3	187	32	133 296	2	620
Asuinrakennukset	11	2 469	3	187	5	3 002	2	563
Erilliset pientalot	11	2 469	3	187	5	3 002	2	563
Rivi- ja ketjutilat	0	0	0	0	0	0	0	0
Asuinkerrostalot	0	0	0	0	0	0	0	0
Vapaa-ajan as.rak.	13	2 259	0	0	1	45	0	57
Liike- ja toimistorak.	4	664	0	0	2	92	0	0
Julkiset palvelurak.	1	158	0	0	0	0	0	0
Teoll.- ja varastorak.	24	32 790	0	0	4	15 829	0	0
Maatalousrak.	17	48 680	0	0	14	113 857	0	0
Muut rakennukset	14	1 486	0	0	6	471	0	0

Aloitettujen ja valmistuneiden rakennusten määrät vuonna 2000 noudattelevat myönnettyjen rakennuslupien määrää. Asuntojen ja maatalousrakennusten kohdalla Alastarolla on tilanne se, että on jopa aloitettu jonkin verran enemmän rakentamista, kuin mitä lupia on myönnetty. Samankaltainen tilanne on Oripäässä maatalousrakennusten osalta. Asuntoja on Alastaroon tehty pientalojen lisäksi yksi kuuden asunnon rivitalo. Oripäästä ei ole vielä saatavilla tietoa valmistuneista rakennuksista (taulukot 28 ja 29).

Taulukko 28. Aloitetut ja valmistuneet rakennukset Alastarolla vuonna 2000.

Käyttötarkoitus	Raken- nukset	Aloitetut rakennukset		Huoneisto- ala	Raken- nukset	Valmistuneet rakennukset		Huoneisto- ala
		Tilavuus (m³)	Asunnot			Tilavuus (m³)	Asunnot	
Kaikki rakennukset	87	91 191	3	187	74	64 967	10	1 037
Asuinrakennukset	13	2 599	3	187	14	5 181	10	1 037
Erilliset pientalot	13	2 599	3	187	13	3 556	4	631
Rivi- ja ketjutilat	0	0	0	0	1	1 625	6	406
Asuinkerrostalot	0	0	0	0	0	0	0	0
Vapaa-ajan as.rak.	12	2 137	0	0	5	647	0	0
Liike- ja toimistorak.	3	2 029	0	0	5	985	0	0
Julkiset palvelurak.	1	158	0	0	1	90	0	0
Teoll.- ja varastorak.	25	32 351	0	0	20	21 806	0	0
Maatalousrak.	18	50 217	0	0	14	34 492	0	0
Muut rakennukset	15	1 700	0	0	15	1 766	0	0

Taulukko 29. Aloitetut ja valmistuneet rakennukset Oripäässä vuonna 2000.

Käyttötarkoitus	Raken- nukset	Aloitetut rakennukset		Huoneisto- ala	Raken- nukset	Valmistuneet rakennukset		Huoneisto- ala
		Tilavuus (m³)	Asunnot			Tilavuus (m³)	Asunnot	
Kaikki rakennukset	29	129 917	1	520	-	-	-	-
Asuinrakennukset	4	2 229	1	463	-	-	-	-
Erilliset pientalot	4	2 229	1	463	-	-	-	-
Rivi- ja ketjutilat	0	0	0	0	-	-	-	-
Asuinkerrostalot	0	0	0	0	-	-	-	-
Vapaa-ajan as.rak.	1	45	0	57	-	-	-	-
Liike- ja toimistorak.	2	163	0	0	-	-	-	-
Julkiset palvelurak.	0	0	0	0	-	-	-	-
Teoll.- ja varastorak.	2	8 115	0	0	-	-	-	-
Maatalousrak.	16	119 173	0	0	-	-	-	-
Muut rakennukset	4	192	0	0	-	-	-	-

Rakentamiskehitys 1990-luvulla osoittaa, että rakennusmäärissä ei ole suuria eroja vuosien kesken, mutta tilavuudet ovat kasvaneet jonkin verran. Toisin sanoen, viime aikoina on rakennettu entistä isompia yksiköitä. Asuntojen rakentaminen on sen sijaan vähentynyt molemmissa tarkastelukunnissa 1990-luvun kuluessa. Kun vuonna 1990 Alastarolla valmistui 29 ja Oripäässä 36 asuntoa, vuonna 1999 edellisessä valmistui seitsemän ja jälkimmäisessä enää yksi asunto (taulukot 30 ja 31). Kuntien talouden kannalta on myönteinen asia, että toimitilojen rakentaminen on pysynyt entisissä lukemissa ja jopa kasvanut, mutta uusien asukkaiden houkuttelemista uusien asuntojen ja tonttien avulla ei ole tapahtunut.

Taulukko 30. Rakentaminen Alastarolla vuosina 1990–2000.

Vuosi	Raken- nukset	Myönnetyt rakennusluvut			Raken- nukset	Valmistuneet rakennukset		
		Tilavuus (m³)	Asunnot	Huoneisto- ala		Tilavuus (m³)	Asunnot	Huoneisto- ala
1990	85	50 774	25	2 811	80	60 215	29	2 754
1991	59	47 106	19	2 160	69	41 288	43	3 524
1992	50	24 608	4	1 826	49	24 686	15	1 422
1993	61	45 453	15	2 340	34	25 533	11	941
1994	47	33 322	3	336	33	21 150	8	733
1995	52	37 166	17	789	65	53 600	9	827
1996	65	39 607	3	291	43	26 622	2	265
1997	63	61 947	4	407	46	50 535	4	544
1998	64	69 117	5	578	67	70 841	5	584
1999	69	62 931	10	842	83	49 995	7	801
2000	84	88 506	3	187	74	64 967	10	1 037

Taulukko 31. Rakentaminen Oripäässä vuosina 1990–2000 (Oripäästä ei ollut saatavilla tietoja valmistuneista rakennuksista, joten taulukossa aloitetut rakennukset).

Vuosi	Raken- nukset	Myönnetyt rakennusluvut			Raken- nukset	Aloitettut rakennukset		
		Tilavuus (m³)	Asunnot	Huoneisto- ala		Tilavuus (m³)	Asunnot	Huoneisto- ala
1990	45	59 210	14	1 244	56	44 722	36	2 911
1991	31	44 444	3	558	34	58 256	7	752
1992	33	20 153	10	1 811	23	31 270	7	560
1993	33	28 763	12	1 106	25	25 613	2	247
1994	23	18 932	1	313	26	16 459	4	430
1995	24	17 657	0	0	20	20 656	1	160
1996	28	30 244	6	563	20	11 477	1	112
1997	28	24 360	4	464	17	22 975	5	318
1998	36	43 211	4	380	44	40 097	1	77
1999	29	34 332	10	835	18	32 842	1	121
2000	32	133 296	2	620	29	129 917	1	520

3.5 Kehittämissuunnitelmat

Kuntien alueellinen kehittäminen toteutetaan kaavoituksella. Tämän lisäksi alue- tai toimintakohtaiset kehittämisstrategiat ja -suunnitelmat vaikuttavat siihen, mihin suuntaan kuntien oloja pyritään suuntaamaan. Viime vuosina EU:n ohjelmakohtaiset projektit ovat yleistyneet alueiden kehittämistyössä. Tässä käydään läpi lyhyesti tutkimuskuntien Alastaron ja Oripään kaavoitusta. Muista suunnitelmista tarkastellaan Loimaan seutukunnan kehittämisohjelmaa vuosille 2000–2006 sekä lyhyesti aluekehitysprojekteja. Siten tarkastelu ei kata kaikkia alueiden käyttöön vaikuttavia ohjelmia, mutta antaa jonkinlaisen käsityksen siitä, mihin suuntaan kuntien oloja pyritään ohjaamaan.

Alastaron kehittämissuunnitelmista lähinnä Virttaan osayleiskaava vaikuttaa tekopohjavesihankkeen vaikutusalueella. Osayleiskaava valmistui vuonna 1988, mutta parhaillaan on käynnissä vanhan kaavan uudistus.

Oripään kunnan kehittämisestä on laadittu keskustan osayleiskaava vuonna 1996, ja lisäksi on tehty pienemmille alueille kohdistuvia kaavasunnitelmia. Osayleiskaava osoittaa maankäytön tulevat suuntaviivat kunnan keskustaajamassa, ja se on yksityiskoh-

taiemman kaavoituksen ohjaaja. Yleisiä tavoitteita ovat muun muassa väestönkasvun lisäys, palvelujen säilyttäminen sekä alkutuotannosta vähenevien työpaikkojen korvaaminen uusilla aloilla. Maankäyttöä pyritään suuntaamaan siten, että edistetään taajaman pysymistä yhtenäisenä, jolloin myös kunnallistekniset kustannukset minimoituvat. Virkistysalueiksi puolestaan pyritään etsimään siihen parhaiten soveltuvat alueet (Oripää... 1996: 17–20).

Oripään kunta jakaantuu kahteen alueeseen, joista Säkylänharjun-Porsaanharjun alue sijaitsee tekopohjavesihankkeen vaikutusalueella. Varsinainen keskusta sijaitsee kauempana noin 20 kilometrin etäisyydellä tekopohjavesilaitosalueelta. Toimintaloman vapaa-ajanalueelle on laadittu rakennuskaava, joka ohjaa alueen rakentamista. Kaava on laadittu jo vuonna 1990, joten suunnitelluista loma-asunnoista ja lähivirkistysalueista suuri osa on jo rakennettu. Välittömässä läheisyydessä on liikuntareitistö, jossa on laavuja nuotiopaikkoineen. Koska tekopohjavesilaitos ja sadetusalueet sijoittuvat harjualueelle, niillä voi olla vaikutusta loma-alueen käytölle.

Koko Loimaan seutukunnan kehittämisestä on tehty kehittämisohjelma vuosille 2000–2006, jonka päänäkökulmana on ”dynaaminen hyvien tieyhteyksien seutukunta, joka painottaa yrittäjyyttä, viihtyisää asumista, lähidemokratiaa, luonnonmukaisuutta ja etätöitä”. Seutukunnan kehittämisen päätavoitteet ohjelmakaudelle ovat: yritysten lukumäärän nettokasvu; BKT muun Varsinais-Suomen tasolle vuoteen 2006 mennessä seutukunnan elinkeinoja kehittämällä ja monipuolistamalla; palvelujen turvaaminen; väestön väheneminen loppuu vuoteen 2006 mennessä Suomen vahvimmalla maaseutuympäristöön nojaavalla seutukunnalla; ja koulutus- ja osaamistason nosto Varsinais-Suomen kärkitasolle. Nämä jakaantuvat edelleen osatavoitteisiin, joiden toteuttamiseksi on laadittu toimintastrategiat (Loimaan seutukunnan... 2002b).

Varsinais-Suomen jokivarsikumppaneiden ”Kestävän elinvoimaisuuden tie” on yksi tärkeä Alastaron ja Oripään alueille kohdistuva kehittämisohjelma. Siinä toteutetaan Leader+-yhteisöaloitteen valtakunnallisen puiteohjelman periaatteita. Kehittämisteemana on luonnon ja kulttuuristen voimavarojen hyväksikäyttö, mitä tukevat kestävän kehityksen periaatteet. Strategiana on yhdistää kylätoimintaa, ympäristötoimenpiteitä, matkailun kehittämistä sekä mikro- ja PK-yrittämistä kokonaisuuksiksi, joilla luodaan uusia elinkeinomahdollisuuksia ja parannetaan asumismahdollisuuksia ja viihtyvyyttä alueella. Alastaron Virtaan kylässä on yrityksiltä selvitetty harjureitistön hyödyntämistä liiketaloudellisesti. Uusia hankkeita ovat muun muassa Virtaan kyläkirkon kunnostamishanke ja maaseudun vanhanajan joulukylähanke, jossa pyritään kehittämään joulumatkailua Virtaalla.

Loimaan seutukunnan kehittämiskeskus toimii koko seudun olojen parantamiseksi. Aluekehitysprojekteista osa kohdistuu myös Alastaron ja Oripään kuntiin. Projektit keskittyvät alueen elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja uusien alojen innovoimiseen. Hankkeet toteutetaan usean tahon yhteistyönä, ja rahoittajina toimivat projektikohtaisesti vaihdellen EU, kunnat ja muut tahot. Tekopohjavesihankkeen vaikutusalueella vaikuttavat Harjuprojekti, Sienimö ja Vihreän Kolmion matkailuprojekti. Harjuprojektilla pyritään maisemoimaan maa-aineisten ottoalueita ja Sienimö-hankkeella tuetaan herkkusienien tuotantoa. Vihreä Kolmio on laaja-alainen matkailun edistämisen yhteistyöhanke, jolla pyritään markkinoimaan aluetta sekä kotimaassa että ulkomailla (Loimaan seutukunnan... 2002a).

3.6 Yhteenveto kuntien sosiaalis-taloudellisista oloista

Yhteenvetona kuntien sosiaalis-taloudellisista oloista käydään läpi tarkastelukuntien heikkouksia ja vahvuuksia sekä tulevaisuuden uhkia ja mahdollisuuksia. Kuntien elinkykyyn vaikuttavat elinkeinotoiminta ja asukkaat. Kunnat kilpailevat saadakseen yritystoimintaa ja maksukykyisiä veronmaksajia alueelleen. Yritysten ja asukkaiden sijoittumiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten kunnan sijainti, tonttitarjonta ja kunnallistekninen valmius, työpaikat ja työvoimatarjonta, palvelut, elinympäristön laatu sekä yleinen ilmapiiri ja viihtyvyys.

Oripään keskustaajama sijaitsee välittömästi Aurasta Nokialle johtavan kantatie 41:n varressa, johon on myös kaavoitettu maa-alueita uutta teollisuustoimintaa varten. Siten kulkuyhteydet ovat hyvät. Alastaron keskusta sijaitsee muutaman kilometrin päässä kantatiestä, mutta Virttaan kylä sijaitsee tien varressa. Siten tiestö on Oripäässä parempi vahvuustekijä kuin Alastarolla. Muuten kunnat sijaitsevat kaukana suurista kaupungeista. Tämä merkitsee vahvuutta siinä mielessä, että ne voivat kehittyä omavaraisina mutta toisaalta heikkoutta, kun kunnat eivät voi tukeutua lähellä sijaitsevan suuremman kunnan tukeen muun muassa palvelujen järjestämisessä.

Sekä Alastaron että Oripään väkiluvut ovat olleet pitkään laskusuunnassa. Kunnan palveluvarustus riippuu paljolti käyttöasteesta. Jatkuva väkiluvun lasku johtaa ongelmiin, kun kouluihin, terveydenhoitopalveluihin yms. ei ole riittävästi käyttäjiä, ja tuloverojen vähenemisen myötä näiden järjestämiselle jää vähemmän rahaa. Jatkuva väkiluvun lasku on selkeä heikkoustehtävä etenkin pienissä kunnissa.

Työpaikkaomavaraisuudeltaan Oripää on vahvempi kuin Alastaro. Työpaikkojen vähäisyyden voi sanoa olevan yksi Alastaron heikkous, kun taas Oripäässä työpaikkaomavaraisuuden voi sanoa olevan jopa vahvuustekijä. Koska molemmat kunnat sijaitsevat kaukana suuremmista kaupungeista, työpaikkaomavaraisuus on tärkeä, jotta kunta voi tarjota työpaikan mahdollisimman monelle asukkaalle ja työmatkat eivät tule pitkiksi. Etätyömahdollisuus informaatioteknologian kasvun myötä vähentää etäisyyden merkitystä, mutta kaikki eivät kuitenkaan voi tai halua tehdä etätyötä.

Maatalous on molempien kuntien merkittävä työllistäjä ja siten tärkeä vahvuustekijä. Viljava maaperä ja Suomen mittakaavassa suotuisat olot mahdollistavat monipuolisen tuotannon. Maatalousvaltainen ympäristö merkitsee luonnonläheisyyttä, mikä luo rauhallisen ja puhtaan elinympäristön. Luonnonläheinen hajautunut asutusrakenne on kuntien vahvuustekijä, joskin pitkät etäisyydet ovat autottomille ongelma. Haitaksi hajautunut yhdyskuntarakenne muuttuu siinä vaiheessa, kun etäisyydet palveluihin ovat pitkät eikä väestöpohja anna mahdollisuuksia joukkoliikenteen järjestämiselle. Kuntakeskukset ovat pieniä, ja niiden ilmapiiri henkii rauhallisuutta ja kotoisuutta.

Elinympäristön viihtyisyys on henkilökohtainen asia, mutta miellyttävä ja tasapainoinen ympäristö vaikuttaa siihen. Myönteinen paikkaidentiteetti rakentuu viihtyisästä elinympäristöstä ja toivotusta yhteisöllisyydestä. Oripään keskusta on rakentunut vuosien saatossa, ja maisemassa on aistittavissa historiallinen kylämiljö. Toisaalta kunnassa on uusia suuria teollisuushalleja, elementtirakenteisia halleja ja kasvihuoneita, mutta ne sijaitsevat sen verran kaukana vanhasta rakennuskannasta, että yhtenäinen maisemakuva ei häiriinny. Alastaron kuntakeskus on luonnonläheinen ja avarasti rakennettu, ja Virttaan kyläkeskus on toinen kunnan toimiva taajama. Myös näissä uusi ja vanha rakennus-

kanta kohtaavat toisensa, jolloin ajallisuus on aistittavissa ympäristössä mutta jonkin verran yhtenäisyys kärsii eri-ikäisistä ja erityyppisistä rakennuksista.

Molemmat kunnat sijaitsevat harjuvyöhykkeellä, mikä merkitsee soravaroja, pohjavettä sekä retkeilyyn ja ulkoiluun soveltuvia maastoja. Nämä ovat tärkeitä kuntien vahvuustekijät ja kuntien tulevaisuuden mahdollisuudet. Mikäli luonnonvarojen käytön ja niihin liittyvien maisema-arvojen hyödyntäminen vaikeutuu tai loppuu, kuntien viihtyisyys vähenee ja talouskehitys heikentyy.

Paikallisia ja ulkopuolisia kävijöitä houkuttelevat kuntiin luontoelämysten lisäksi Alastaron moottorirata ja Oripään lentokenttä. Etenkin moottoriradalla on tärkeä merkitys Alastarolle, sillä siellä ja sen läheisellä liikuntareitistöllä käy vuosittain noin 300 000 vierailijaa. Muuten kuntien järjestetty virkistystoiminta on suhteellisen pientä laajemmassa mitassa, joskin paikallisten kyläyhdistysten toimesta järjestetään monia tapahtumia. Kulttuuritarjonta on suppea, mikä on heikkous ja uhka niiden houkuttelemiseksi pysymään tai muuttamaan kuntaan, jotka ovat kiinnostuneita ”kaupunkimaisista” harrastuksista.

Taulukossa 32 esitetään yhteenvetona, mitkä ovat Alastaron ja Oripään keskeisimmät vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhat tutkijan tulkinnan mukaan. Merkittävä uhka on, jos kunnista lähtevät yritykset, asukkaat ja palvelut, jolloin kuntien elinmahdollisuudet kaiken kaikkiaan heikkenevät. Tärkeänä mahdollisuutena ja vetovoimatekijänä on luonnonläheinen ympäristö ja sen tarjoamat mahdollisuudet laadukkaalle asumiselle ja yritystoiminnalle.

Taulukko 32. Alastaron ja Oripään SWOT-analyysi.

Vahvuudet	Mahdollisuudet
- Kulkuyhteydet (kantatie 41; lentokenttä) - Luonnonvarat (sora, pohjavesi, viljelykseen soveltuvat maat, harjumaisemat) - Luonnonläheinen elinympäristö - Rakentamatonta maa-alaa runsaasti - Suuriakin yrityksiä ja pienimuotoista yrittäjyyttä runsaasti - Kyläyhteisöllisyys	- Luonnon hyödyntäminen tuotantoresurssina, matkailuvalttina ja viihtyisänä asuinympäristönä - Yrittäjille halpoja tontteja hyvien tieyhteyksien päässä - Yrittäjyyskulttuurin vahvistumispotentiaali - Yhteisöllisyyden voimistuminen
Heikkoudet	Uhat
- Kaukana suurista kaupungeista - Alhainen tulonmuodostus - Suurten yritysten kapea-alaisuus - Koulutetun väestön vähäisyys - Yksityisyyden vähäisyys ja ”kaupunkikulttuurin” puute	- Työpaikkojen ja väestön kato, palvelujen väheneminen ja kuntien tyhjeneminen - Maatalouden keskittyminen isoihin yksiköihin ja työttömyyden lisääntyminen - Luonnonvarojen loppuminen tai käytön heikentyminen - Kaupunkimaisuuden puutteen myötä poismuuton lisääntyminen

IV LEHTIKIRJOITUKSET

4.1 Media ja mielikuvat

Medialla on tärkeä rooli mielikuvien rakentumisessa. Mielikuva on tieto tai uskomus, johon liittyy myönteinen, kielteinen tai neutraali asennoituminen. Mielikuvia syntyy jatkuvasti asioiden havainnoinnin myötä, vaikkakaan niitä ei usein tietoisesti pohdita. Ihmisen omaksumat mielikuvat vaikuttavat siihen, miten hän suhtautuu tiettyyn asiaan, kuten johonkin ihmiseen, paikkaan tai ympäristön muutokseen. Myönteiset mielikuvat värittävät asiat positiivisilla ja toivottavilla seikoilla, kun negatiiviset mielikuvat tekevät asiasta epämiellyttävän ja kielteisen. Mielikuvat voivat myös olla neutraaleja, jolloin niihin ei sisälly jyrkkää asennoitumista ja arvottamista.

Medialla ja tiedottamisella ylipäätään on ratkaiseva osuus mielikuvien syntymisessä. Median välityksellä saadaan tietoa asioista, ja sillä on vaikutuksensa asenteiden muodostumiseen. Keskeinen merkitys niin tiedon välittämisessä kuin mielikuvien rakentumisessakin on sillä, miten asioista puhutaan, eli missä sävyssä niistä kerrotaan, kenen ”äänellä” puhutaan ja mistä asioista ylipäätänsä tiedotetaan. Media voi olla hiljaa joistakin asioista, kun toiset asiat ovat jatkuvasti esillä ja rakentavat yleisön tietoisuutta ja mielikuvia tehokkaasti.

Media paitsi välittää tietoa, niin se rakentaa jatkuvasti mielikuvia – enemmän tai vähemmän todenmukaisia. Tiedonvälityskanavia on nykymaailmassa paljon. Ennen tieto siirtyi enimmäkseen puheen välityksellä ihmiseltä toiselle, mutta nykyisessä ”maailmankodissa” television ja internetin välityksellä voidaan kommunikoida ja saada tietoa välittömästi ympäri maailmaa. Maailma on siten tavallaan kutistunut, mutta vieläkin kielimuuri ja kulttuurierot vaikuttavat niin tiedon välittämiseen kuin sen saatavuuteenkin.

Median välittämä tieto ei saavuta kaikkia samalla tavalla. Tiedon vastaanottajan omaksumiskyky, mielenkiinto asioita kohtaan ja tiedon vastaanottamisen määrä vaikuttavat tiedon saavuttamiseen ja asenteiden muokkautumiseen. Viimeisten vuosikymmenien kuluessa tiedon määrä on kasvanut nopeasti ja tiedonsiirtomenetelmät ovat kehittyneet, mutta ihmisen omaksumiskyky ei ole kasvanut samassa suhteessa. Ihmisen aivot voivat suodattaa tietoa vain tietyn määrän tiettyssä ajassa. Tiedon vastaanottamiseen vaikuttaa paljon ihmisen aikaisempi tietämys, kiinnostus asiaa kohtaan sekä motivaatio saada tietoa jostakin asiasta. Yleistäen voidaan sanoa, että mitä vähemmän ihminen tietää jostain asiasta, sitä enemmän mielikuvat ohjaavat hänen toimintaansa.

4.2 Aineisto ja käsiteltävät asiat

Lehtiaineiston analyysi pohjautuu Oy Observer Finland Ab:n tekemään mediaseurantaan, joka on toteutettu Turun Seudun Vesi Oy:n toimeksiannosta vuodesta 2000 lähtien. Seuranta kattaa Suomen lehdistä julkaistut Turun Seudun Vesi Oy:tä ja veden hankintaa ja laatua, vesijärjestelmien kehittämistä sekä muita vesiasioita käsitteleviä kirjoituksia lähinnä Turun seudulta mutta myös laajemmin Varsinais-Suomesta ja muualta Suomesta. Lehtiaineisto käsittää sekä painettuja että verkkojulkaisuja, mutta mikäli sama artikkeli on julkaistu molemmissa, se otetaan tässä tarkastelussa huomioon vain kerran.

Lehtiaineistoa lähestytään neljällä tavalla. Ensinnäkin lasketaan Turun seudun tekopohjavesihanketta käsittelevien kirjoitusten määrä kuukausittain. Näin nähdään, miten aktiivisesti hanke on ollut esillä julkisuudessa eri ajankohtina ja miten paljon hankkeesta on tiedotettu. Lehtikirjoitusten ohella hankkeesta on tiedotettu myös muuten, kuten yleisölle suunnatuissa tiedotustilaisuuksissa ja internet-sivuilla.

Toiseksi lehtiaineistoa lähestytään katsomalla, kuka on ”äänessä” eli kuka ”puhuu” kirjoituksissa. Suurin osa kirjoituksista on toimittajien kirjoittamia, mutta mikäli kirjoitus pohjautuu haastatteluihin, analyysissä tulkitaan niin, että tällöin puhuu haastateltu. Käytettävät luokat ovat toimittaja, Turun Seudun Vesi Oy:n edustajat, kuntien päättäjät ja asukkaat, asiantuntijat sekä yleisönosastokirjoitukset. Osassa kirjoituksista on haastateltu monia toimijoita, joten määrällisesti ”puhujia” on enemmän kuin kirjoituksia yhteensä.

Kolmanneksi arvioidaan kirjoitusten sävy, eli käsittelevätkö ne teemaa myönteisesti, kielteisesti vai neutraalisti. Myönteisellä tarkoitetaan hankkeen etujen ja hyötyjen käsittelemistä, kun kielteiset kirjoitukset liittyvät ongelmien käsittelyyn ja kriittisiin puheenvuoroihin. Neutraalit kirjoitukset käsittelevät tekopohjavesihanketta ottamatta kantaa sen tärkeyteen tai haittoihin. Kirjoitusten jakaminen näihin kategorioihin ei ole yksiselitteistä, joten kyse on tutkijan tulkinnoista. Kirjoitusten sävyn analyysi kertoo osaltaan siitä, minkälaisista lähtökohdista asukkaat ja muut kuntien toimijat rakentavat käsityksiään tekopohjavesihankkeesta.

Neljänneksi tarkastellaan lehtikirjoitusten sisältöä. Teemakohtainen jaottelu perustuu jälleen tutkijan tulkintaan, sillä useat kirjoitukset käsittelevät moniakin asioita, ja teemojen kohdalla on jonkin verran päällekkäisyyttä. Kuitenkin kirjoitusten sisällöissä on havaittavissa selkeitä trendejä tekopohjavesihankkeen etenemisen myötä, ja jotkin asiat ovat olleet pinnalla koko hankkeen suunnittelun ajan.

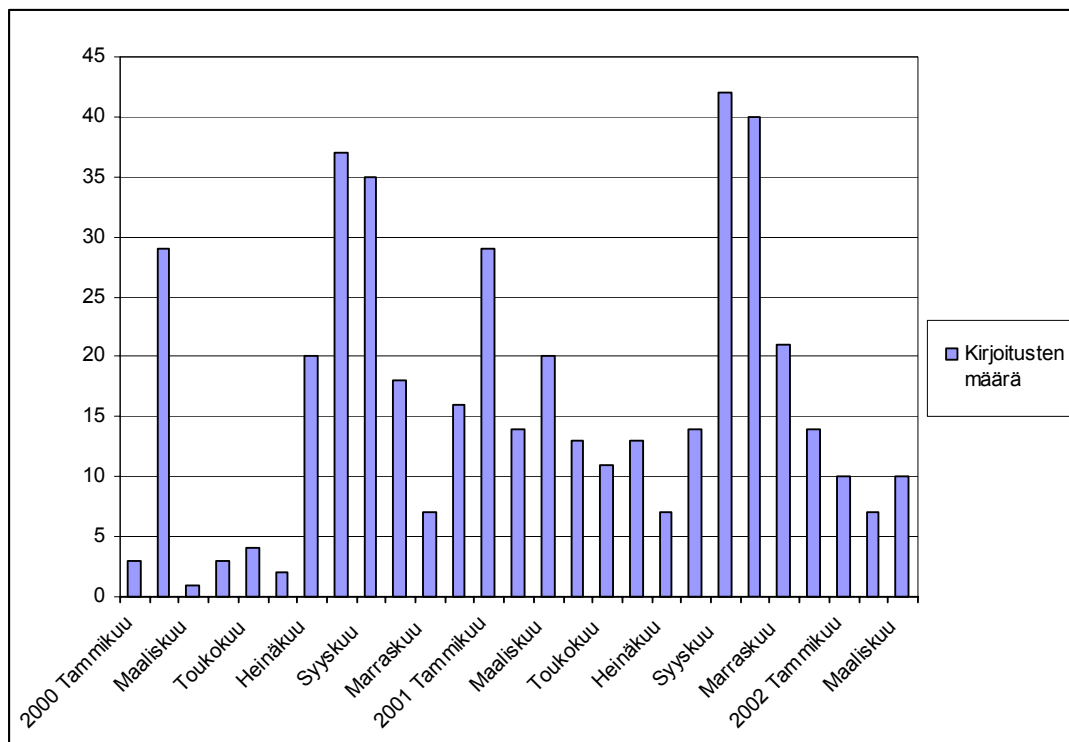
4.3 Kirjoitusten määrät ja ”puhujat”

Turun seudun tekopohjavesihankkeesta tiedottaminen oli runsasta vuonna 2000. Tällöin valmistui ympäristövaikutusten arviointiohjelma, joka herätti paljon keskustelua ja sai palstatilaa lehdissä. Kaiken kaikkiaan vuonna 2000 tekopohjavesihanketta käsiteltäviä kirjoituksia mediaseurannan haaviin tarttui 175. Ajallisesti kirjoitusten ”piikit” olivat helmikuu ja loppukesä. Loppuvuotta kohden kirjoitusten määrä väheni jonkin verran, mutta edelleen tekopohjavesihanke sai tilaa lehtien palstoilla ja oli siten jatkuvasti näkyvillä (kuva 14).

Vuonna 2001 tekopohjavesihankkeesta kirjoitettiin edellisvuotta enemmän, yhteensä 238 kirjoitusta. Hankkeesta tiedottaminen oli suhteellisen tasaista koko vuoden, joskin tammikuu ja syys-lokakuu erottuvat muista ajoista suuremmilla kirjoitusmäärillä. Edellisen vuoden kaltaisesti kirjoitusmäärät vähenivät loppuvuotta kohden, mutta koko vuoden hanke sai kirjoitustilaa eri lehtien palstoilla (kuva 14).

Vuonna 2002 tekopohjavesihanke ei ole ollut kovin paljon esillä mediassa. Tämä johtunee siitä, että hankkeen lupahakemusprosessit ovat kesken, joten hanke ei ole edennyt aktiivisesti ja siitä ei ole ollut liiemmin uutta kirjoitettavaa. Vuoden 2002 varsinainen tarkastelu päättyy maaliskuuhun. Tämän jälkeen tähän selvitykseen tehty

kyselytutkimus on ollut esillä lehtien palstoilla samoin kuin koeimeytysten teko ja Turun seudun vesiongelmat ja tarve rakentaa tekopohjavesilaitos.

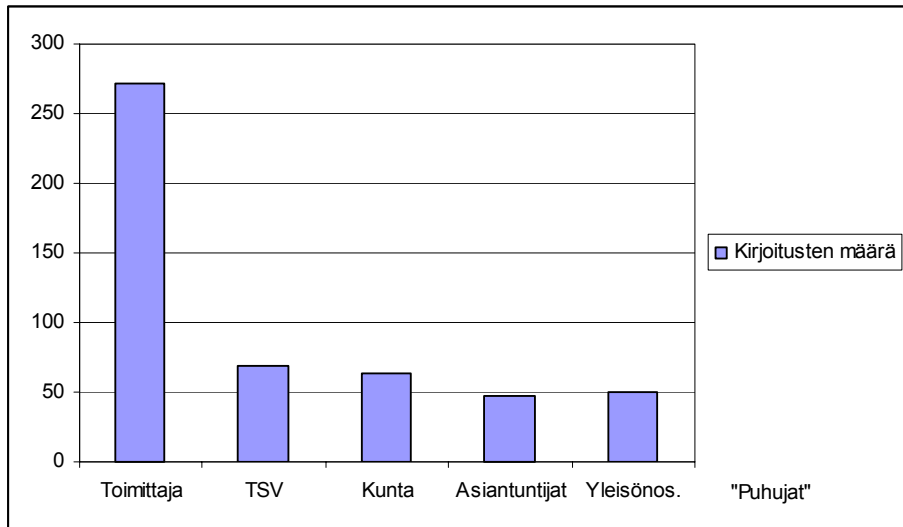
Kuva 14. Tekopohjavesihanketta käsittelevien lehtikirjoitusten määrät kuukausittain.

Suurin osa hanketta käsittelevistä kirjoituksista on toimittajien kirjoittamia. Näin hanketta on käsitelty tavallaan neutraalisti, vaikkakin toimittajan linssien läpi. Vuonna 2000 Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien haastattelupuheita oli 15 prosentissa kirjoituksista, ja kunnan edustajat ja asukkaat saivat äänensä kuuluviin 11 prosentissa kirjoituksista. Asiantuntijoiden, joilla tarkoitetaan muita kuin TSV:n edustajia, kirjoittamia tai näiden haastatteluja oli lähes yhtä paljon kuin kuntalaisten mielipiteitä käsitteleviä kirjoituksia. Aihetta käsitteleviä yleisönosastokirjoituksia oli ensimmäisenä tarkasteluvuonna 13 kappaletta. Lisäksi tekopohjavesihanke on herättänyt aktiivista nettikeskustelua. Virttaan kylän sähköisessä vieraskirjassa on ollut monia aihetta käsitteleviä kirjoituksia, lähinnä asukkaiden kannanottoja.

Kirjoitusten ”puhujien” kohdalla on samansuuntainen linja myös muina tarkasteluvuosina. Suurin osa kirjoituksista on esitetty toimittajan äänellä. Vuonna 2001 noin puolessa kirjoituksista oli mukana myös jonkun muun mielipiteet asiasta kuin toimittajan. Toisin sanoen, puolessa kirjoituksissa oli suoria siteerauksia joko Turun Seudun Vesi Oy:n edustajan, kuntien toimijoiden tai asiantuntijoiden puheista, tai sitten ne olivat puhtaasti jonkun muun kuin toimittajan kirjoittamia yleisönosastokirjoituksia. Vuoden 2002 ensimmäisten kuukausien kirjoitukset olivat puolestaan pääasiassa toimittajan kirjoittamia, ja haastattelulainaukset vähenivät edellisvuoteen verrattuna.

Kaiken kaikkiaan suurin osa kirjoituksista on toimittajan kirjoittamia. Muut toimijaryhmät ovat saaneet äänensä kuuluviin suurin piirtein yhtä paljon, eli lehtikirjoituksissa on

käytetty eri intressipiirien haastatteluja lähes yhtä paljon. Yleisönosastokirjoituksia on myös suhteellisen paljon, mikä kertoo hankkeen yleisestä mielenkiinnosta ja ajatuksia herättävästä luonteesta (kuva 15).

Kuva 15. Tekopohjavesihanketta käsittelevien kirjoitusten "puhujat".

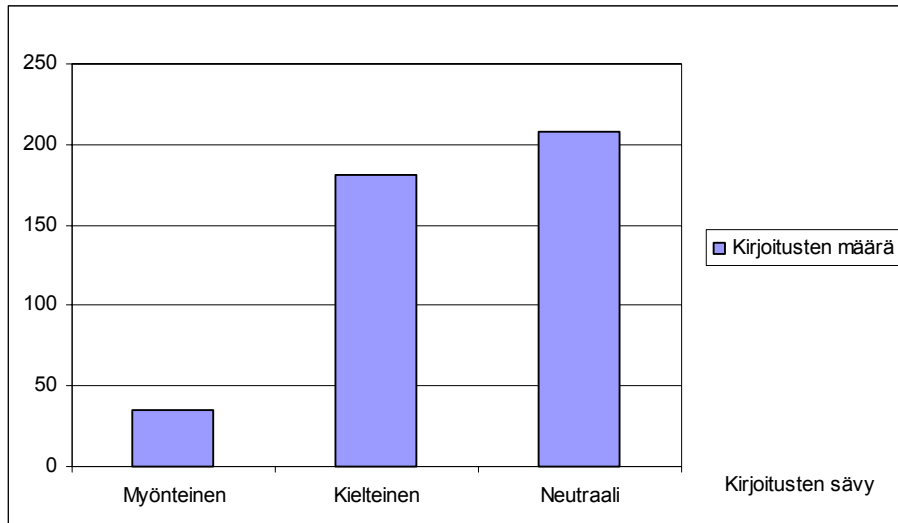
4.4 Sisältöanalyysi

Tekopohjavesihanketta käsittelevien kirjoitusten sävy on rakentamassa sitä perustaa, jonka pohjalta kohdekunnissa toimivat henkilöt arvioivat hanketta ja luovat itselleen mielikuvia sen hyödyistä ja haitoista. Sen arviointi, onko joku kirjoitus myönteisessä, kielteisessä vai neutraalissa sävyssä kirjoitettu, ei ole yksiselitteistä, joten arviot perustuvat tutkijan tulkintoihin otsikon ja kirjoitusten sisällön pohjalta. Otsikko on siinä mielessä tärkeä mielikuvien rakentaja, että moni lukee otsikon, vaikka ei koko kirjoitusta lukisikaan. Siten voi sanoa, että otsikko tavoittaa suuren joukon lukijoita ja muokkaa asenteita kyseistä asiaa kohtaan usein enemmän kuin kirjoituksen sisältö. Kriteerinä sävyn tulkinnessa on käytetty tekstin sisältöä, eli puhutaanko tekopohjavesihankkeen hyödyistä ja eduista, haitoista ja ongelmista vai pyritäänkö kirjoituksessa tuomaan esiin hankkeeseen liittyviä seikkoja niihin kantaa ottamatta. Ne kirjoitukset, joissa esitetään sekä hankkeen hyötyjä että haittoja, on jätetty arvioinnista pois.

Vuoden 2000 kirjoituksista noin puolet on neutraalisti kirjoitettuja. Toisin sanoen, niissä tiedotetaan tekopohjavesihankkeesta, mitä on tarkoitus tehdä mihinkin ja milloin ottamatta kantaa siihen, kuka siitä hyötyy ja kenelle siitä on haittaa. Myös kielteisiä kirjoituksia on suhteellisen paljon, runsas 50. Näitä leimaa kriittinen ja epäilevä sävy hanketta kohtaan. Selkeästi myönteisiä kirjoituksia on vain 15, eli huomattavasti muita vähemmän.

Vuoden 2001 kirjoituksissa negatiivisluonteiset ylittävät määrässä neutraalit. Tämä selittyy sillä, että tekopohjavesihankkeen alkutaipaleella siitä tiedottaminen oli yleistä, mutta vähitellen hankkeen edetessä kriittiset puheenvuorot alkoivat lisääntyä. Sen sijaan myönteisten kirjoitusten määrä pysyi lähes ennallaan. Näin ollen voi sanoa, että hankkeesta on kirjoitettu kriittisin sanoin, millä on suuri merkitys siihen, miten paikalliset asukkaat ja yrittäjät hankkeen ovat mieltäneet ja minkälaisia käsityksiä siitä on muodos-

tunut. Samansuuntainen linja jatkui edelleen vuoden 2002 alussa, eli edelleen hankkeesta löytyi paljon kielteistä kirjoitettavaa. Kaiken kaikkiaan tekopohjavesihankkeesta on tiedotettu eniten neutraalissa sävyssä, mutta negatiivisia eli kriittisiä puheenvuoroja on ollut esillä huomattavasti enemmän, kuin hanketta tukevia ja sen etuja puoltavia kirjoituksia (kuva 16).

Kuva 16. Tekopohjavesihanketta käsittelevien kirjoitusten sävy.

Sävy kertoo kirjoituksen luonteesta, mutta varsinainen asiasisältö on pohjana muiden tiedonvälityskanavien ohella sille, mitä tekopohjavesihankkeesta on kerrottu ja mitä siitä voidaan tietää. Vuoden 2000 alussa alkoi tiedottaminen hankkeesta. Helmikuussa 2000 kirjoitettiin, että Turun seudun kunnat ovat päässeet sopimukseen tekopohjavesihankkeen käynnistämisestä ja Pyhäjärven vedenottosuunnitelmasta luopumisesta. Samanaikaisesti alkoi hankkeen aiheuttamien mahdollisten ongelmien läpikäyminen ja kritisointi. Kriittiset kannanotot sisälsivät alueellisen ulottuvuuden, eli pohjaveden muodostamisalueella hanketta kohtaan oltiin epäileväisiä, kun taas Turun seutu puhtaasti veden saajana kirjoitettiin veden viejäksi ja vastaanottajaksi. Kirjoituksissa heijastuu, että Turun seutu aikoo hyödyntää maakunnan luonnonvaroja antamatta sinne mitään.

Lehtiotsikoita:

"Turku janoaa Kokemäenjoen vettä. Tekopohjavesihanke: 450 miljoonan rakentaminen ratkaisisi Turun juomavesipulmat" (Aamulehti 9.2.00)

"Satojen miljoonien jättihankkeesta aiesopimus. Turun seudun asukkaille tekopohjavettä vuonna 2007" (Turun Sanomat 9.2.00)

"Turun seudun hanke aiheuttaa pelkoja. Vesitaistoa viritetään nyt Virttaankankaalla. Jos pahin kauhukuva toteutuukin: Turku vie vedet ja tuottaa vain kuluja" (Loimaan Lehti 10.2.00)

"Alastaro vaatii kohtuutta ja maksajia" (Turun Sanomat 3.3.00)

"Epäluuloisia kysymyksiä sateli kyläyhdistyksen kokouksessa. Tekopohjavesi maistuu virttaalaisista karvaalta" (Turun Sanomat 13.4.00)

Heinä-syyskuussa YVA-ohjelmasta kirjoitettiin paljon ja pääosin kriittisessä sävyssä. Yhteensä noin 20 lehteä kirjoitti YVA:sta. Näiden lisäksi olivat viralliset kuulutukset,

jotka jakoivat tietoa YVA:sta. YVA-lausunnot tulivat tämän jälkeen keskeisiksi aiheiksi, ja niistä olikin noin 37 kirjoitusta elokuun lehdissä. Näissä korostui tekopohjaveden tuottamisesta kuntien kielteinen ja Turun alueen myönteinen suhtautuminen hankkeeseen. Syksyllä lehtien palstoilla jatkui keskustelu maakunnan keskuksen Turun ja maaseudun kuntien ristiriitaisista näkemyksistä. Loppuvuonna kirjoitukset käsittelivät tekopohjavesihankkeen etuja ja haittoja ja eri toimijaryhmien näkemyksiä siitä.

Lehtiotsikoita:

"Ympäristövaikutusten arviointi esillä. Turun tekopohjavesihanketta kritisoitiin jo kättelyssä" (Alasatakunta 17.8.00)

"Alastarolta kritiikkiryöppy Turun vesihankkeelle" (Satakunnan Kansa 18.8.00)

"Raisio näyttää vihreää valoa YVA-ohjelmalle" (Rannikkoseutu 22.8.00)

"Suoraa juoksutusta vaaditaan: Alastaro ei sallisi Virttaan imeytystä" (Loimaan Lehti 24.8.00)

"Kansalaisten ja kuntien mielipide kuului. Turun jättimäisen vesihankkeen vaikutuksien syyniä syvennetään. Virttaan ekologiasta riskikartoitus, Kokemäenjoesta lisänäytteitä, lähitarkastusalueet esitettyä laajemmiksi, vaihtoehdoksi pintavesilaitos..." (Satakunnan Kansa 27.9.00)

Yhteenvedon taulukko 33 kertoo, mistä tekopohjavesihankkeen asioista kirjoitettiin vuonna 2000. Alkuvuoden kirjoituksia leimasivat yleinen tiedottaminen ja vedenhankinnan vaihtoehtojen esittely. Kesällä ympäristövaikutusten arviointiprosessista tiedottaminen ja siihen liittyvien lausuntojen käsittely oli aktiivista. Loppuvuonna Turun lähialueen kunnat hyväksyivät tekopohjavesihankkeen ja tulivat mukaan yhteistyöhön, mistä tiedotettiin laajalti.

Taulukko 33. Turun seudun tekopohjavesihanketta käsittelevien lehtikirjoitusten aihepiirit vuosina 2000–2002 (vuoden 2002 tarkastelu päättyy maaliskuuhun).

Aihepiiri	2000	2001	2002	Yhteensä
Tiedottaminen, vaihtoehdot	49	61	0	110
Ongelmat, kritiikki	41	49	8	98
YVA	50	40	2	92
Vedenotto Kokemäenjoesta	9	0	0	9
Seutukunnat mukaan	16	0	0	16
Vesiadressi	0	18	0	18
Rahoituskysymykset	0	13	2	15
Paimionjoki-vaihtoehto	0	3	0	3
Lupakatselmus	0	8	0	8
Vesihankkeen linjaus	0	20	0	20
Huittisten esikäsittelylaitos	0	0	5	5
Maakuntaliittojen kannatus	0	0	5	5
Lisätutkimukset, tutkimusluvut	0	26	0	26
Muut	10	0	5	15
Yhteensä	175	238	27	440

Alkuvuonna 2001 tekopohjavesihanketta käsittelevissä kirjoituksissa keskusteltiin vesilinjauksesta, Virttaanharjun maisemahaitoista ja paikallisten kuntien vastustuksesta. Tiedotustilaisuuksissa jaettiin tietoa hankkeesta, ja näissä käyty keskustelut pääsivät

lehtien palstoille. Tällöin alkoi myös nimien keräys tekopohjavesihanketta vastaan, eli ns. vesiadressin laatiminen, josta tiedotettiin paikallislehdissä. Alkukevään myötä kriittiset kirjoitukset nostivat osuuttaan, ja monessa kirjoituksessa korostui edelleen Turun kaupunkiseudun ja maaseudun vastakkainasettelu. Edelleen jatkui myös neutraalimpi tiedottaminen hankkeesta, eli mitä on tavoitteena tehdä ja missä aikataulussa.

Lehtiotsikoita:

"Turun Seudun Vesi valottaa suunnitelmiaan. Karttaan on linjattu reitti 1,2-metriselle putkelle, joka kulkee satojen maanomistajien mailla" (Lauttakylä 12.1.01)

"Turun vesiputkelle etsitään uusia reittejä. Tiedotustilaisuus kokosi Huittisissa väkeä valtuustosalillisen, mutta suurta vastustusta vesihanketta kohtaan ei ole syntynyt" (Satakunnan Kansa 24.1.01)

"Suodatin, kiihdytin vai viihdytin? Virttaanharjun maisema elää monien ristipaineiden alla" (Turun Sanomat 28.1.01)

"Nimien keräys tekopohjavesihanketta vastaan etenee. Sama millä perusteella hanke kaatuu, kunhan se vain kaatuu" (Lauttakylä 13.2.01)

"Virttaankangas soveltuu hyvin tekopohjavesialueeksi" (Turun Sanomat 27.4.01)

"Maaseutu kapinoi Turun kaupunkiseudun hanketta vastaan. Tekopohjavesi saanut tuhansia vastustajia" (Maaseudun Tulevaisuus 25.4.01)

Kevään ja kesän 2001 aikana tekopohjavesihanketta vastustava vesiadressi luovutettiin, mistä kirjoitettiin runsaasti. Samaan aikaan kirjoitettiin edelleen paljon siitä, miten Virttaanharju pitäisi suojella ja hankkeesta luopua. Palstatilaa saivat jälleen maakunnan ja kaupunkiseudun ristiriitaiset käsitykset hankkeesta. Samoin jatkui lisätutkimuksista tiedottaminen ja keskustelu siitä, että näille ei kaikin paikoin ole saatu lupia. Toisaalta kuitenkin kaivattiin lisää tutkimustietoa.

Lehtiotsikoita:

"Kansalaisvaltuuskunta tilitti tuntojaan ministeri Hemilälle. Virttaalaiset vaativat vedenpitäviä tutkimuksia" (Loimaan Lehti 30.6.01)

"Ainoa vaihtoehto täysipainoinen suojele. Virttaankankaan harjua ei saa vesiasialla pilata" (Turun Sanomat 25.6.01)

"Ympäristölautakunta myönsi luvat. Maanomistajat nihkeitä Turun Seudun Vesi Oy:n tutkimuksille Säkylässä" (Satakunnan Kansa 5.4.01)

Syksyllä käsiteltiin edelleen hankkeen vaikutuksia. Niin luontohaitat kuin elämänlaadun heikentyminenkin olivat esillä lehtien palstoilla. Ulkopuolisten tahojen, kuten Luonnonsuojelupiirin ja Satakuntaliiton, nimissä puhuttiin hankkeen ongelmista. Myös hankkeen rahoituskuviot ja tarvittavat tutkimukset saivat lehdistön huomion. YVA-selostus sai paljon huomiota syksyllä. Tiedotettiin siitä, miten YVA:n mukaan hanke on mahdollista toteuttaa ympäristöä tuhoamatta, eli ympäristövaikutusten ei nähty olevan este hankkeen toteuttamiselle. YVA:n tiedotuksesta ja lausunnoista kirjoitettiin loppuvuonna, jolloin tuli esiin, että YVA:ssa oli puutteita muun muassa luontovaikutusten osalta. Kritiikkiä sai myös se, että vaihtoehtoiset hankkeet oli hylätty asiantuntijoiden mielestä kevyin perustein.

Lehtiotsikoita:

"Tekopohjavesilaitos heikentää elämisen laatua Alastarolla. Kasvillisuus tuhoutuu viiden hehtaarin alueella" (Maaseudun Tulevaisuus 10.9.01)

"Turku aikoo suodattaa juomavettä harjualueen läpi. Suojelijat pelkäävät alueen luonnon puolesta" (Vihreä Lanka 45/01)

"Tekopohjavesi pintavettä halvempaa" (Turun Sanomat 19.8.01)

"YVA-selvitys näyttää vihreää valoa Turun seudun tekopohjavesihankkeelle"
(Rannikkoseutu 7.9.01)

"Yhteysviranomainen löysi puutteita ja virheitä. Turun vesihankkeesta halutaan paljon lisätietoja. Selvitettävää on Kokemäenjoen vedenotossa, Virttaanharjun riskeissä kuin heijastusvaikutuksissa Pyhäjärveenkin" (Satakunnan Kansa 21.12.01)

Eniten vuonna 2001 kirjoitettiin yleisistä tekopohjavesihankkeeseen liittyvistä asioista. Myös kritiikki, ongelmat ja riskit olivat monen kirjoituksen aiheena. YVA:n valmistuminen herätti mielenkiintoa. Vähemmän saivat huomiota tutkimuksiin liittyvät asiat, vesiadressi sekä vesihankkeen linjaus. Kaiken kaikkiaan vuosi 2001 oli aktiivista aikaa kirjoittaa tekopohjavesihankkeesta, ja kirjoituksia löytyi yhteensä lähes 240 (taulukko 33).

Vuoden 2002 alussa kirjoitusten määrä väheni. Huittisten esikäsittelylaitoksen rakentaminen ja sen aiheuttamat maisemahaitat saivat jonkin verran huomiota. Edelleen käsiteltiin vesihankkeen arveluttavuutta, ympäristöongelmia ja kalleutta. Samoin jatkettiin YVA:sta kirjoittamista, koko projektin yleistä arviointia ja tulevaisuuden suunnitelmien esittelyä. Vuonna 2002 maakuntaliitot antoivat tukensa vesihankkeelle, mistä kirjoitettiin lehdissä (taulukko 33).

Lehtiotsikoita:

"Turun veden jättihalli nosti vastustusryöpyn Huittisissa. Supermarkettikokoa olevan esikäsittelylaitoksen sijoittamista suurelle peltoalueelle jokimaisemaan pidetään maisemallisesti mahdottomana" (Satakunnan Kansa 9.1.02)

"Virttaasta voi tulla veturikin" (Loimaan Lehti 26.1.02)

"Alastaro pelkää jäävänsä maksajaksi" (Loimaan Lehti 16.2.02)

"Varsinais-Suomi ja Satakunta linjasivat yhteiset hankkeensa. Turun seudun vesihuolto saa molempien maakuntien tuen" (Loimaan Lehti 5.3.02)

Yhteenvetona voi sanoa, että tekopohjavesihanke on ollut suhteellisen paljon lehtien palstoilla. Siitä on tiedotettu neutraalisti mutta myös hyvin kriittisesti. Yleisesti ottaen kirjoituksissa ovat painottuneet kielteiset seikat verrattuna myönteisiin, millä on keskeinen merkitys siihen, mitä hankkeesta ajatellaan ja miten sen uskotaan vaikuttavan. Hankkeen eri osatekijät ovat saaneet huomiota lehdissä, ja eniten on kirjoitettu yleisistä hankkeen piirteistä, mutta lähes yhtä monessa kirjoituksessa on esitelty hankkeen ongelmia ja kritiikkiä sekä YVA-selvitystä.

V KYSELY- JA HAASTATTELUTULOKSET

5.1 Kysely ja haastattelu tutkimusvälineinä

Turun seudun tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisten vaikutusten arviointi Alastaron ja Oripään kunnille pohjautuu kysely- ja haastatteluaineistoon. Tavoitteena on saada käsitys kuntien toimijoiden tietämyksestä, asenteista sekä tulevaisuuteen suuntautuneista toiveista ja peloista, jotka liittyvät tekopohjavesihankkeeseen. Kysely suunnattiin myös tekopohjavesihankkeesta vastaavan Turun Seudun Vesi Oy:n edustajille, jotta voidaan verrata eri eturyhmien keskuudessa vallitsevia näkemyksiä ja niiden eroja.

Kysely on määrällisesti kattava tiedonkeruumenetelmä ja suhteellisen nopeasti toteutettavissa, kun haastattelulla taas saadaan yksityiskohtaisempaa ja syvällisempää tietoa. Haastattelun rajoitteena on aika ja mahdollisuus haastatella vain tietyt avaintoimijat, mutta etuna on vuorovaikutteisuus ja mahdollisuus tarkentaa ja täydentää kysymyksiä haastattelutilanteessa. Toisaalta tällöin haastattelijan läsnäolo vaikuttaa keskustelun etenemiseen, kun kyselyssä taas vastaaja etenee kysymykset omaa tahtia ilman tutkijan kanssa tapahtuvaa kasvokkaiista vuorovaikutusta. Tässä tutkimuksessa aika oli keskeinen rajoittava tekijä, joten pääaineisto koostuu kyselyistä, mutta täydentävää aineistoa kerättiin muutamilla yrityshaastatteluilla.

5.2 Tutkimukseen valitut

Tutkimukseen on valittu toimijaryhminä kohdekuntien asukkaat, yritykset, kuntien viranomaiset ja poliittiset päättäjät sekä Turun Seudun Vesi Oy:n edustajat. Näin on pyritty saamaan kattava käsitys eri intressipiirien näkemyksistä. Kyselylomakkeet erosivat hieman vastaajaryhmän mukaan, mutta kysymysten aihepiirit olivat samat. Asukaskyselyssä oli lopuksi osio, jossa pyydettiin talouden 14–19-vuotiasta vastaamaan muutama kysymykseen, jotta saatiin selville myös nuorten käsityksiä hankkeesta (liite 1).

Asukaskysely toteutettiin jakamalla jokaiseen Alastaron ja Oripään kotitalouteen kyselylomake (yhteensä 2 056 kpl). Posti suoritti kyselyn jaon näihin kuntiin. Vaikka kysely piti toimittaa jokaiseen kotitalouteen kunnissa, näin ei tapahtunut. Postin mukaan kyse oli siitä, että kuntaraja ei vastaa kaikin paikoin postinumeroaluetta, jolloin toisen kunnan postinkantoalueeseen kuuluvat kotitaloudet jäivät ilman lomaketta.

Varsinaisten tutkimuskuntien Alastaron ja Oripään lisäksi Vampulan Kärväselän ja Riittiön sekä Säskylän Harjunkylän kotitalouksiin jaettiin 80 kyselylomaketta paikallisen kyläyhdistyksen toimesta. Näiden kohdalla täytyy pitää mielessä, että jako tapahtui paikallisten toimijoiden toimesta. Siten kyselyt ovat voineet saavuttaa alueellisesti tai vastaajajoukoltaan jollakin määrättyllä kriteerillä valitun kohdejoukon. On esimerkiksi mahdollista, että kysely on jaettu niille, joiden on tiedetty olevan kiinnostuneita hankkeesta. Kuitenkin todennäköistä on, että kysely jaettiin alueellisesti siten, että se suunnattiin tekopohjavesihankkeen läheisimmillä vaikutusalueilla asuville.

Yrityskyselyjä lähetettiin 238 kappaletta. Tämä kattoi lähes kaikki kuntien yrittäjät. Ainoastaan sellaiset yrittäjät jätettiin tutkimuksesta pois, joilla ei katsottu olevan min-käänlaista suoraa yhteyttä tekopohjavesihankkeeseen, kuten parturit ja kirjakaupat.

Kyselyä ei jaettu myöskään niille Virttaan alueella toimiville yrityksille, jotka osallistuvat haastatteluun. Haastatteluissa käytiin läpi kyselylomakkeen kysymykset ja lisäksi haastattelun kuluessa esiin nousseita tärkeitä asioita. Alastaron ja Oripään kuntien viranomaisille ja päättäjille jaettiin lomakkeita 150 kappaletta, 75 kumpaankin kuntaan. Näiden lisäksi Turun Seudun Vesi Oy:n edustajille lomakkeita jaettiin 37 kappaletta. Yhteensä kyselylomakkeita jaettiin 2 561 kappaletta, joista suurin osa meni kotitalouksille (83 %).

Kyselyjen lisäksi haastateltiin Virttaan kylän ja sen lähialueiden suurimpia ja tekopohjavesihankkeen vaikutuksille alttiita yrityksiä (yhteensä 9). Osa haastatteluista tehtiin Virttaan kylätoimistolla ja osa yritysten toimipaikoissa. Haastattelujen runkona käytettiin yrityskyselyä, joten vastaukset on otettu mukaan tilastolaskentoihin. Lisäksi haastatteluissa yrittäjät saivat omin sanoin kertoa tekopohjavesihankkeen vaikutuksista, mikäli kysely ei kattanut kaikkia olennaisia asioita. Haastattelut kestivät noin tunnin, ja haastateltavina olivat toimitusjohtaja ja pienissä kohteissa yrittäjä.

5.3 Vastausprosentit ja vastanneet

Yhteensä kyselylomakkeita palautui ja haastatteluihin osallistui 583 vastaajaa. Asukaskyselylomakkeita palautui yhteensä 495 kappaletta. Alastarolle jaettiin kyselyjä eniten, joten sieltä myös palautui niitä eniten, yhteensä 326. Oripäästä palautettiin 132 lomaketta, ja 12 ei ilmoittanut asuinkuntaansa. Näiden lisäksi Säkylän ja Vampulan kunnista palautettiin 25 lomaketta. Vastausprosentti Alastaron ja Oripään kuntien osalta on 23. Säkylän ja Vampulan vastausprosentti on jonkin verran korkeampi 31. Lukujen eroon vaikuttaa se, että jälkimmäisiin kysely jaettiin välittömälle tekopohjavesihankkeen vaikutusalueelle, kun taas Alastarolla ja Oripäässä monet alueet sijaitsevat kaukana hankkeen välittömästä vaikutusalueesta ja sillä ei välttämättä koeta olevan merkitystä omaan elämään, jolloin kyselyyn vastaamista ei ehkä koettu tärkeäksi. Yhteensä asukaskyselyjen vastausprosentti jää 23 prosenttiin, mikä merkitsee, että noin neljäsosa päätutkimuskuntien Alastaron ja Oripään kotitalouksista on ilmaissut mielipiteensä kyselyn kautta. Asukasmääriin suhteutettuna kuntien asukkaista runsas kymmenen prosenttia on osallistunut kyselyyn.

Nuorten 14–19-vuotiaiden vastauksia saatiin yhteensä 50 henkilöltä. Näistä Alastarolla asuu 28, Oripäässä 19, Säkylässä tai Vampulassa kaksi ja yhdessä vastauksessa ei mainita kotikuntaa. Vastausprosenttia ei voi laskea, sillä nuorille suunnatut kysymykset ovat varsinaisen lomakkeen lopussa, joten on mahdotonta tietää, kuinka monessa vastanneessa kotitaloudessa asuu nuoria, eli mikä osuus kaiken kaikkiaan ja toisaalta kyselyyn vastanneista talouksista käsittää myös 14–19-vuotiaita henkilöitä.

Yrityskyselyjä palautui suoraan postista kaksi, eli kahden yrityksen osoitetiedot olivat muuttuneet tai yritykset olivat lopettaneet toimintansa. Siten perille meni yrityskyselyjä yhteensä 236. Näistä palautui 45, jolloin vastausprosentti jää 15 prosenttiin. Kuitenkin kun tähän lisätään haastatellut yritykset, kokonaisvastausprosentti nousee 19 prosenttiin. Siten noin viidennes kuntien yrityksistä on kertonut näkemyksensä tekopohjavesihankkeesta.

Kuntien viranomaisten ja päättäjien keskuudesta kyselyjä palautui Alastarolta ainoastaan 11 kappaletta eli 15 prosenttia kunnalle toimitetuista lomakkeista. Koska kyselyjen jako jäi kuntien vastuulle, on saattanut käydä niin, että kaikkia lomakkeita ei ole jaettu, joten

vastausprosentti ei välttämättä ole luotettava. Oripäästä kuntaedustajilta palautui 17 lomaketta eli 23 prosenttia sinne toimitetuista lomakkeista. Yhteensä kuntien viranomaisten ja päättäjien osalta vastausprosentti on 19, eli yhteensä palautui 27 lomaketta. Osaltaan pieneen vastausprosenttiin saattaa vaikuttaa se, että kuntien päättäjät ovat myös asukkaita ja osittain yrittäjiä, joten jos sama henkilö on saanut kyselyn kaksi tai kolme kertaa, niin siihen vastaaminen on saattanut tuntua turhalta, kun siihen on vastattu jo toisessa roolissa. Sama tilanne on yrityskyselyjen kohdalla, sillä monet kunnissa toimivat yrittäjät asuvat kunnassa, ja koska kysymykset olivat samankaltaiset eri toimijaryhmille, niin päällekkäisyys on saattanut vaikuttaa siihen, että kyselyyn on vastattu ainoastaan kerran.

Neljäs toimijaryhmä koostuu Turun Seudun Vesi Oy:n edustajista. Näiltä palautui lomakkeita yhteensä 15 kappaletta, mikä on 41 prosenttia jaetuista lomakkeista. Vaikka määrällisesti TSV:n edustajia ei ole montaa, vastausprosentti on huomattavasti korkeampi kuin muiden toimijaryhmien keskuudessa. Tähän vaikuttaa varmasti se, että TSV on tekopohjavesihankkeen takana, jolloin sitä koskevaan kyselyyn osallistuminen koettiin tärkeäksi ja mahdollisesti myös helpoksi.

Kaiken kaikkiaan kyselyn vastausprosentti jää alhaiseksi, 23 prosenttiin. Syitä tähän voi olla monia, kuten esimerkiksi:

- Tekopohjavesihanketta ei koeta kiinnostavaksi.
- Kyselytutkimus toteutettiin YVA-prosessin jälkeen, ei sen yhteydessä, joten saatettiin kokea, että kyselyyn osallistumisella ei ole enää vaikutusta hankkeen eteenpäin viemisessä.
- Kuntalaiset ovat ilmaisseet mielipiteensä ”vesiadressissa”, jolloin kyselyyn osallistuminen voitiin kokea turhaksi.
- Kysely on suhteellisen pitkä (esim. asukaskysely 8+2 sivua).
- Kyselyyn osallistuivat mahdollisesti aktiivisimmat eli hankkeesta todella kiinnostuneet ja Virttaankankaan läheisyydessä asuvat ja toimivat, jolloin siihen välinpitämättömästi suhtautuvat ja muualla asuvat saattoivat jättää vastaamatta.

Yksi selitys suhteellisen pienelle vastausprosentille voi olla, että lomake koettiin vaikeaksi täyttää. Tästä viestivät eräät kommentit lomakkeen lopussa, mistä esimerkkinä seuraava lause: *”Tehtiinkö tutkimuskaavakkeesta tahallaan näin pitkä ja monimutkainen ja samoja asioita toistava, että mahdollisimman moni jättäisi vastaamatta sen vaikeaselkoisuuden vuoksi?”*

Tässä tarkastelussa ei etsitä koko kuntien toimijoita koskevia yleistyksiä, vaan kyse on tähän selvitykseen osallistuvien näkemyksistä. Alhainen vastausprosentti ei ole ongelma, koska tässä puhutaan vastanneiden käsityksistä, jotka kuitenkin osoittavat olennaisia suuntaviivoja tekopohjavesihankkeeseen asennoitumisesta ja tietämyksestä yleisemmin sen kohdealueella. Myöskään kymmenen prosentin osuuden näkemykset koko kunnan asukkaista ei ole pieni määrä, joskin on hyvin mahdollista, että kyselyyn osallistuivat aktiivisimmat ja kiinnostuneimmat henkilöt, jolloin vastaukset ovat saattaneet vääristyä.

Kyselyissä selvitettiin tietyt taustamuuttujat vastanneilta. Asukaskyselyssä taustatietoina kerättiin sukupuoli, ikä, talouden koko, työskentelyala, asuinkunta ja -kylä sekä se, kuuluuko vastaaja asukasyhdistykseen tai muuhun tekopohjavesihankkeesta kiinnostuneeseen yhdistykseen. Sukupuoleltaan vastaajista noin 60 prosenttia on miehiä ja naisia noin 40 prosenttia. Iän mukainen tarkastelu on jaettu kolmeen ryhmään. Koska nuorten

mielipiteitä kysyttiin erikseen, nuorin ryhmä on 20–29 v. Keski-ikäisten ryhmä muodostuu 30–59-vuotiaista, ja 60 v. tai yli on luokiteltu omaksi ryhmäkseen. 45 prosenttia vastaajista on 60 v. tai yli, 47 prosenttia keski-ikäisiä ja alle 30-vuotiaita kahdeksan prosenttia. Talouden koko on jaettu myös kolmeen ryhmään, yhden aikuisen talouksiin, kahden tai useamman aikuisen talouksiin sekä perheisiin, joissa on lapsia. Runsas puolet vastanneista kuuluu kahden tai useamman aikuisen kotitalouteen, neljännes asuu yksin ja viidennes on lapsiperheitä. Ammatinharjoittajista on eroteltu maa- ja metsätalousyrittäjät muista. Näitä on koko asukasaineistosta 26 prosenttia. Asuinkunta on tärkeä tarkastelukriteeri, ja Alastaron ja Oripään lisäksi on käsitelty omana ryhmänään Vampula ja Säkylä. Kyläkohtainen tarkastelu rajoittuu sen tarkasteluun, kuinka moni asuu tekopohjavesihankkeen läheisellä vaikutusalueella Virttaan kylässä. Alastaron vastaajista 22 prosenttia asuu Virttaalla. Asukasyhdistykseen tmv. kuuluu 11 prosenttia vastaajista (taulukko 34).

Taulukko 34. Asukaskyselyyn vastanneiden taustatiedot (yhteenlasketut luvut eivät täsmää taustatietojen kanssa, koska kaikki eivät ilmoittaneet kaikkia taustatietoja, mutta summissa mukana kaikki vastanneet).

Taustatiedot	Alastaro		Oripää		Säkylä/Vampula		Muut		Yhteensä	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.		Abs.	%
<i>Sukupuoli</i>										
Nainen	133	41	49	37	14	56	-	-	196	41
Mies	192	59	82	63	11	44	-	-	285	59
Yhteensä	326	100	132	100	25	100	12	-	495	100
<i>Ikä</i>										
20-29 v.	20	6	17	13	3	12	-	-	40	8
30-59 v.	143	45	64	50	16	64	-	-	223	47
60 v. tai yli	160	49	46	37	6	24	-	-	212	45
<i>Talouden koko</i>										
1 aikuinen	82	25	25	19	3	12	-	-	110	23
2 tai us. aik.	178	55	66	51	14	56	-	-	258	54
Aik. ja lapset	63	20	39	30	8	32	-	-	110	23
<i>Maa/metsätalous</i>	73	22	42	32	13	52	-	-	128	26
<i>Virttaa</i>	73	22	1	0	0	0	-	-	74	15
<i>Asukasyhdistys</i>	35	11	10	8	9	36	-	-	54	11

Nuoria alle 20-vuotiaita vastasi yhteensä 50 henkilöä. Sukupuolensa ilmoittaneista 28 on poikia ja tyttöjä 19. 15-vuotiaita tai alle on vastanneista 12 ja yli 15-vuotiaita 36. Muita taustatietoja nuorilta ei kysytty, mutta lomakkeista selviää, että Alastarolla asuu 28, Oripäässä 19, Vampulassa kaksi ja yhdestä ei ole tietoa. Kuusi Alastarolta vastanneista asuu Virttaan kylässä.

Kunnan viranomaisia ja päättäjiä vastasi yhteensä 28. Näistä 17 (63 prosenttia) edustaa Oripäätä ja Alastaroa puolestaan 11 (37 prosenttia). Sukupuoleltaan nämä jakaantuvat lähes tasan, ja ikäryhmissä suurin osa sijoittuu 30–59-vuotiaiden joukkoon. Kunnan viranomaisista ei vastannut Alastarolta kukaan, Oripäästä kolme henkilöä. Kunnanvaltuuston jäseniä on yhteensä 15, kahdeksan Alastarolta ja seitsemän Oripäästä. Kunnanhallituksessa on vastaajista yhteensä kuusi, lautakunnan jäseniä Alastarolta kolme ja Oripäästä kahdeksan.

Yrityskysely palautui 45 yrittäjältä. Näistä 26 on Alastarolta, 17 Oripäästä ja kaksi vastaajaa ei ilmoittanut kuntaa. Yritykset jaettiin luokkiin toimialan mukaan: teollisuus, kauppa ja palvelut, rakennus, liikenne ja muut. Runsas kolmannes vastanneista on kaupan ja palvelujen alalta, viidennes kuuluu ryhmään muut, liikenteeseen 16 prosenttia ja teollisuus ja rakentaminen edustavat kummatkin 14 prosenttia vastanneista. Alastarolta vastanneista yrityksistä 77 prosenttia sijaitsee Virttaalla. Suurin osa yrityksistä on itsenäisiä yrityksiä, ja useimmat ovat toimineet yli viisi vuotta. Alle vuoden toimineita yrityksiä ei ole yksikään vastanneista. Yritykset ovat henkilömäärältään pieniä, sillä 86 prosenttia työllistää alle 10 henkilöä. Liikevaihdon tarkastelu jaettiin kolmeen ryhmään. 55 prosenttia lukeutuu alle miljoonan mutta yli 100 000 euron liikevaihdon yrityksiin. Yli miljoonan euron liikevaihto on kymmenellä prosentilla. On huomattava, että kolmasosa jätti ilmoittamatta liikevaihdon, joten luvut eivät kerro kaikista kyselyyn vastanneista yrityksistä (taulukko 35).

Taulukko 35. Yrityskyselyyn vastanneiden taustatiedot (prosenttiosuudet laskettu ko. kysymykseen vastanneiden joukosta).

Taustatiedot	Alastaro		Oripää		Muu/ei ilm.		Yhteensä	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
<i>Toimiala</i>								
Teollisuus	1	4	5	29	0	0	6	14
Kauppa, palvelut	10	42	6	35	0	0	16	37
Rakennus	3	13	3	18	0	0	6	14
Liikenne	2	8	3	18	2	100	7	16
Muu	8	33	0	0	0	0	8	19
Yhteensä	24	100	17	100	2	100	43	100
<i>Sijainti</i>								
Virttaa	17	77	0	0	1	50	18	40
<i>Luonne</i>								
Itsenäinen yritys	23	92	15	88	1	50	39	89
Toimipiste	2	8	2	12	1	50	5	11
<i>Toiminta-aika</i>								
Alle vuosi	0	0	0	0	0	0	0	0
Alle 5 v.	3	13	2	14	1	50	6	15
Yli 5 v.	21	87	12	86	1	50	34	85
<i>Henkilömäärä</i>								
Alle 10 henk.	20	83	14	87	2	100	36	86
10 henk. tai yli	4	17	2	13	0	0	6	14
<i>Liikevaihto</i>								
Alle 100 000 €	7	39	4	36	0	0	11	35
100 000 – 1 milj. €	10	56	5	46	2	100	17	55
Yli 1 milj. €	1	5	2	18	0	0	3	10

Varsinaisten yrityskyselyn lisäksi kotitalouksille suunnatuissa kyselyissä oli yrittäjille suunnattu osio. Yhteensä osioon vastasi 128 yrittäjää. Näistä maa- ja metsätalouden harjoittajia on lähes 80 prosenttia, yhteensä 100 vastaajaa. Kuusi vastanneista ei ilmoittanut toimialaansa, ja 22 vastaajaa on jonkun muun alan yrittäjä. Alastarolta vastasi 66, Oripäästä 41, Vampulasta tai Säskylästä 15 ja kuusi ei ilmoittanut kuntaa. Yhteensä yrittäjiä vastasi 173 henkilöä, näistä 128 kotitalouksille suunnatun kyselyn yhteydessä ja 45 varsinaiseen yrityskyselyyn.

Turun Seudun Vesi Oy:n edustajista vastasi kyselyyn 15 henkilöä. Näistä hallituksen jäseniä on seitsemän ja yhtiön työntekijöitä kahdeksan. Osa vastaajista on ollut tekopohjavesihankkeessa mukana alusta saakka monissa tehtävissä, mutta osa ei ole henkilökohtaisesti tehnyt asian eteen mitään.

5.4 Aineiston analysointi

Kyselyaineistoa lähestytään laskemalla vastausten absoluuttiset lukumäärät ja suhteelliset eli prosenttiosuudet. Tarkastelu perustuu kuntakohtaisiin lukuihin ja eri toimijaryhmien näkemyksiin käsiteltävästä asiasta. Näin pyritään löytämään eri toimijaryhmien ja eri alueilla asuvien käsityksiä tekopohjavesihankkeesta ja keiden kohdalla löytyvät suurimmat erot. Vastausten osalta tulee pitää mielessä, että osa vastaajista voi olla mukana monessa roolissa. Toisin sanoen, sama vastaaja on voinut vastata lomakkeeseen sekä asukkaana, yrittäjänä että kunnan päättäjänä. Alueellisten kuten toimijaryhmien välistenkin erojen tarkastelu ei ole kaikkien vastausten kohdalla mielekästä vastausryhmien pienuuden vuoksi.

Tuloksia kuvataan absoluuttisin ja suhteellisin luvuin. Suhteelliset osuudet on laskettu siten, että on laskettu summat kysymyksenkohtaisesti asetetuista vastausvaihtoehdoista ja sen jälkeen katsottu vastausvaihtoehdon prosenttiosuus ko. kysymyksen eri vaihtoehtojen suhteen. Niiden kysymysten kohdalla, joissa on ollut mahdollisuus vastata ainoastaan yhteen vastausvaihtoehtoon, prosenttiosuudet kuvaavat sitä, kuinka monta prosenttia kysymykseen vastanneista on kyseistä mieltä asiasta. Näitä kysymyksiä ovat ennen kaikkea kyllä–ei-vastausvaihtoehdot kysymykset. Sen sijaan niissä kysymyksissä, joissa vastaaja on voinut valita monta vaihtoehtoa, prosenttiosuus kertoo suhteellisen osuuden kysymyksen vastauksista, eli kuinka tärkeä ko. asia on suhteessa muihin kysymyksen vaihtoehtoihin. Niissä monivalintakysymyksissä, joissa katsotaan tärkeäksi löytää prosenttiosuudet vastaajista, on laskettu erikseen suhteelliset osuudet koko kyselyyn vastanneiden määrästä.

Ensin käydään läpi tietämystä ja asennoitumista tekopohjavesihankkeeseen. Näihin liittyvät kysymykset ovat kyselylomakkeen alkuosassa sekä lopussa. Samassa osiossa kysyttiin tekopohjavesihankkeen suunnitteluun osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia. Näiden kysymysten tarkoituksena oli selvittää tiedotuksen ja tietämyksen luonnetta, vuorovaikutteisen suunnittelun toteutumista ja muita yleisiä näkemyksiä hankkeesta ja sen eteenpäin viemisestä.

Seuraavat läpikäytävät asiat liittyvät tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisten vaikutusten arviointiin. Nämä on luokiteltu seuraavasti: elämäntapa ja viihtyvyys, työllisyys ja työpaikat, taloudelliset olot, yrityskanta ja kiinteistöjen arvo, yrittäjien näkemykset, ympäristötekijät ja kuntien tulevaisuus. Näihin kohdistuvia vaikutuksia selvitetään katsomalla näkemyksiä eri toimijaryhmien keskuudessa samoin kuin kunnan mukaan, mikäli alueellisia eroja löytyy.

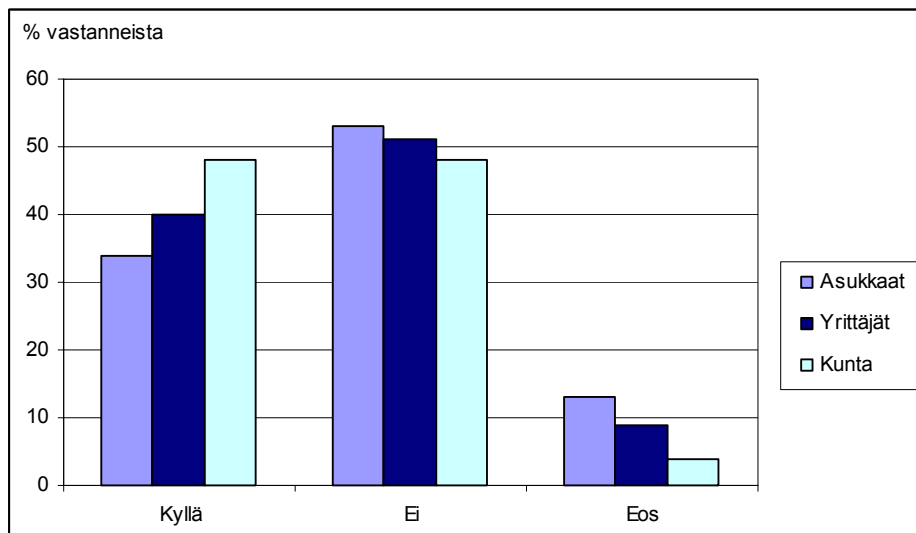
Viimeisenä käydään läpi nuorten 14–19-vuotiaiden vastaukset. Käsiteltävät seikat koskevat tekopohjavesihankkeeseen suhtautumista ja sen vaikutusta nuorten tulevaisuuden näkymiin, omaan asumis- ja muuttohalukkuuteen sekä yleisiin näkemyksiin hankkeen vaikutuksista. Sukupuolittaisen tarkastelun lisäksi selvitetään erikseen alle ja yli 15-vuotiaiden näkemyksiä, jos näiden kesken on eroja.

Tekstissä käytetään suoria lainauksia, joita vastaajat ovat kyselylomakkeisiin kirjoittaneet. Näin pyritään saamaan vastaajien oma ”ääni” kuuluviin myös muuten kuin tutkijan ”suodattimen” läpi. Kyselytulosten kuvaamisessa käytetään paljon diagrammeja, sillä ne havainnollistavat vastausten jakaumia yksinkertaistaen ja selkiyttäen niitä. Tekstissä selvitetään diagrammeja ja esitetään yksityiskohtaisia vastausten lukuarvoja.

5.5 Tietämys ja asennoituminen tekopohjavesihankkeeseen

Tiedottamisen hankkeesta tulisi tapahtua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja riittävän kattavasti, sillä suunnittelun alkuvaiheessa luodaan perustaa yhteistyölle. Myös myöhemmässä vaiheessa hankkeen etenemisestä ja päätöksistä tiedottaminen on tärkeätä, jotta eri toimijat tietävät missä vaiheessa hanke on ja miten se etenee.

Kyselyllä selvitettiin, kokevatko vastaajat omaavansa riittävästi tietoa tekopohjavesihankkeesta. Kysymykseen vastanneista kotitalouksista runsas puolet (249 vast., 53 %) kokee, että heillä ei ole riittävästi tietoa tekopohjavesihankkeesta ja kolmasosa (158 vast.) puolestaan kokee tietävänsä siitä tarpeeksi. Muiden toimijaryhmien kohdalla tietämys koetaan paremmaksi. Yrittäjistä 40 prosenttia (18 vast.) kokee tietomääränsä riittäväksi, mutta puolet taas ei (23 vast.). Kunnan edustajien kohdalla tilanne on paras tiedotuksen onnistumisen kannalta. Sekä kyllä- että ei-vastaukset saavat 48 prosentin osuuden (kuva 17). Kuntien kesken ei kotitalouksien kohdalla ole liiemmin eroja, mutta Alastaron yrittäjillä korostuvat ei-vastaukset ja kuntaedustajien keskuudessa puolestaan Oripäässä on heikompi tietämys.

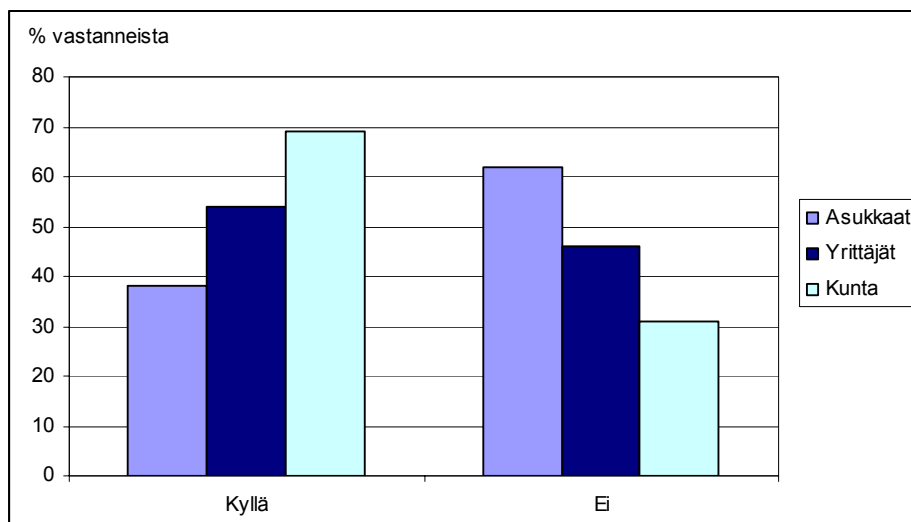

Kuva 17. Kokeeko omaavansa riittävästi tietoa tekopohjavesihankkeesta (asukkaat N=466; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=25; eos = ei osaa sanoa mielipidettä asiasta).

Tietämystä tekopohjavesihankkeesta selvitettiin kysymällä, kuinka kauan vastaaja on tiennyt hankkeesta ja kuka on sen takana. Tietämys hankkeesta vaihtelee hyvin paljon. Osalle jo ensimmäiset 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa kuullut suunnitelmat ja tällöin tehdyt tutkimukset liittyvät hankkeeseen, mutta suurimmalle osalle se on tullut tutuksi viimeisten parin-kolmen vuoden aikana. Myös niitä löytyy, jotka kuulivat hankkeesta kyselyn kautta ensimmäisen kerran.

Suurin osa vastaajista tietää, että hankkeen takana on Turun Seudun Vesi Oy tai Turun kaupunki lähikuntineen. Tavallaan molemmat vastaukset ovat oikeita, sillä hanketta suunnitteleva TSV on näiden kuntien omistama osakeyhtiö. Aukkaista 51 (213 vast.), yrittäjistä 66 (25 vast.) ja kuntaedustajista 76 prosenttia (22 vast.) mainitsee TSV:n olevan hankkeen takana. Vastaavasti Turun seutukuntineen mainitsee olevan hankkeen takana asukkaista 43 (181 vast.), yrittäjistä 26 (10 vast.) ja kuntaedustajista 24 prosenttia (7 vast.). Niiden osuus, jotka mainitsevat suoraan etteivät tiedä kuka on hankkeen takana, on pieni. Tähän vaikuttaa se, että kysymyksessä ei ollut vaihtoehtoja, vaan siihen piti kirjoittaa vastaus omin sanoin, joten asiasta tietämättömät ovat voineet jättää vastaamatta kysymykseen.

Tieto tekopohjavesilaitoksen rakentamisajasta vaihtelee vastaajaryhmien kesken jonkin verran. Aukkailla on heikoin tietämys tästä, sillä heistä 38 prosenttia (166 vast.) vastaa tietävänsä ja 62 prosenttia (274 vast.) taas ei tiedä rakentamisaikaa. Yrittäjistä runsas puolet (54 %, 22 vast.) tietää ja vajaa puolet (46 %, 19 vast.) ei tiedä rakentamisaikaa. Kuntaedustajat omaavat paremman tiedon, sillä heistä 69 prosenttia (18 vast.) tietää rakentamisajankohdan ja puolestaan 31 prosenttia (8 vast.) ei sitä tiedä (kuva 18).

Kuva 18. Vastaajan oma näkemys siitä, tietääkö tekopohjavesihankkeen rakentamisajan (asukkaat N=440; yrittäjät N=41; kuntaedustajat N=26).

Todellinen tieto siitä, koska tekopohjavesilaitos on tarkoitus rakentaa ei välttämättä täsmää sen kanssa, luuleeko tietävänsä rakentamisajan. Toisin sanoen, osa vastaa tietävänsä laitoksen rakentamisajan, mutta vuosi ei kuitenkaan ole se, mitä TSV on tiedottanut rakentamisajaksi. Huomattava osa on omaksunut, että hanke on tarkoitus saada käyntiin suhteellisen pian ja saattaa loppuun vajaan viiden vuoden kuluessa. Vastauksissa esiintyy hyvinkin kyynisiä näkemyksiä, että toivottavasti hanketta ei koskaan rakenneta, ja jos se rakennetaan, niin vasta sitten kun riidat on riidetty, riittävät tutkimukset tehty ja luvat saatu.

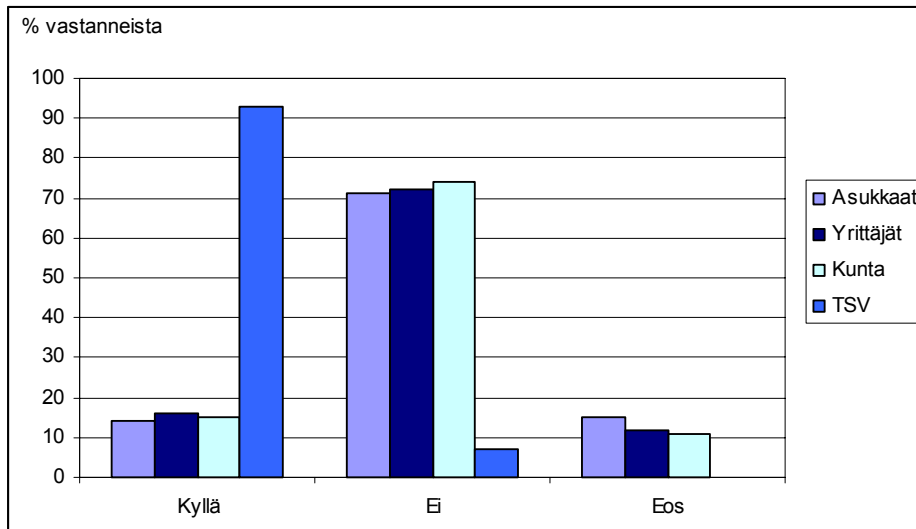
Tekopohjavesilaitoksen rakentaminen:

"Noin 2005–2006, laitos käyttöön 2007." (nainen 46 v. Alastaro)

"Tällä vuosikymmenellä." (mies 62 v. Alastaro)

"Kun on riidetty valmiiksi." (nainen 68 v. Alastaro)

Tiedotus tekopohjavesihankkeesta ja sen vaikutuksista on olennaista, jotta paikallisille toimijoille syntyy käsitys, koska hanke on tarkoitus rakentaa ja miten se vaikuttaa omaan elämään ja toimintaan sekä yleisemmin kunnan oloihin. Tiedotuksen riittävyyttä kysyttiin tarkastelukuntien toimijoilta sekä Turun Seudun Vesi Oy:n edustajilta. Näiden kesken on selkeä ero riittävyyden kokemisessa. Kysymykseen vastanneista asukkaista 14 (63 vast.), yrittäjistä 16 (7 vast.) ja Alastaron ja Oripään edustajista 15 prosenttia (4 vast.) mainitsee, että tiedotus on ollut riittävää, kun taas TSV:n edustajien kohdalla tiedotuksen mainitsee riittäväksi 93 prosenttia (14 vast.). Suurin osa paikallisista toimijoista kokee tiedotuksen riittämättömäksi. Asukkaista 330 henkilöä (71 %), yrittäjistä 31 (72 %) ja kuntaedustajista 20 (74 %) mainitsee tiedotuksen riittämättömäksi, mutta TSV:n edustajista ainoastaan kaksi eli 12 prosenttia (kuva 19).

Kuva 19. Kokeeko tiedotuksen tekopohjavesihankkeesta riittäväksi (asukkaat N=461; yrittäjät N=43; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Tiedotuksen puutetta koetaan tekopohjavesihankkeen vaikutuksista. Hankkeella pelätään olevan monia vaikutuksia alueen luontoon, mutta näistä ei ole saatu riittävästi tietoa. Epäilyjä esiintyy, onko näistä asioista edes saatavilla varmaa tietoa. Tekopohjavesihankkeen aiheuttamat rajoitukset omalle toiminnalle, etenkin yritystoiminnalle mutta myös alueen virkistyskäytölle ovat asioita, joista tietoa kaivataan. Koska hankkeeseen kohdistuu monia pelkoja, tietoa sen vaikutuksista kaivataan samoin kuin sen kertomista, mitä hyötyä hankkeesta on paikallisille. Osa toivoo kotiin lähetettävää lehtistä hankkeesta, osalle riittäisi lehtikirjoitusten lisääminen ja tiedotustilaisuuksien järjestäminen. Tiedotustilaisuuksia kohtaan esiintyy kritiikkiä, sillä kokemukset näistä ovat joidenkin kohdalla sellaiset, että asioita esitellään yksipuolisesti ja ”ylhäältä” käsin. Puheissa esiintyy siirtomaavalta-käsite, jolla tarkoitetaan, että Turku ympäristöineen ”riistää” maakunnan syrjäisempiä seutuja, ja että tiedotus on ohjautunut yksisuuntaisesti Turusta kohdealueille. Toiveena on, että tiedottaminen olisi avointa ja tekopohjavesihanketta ja sen vaikutuksia laaja-alaisesti ja eri näkökulmista käsittelevää.

"Tiedotustoiminta on ollut runsasta, rehellistä ja avointa." (TSV:n työntekijä)
"Kyllä ja ei (tiedotus ollut riittävää), koska tietoa on kyllä tuotettu tiedotusvälineitä varten, mutta tiedotusvälineet eivät ole järkevää kiinnostuneita faktatiedosta." (TSV:n hallituksen jäsen)

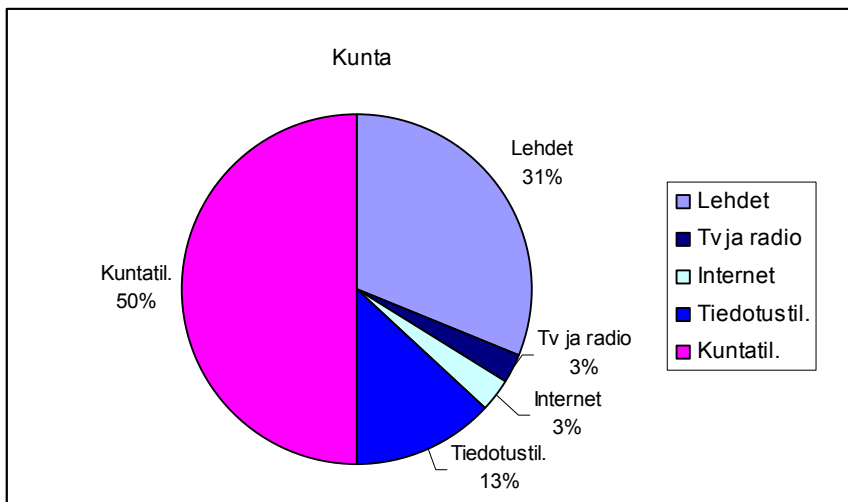
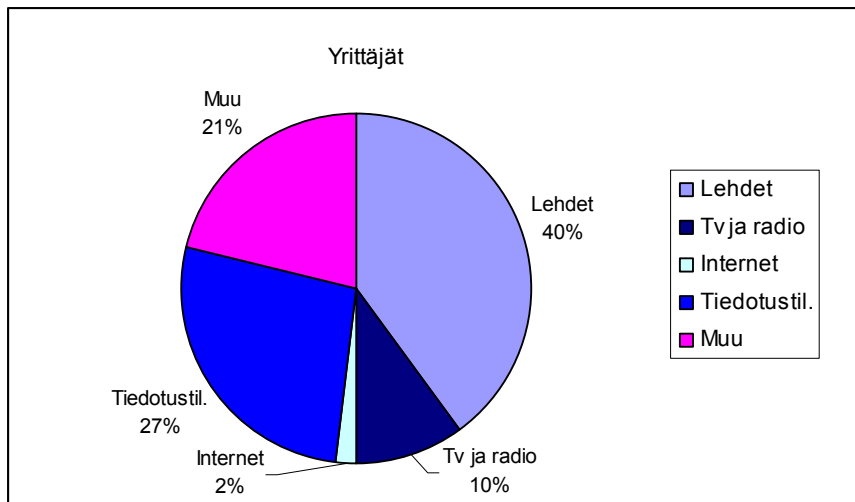
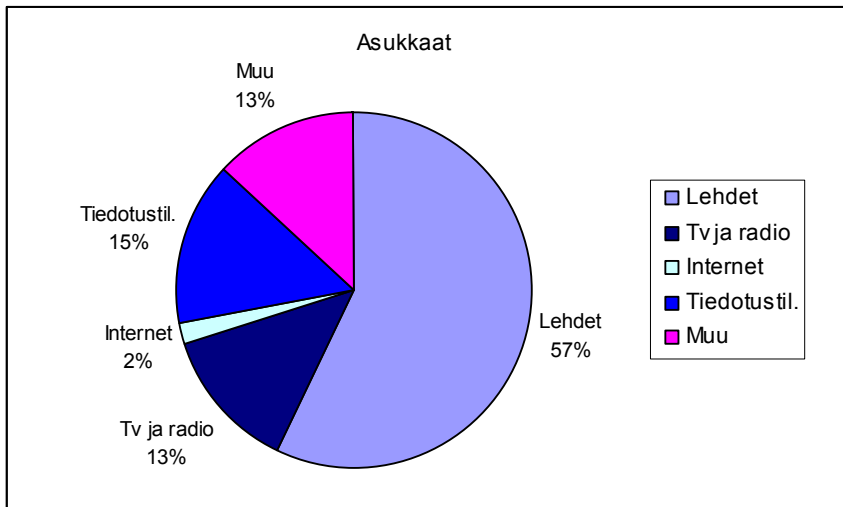
Tiedotuksen lisääminen:

"Selkokielisempää tiedottamista, kansalle suuntautuvaa, totuus esille, ei sanojen pyöritystä." (nainen 55 v. Alastaro)
"Totuuden esiin tuloa siitä mitä vedestä jää suodattamalla harjuun. Jos ei mitään jää, miksi vettä ei viedä suoraan Turkuun." (mies 72 v. Oripää)
"Todistettua tietoa turvallisuudesta ja kuka korvaa jos "suodatin" ei toimi." (mies 22 v. Oripää)
"Tietoa myös haitoista, vaaroista ja toisista vaihtoehtoista. Kuka on vastuussa virheistä, miten? Tilaisuuksissa Turun Seudun Vettä kiinnosti vain edut." (mies 52 v. Alastaro)
"Tutkittua tietoa, jota ei mitään ilmeisimmin ole vielä saatavissa." (nainen 58 v. Alastaro)
"Tarkat selvitykset suoja-alueista ja käytönrajoituksista. Kuka on korvausvelvollinen mahdollisissa vahingoissa?" (mies 36 v. Alastaro)
"Riippumatonta, tieteellistä tutkimustietoa kirjallisessa muodossa kotitalouksiin jaettuna." (nainen 34 v. Alastaro)
"Kertoa haitoista ja mitä me siitä hyödynemme." (nainen 33 v. Alastaro)
"Tiedotustilaisuuksissa asetelma, että ylhäältä alaspäin. Keskustelu on unohtunut. Jos toinen on asiantuntija ja toinen "tavallinen", niin vaikea asetelma." (maalaisyrittäjä)

Sitä, mistä vastaajat ovat saaneet tietoa tekopohjavesihankkeesta, selvitettiin avoimella kysymyksellä. Vastaukset on luokiteltu tärkeimpien vastausten mukaan seuraaviin tietolähteisiin: lehdet, tv ja radio, internet, tiedotustilaisuudet sekä ryhmä muut. Tärkein tiedonlähde tekopohjavesihankkeesta ja sen vaikutuksista on ollut lehdet etenkin asukkaiden kohdalla, joiden vastauksista se saa 57 prosentin (298 vast.) osuuden. Yrittäjien vastauksissa lehtien osuus on 40 (21 vast.), mutta kuntaedustajilla enää 31 prosenttia (10 vast.). Yrittäjät ovat saaneet asukkaita enemmän tietoa tiedotustilaisuuksista, mutta molemmilla ryhmillä se on toiseksi tärkein tietolähde. Televisio ja radio saavat vastauksista noin kymmenen prosentin osuuden. Internet on vielä marginaalinen tiedonvälityskanava vastanneille, sillä se saa ainoastaan kahden prosentin osuuden asukkaiden ja yrittäjien keskuudessa. Kuntaedustajat eroavat näistä siinä, että kuntatilaisuudet, joilla tarkoitetaan kunnanvaltuuston kokouksia yms., ovat tiedonlähteenä tärkein tälle ryhmälle (kuva 20). Aktiivisimmat ovat hakeneet tietoa itse kunnan virastoista ja Turun Seudun Vesi Oy:stä. Myös ns. puskaradio eli keskustelut toisten ihmisten kanssa ovat välittäneet tietoa tekopohjavesihankkeesta.

Tietolähteet:

"Lehdistä, muiden ihmisten kanssa keskustellessa." (nainen 36 v. Alastaro)
"Lehdistä, Turun Vesi Oy:n infoista, kunnan toimesta jne." (mies 48 v. Alastaro)
"Internetistä Virttaan sivuilta." (nainen 72 v. Alastaro)

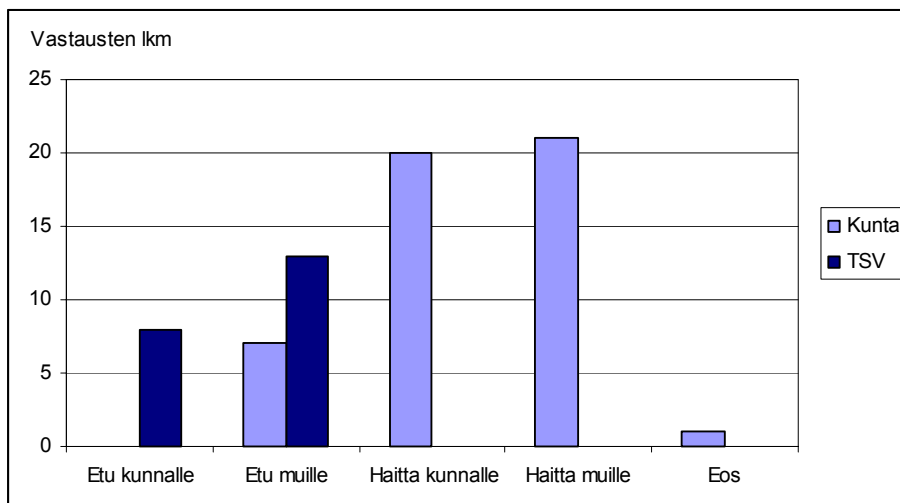
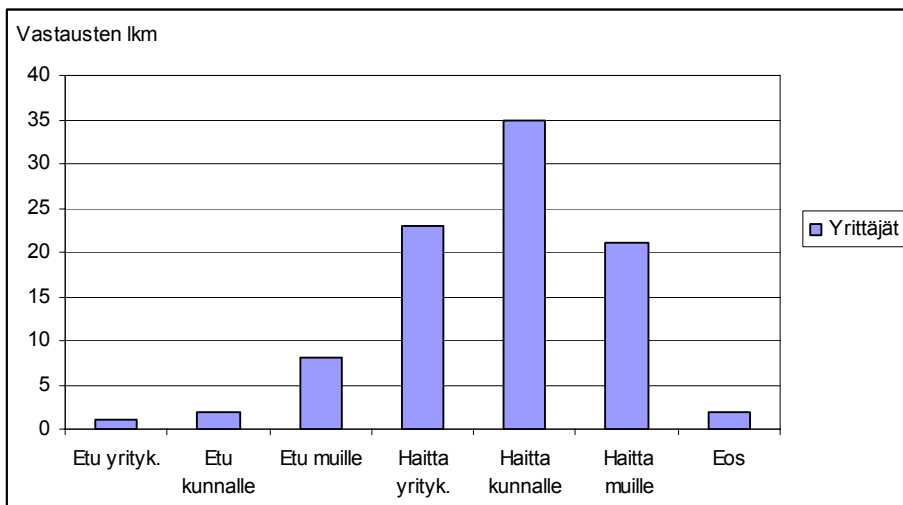
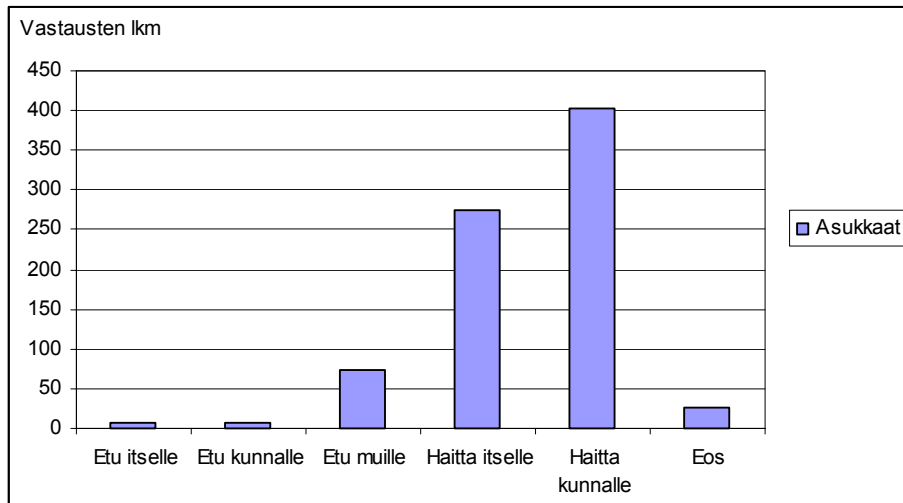
Kuva 20. Tärkeimmät tekopohjavesihankkeen tiedotuskanavat (asukkaat N=354; yritykset N=37; kuntaedustajat N=23).

Yleistä asennoitumista tekopohjavesihankkeeseen selvitettiin kysymyksellä, onko hanke eduksi vai haitaksi yleisesti kunnalle ja henkilökohtaisesti vastaajalle. Koska useat ovat vastanneet moneen vastausvaihtoehtoon, suhteellisten osuuksien tarkastelu tehdään katsomalla, kuinka moni kyselyyn vastanneista on maininnut asian. Kohdekuntien toimijoiden näkemykset eroavat huomattavasti hanketta suunnittelevan TSV:n näkemyksistä. Asukkaat, yrittäjät ja kuntaedustajat kokevat hankkeen olevan paljon enemmän haitta kuin etu. Asukkaista ainoastaan prosentti mainitsee hankkeen olevan etu itselle tai kunnalle (6 vast.), mutta jo enemmän eli yhdeksän prosenttia (73 vast.) kokee sen olevan etu muille alueille. Sen sijaan 55 prosenttia (274 vast.) mainitsee hankkeen olevan haitaksi itselle ja jopa 81 prosenttia (402 vast.) mainitsee hankkeen olevan haitta kunnalle (kuva 21).

Yrittäjien ja kuntaedustajien kohdalla linja on samansuuntainen kuin asukkaiden keskuudessa. Yrittäjistä hankkeen kokee haitaksi omalle yritykselleen 51 prosenttia (23 vast.). Alastarolaisten kohdalla tämä korostuu, mikä selittyy sillä, että useampi alastarolainen yrittäjä toimii hankkeen läheisillä alueilla. Vaikka usea kokee hankkeen olevan haitta yrityksen toiminnalle, vielä useampi kokee sen haitaksi kunnalle yleisesti, 78 prosenttia (35 vast.). Kuntaedustajista kukaan ei koe hanketta eduksi kunnalle, mutta muille alueille sen kokee olevan hyödyllinen 25 prosenttia kyselyyn vastanneista (7 vast.). Haitaksi kunnalle ja muille alueille kuntaedustajista hankkeen kokee noin 70 prosenttia (20 vast.) (kuva 21).

Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien näkemykset eroavat muista ryhmistä, sillä nämä kokevat hankkeen olevan etu sekä kohdekunnille että laajemmille alueille. Noin puolet mainitsee hankkeen olevan etu kohdekunnille ja 87 prosenttia (13 vast.) laajemmin. Haitaksi hanketta ei mainitse kukaan TSV:n edustajista (kuva 21).

Yleinen asennoituminen tekopohjavesihankkeen kohdealueilla Alastarolla ja Oripäässä on kielteinen. Osaltaan tähän voi vaikuttaa se, että tieto hankkeesta ja sen vaikutuksista on monien kohdalla vähäistä. Tiedonpuute vaikuttaa pelkojen, mahdollisesti olemattomienkin, syntyyn ja koko hankkeen kokemiseen haitallisena.

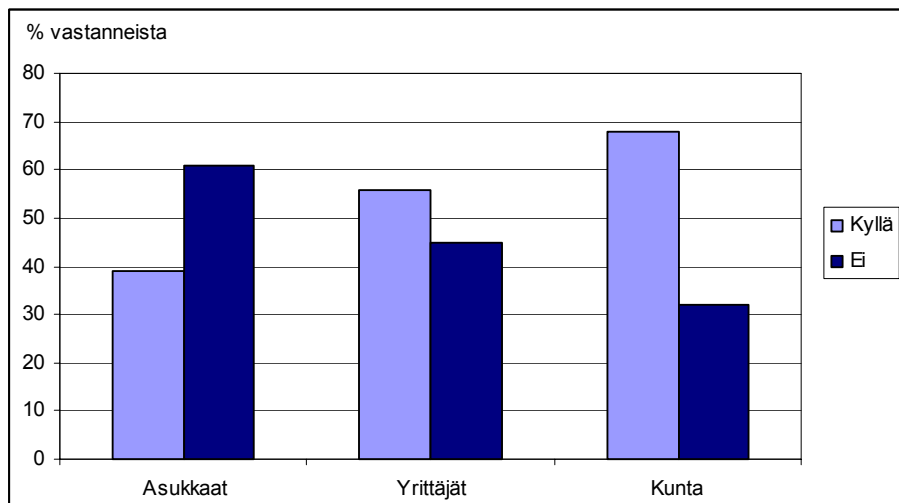
Kuva 21. Asennoituminen tekopohjavesihankkeeseen (asukkaat N=480; yrittäjät N=42; kuntaedustajat N=28; TSV N=15).

5.6 Osallistuminen tekopohjavesihankkeen suunnitteluun

Tiedotustilaisuuksissa on jaettu tietoa tekopohjavesihankkeesta. Näitä järjestettiin etenkin YVA-prosessin aikana tiedonjaon ja -keruun menetelmänä. Kyselyllä selvitettiin tiedotustilaisuuksiin osallistumista samoin kuin muuten tekopohjavesihankkeeseen osallistumista sekä osallistumismahdollisuuksien riittävyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia hankkeen suunnitteluun.

Kysymykseen vastanneista asukkaista 39 prosenttia (178 vast.) ei ole osallistunut ja 61 prosenttia (273 vast.) on osallistunut tiedotustilaisuuksiin (kuva 22). Yhdeksän prosenttia jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen, jolloin voidaan olettaa, että myöskään nämä eivät ole osallistuneet tiedotustilaisuuksiin. Kunnittain on jonkin verran eroja, sillä Alastarolla ja Oripäässä on osallistuttu aktiivisemmin kuin Säskylässä ja Vampulassa. Tämä selittyy sillä, että tiedotustilaisuuksia on järjestetty näissä kunnissa ja siten osallistuminen on ollut siinä mielessä helpompaa.

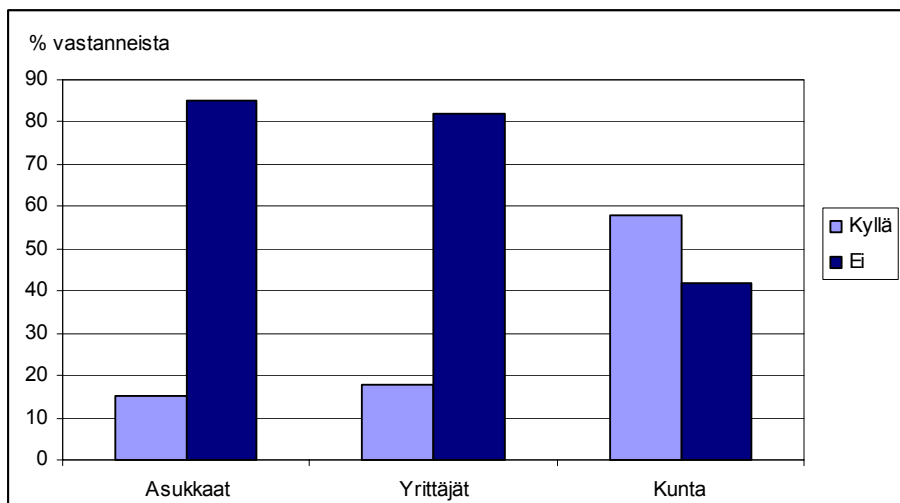
Yrittäjistä 56 prosenttia (25 vast.) on osallistunut tiedotustilaisuuksiin. Alastarolla yrittäjät ovat osallistuneet aktiivisemmin kuin Oripäässä, sillä edellisessä 62 prosenttia on osallistunut tiedotustilaisuuksiin ja jälkimmäisessä 47 prosenttia vastanneista. Kuntien päättäjät ja viranomaiset ovat osallistuneet tässä tarkasteltavista ryhmistä aktiivisimmin tiedotustilaisuuksiin. Näistä 68 prosenttia on osallistunut tiedotustilaisuuksiin, Alastarolla kaikki kysymykseen vastanneet (11 vast.) mutta Oripäässä suhteellisesti huomattavasti vähemmän eli 47 prosenttia (8 vast.) (kuva 22).

Kuva 22. Onko osallistunut tekopohjavesihankkeen tiedotustilaisuuksiin (asukkaat N=451; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=28).

Tiedotustilaisuuksiin osallistumisen lisäksi kyselyllä selvitettiin muuta osallistumista tekopohjavesihankkeeseen. Tähän vastasi asukkaista jonkin verran pienempi osuus kuin edelliseen, 88 prosenttia (433 vast.). Muiden kohdalla ei ole suurta eroa vastausaktiiviteetissa. Asukkaista suurin osa, 85 prosenttia (369 vast.), ei ole muuten osallistunut hankkeeseen ja 64 henkilöä on. Kysymyksen on jokainen ymmärtänyt omalla tavallaan, ja osalle ns. vesiadressiin nimensä kirjoittaminen on edustanut osallistumista, kun osa taas ei ehkä ole kokenut sitä osallistumiseksi. Yrittäjien kohdalla muu osallistuminen on ollut vähäistä, sillä näistä 82 prosenttia (36 vast.) ei ole ja ainoastaan kahdeksan on osallistu-

nut muuten hankkeeseen. Kuntaedustajien kohdalla tilanne on toinen, sillä näistä yli puolet (58 %, 15 vast.) on osallistunut hankkeeseen myös muuten kuin tiedotustilaisuuksissa käymällä, ja 11 henkilöä ei ole osallistunut (kuva 23). Tämä selittyy sillä, että kunnan edustajat osallistuvat toimensa puolesta joko viranomaisina tai päättäjinä moniin tekopohjavesihanketta käsitteleviin tilaisuuksiin ja ovat toimensa puolesta myös muita kiinnostuneempia osallistumaan.

Kuva 23. Onko muuten osallistunut tekopohjavesihankkeeseen (asukkaat N=433; yrittäjät N=44; kuntaedustajat N=26).

Hankkeeseen osallistuminen:

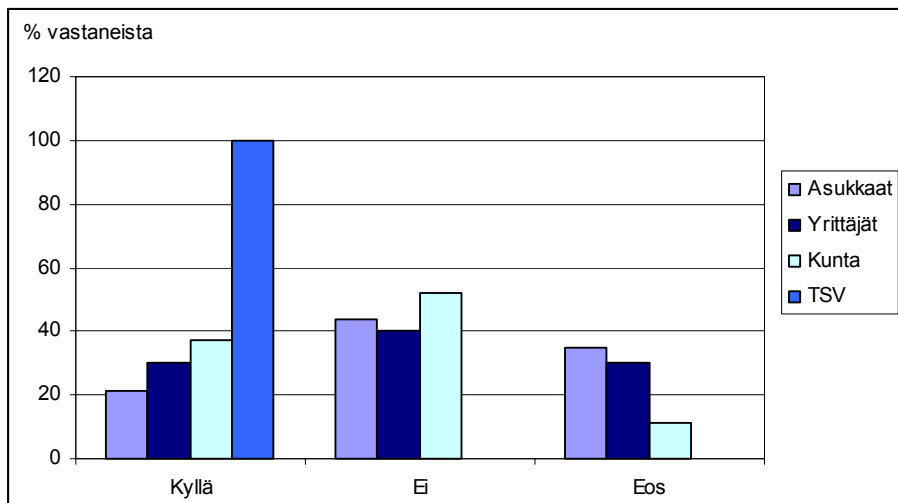
"Vastustavassa mielenosoitustilaisuudessa." (mies 71 v. Alastaro)

"Allekirjoittamalla kansalaisadressin toimintaa vastaan." (nainen 46 v. Alastaro)

Osallistumismahdollisuuksien riittävyyden kokeminen on yksi keino mitata sitä, miten hyvin hankkeen suunnittelun vuorovaikutteisuus on toteutunut. Aukkaista tähän kysymykseen vastasi saman verran kuin edelliseen, eli noin kymmenen prosenttia jätti vastaamatta. Muista ryhmistä lähes kaikki vastasivat kysymykseen. Osallistumismahdollisuudet kokee asukkaista riittäviksi 21 prosenttia (91 vast.) ja riittämättömiksi 44 prosenttia (189 vast.). Huomattavan suuri osa eli 35 prosenttia (154 vast.) ei osaa sanoa mielipidettään asiasta. Yrittäjistä vajaa kolmannes (30 %, 13 vast.) kokee osallistumismahdollisuudet riittäviksi tai ei osaa sanoa kantaansa. 40 prosenttia (17 vast.) ei koe osallistumiskanavia riittäviksi. Kuntaedustajien kohdalla tilanne on samansuuntainen, sillä 37 prosenttia (10 vast.) kokee osallistumismahdollisuudet riittäviksi ja 52 prosenttia (14 vast.) taas ei. Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien näkemykset eroavat muista, sillä näistä kaikki mainitsevat osallistumismahdollisuudet riittäviksi (kuva 24).

Osallistumismahdollisuuksien riittävyys:

"Esimerkiksi YVA-menettely ja putkilinjojen osalta maanomistajille kohdennetut neuvottelutilaisuudet on tarjonnut poikkeuksellisen paljon mahdollisuuksia ilmaista mielipiteensä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista." (TSV:n työntekijä)

Kuva 24. Kokeeko osallistumismahdollisuudet riittäviksi (asukkaat N=434; yrittäjät N=43; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Osallistumismahdollisuuksien riittämättömyys liittyy monilla siihen, että ei koeta olevan riittävästi tilaisuuksia kertoa omia näkemyksiä siten, että niillä olisi myös vaikutusta hankkeen eteenpäin viemiseen. Tiedotustilaisuudet saivat kritiikkiä siitä, että niiden järjestämisajankohta ei sopinut työssäkäyville. Myös sitä moitittiin, että tilaisuuksissa ei käsitelty kaikkia asioita neutraalisti ja useasta näkökulmista. Monen mielestä tilaisuuksissa heijastui perinteinen toimintatapa, jossa jaetaan ”valmista” tietoa sen sijaan, että olisi varsinaisesti pyritty ottamaan huomioon paikallisten näkemykset ja siten toteutettu vuorovaikutteista suunnittelua. Tilaisuuksissa tehtiin kuitenkin kyselyjä, joiden tulokset näkyvät YVA-selostuksessa, joskin osallistujamäärät jäivät pieniksi. Putkilinjausta suunnitellessa maanomistajille järjestettiin tiedotustilaisuuksia, joissa nämä saivat kertoa siitä mielipiteensä. Tilaisuuksien jälkeen putkilinjaukset muuttuivat monin paikoin (kuva 25).

Osallistumismahdollisuuksien parantaminen:

”Enemmän rehellistä tietoa. Ei tärkeiden asioiden ohittamista. Kaikkea ei saisi mitata rahalla, jos aiheutetaan peruuttamattomia tuhoja luonnolle, jota jälkipolvet eivät tule antamaan meille anteeksi.” (mies 64 v. Oripää)

”Kun vastakkain ovat niin erikokoiset väestöpohjat ei voi puhua tasapuolisesta vaikutusmahdollisuudesta.” (mies 49 v. Oripää)

”Olisi voitu järjestää tilaisuuksia enemmän työajan ulkopuolella.” (mies 55 v. Alastaro)

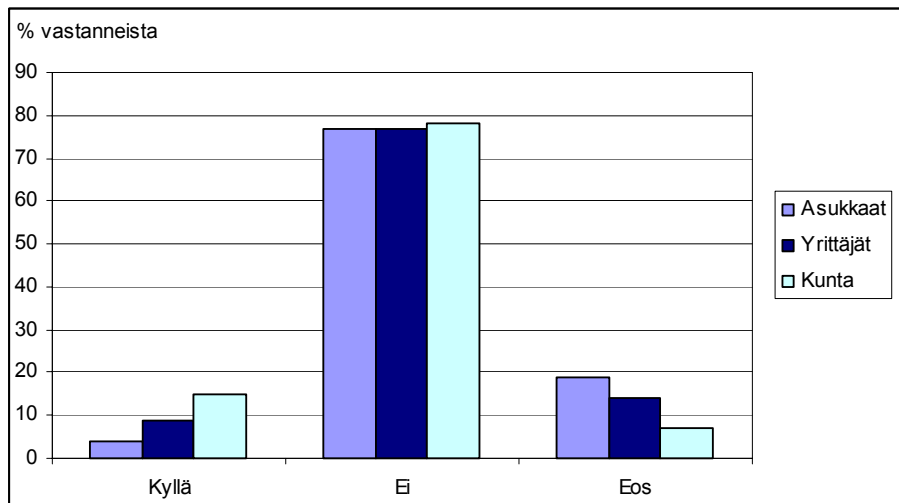
”Lisää tiedotustilaisuuksia, tiedotusta. Esimerkiksi kylätiedotteen mukana tietoa missä mennään. Pitäisi olla julkista toimintaa, koska maksetaan julkisin varoin ei saisi olla salailua.” (maatalousyrittäjä)

Osallistuminen hankkeen suunnitteluun koetaan turhauttavaksi, jos sillä ei nähdä olevan mitään vaikutusta. Kyselyssä tarkasteltiin kokemusta vaikutusmahdollisuuksista hankkeen suunnitteluun ja etenemiseen. Tulosten mukaan vaikutusmahdollisuudet ovat heikot. Runsas kolme neljäsosaa vastanneista mainitsee vaikutusmahdollisuudet riittämättömiksi, kysymykseen vastanneista asukkaista 77 prosenttia (335 vast.), yrittäjistä samoin 77 prosenttia (34 vast.) ja kuntaedustajista 78 prosenttia (21 vast.). Riittäviksi vaikutusmahdollisuudet kokee hieman suurempi osuus kuntaedustajista kuin muista, mikä selittyy sillä, että heillä päättäjinä ja viranomaisina on enemmän vaikutusvaltaa

kuin muilla. Asukkaista neljä (16 vast.), yrittäjistä yhdeksän (4 vast.) ja kuntaedustajista 15 prosenttia (neljä vast.) kokee vaikutusmahdollisuudet riittäviksi. Myös niitä löytyy, jotka eivät osaa sanoa mielipidettään vaikutusmahdollisuuksien riittävydestä (kuva 26).

Kuva 25. Maanomistajia informoitiin tulevasta putkilinjauksesta varhaisessa suunnitteluvaiheessa. Tilaisuudessa saatujen kannanottojen pohjalta linjaus muuttui monin paikoin. Kuva: Juha Kääriä.

Kuva 26. Onko voinut vaikuttaa tekopohjavesihankkeen suunnitteluun ja etenemiseen (asukkaat N=436; yrittäjät N=44; kuntaedustajat N=27).

Avoimella kysymyksellä selvitettiin, mitkä ovat tärkeimmät syyt siihen, että vastaaja ei ole pystynyt vaikuttamaan tekopohjavesihankkeen suunnitteluun ja eteenpäin viemiseen. Vastauksissa löytyy kaksi selkeää linjaa. Ensinnäkin koetaan, että ei ole riittävästi tietoa hankkeesta, jotta siihen voisi ottaa kantaa ja siten vaikuttaa. Toiseksi näkemyksenä on, että ei ole todellisia vaikutusmahdollisuuksia. Tekopohjavesihankkeen kohdealueilla koetaan, että hanketta on suunniteltu ja viety eteenpäin heidän mielipiteistä välittämättä. Hanke pyritään tuomaan alueelle ”väkisin”. Monet ovat osallistuneet tiedotustilaisuuksiin tai kirjoittaneet nimensä kansalaisadressiin, mutta mieliä on turhauttanut se, että hanketta on viety eteenpäin näissä ilmaistuista mielipiteistä välittämättä. Tähän liittyy se, että ei ole suoraan kysytty mielipidettä hankkeesta. Toisin sanoen, monille osallistuminen tiedotustilaisuuksiin tai tiedon hakeminen vesiyhtiöstä on liian vaativaa, jotta siihen lähdettäisiin omien näkemysten eteenpäin viemiseksi. Toisaalta vaade henkilökohtaisesta kontaktista suunnittelevan tahon suunnalta on suuri, sillä se vaatii paljon aika- ja henkilöresursseja hankkeen suunnitteluorganisaatiolta.

Esteet siihen, ettei ole pystynyt vaikuttamaan hankkeen suunnitteluun ja etenemiseen:

”Ei kyläläiset ole pystyneet ponnisteluistaan huolimatta yhdessäkään vaikuttamaan hankkeen edistymiseen.” (nainen 23 v. Alastaro)

”Ei ole kysytty yrittäjien mielipidettä, eikä valituksiin ole reagoitu.” (mies 28 v. Alastaro)

”Iso sanoo ja pieni anoo.” (nainen 35 v. Alastaro)

Kyselyssä annettiin mahdollisuus vastata omin sanoin, miten vastaajat olisivat halunneet vaikuttaa enemmän tekopohjavesihankkeeseen. Tässä toistuvat samantyyppiset vastaukset kuin edellä. Toisin sanoen, omien sanojen haluttaisiin näkyvän konkreettisesti, ja paikallisten mielestä hanketta tulisi viedä eteenpäin heidän ja kohdealueiden lähtökohdasta. Toisille riittäisi tiedotuksen lisääminen hankkeen vaikutuksista henkilökohtaiseen elämään, elinkeinojen harjoittamiseen ja ympäristön tilaan. Toiset ovat valmiita radikaaleihin keinoihin lykätäkseen hanketta tai lopettaakseen kokonaan sen toteuttamisen, kuten ”kahlitsemaan” itsensä koepumppauslaitteisiin, joskin vastauksissa saatetaan liioitella. Epäilyjä esiintyy myös tämän selvityksen tulosten vaikuttavuudesta hankkeen todelliseen etenemiseen.

Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen:

”Siten ettei vahvempi jyräisi heikompaa. Mutta silloin se ei olisi ihmiskunnasta. Enkä usko että näitä kukaan lukee ja että ne vielä vähemmän jotain vaikuttaa. Mutta meneehän vähän massapuuta kaupaksi.” (mies 61 v. Alastaro)

”Olin halunnut muokata imeyttäjäkuntien päättäjät ajattelemaan asian oripääläisten/virttaalaisten housuihin aidosti astumalla, että miltä tuntuisi jos teillä olisi vastaava hanke/puhdas pohjavesi, joka aiotaan tuhota ja vaarantaa samoin kuin harjuluontokin.” (Oripään kunnan viranomainen 47 v.)

”Kieltää koko hankkeen. Nykyinen pohjaveden otto on pilannut monta kaivoa eli vesi loppuu.” (mies 35 v. Oripää)

”Aktiivisena ko. virkistysalueen käyttäjänä olisin valmis vaikka kahlitsemaan itseni TSV Oy:n koepumppauslaitteisiin!” (Alastaron kunnanvaltuuston jäsen 28 v.)

”Avointa keskustelua lisää, millä olisi todellinen vaikutus eikä vain kuulemistilaisuuksia elikkä asiat on sovittu etukäteen, ei mitään tehtävissä.” (50 v. mies Alastaro)

”Ei ”pienellä” ihmisellä ole paljonkaan mahdollisuuksia vaikuttaa, päättäjät tekevät niin kuin haluavat.” (mies 65 v. Alastaro)

”Ei ole asukaskyselyä hankkeen alkuvaiheessa lähetetty.” (mies 79 v. Alastaro)

”Saada puolueeton asiantuntija arvioimaan todelliset haitat pitkällä aikavälillä. Muutaman 10 v. kuluttua Virttaankangas on niin saastunut, että Alastaron kuntalaiset eivät saa puhdas-

ta vettä. Täältä pumpattava vesi puhdistetaan vielä Turussa, mutta me juomme sitä vettä mitä pumppaamosta tulee.” (mies 65 v. Alastaro)

Yhteenvetona tekopohjavesihankkeen tiedotuksesta ja osallistumismahdollisuuksista voi todeta, että ne koetaan hankkeen kohdealueilla puutteellisina mutta Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien keskuudessa riittäviksi. Eri eturyhmien näkemykset eroavat huomattavasti toisistaan, mikä ei edistä vuorovaikutteisen suunnittelun toteutumista. Tilannetta voi vielä hankkeen edetessä muuttaa lisäämällä tiedotusta, järjestämällä keskustelutilaisuuksia ja kertomalla avoimesti hankkeen tarpeellisuudesta, sen vaikutuksista elämään ja ympäristöön sekä sen hyödyistä ja haitoista paikallisille ja muille.

5.7 Arviot tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisista vaikutuksista

Turun seudun tekopohjavesihankkeen sosiaalis-taloudellisten vaikutusten arviointi pohjautuu pääosin kyselyn tuloksiin. Joissakin kohdissa tuloksille etsitään tukea muista tietolähteistä saaduista tiedoista sekä niistä käsityksistä, joita on syntynyt haastattelujen myötä. Kuitenkin pääpaino on kyselyaineistossa, jossa kysyttiin ihmisten elämään, elinkeinojen harjoittamiseen ja ympäristöön liittyviä asioita. Tulosten käsittely on jaettu siten, että ensin käydään läpi elämäntapaan ja viihtyvyyteen liittyvät tekijät. Näiden jälkeen käsitellään työllisyyskysymykset sekä talouteen ja yrityksiin liittyvät tekijät. Erikseen käydään läpi yrittäjien mielipiteet hankkeen vaikutuksista heidän toimintaansa. Näiden jälkeen käsitellään ympäristövaikutukset. Lopuksi esitetään joitakin visioita siitä, minkälaiselta kuntien tulevaisuus näyttää kyselytulosten perusteella.

5.7.1 Elämäntapa ja viihtyvyys

Ihmisen elämäntapa rakentuu arkielämän toistuvista rutiineista ja niistä merkityksistä, joita näihin liitetään. Jokapäiväisessä elämässä uudistetaan ja ylläpidetään itsestään selviä käyttäytymismuotoja, joita yleensä ei edes mietitä vaan toteutetaan rutiininomaisesti. Osa käyttäytymismalleista toistuu päivittäin, jotkut harvemmin ja koko ajan toteutetaan uusia tapoja. Rutiinit luovat elämään järjestystä ja helppoutta, jolloin niiden muuttuminen etenkin itsestä riippumattomasta syystä aiheuttaa turhautuneisuuden ja pelon tunnetta. Ihminen haluaa itse vaikuttaa omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin, jolloin ulkoapäin tulevat pakotteet ja rajoitteet koetaan kielteisesti.

Tekopohjavesihankkeen vaikutuksia elämäntapaan ja viihtyvyyteen kysyttiin monessa kyselyn kohdassa. Kysymykset käsittelevät tekopohjavesilaitoksen rakentamisalueen Virttaankankaan käyttöä, hankkeen vaikutusta eri elämänosioihin, alueen yleisen viihtyvyyteen mahdollista muuttumista sekä hankkeen vaikutusta muuttohalukkuuteen.

Sitä, kuinka usein Virttaankankaalla käydään virkistäytymässä, kysyttiin asukkailta vastausvaihtoehdoilla. Kuntaedustajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä sitä, miten yleinen virkistysalue Virttaankangas on. Aukkaista runsas neljännes käy alueella monta kertaa viikossa, mutta saman verran harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Virttaalla asuvat eroavat muista, sillä näistä yli puolet kertoo käyvänsä alueella monta kertaa viikossa. Selityksen tähän antaa lyhyt etäisyys alueelle. Neljännes asukkaista käy alueella kerran viikossa ja vajaa viidennes kerran kuukaudessa. Voi sanoa, että Virttaankangas on noin puolelle kyselyyn vastanneista asukkaista tärkeä käyntikohde, sillä nämä käyvät alueella vähintään kerran viikossa. Kuntaedustajien mukaan Virttaankangas on

tärkeä virkistysalue paikallisille sekä muille maakunnan asukkaille, myös turkulaisille. Aluetta ei koeta ainoastaan tärkeänä vaan myös ainutkertaisena ympäristönä, jonka virkistyskäyttöä ei tulisi vaarantaa.

Virttaankankaan käyttötapoja kysyttiin avoimella kysymyksellä. Monelle alue on virkistysalue, jossa käydään ulkoilemassa. Kesällä metsä tarjoaa puitteet marjastukselle, sienestyskelle ja muulle virkistäytymiselle ja liikunnalle, kuten suunnistukselle, kun talvella taas siellä käydään hiihtämässä. Alueelle on rakennettu laaja opastusmerkein varustettu liikuntareitistö, jonka käytön pelätään vaikeutuvan tekopohjavesilaitoksen rakentamisen jälkeen. Alueella sijaitsee ampumarata, joka on joillekin tärkeä harrastuspaikka samoin kuin läheinen moottorirata, josta Alastaron kunta on tunnettu laajemminkin. Harjualue tarjoaa puitteet kokousten järjestämiselle, joiden yhteydessä voidaan nauttia luonnosta ulkoilureiteillä.

Virttaankankaan käyttö:

"Kunnan vesi tulee harjualueelta ja oman perheen ja vieraiden liikunta- ja virkistysalue." (mies 53 v. Alastaro)

"Kaikki vesi tulee sieltä. Talvet käyn hiihtämässä. Ampumarata jota käytän on siellä." (mies 60 v. Alastaro)

"Aluetta käyttävät runsaasti myös lähiseudun asukkaat virkistyskäytössä. Moottorirata lisännyt käyttöä laajasti." (kunnanvaltuusto, Alastaro)

Tekopohjavesihankkeella on vaikutusta Virttaankankaan käyttöön niillä alueilla, joille tulee hankkeeseen liittyviä rakennelmia. Laitosrakennus vaatii tilaa ja lisäksi sadetuspisteet vaativat maa-alaa 15 hehtaaria. Kuitenkin ainoastaan laitosrakennuksiin meno kielletään. Sadetusalueiden putket ja sadetus vaikuttavat viihtyvyyteen, mutta liikkumista alueilla ei kielletä.

Asukkailta kysyttiin heidän näkemyksiään siitä, miten hanke vaikuttaa heidän alueen käyttöönsä. Jotkut uskovat, että hanke ei vaikuta alueen käyttöön mitenkään, mutta suurin osa kokee sen vaikeuttavan ja heikentävän alueen käyttöä. Koska Virttaankangas on tällä hetkellä kuiva kangasmaa, sadetuksen pelätään muuttavan alueen soistuneeksi ja vaikeakulkuiseksi, mikä taas estää ja vaikeuttaa alueella liikkumista. Myös se koetaan negatiivisena, että ns. luonnontilaiselle alueelle tulee rakennelmia, joiden ei koeta kuuluvan luontoon. Pelkoja esiintyy siitä, miten luonto muuttuu ja marjastuspaikat heikentyvät. Turun Seudun Vesi Oy:n edustajan mukaan hankkeella ei ole vaikutusta virkistyskäyttöön, mutta soranottoon ja metsätalouden harjoittamiseen sillä on vähäistä vaikutusta.

Tekopohjavesihankkeen vaikutus alueen käyttöön:

"Heikentävästi, koska en usko, että kangasalue imee niin paljon vettä kuin on suunniteltu imeytettäväksi, jonka seurauksena alue soistuu." (nainen 32 v. Alastaro)

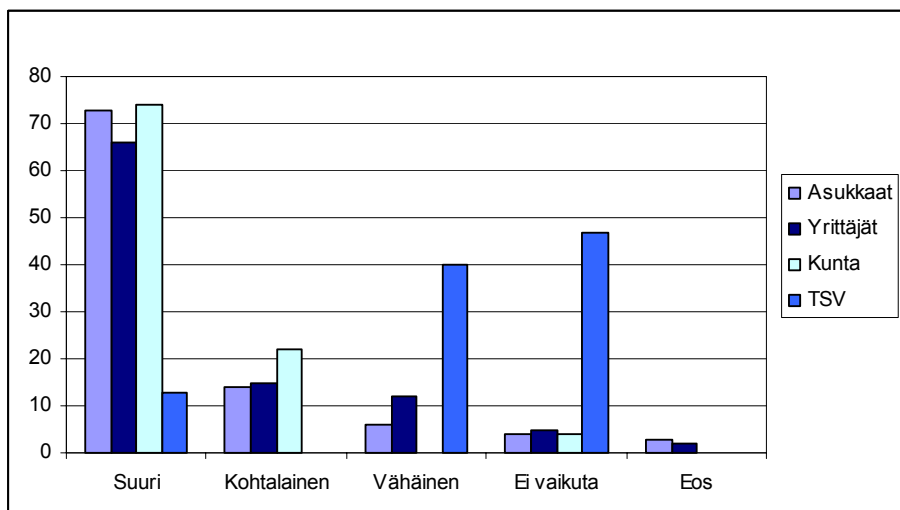
"Sen nykyinen olemus tulee muuttumaan ja alueiden käyttö näin koskemattomina, luonnollisessa tilassa", jossa on ollut niiden viehättävyys, tulee kärsimään. Tulee eteen virkistys-, sienestys- ja marjastuspaikan vaihto." (nainen 43 v. Alastaro)

"Loppuu, koska harjualue tuhoutuu; sadetuksesta tuleva kosteus muuttaa luontoa; sadetusalueet ikävän näköisiä, eivät luonnollisia harjumaishamaan kuuluvia." (kunnanvaltuusto, Alastaro)

"Virttaankankaan alue tulee jatkossa olemaan pääosin tekopohjavesialuekäytössä, jolloin mm. soranotto alueella pääosin estyy (nyt jo kylläkin melko rajoitettua, koska alue on osa tärkeää pohjavesialuetta). Metsätalouden harjoittaminen alueella on tietyin rajoituksin (mm.

lannoitus) mahdollista kuten ennenkin. Virkistysalueena ja marjastukseen sekä sienestystyöalue sopii jatkossakin erinomaisesti.” (TSV:n työntekijä)

Monivalintakysymyksellä selvitettiin näkemyksiä, mitä tekopohjavesihanke mahdollisesti tulee yleisesti aiheuttamaan. Näistä elämäntapaan liittyy se, miten hankkeen uskotaan vaikuttavan alueen virkistyskäyttöön. Paikallisista toimijoista suurin osa kokee, että tekopohjavesihanke muuttaa suuresti alueen virkistyskäyttöä. Kysymykseen vastanneista asukkaista 73 (290 vast.), yrittäjistä 66 (27 vast.) ja kuntaedustajista 74 prosenttia (20 vast.) uskoo vaikutuksen olevan suuren. TSV:n edustajat eroavat huomattavasti 13 prosentin (2 vast.) osuudellaan. Sen sijaan TSV:n edustajista 40 prosenttia (6 vast.) mainitsee vaikutuksen olevan vähäinen, ja 47 prosenttia (7 vast.) ei usko hankkeen vaikuttavan virkistyskäyttöön millään tavalla (kuva 27).

Kuva 27. Tekopohjavesihankkeen vaikutus alueen virkistyskäyttöön (asukkaat N=399; yrittäjät N=41; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Tekopohjavesihankkeen vaikutuksia eri tekijöihin, kuten elinympäristön viihtyisyyteen ja virkistysalueisiin ja -reitteihin ja niiden käyttöön, kysyttiin muilta ryhmiltä kuin yrittäjiltä. Asukkaista 328 näkee, että hankkeella olisi vaikutusta virkistysalueisiin ja niiden käyttöön. Toiseksi eniten mainintoja saa elinympäristön viihtyisyys, jonka 254 mainitsee muuttuvan jollakin tavalla. Myös terveydellisiin vaikutuksiin uskoo moni, 218 vastaajaa. Liikkumistottumuksiin, harrastuksiin ja turvallisuuden tunteeseen hankkeen uskoo vaikuttavan noin 160 henkilöä. Kuntaedustajien vastauksissa on havaittavissa samansuuntainen linja, mutta näistä huomattavasti suurempi osa näkee hankkeen vaikuttavan myös työntekoon. Tämä korostuu TSV:n edustajien vastauksissa, joissa vaikutus työntekomahdollisuuksiin ja elinkeinojen harjoittamiseen saa eniten mainintoja. Sen sijaan virkistykseen ja alueen käyttöön liittyvät tekijät saavat huomattavasti vähemmän mainintoja kuin vertailuryhmissä (kuva 29).

Tärkeä tekopohjavesihankkeen koettu vaikutus on luontovaikutus. Tämä aiheuttaa turvattomuuden tunnetta ympäristön kestävydestä ja käyttöveden puhtaudesta. Pelkona on, että pohjavesi ei enää sovellu juomavedeksi, jolloin koetaan vääränä ja ”epäluonnollisena”, jopa nolona, että vettä tulisi hankkia muualta. Veden laatu pyritään takaamaan, joten kyse on hankkeeseen kohdistuvasta pelosta, mielikuvista. Kuitenkin mielikuvien

pohjautuvat pelot ovat henkilökohtaisesti merkityksellisiä ja elämänlaatua heikentäviä. Puhtaan pohjaveden menettämisen pelko aiheuttaa koettuja terveyshaittoja, eli pelkoa ”likaantuvan” veden käytöstä johtuvista terveysongelmista. Elämän perusturvallisuus häviää, kun pohjaveden pelätään likaantuvan ja oman terveydentilan heikentyvän. Yhteisöllisyys on jo joidenkin mielestä kasvanut, joskin tekopohjavesihankkeen vastustamisen takia. Tavallaan on hyvä, että paikallisyhteisön me-henki kasvaa ja siten yhteisöllä on yhteisiä tavoitteita, mutta ikävää on, että se tapahtuu vastustamisen myötä (kuva 28). Nimien kerääminen vesiadressiin on yksi osoitus yhteisöllisyydestä, sillä siihen osallistui laaja joukko paikallisia ja näiden asioista kiinnostuneita.

Kuva 28. Virttaankankaan alueen asukkaat ovat aktivoituneet vastustaessaan tekopohjavesihanketta. Kuva: Juha Kääriä.

Tekopohjavesihankkeen vaikutukset eri tekijöihin:

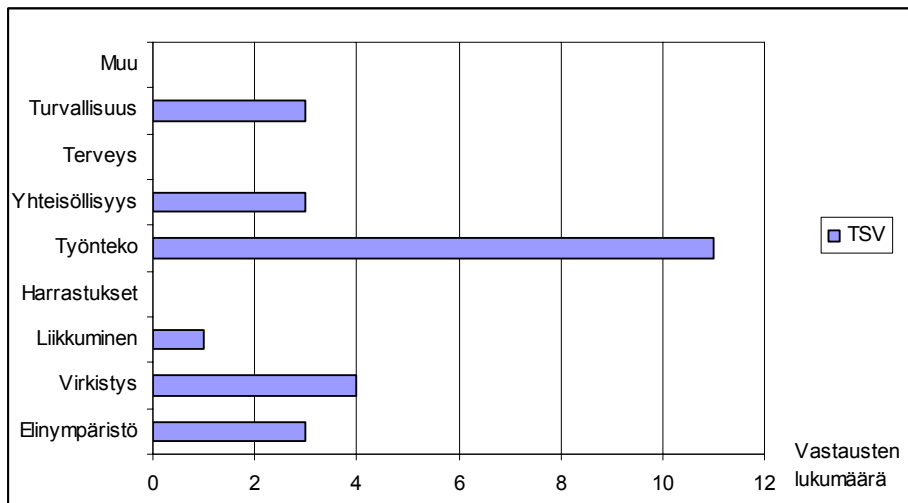
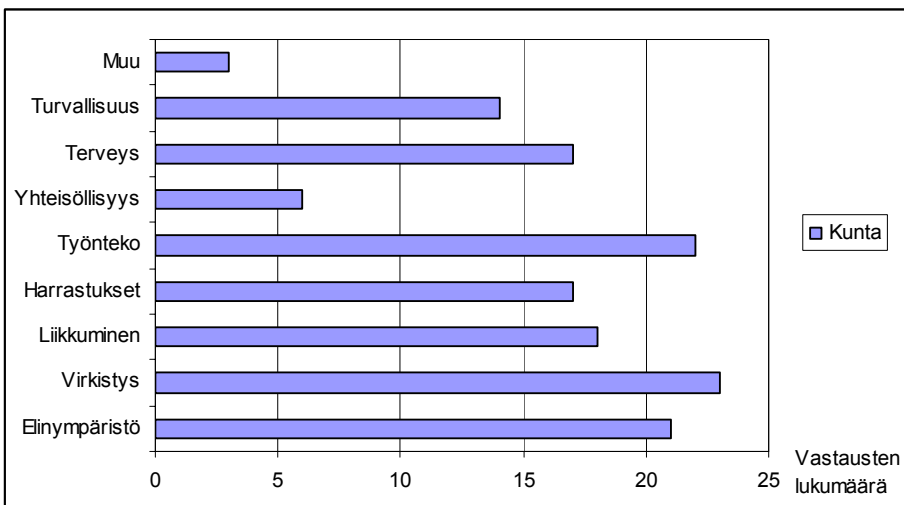
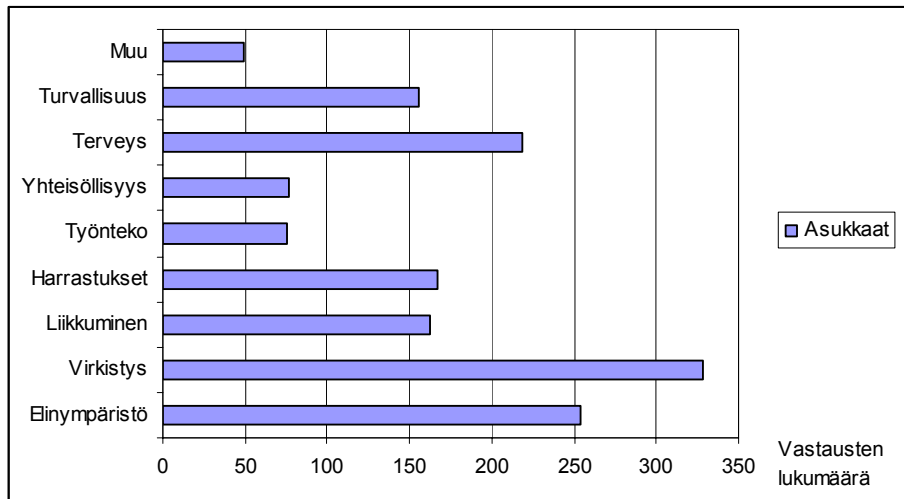
”Kun vettä pumpataan harjulle, niin luonto muuttuu ja paha on talvella hiihtää muilla kuin vesisuksilla. Turvallinen olo ei voi olla, jos pohjavesi pilataan tekopohjavedellä.” (mies 57 v. Alastaro)

”Puhdas vesi on tärkeimpiä elinehtoja! Oripäähän on tunnettu HYVÄSTÄ pohjavedestä, niin onhan se aika noloa ruveta ostamaan pulloittettua vettä joka tulee muualta. Asiaahan ei ole tarpeeksi tutkittu, miten se veteen oikeasti vaikuttaa.” (mies 61 v. Oripää)

”Elinympäristön viihtyisyys huononee, samoin alueen virkistysmahdollisuudet. Huonompi pohjavesi aiheuttanee terveyshaittoja. Turvallisuuden tunne menee, kun ulkopuoliset päättävät asioista. Yhteisöllisyys on voimistunut – vastustuksen muodossa.” (nainen 27 v. Oripää)

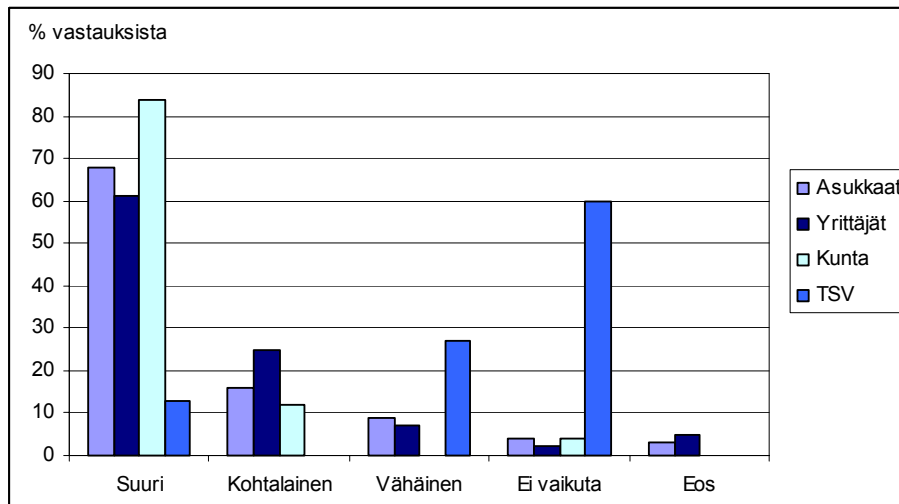
”Ei pysytä ollenkaan terveenä, koska juodaan likaista vettä. Harrastuksia ei voi enää toteuttaa harjualueella, koska siellä ei voi liikkua vapaasti. Perusturvallisuus häviää, koska elämän tärkein asia on kysymysmerkki (VESI, puhdas sellainen).” (nainen 50 v. Alastaro)

”Rajaa hieman liikkumisaluetta. Piristää elinkeinotoimintaa. Lisää valvontaa ja turvallisuutta.” (TSV:n hallituksen jäsen)

Kuva 29. Käsitukset siitä, onko tekopohjavesihankkeella vaikutusta eri tekijöihin (asukkaat N=424; kuntaedustajat N=26; TSV N=14).

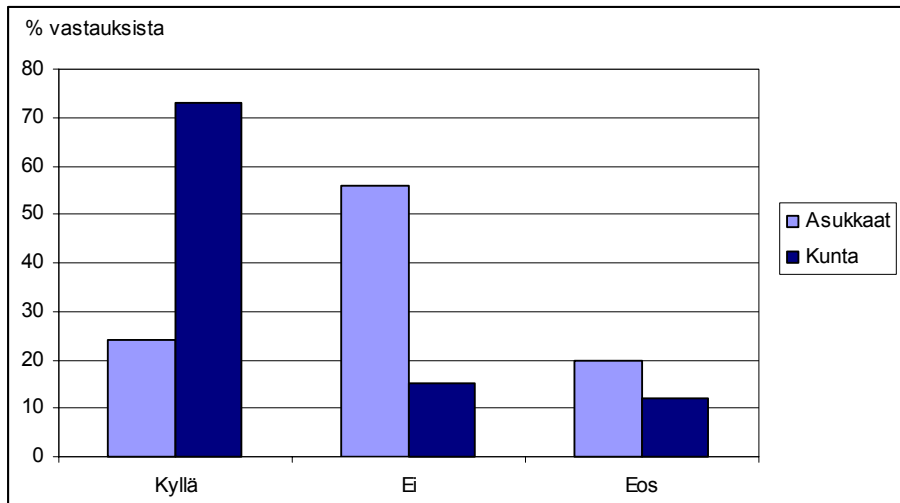
Tekopohjavesihankkeen vaikutuksen paikan yleiseen viihtyisyyteen koetaan olevan suuren muiden ryhmien keskuudessa paitsi TSV:n edustajien, joista vain 13 prosenttia (2 vast.) koee hankkeen vaikuttavan suuresti viihtyvyyteen. Asukkaista reilusti yli puolet, 68 prosenttia (273 vast.), yrittäjistä 61 (25 vast.) ja kuntaedustajista 50 prosenttia (21 vast.) arvelee hankkeen vaikutuksen yleiseen viihtyvyyteen olevan suuri. TSV:n edustajista 60 prosenttia (9 vast.) ei usko hankkeen vaikuttavan viihtyisyyteen, ja 27 prosenttia (4 vast.) uskoo vaikutuksen olevan vähäinen (kuva 30). Vaikka osa vastauksista saa vain muutaman maininnan, tulokset kertovat suuntaviivoista ja siitä, miten eri tavalla hankkeeseen suhtaudutaan sen toteutusalueella kuin sitä toteuttavassa organisaatiossa.

Kuva 30. Tekopohjavesihankkeen vaikutus paikan yleiseen viihtyisyyteen (asukkaat N=401; yrittäjät N=41; kuntaedustajat N=25; TSV N=15).

Hankkeen vaikutusta muuttohalukkuuteen kysyttiin asukkailta ja kuntaedustajilta. Jälkimmäisten kysymykseen oli liitetty myös, uskooko vastaaja hankkeen vaikuttavan yritysten poislähtöön kunnasta. Asukkaiden vastausten perusteella hanke ei vaikuta poislähtöön kunnasta niin olennaisesti, kuin kuntaedustajat uskovat. Kysymykseen vastanneista asukkaista neljäsosa (107 vast.) uskoo hankkeen vaikuttavan muuttohalukkuuteen mutta yli puolet (255 vast.) puolestaan ei. Kysymykseen jätti vastaamatta 50 henkilöä, ja vastanneistakin viidesosa ei osannut sanoa käsitystään asiasta (kuva 31). Kuntien kesken on jonkin verran eroa, sillä Alastarolla on enemmän muuttohalukkuutta kuin Oripäässä, joka sijaitsee kauempana hankkeen välittömästä vaikutusalueesta.

Kuntaedustajista 73 prosenttia (19 vast.) vastaa, että hanke vaikuttaa asukkaiden ja yritysten muuttohalukkuuteen. Alastarolta vastanneista jopa 90 prosenttia (9 vast.) uskoo muuttohalukkuuden lisääntyvän mutta Oripäässä vain 62 prosenttia (10 vast.) (kuva 31). Koska otokset ovat pieniä, prosenttiosuudet vaihtuvat suuresti muutamastakin vastaajasta, joten tuloksiin tulee suhtautua tietyllä varauksella.

Kuva 31. Näkemykset siitä, vaikuttaako tekopohjavesihanke muuttohalukkuuteen kunnasta (asukkaat N=454; kuntaedustajat N=26).

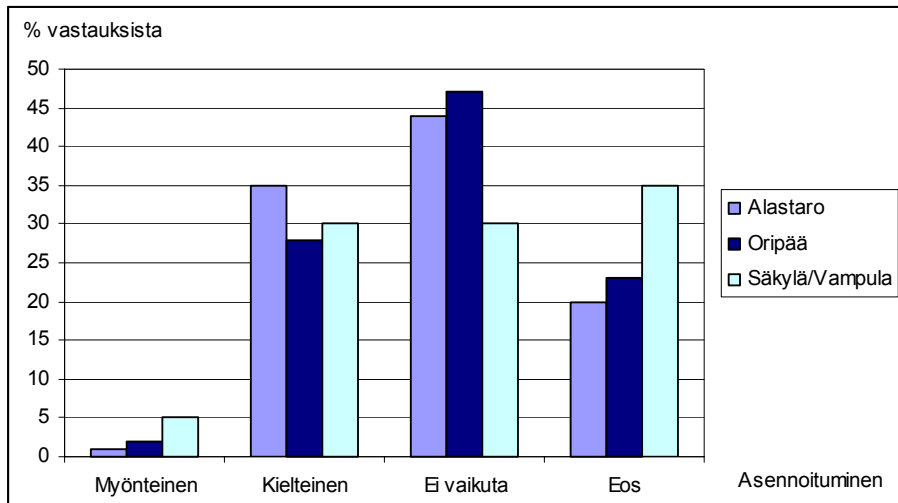
Muuttohalukkuus rakentuu monen tekijän summana, ja harvoilla yksi ympäristön muutoshanke, kuten tekopohjavesilaitos, vaikuttaa elämään niin paljon, että se saa aikaan muuttosysäyksen. Niiden kohdalla vaikutus on suurin, jotka asuvat hankkeen välittömässä läheisyydessä tai sillä on todellista vaikutusta muun muassa työpaikan säilymiseen. Monessa vastauksessa korostuu se, että hanke ei saa asukkaita lähtemään pois kotiseudultaan, jos ei ole pakko.

Muuttohalukkuus:

"Mihinkäs sitä kotoaan lähtisi. Asun sentään Varsinais-Suomen kauneimmalla paikalla."
(nainen 27 v. Oripää)

5.7.2 Taloudellinen tilanne

Tekopohjavesihankkeen taloudellisia vaikutuksia tarkastellaan sekä asukkaiden että kunnan päättäjien ja viranomaisten käsityksistä. Lisäksi erikseen omassa osiossaan käydään läpi yrittäjien näkemykset taloudellisen tilanteen muutoksista. Asukkaiden käsitys hankkeen taloudellisista vaikutuksista on kielteinen. Ainoastaan seitsemän vastaajaa kokee, että hankkeella voisi olla myönteistä vaikutusta heidän taloudelliseen toimeentuloonsa. Kolmasosa (151 vast.) uskoo kielteiseen vaikutukseen. Tässä on alueellista eroa, sillä Alastarolla taloudellisen tilanteen kehittyminen koetaan hieman kielteisemmin kuin Oripäässä, Säkylässä ja Vampulassa. Alastarolla vielä Virtaan kylässä asuvat kokevat kielteisen vaikutuksen muita suuremmaksi, sillä näistä yli puolet uskoo taloudellisen toimeentulonsa heikentyvän. Eniten vastauksia saa vaihtoehto, että hankkeen ei uskota vaikuttavan omaan taloudelliseen toimeentuloon, yhteensä 191 vastausta (43 %). Viidesosa ei osaa ottaa kantaa kysymykseen (kuva 32).

Kuva 32. Aukkaiden näkemykset siitä, miten tekopohjavesihanke vaikuttaa taloudelliseen toimeentuloon (N=445).

Pelkoja taloudellisen toimeentulon heikkenemisestä on etenkin maa- ja metsätalouden harjoittajilla. Nämä pelkäävät hankkeen aiheuttavan rajoituksia oman elinkeinon harjoittamiseen ja sitä myötä tulojen pienenevän. Toinen merkittävä tekijä, jolla uskotaan olevan taloudellista merkitystä, on kunnalle aiheutuvat kustannukset hankkeesta ja veroprosentin nouseminen.

Taloudellinen toimeentulo:

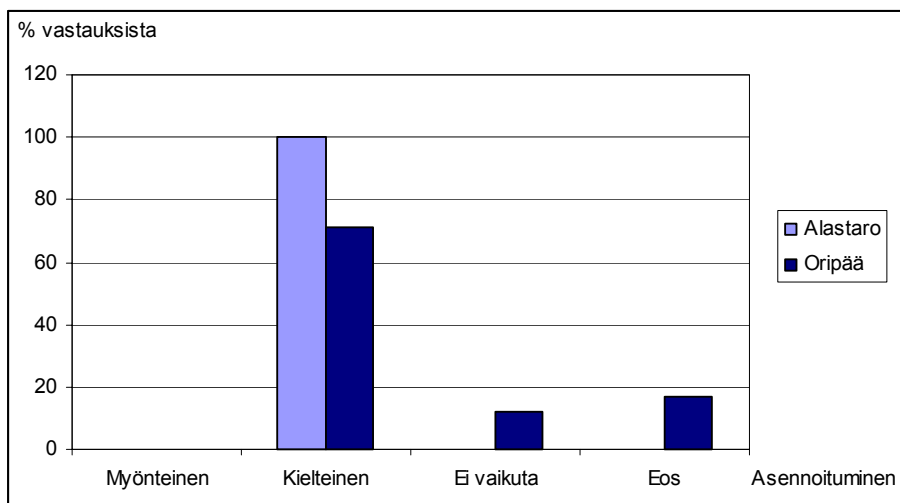
"Kunnan vesi on otettava ja kuka maksaa liittymä- ja vesimaksut." (nainen 36 v. Oripää)

"Kaivot imetään Turkuun, pitää liittyä kunnan vesiverkkoon ja pitää maksaa liittymät ja vedet turkulaisten hyväksi!!!" (mies 42 v. Oripää)

"Viljelykiellot, elinkeinona maatalous loppuu." (mies 42 v. Alastaro)

"Kaikki kustannukset nousee, koska Alastaro joutuu luovuttamaan suuren luonnonrikkautensa, puhtaan pohjaveden, ilman korvausta ja joutuu päinvastoin maksamaan kalliita kustannuksia." (mies eläkeläinen Alastaro)

Kuntien päättäjien ja viranomaisten näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksista kuntien taloudelliseen tilanteeseen ovat hyvin kielteiset. Kukaan kyselyyn vastanneista ei näe, että sillä voisi olla myönteistä taloudellista vaikutusta. Kielteiseksi vaikutuksen uskoo 82 prosenttia (23 vast.) kuntaedustajista, Alastarolta kaikki 11 vastannutta (kuva 33). Hankkeen pelätään vievän työpaikkoja ja luovan kunnille negatiivisen imagon, kun ne eivät voi enää mainostaa itseään puhtaan ja luonnontilaisen pohjaveden paikkoina. Tekopohjavesihankkeella voi olla taloutta edistäviäkin vaikutuksia, kuten työllisyyden lisääntyminen, mutta näihin ei kohdealueilla uskota tai niitä ei ainakaan kyselyssä tuoda esiin.

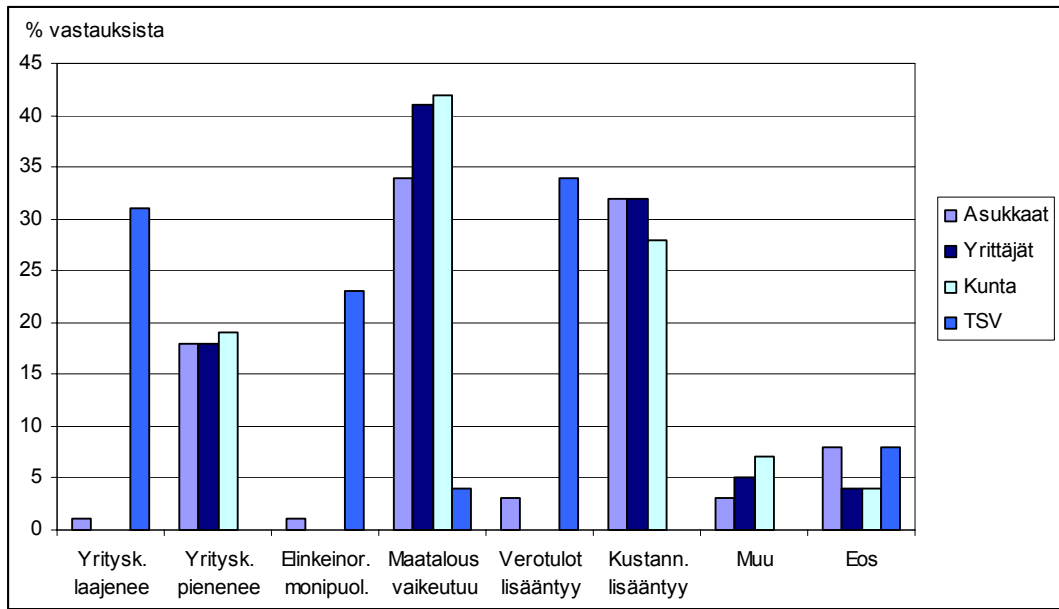

Kuva 33. Kuntien päättäjien ja viranomaisten näkemykset siitä, miten tekopohjavesihanke vaikuttaa kunnan taloudelliseen tilanteeseen (N=28).

Kaikilta vastaajaryhmiltä kysyttiin, minkälaisia taloudellisia vaikutuksia he uskovat tekopohjavesihankkeella olevan kunnille yleisesti. Tässä annettiin vastausvaihtoehtoina yrityskanta laajenee, yrityskanta pienenee, elinkeinorakenne monipuolistuu, maa- ja metsätalous vaikeutuu, verotulot lisääntyvät, kustannukset lisääntyvät ja veroäyri nousee sekä annettiin mahdollisuus sanoa joku muu vaikutus. Koska kyse on monivalintakysymyksestä, sama vastaaja on voinut valita monta vaihtoehtoa. Taulukko 36 kertoo vastausten absoluuttiset määrät kullekin vaihtoehdolle. Kuvassa 34 on esitetty prosentuaaliset osuudet eri vastausvaihtoehtojen kesken. Turun Seudun Vesi Oy:n edustajat näkevät taloudelliset vaikutukset muita myönteisempinä. Heistä kolmannes uskoo yrityskannan laajenevan ja verotulojen lisääntyvän, ja runsas viidennes elinkeinorakenteen monipuolistuvan. Sen sijaan kuntien toimijat näkevät taloudelliset vaikutukset huomattavasti negatiivisempina. Nämä uskovat yrityskannan pienenevän, maa- ja metsätalouden vaikeutuvan ja kustannusten lisääntyvän. Etenkin maa- ja metsätalouden harjoittamisen pelätään vaikeutuvan. Aukkaista yli puolet mainitsee tämän, yrittäjistä yli 70 prosenttia ja kuntaedustajista 86 prosenttia.

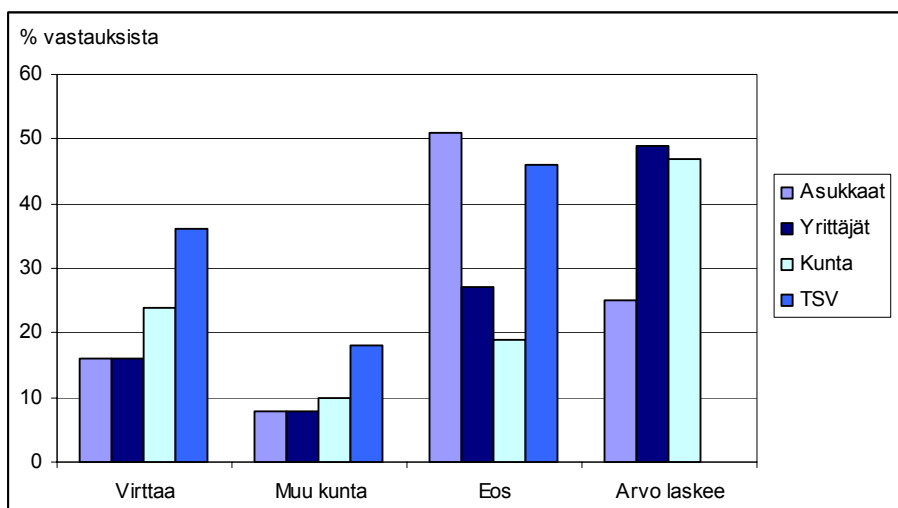
Taulukko 36. Tekopohjavesihankkeen taloudelliset vaikutukset kunnalle (vastausten lukumäärät).

Toimija- Ryhmä	Yritys- Kanta Laajenee	Yritys- kanta pienenee	Elinkeino- rakenne monipuol.	Maa- ja metsä- talous vaikeutuu	Kustan- nukset lisääntyy	Verotulot lisääntyy	Muu	EOS	Yhteensä
Asukkaat	5	145	9	283	28	261	24	67	822
Yrittäjät	0	14	0	32	0	25	4	3	78
Kunta	0	11	0	24	0	16	4	2	57
TSV	8	0	6	1	9	9	0	2	26

Kuva 34. Näkemykset tekopohjavesihankkeen taloudellisista vaikutuksista tutkimuskunnille (asukkaat N=438; yrittäjät N=42; kuntaedustajat N=26; TSV N=15).

Maan ja kiinteistöjen arvonmuutosta kysyttiin yhdellä kysymyksellä, jossa selvitettiin kokemuksia mahdollisesta kiinteistöjen ja maan arvonnoususta Virttaankankaan läheisyydessä tai muualla kunnassa. Kysymyksen muoto herätti kommentteja, ja usea lisäsi vastausvaihtoehtoihin arvonlaskun, joten se otetaan yhdeksi vaihtoehdoksi tässä tarkastelussa. Kysymyksen muoto ja ehkä sen sisällön vaikeus aiheutti sen, että moni jätti vastaamatta kysymykseen. Asukkaista ainoastaan 73 prosenttia (360 vast.) vastasi, ja vastanneista noin puolet ei osannut sanoa mielipidettään asiasta. Arvon uskaa laskevan neljännes vastanneista, mutta arvonnousuun uskaa kuitenkin 16 prosenttia (55 vast.) (kuva 35).

Kuva 35. Käsitukset tekopohjavesihankkeen vaikutuksesta maan ja kiinteistöjen arvon nousuun Virttaalla, muualla kunnassa tai arvon laskuun (asukkaat N=345; yrittäjät N=37; kuntaedustajat N=21; TSV N=11).

Yrittäjien ja kuntaedustajien kohdalla on samansuuntainen linja, sillä näistä noin puolet uskoo arvonnousuun. Kuntaedustajista neljännes näkee mahdollisesti Virttaan alueen maan ja kiinteistöjen arvonnousun, mutta yrittäjistä ainoastaan kuusi. Myöskään Turun Seudun Vesi Oy:n edustajat eivät ottaneet kantaa kysymykseen aktiivisesti, sillä näistä neljä jätti vastaamatta kysymykseen, ja viisi ei osannut sanoa kantaansa. Arvonnousuun Virttaalla uskoo neljä TSV:n vastaajaa, ja muualla kunnissa arvonnousuun kaksikolme vastaajaa (kuva 35).

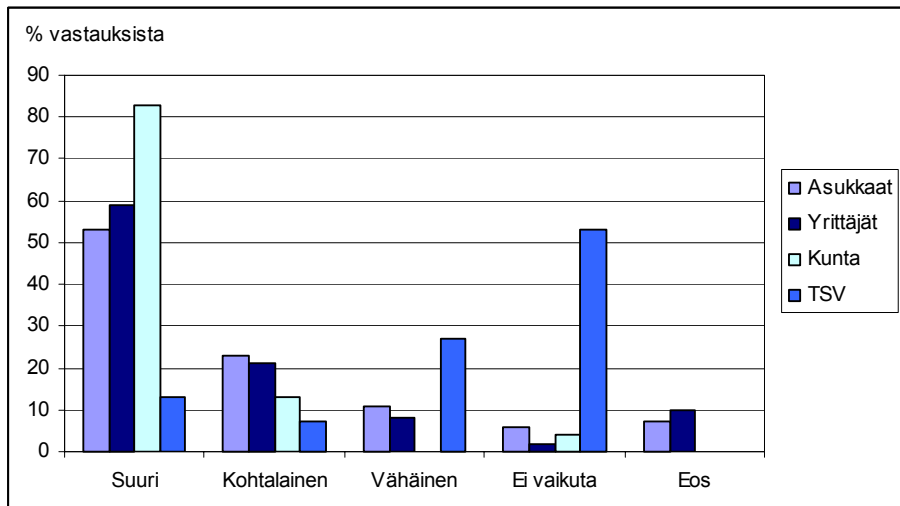
5.7.3 Työllisyys ja työpaikat

Työllisyys ja työpaikkatarjonta vaikuttavat kuntien taloudelliseen elinvoimaisuuteen ja asukkaiden elintasoon. Mahdollisuus jatkaa elinkeinon harjoittamista takaa taloudellisen toimeentulon ja vaikuttaa kunnan verotuloihin. Kyselyllä selvitettiin yleisiä näkemyksiä elinkeinon harjoittamisen ja elinkeinorakenteen muutoksista tekopohjavesihankkeen myötä sekä yksityiskohtaisemmin ajatuksia tulevaisuuden työpaikkakehityksestä.

Vaikutuksia elinkeinon harjoittamiseen kysyttiin asukkailta näiden omalla kohdalla ja yleisemmin kunnassa. Ainoastaan pieni osa, 15 prosenttia (75 vast.), kokee, että tekopohjavesihanke voisi vaikuttaa heidän omaan elinkeinotoimintaansa. Virttaalaiset eroavat muista jonkin verran, sillä näistä runsas neljännes (24 vast.) näkee hankkeen vaikuttavan oman elinkeinon harjoittamiseen. Yli puolet kyselyyn vastanneista, 56 prosenttia (273 vast.), on sitä mieltä, että hanke vaikuttaa yleisesti kunnassa elinkeinotoimintaan. Kolmannes asukkaista ei ota kantaa kysymykseen.

Yrittäjistä yli puolet kysymykseen vastanneista, 61 prosenttia (25 vast.), on sitä mieltä, että hanke vaikuttaa elinkeinon harjoittamiseen yleisesti kunnassa, kun ainoastaan 12 prosenttia (5 vast.) ei usko elinkeinovaikutuksiin. Eroihin näiden ryhmien vastausten kesken vaikuttaa se, että yrittäjät voivat kokea oman toimintansa mahdollisesti uhatuksi tekopohjavesihankkeen vuoksi. Asukkaat voivat käydä muualla töissä tai toimia aloilla, joihin hankkeella ei nähdä olevan suoraa vaikutusta ja siten myöskään työpaikan ei koeta olevan uhattuna. Turun Seudun Vesi Oy:n edustajista lähes puolet usko hankkeella olevan vaikutusta elinkeinon harjoittamiseen niin kohdekunnissa kuin laajemminkin alueilla. Kysymyksessä ei ollut arvoasetelmaa siitä, onko kyse myönteisestä vai kielteisestä vaikutuksesta, mikä voi selittää sen, että ryhmien kesken ei ole suuria eroja.

Yksityiskohtaisemmin kysyttiin sitä, miten vastaajat kokevat tekopohjavesihankkeen vaikuttavan Virttaankankaan alueen käytettävyyteen elinkeinon harjoittamiseen. Asukkaista runsas puolet (203 vast.) näkee vaikutuksen suureksi, vajaa neljännes (89 vast.) kohtalaiseksi ja vain pieni osa vähäiseksi (41 vast.). Yli sata jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen, mikä voi selittyä sillä, että on vaikea arvioida kauaskantoisia asioita. Yrittäjistä noin puolet (23 vast.) näkee vaikutuksen suureksi, viidennes (8 vast.) kohtalaiseksi ja vajaa kymmenen prosenttia (3 vast.) vähäiseksi. Kuntaedustajilla korostuu näkemys, että vaikutus elinkeinon harjoittamiseen on suuri, sillä näistä 83 prosenttia (20 vast.) on tätä mieltä. Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien näkemykset eroavat jälleen muista, sillä näistä vain 13 prosenttia (2 vast.) kokee vaikutuksen suureksi ja seitsemän prosenttia (1 vast.) kohtalaiseksi, mutta runsas neljännes (4 vast.) vähäiseksi ja yli puolet (8 vast.) ei näe hankkeella olevan minkäänlaista vaikutusta elinkeinotoimintaan (kuva 36). Erot vastaajaryhmien kesken ovat sen verran suuret, että vaikka vastaajamäärät jäävät osassa ryhmiä pieniksi, niin luvut antavat kuitenkin selkeät suuntaviivat käsityksistä.

Kuva 36. Tekopohjavesihankkeen vaikutus alueen käytettävyyteen elinkeinojen harjoittamiseen (asukkaat N=382; yrittäjät N=39; kuntaedustajat N=24; TSV N=15).

Elinkeinojen harjoittamisen kokevat uhatuksi etenkin maa- ja metsätalousyrittäjät alueiden käyttörajoitusten sekä lannoite- ja torjunta-ainerajoitusten vuoksi. Matkailualan yrittäjillä on pelkoja siitä, että rakennelmat vähentävät kävijöiden kiinnostusta aluetta kohtaan, jolloin nämä jättävät tulematta sinne. Myös sitä pelätään, että hanke aiheuttaa tiukentuneita rakennusohjeita ja vähentää mahdollisuuksia toteuttaa uusia elinkeinotoimintoja. TSV:n edustajien mukaan muun muassa päästöjen kohdalla tiukentuneet rajoitukset eivät ole suuri pelko, sillä jo nyt pohjavesialueella on tiukat säädökset siitä, mitä maaperään saa kulkeutua. He sen sijaan näkevät myönteiseksi sen, että veden laadun seuranta varmistuu, jolloin kunnat voivat mainostaa alueitaan puhtaan veden paikkoina.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen:

"Harjumaaston muutokset vähentävät ulkoilijoita, sillä houkuttelevuus vähenee. Erikoisviljelmät eivät ehkä saa vettä tarpeeksi. Viljelijöille kieltoja ja velvoitteita." (nainen 43 v. Oripää)

"Vaikeuttaa. Ympäristövaatimukset ovat jo nyt kiristyneet. Puhdasta vettä tarvitsevat yritykset eivät tule paikkakunnalle." (53 v. mies Alastaro)

"Maanviljelylle lähialueilla tulee rajoituksia (lannoitemäärät, torjunta-aineet), myös metsätalous kärsii." (mies 42 v. Alastaro)

"Ehkä rajoittaa alueen rakennussuunnitelmia ja rajoittaa halukkuutta asettua tälle alueelle." (mies 58 v. Alastaro)

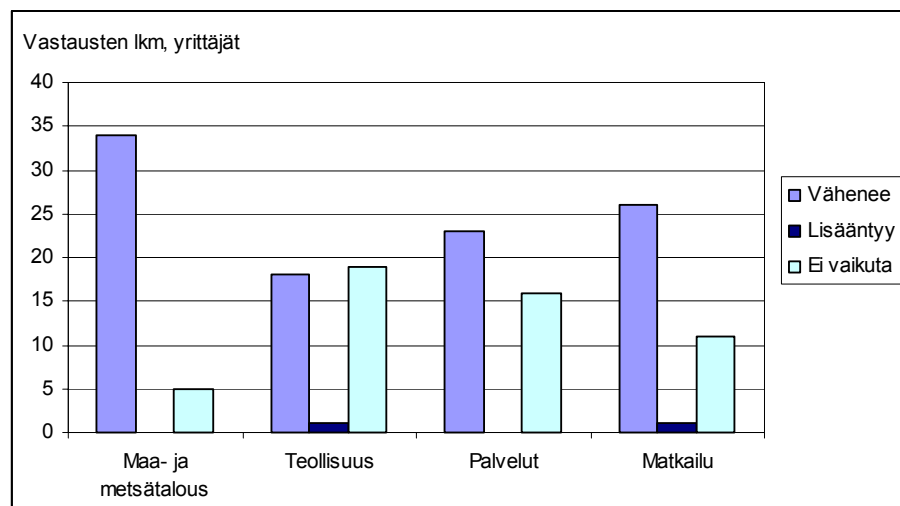
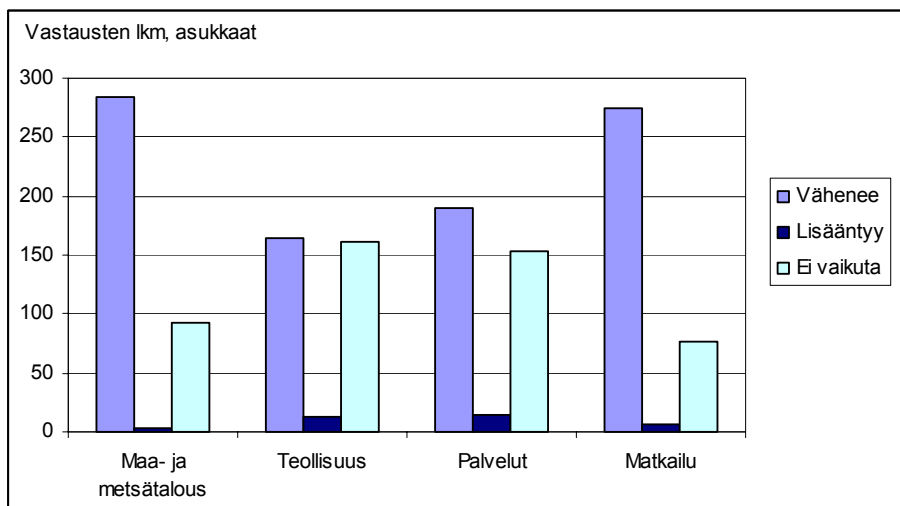
"Moottorirata voidaan joutua sulkemaan, koska se sijaitsee pohjavesialueella." (mies 35 v. Alastaro)

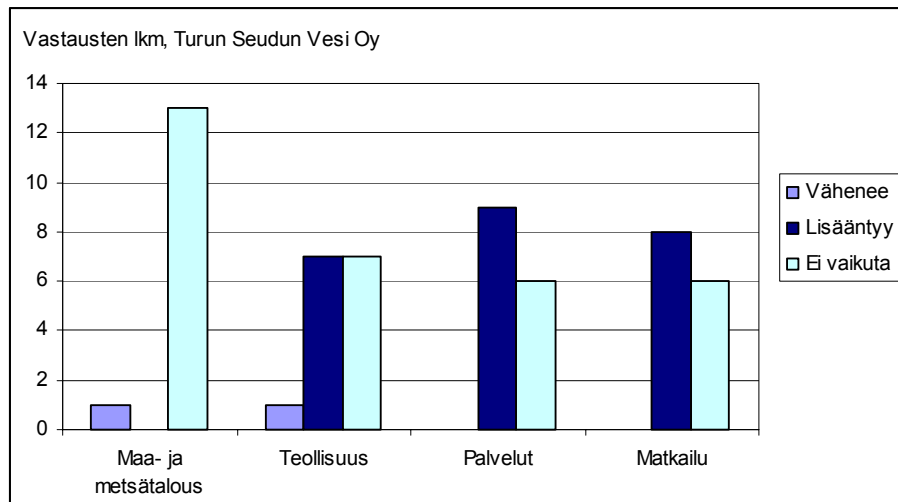
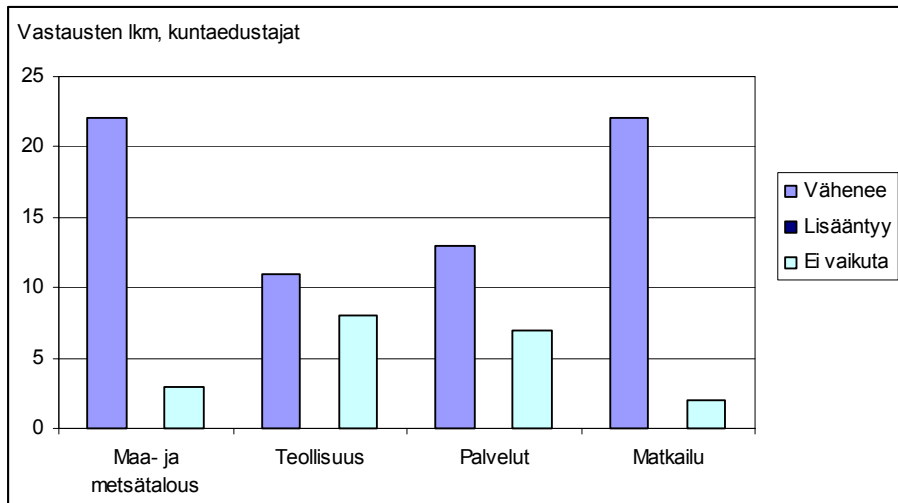
"Ainakin maataloutta säädellään ankarasti. Herää tunne epäoikeudenmukaisuudesta, kun tämä kaltainen hanke hyväksytään tarkemmista selvityksistä." (mies 37 v. Alastaro)

"Kohdekunnat voivat mainostaa itseään puhtaan luonnon ja arvokkaan vesilähteen kuntina. Seurannassa vesitilanne paranee." (TSV:n työntekijä)

"Koko Turun seudun vesivarantojen varmistuminen lisää monien elinkeinojen toimintamahdollisuuksia. Alueella vaikea nähdä rajoituksia, koska pohjavettä ei saa muutoinkaan pilata." (TSV:n hallituksen jäsen)

Elinkeinorakenteen muutos tapahtuu monen tekijän summana, mutta kyselyssä tiedusteltiin, mikä käsitys vastaajilla on siitä, miten tekopohjavesihanke mahdollisesti vaikuttaa kuntien elinkeinorakenteisiin. Asukkaat näkevät suurimmat muutokset maa- ja metsätalouden sekä matkailuelinkeinojen vähenemisessä. Vastanneista kolme neljännestä uskoo näiden vähenevän hankkeen myötä, ja loppu neljännes puolestaan ei usko hankkeella olevan vaikutusta näihin. Noin puolet mainitsee teollisuustoimintojen ja palvelualojen vähenevän, mutta lähes saman verran taas ei usko näiden alojen muuttuvan hankkeen myötä (kuva 37).

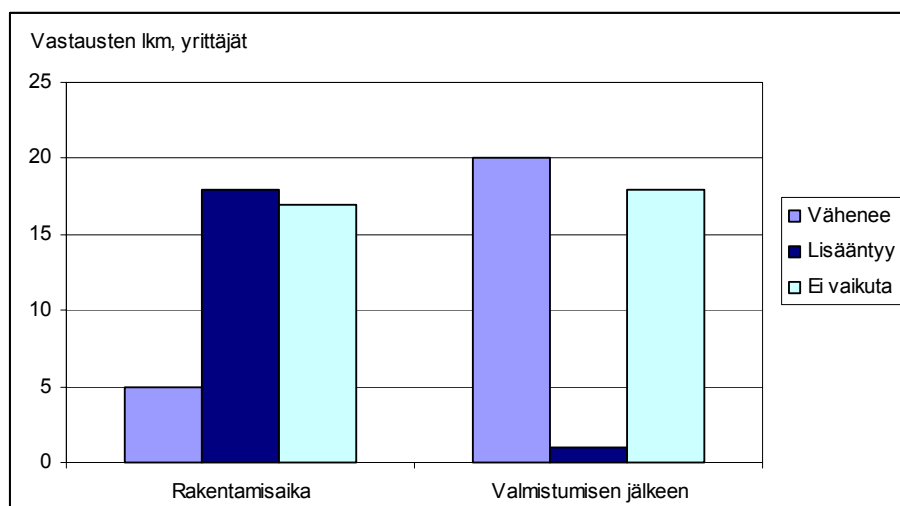
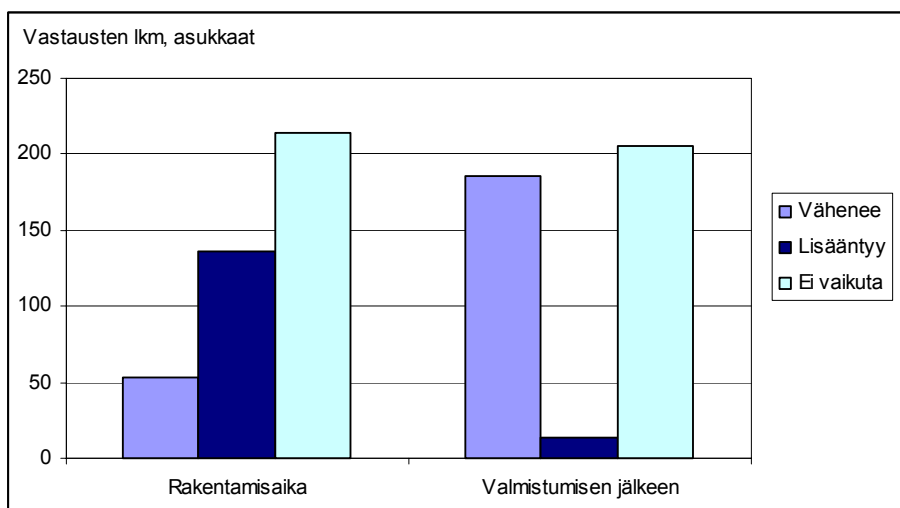

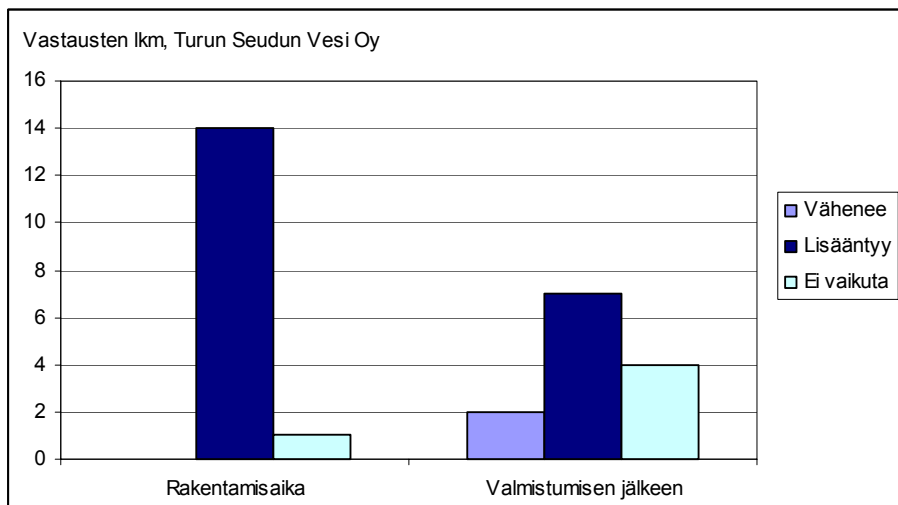
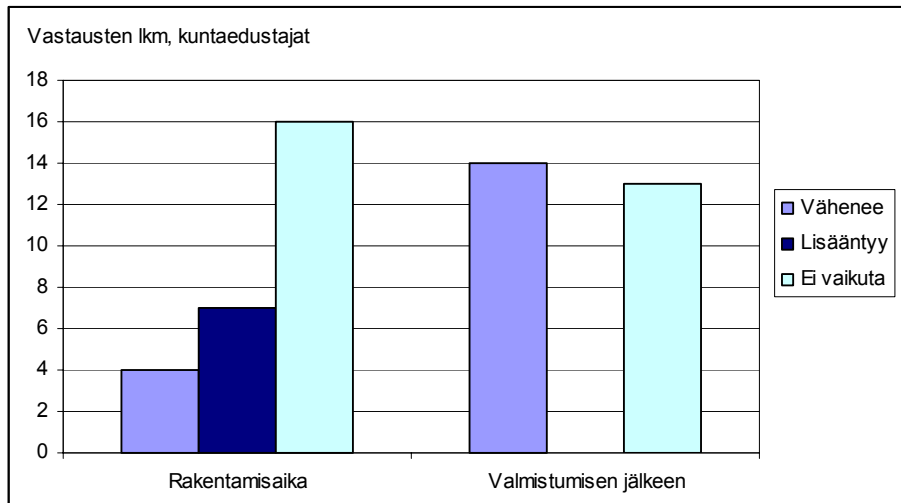
Kuva 37. Näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksista kuntien elinkeinorakenteisiin (asukkaat N=380; yrittäjät N=39; kuntaedustajat N=25; TSV N=15).

Yrittäjien ja kuntien päättäjien ja viranomaisten käsitykset elinkeinorakenteen muutoksista noudattavat asukkaiden näkemysten linjaa. Yrittäjistä lähes kaikki vastanneet uskovat maa- ja metsätalouden vähenemiseen, noin puolet teollisuuden ja palvelujen vähenemiseen ja matkailun vähenemiseen kaksi kolmannesta. Kuntaedustajien kohdalla matkailun väheneminen saa asukasvastausten kaltaisesti enemmän mainintoja kuin yrittäjien keskuudessa. Kaiken kaikkiaan kuntaedustajat näkevät elinkeinotoimintojen kehityksen heikoimmaksi siinä mielessä, että heidän vastauksissaan eri alojen väheneminen korostuu, kun taas kukaan ei usko minkään alan lisääntymiseen (kuva 37).

Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien mukaan teollisuustoiminnot, palvelut ja matkailu lisääntyvät, mutta maa- ja metsätalous jää vaille kasvua. Kuitenkin vain yksi vastaa, että maa- ja metsätalous vähenee samoin kuin teollisuus. Suurin osa ei näe tekopohjavesihankkeella olevan vaikutusta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, ja myöskään muihin aloihin noin puolet vastanneista ei usko hankkeen vaikuttavan (kuva 37).

Tekopohjavesihankkeen vaikutusta työpaikkamäärien kehitykseen selvitettiin kysymällä sen merkitystä rakentamisajankohdan sekä hankkeen valmistumisen jälkeisen ajan kehitykseen. Aukkaista noin puolet ei näe hankkeella olevan vaikutusta työpaikkamääriin. Kolmannes vastauksista (136 vast.) tukee ajatusta, että hanke lisää rakentamisaikana työpaikkoja, mutta 46 prosenttia (186 vast.) uskoo työpaikkojen vähenevän hankkeen valmistumisen jälkeen. Ainoastaan 14 vastaajaa uskoo työpaikkojen lisääntyvän myös hankkeen valmistuttua. Yrittäjien kohdalla linja on samankaltainen, mutta jonkin verran useampi, 45 prosenttia (18 vast.), uskoo rakentamisaikaiseen lisäykseen. Kuntaedustajien näkemykset ovat kielteisemmät, sillä näistä ainoastaan neljännes (7 vast.) uskoo työpaikkojen rakentamisaikaiseen lisäykseen, kun taas valmistumisen jälkeiseen vähenemiseen yli puolet (14 vast.). TSV:n edustajien näkemykset ovat tässäkin myönteisimmät, sillä suurin osa, 93 prosenttia (14 vast.), mainitsee työpaikkojen lisääntyvän rakentamisaikana. Valmistumisen jälkeiseenkin työpaikkalisäykseen uskoo yli puolet vastanneista. Hankkeen valmistumisen jälkeen TSV:n edustajista kolmannes ei näe työpaikkamäärien muuttuvan mitenkään (kuva 38).

Kuva 38. Näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksesta kuntien työpaikkamääriin sen rakentamisaikana ja valmistumisen jälkeen (asukkaat N=406; yrittäjät N=40; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Suuri osa paikallisista vastaajista ei näe työpaikkojen lisääntyvän. Muutama vastaaja kokee, että jotkut alat voivat saada joitakin lisätyöpaikkoja. Rakennusalan työpaikkoja hankkeen nähdään tuovan kuntaan rakentamisaikana. Pelkona on, että tässä ei käytetä paikallisia yrittäjiä, vaan että uudet työlliset tulevat muualta. Tällöin hankkeella ei olisi merkitystä paikallisten työllistymiseen. Joidenkin vastauksissa esiintyy uusia ideoita maatalouden sivu- tai pääelinkeinoiksi käsityön, matkailun tai luomutuotannon parissa.

Uudet työpaikat:

"Ei minkään siinä määrin, että niistä olisi mainittavaa hyötyä kunnalle." (mies 24 v. Alastaro)

"Rakennusalan työpaikat lisääntyvät." (mies 63 v. Alastaro)

"Käsityötaidojen osaajia -> tilat erikoistuvat perinteisen maatalouden ohella." (TSV:n hallituksen jäsen)

Kuten on tullut esiin, maa- ja metsätalouden harjoittamisen rajoitukset ja mahdollisesti koko toiminnan loppuminen koetaan suurena uhkana. Koska tekopohjavesilaitos ja sadetusalueet vaativat maa-alaa, näiden alueiden hyödyntäminen matkailulle tai soranotolle vaikeutuu. Soranotto voi vaikeutua myös laajemmin, jos sillä arvioidaan olevan vaikutusta pohjaveteen. Alueen suurten yritysten toiminnan mahdollisen loppumisen pelätään aiheuttavan suuria muutoksia myös laajemmin kunnissa. Usean vastaajan näkemys on, että pohjavesi ei ole enää yhtä puhdasta tekopohjaveden muodostamisen jälkeen. Pelkoa esiintyy siitä, että puhtaaseen pohjaveteen tukeutuneet yritykset joutuvat lopettamaan toimintansa hankkeen edetessä.

Työpaikkojen väheneminen:

"Maatalous, taimi-, metsätuotanto, soraurakointi." (nainen 37 v. Alastaro)

"Matkailualan, maatalouden, ehkä monien muiden. Paikka kuolee, kun elämä menee puhtaille seuduille." (nainen 47 v. Alastaro)

"Yritykset, jotka tarvitsevat puhdasta pohjavettä." (mies 51 v. Alastaro)

Avoimella kysymyksellä selvitettiin yksityiskohtaisemmin näkemyksiä, miten tekopohjavesihanke vaikuttaa kuntien yritystoimintaan rakentamisaikana ja toisaalta hankkeen valmistumisen jälkeen. Ainoastaan rakennusalan työpaikat voivat vastaajien mukaan lisääntyä rakentamisaikana. Hanke voi lisätä myös majoitus- ja ravitsemispalveluiden käyttöä. Jos se ei varsinaisesti lisää niiden määrää, niin ainakin se voi taata olemassa olevien toimintaa. Kuitenkin monen kohdekunnalla asuvan ja toimivan ajatuksena on, että urakoitsijat tulevat muualta ja heidän kuntansa ei hankkeesta liiemmin hyödy.

Vaikutus yritystoimintaan rakentamisaikana:

"Ei vaikutusta, työntekijät tulee muualta, ei työllistä omia kuntalaisia." (nainen 60 v. Alastaro)

"Jos yrittäjät saavat urakoita niin hetkellisesti maanrakennusyrittäjille lisää töitä." (mies 43 v. Oripää)

"Paikalliset ravintola-alan yritykset voivat saada lisää asiakkaita, samoin huoltoasemat." (mies 31 v. Alastaro)

"En usko sen vaikuttavan mitenkään, sillä verot maksetaan Turkuun. Uskon, että tämä tehdään turkulaisten voimin." (mies 74 v. Alastaro)

"Mahdollisesti töitä maanrakennusyrityksille ja majoitus- ja ravintolayrityksille." (mies 52 v. Alastaro)

Tekopohjavesilaitoksen ja siihen kytkeytyvien rakennelmien valmistumisen jälkeen työpaikkakehitys nähdään rakentamisaikaa kielteisemmin. Jos rakentamisaikana mahdollisesti muutama koneurakoitsija saisi töitä ja palvelujen käyttö lisääntyisi, niin näiden pelätään hiipuvan entisestään hankkeen valmistuttua.

Vaikutus yritystoimintaan valmistumisen jälkeen:

"Maatalouden harjoittajat vähenee. Veden pullotus, viinin valmistus kallistuu tai loppuu kokonaan." (nainen 29 v. Oripää)

"Maataloustoiminta Virttaalla pienenee samoin radan toiminta vaakalaudalla." (mies 46 v. Alastaro)

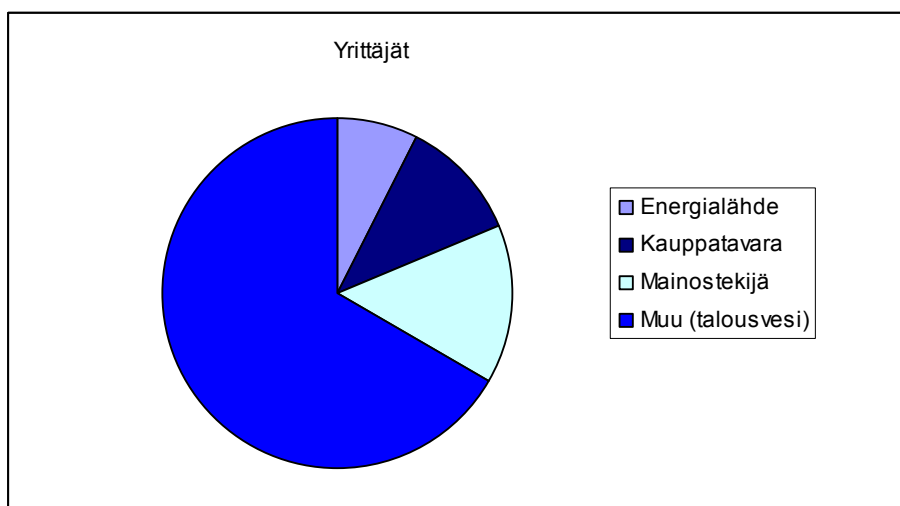
"Vähentää yritystoimintaa, koska yrittäjät eivät hakeudu näin riskialttiille alueelle." (mies 51 v. Alastaro)

5.7.4 Yrittäjien näkemykset

Tutkimuskunnissa toimivien yrittäjien näkemyksiä selvitettiin erillisillä yritys­kyselyillä, kotitalouskyselyn yhdellä osiolla sekä haastattelemalla keskeisiä alueen yrittäjiä. Yrityskyselyssä käytiin läpi yritysten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia ja yleisempiä vaikutuksia kuntien oloihin. Tässä käydään läpi ainoastaan yrityksiin kohdistuvat tekijät, sillä yleisesti kuntien elinkeinoihin, talouteen, ympäristöön yms. liittyviä tekijöitä selvitetään vertaillen eri toimijaryhmien näkemyksiä, kuten jo edellisissä kappaleissa on tehty. Yrityskyselyn ja kotitalouksille suunnatun kyselyn yritys­osion kysymykset eroavat jonkin verran toisistaan, mutta niiden asioiden kohdalla joissa on mahdollista, tarkastelu tehdään molempien ryhmien vastauksista.

Yrityskyselyssä selvitettiin sitä, käyttääkö yritys tällä hetkellä Virttaankankaan pohjavettä toiminnassaan ja jos käyttää niin mihin tarkoitukseen. Runsas puolet, 53 prosenttia (24 vast.), käyttää pohjavettä toiminnassaan, Alastaron yrityksistä suurempi osa (69 %, 18 vast.) kuin Oripään (24 %, 4 vast.). Tämä selittyy sillä, että Alastaron Virttaan kylä käyttää harjun pohjavettä talousvetenä, kun Oripään vesi taas tulee pääosin muualta. Oripäässä sijaitsevista yrityksistä 76 prosenttia (13 vast.) mainitseekin, että eivät käytä Virttaankankaan pohjavettä toiminnassaan, kun Alastarolta vain kolmannes (8 vast.).

Eniten vettä käytetään talousvetenä. Kyselyssä ei ollut talousvettä vaihtoehtona, mutta lähes kaikki kohtaan ”muu käyttö” vastanneet mainitsivat, että yritys käyttää vettä talousvetenä, joka on pääasiallinen veden käyttötapa. Muita käyttötapoja ovat kasteluvesi, torjunta-aineiden levittämisen yhteydessä käytettävä ruiskutusvesi sekä kotieläinten juomavesi. Energialähteenä Virttaankankaan vettä käyttää kaksi, kauppatavarana kolme ja mainostekijänä neljä yritystä (kuva 39).

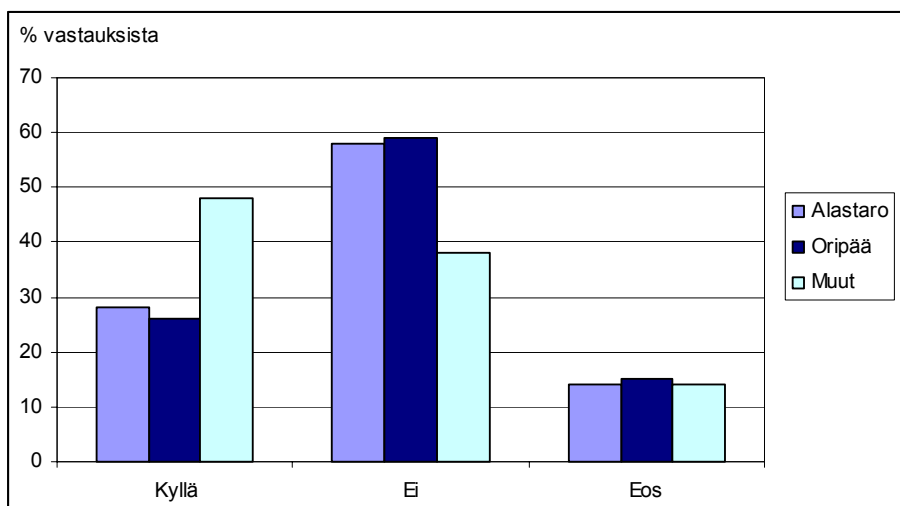

Kuva 39. Yritysten vedenkäyttömuodot (N=27).

Yleistä tekopohjavesihankkeen vaikutusta yrityksen toimintaan ei koe niin moni merkityksellisenä, kuin sen vaikutuksen yleisemmin kunnan oloihin. Haitallisena hankkeen kokee yrityskyselyyn vastanneista vajaa kolmannes (17 vast.). Näissä erottuvat kaupan ja palvelujen sekä liikenteen alan yrittäjät, jotka kokevat hankkeen muita kielteisemmin.

Eduksi omalle yritykselle hankkeen kokee yrittäjistä ainoastaan kaksi yrityskyselyyn vastannutta.

Tekopohjavesihankkeen vaikutusta yrityksen toimintaan selvitettiin sekä varsinaisessa yrityskyselyssä että kotitalouksille suunnatun kyselyn yhteydessä. Yli puolet vastanneista (56 %, 93 vast.) sanoo, että hankkeella ei ole vielä ollut vaikutusta heidän toimintaansa, ja vajaa kolmannes (30 %, 50 vast.) puolestaan näkee sillä olleen vaikutusta. 14 prosenttia (24 vast.) ei osaa sanoa kantaansa asiasta. Alastarolla hanke on vaikuttanut hieman enemmän kuin Oripäässä, mikä selittyy osittain sijainnilla (kuva 40). Yritysaloiista teollisuus ja rakennus ovat ne, joiden kohdalla koetaan vaikutuksen olleen suurimman. Sen sijaan kaupan ja palvelujen sekä liikenteen yritysten edustajista pienempi osa näkee, että hanke olisi vielä vaikuttanut heidän toimintaansa.

Kuva 40. Yrittäjien näkemykset siitä, onko tekopohjavesihanke vaikuttanut tähän mennessä näiden toimintaan (N=167; ryhmä muut = kunnan ilmoittamatta jättäneet tai Säskylä/Vampula).

Sitä, miten hanke on vaikuttanut yritysten toimintaan, kysyttiin tarkemmin avoimella kysymyksellä. Suuri osa jätti vastaamatta kysymykseen, mutta haastattelussa saatiin täydentävää aineistoa. Hanke on tehnyt mielet epäroiviksi ja luonut epävarmuutta. Sitä mietitään, onko hanke jo nyt vaikuttanut asiakkaiden käyttäytymiseen muun muassa vähentäen tonttien ja viljelytuotteiden ostoa. Osalle hanke on aiheuttanut konkreettisia toimintarajoituksia. Ne yritykset, jotka käyttävät vettä toiminnassaan, ongelmia on aiheutunut koepumppausten myötä veden vähenemisestä omasta kaivosta. Kielteisimmissä mielikuvissa esiintyy jo ajatuksia, että hanke lopettaa koko elinkeinon harjoittamisen. Hankkeella on ollut myös myönteistä vaikutusta. Ravintola-alan yritys on saanut uusia asiakkaita, kun hankkeen tiimoilta on järjestetty tilaisuuksia.

Tekopohjavesihankkeen mahdollisia myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia yritysten toimintaan selvitettiin tarkemmin avoimella kysymyksellä. Myönteisiin vaikutuksiin ei monikaan yrittäjä uskonut, mutta joidenkin kohdalla tuli myös näitä esiin. Etenkin haastattelussa puhuttiin enemmän myös myönteisistä vaikutuksista, joten voi olla, että kyselyssä haluttiin korostaa hankkeen negatiivisuutta ja jättää sen vuoksi mainitsematta myönteisiä seikkoja. Kaiken kaikkiaan hankkeella uskotaan kuitenkin olevan enemmän kielteistä kuin myönteistä vaikutusta yrityksille.

Rakentamisaikaisia myönteisiä vaikutuksia voi tulla palvelujen tarjoajille. Ravintolan pitäjä toivoo uusia asiakkaita. Matkailuyrittäjälle tuloja tulee siitä, jos rakentajat yöpyvät alueella ja käyttävät majoituspalveluja. Myös rakennusalan yrittäjillä on toiveita siitä, että he voisivat työllistyä hankkeen myötä ainakin rakentamisajaksi.

Tekopohjavesihankkeen myönteiset vaikutukset elinkeinon harjoittamiseen:

"Voisi saada nosturin töihin vähäksi aikaa." (nosturivuokraus)

"Jos hanke työllistää, niin tuo asiakkaita." (ravintola-ala)

"Julkisuus kasvaa ja ihmiset tietävät, missä yritys on." (matkailuala)

Matkailualan yrittäjä uskoo, että yrityksen palvelujen käyttö lisääntyy hankkeen myötä, mutta olennaista olisi tehdä alueelle infopisteitä, joista saisi tietoa mitä vesi elämälle tarkoittaa, miten se virtaa harjussa ja mitä tekopohjaveden muodostaminen merkitsee. Näin saataisiin heräämään kiinnostus aluetta kohtaan, ja infopisteet toimisivat hyvinä markkinointikeinoina. Ns. vesimatkailu voisi lisääntyä tämän myötä. Toinen matkailupalvelujen tuottaja sanoi haastattelussa, että jos tekopohjavesilaitos ja mahdollisesti myös sadetusalueet aidataan, tämä rajoittaa liikkumista ja vähentää alueella kävijöitä, millä taas on suora vaikutus yrittäjän toiminnan kannattavuuteen. Alueen matkailu perustuu pääosin luontoon, moottoriradan ohella, joten liikkumisrajoitusten pelätään karkottavan puhtaan luonnon "etsijät" muualle. Tähän liittyy se, että yrittäjät ovat odotuskannalla, sillä putkiverkoston sijoittumisesta ei vielä ole tietoa, ja matkailutoimintojen kehittäminen on vaikeaa.

Useiden yrittäjien kohdalla tuli esiin, että tekopohjavesihanke lisää Alastaron kunnan ja Virtaan kylän tunnettua. Hankkeen myötä kunnat ovat esillä mediassa ja alueen yritykset tulevat tunnetuiksi. Tämä voi vaikuttaa myönteisesti palvelujen ja tuotteiden menekin kasvuna, mutta kielteisesti jos hanke saa maineen pohjaveden pilaaajana ja luonnonmukaisen tuotannon estäjänä. Pahimmassa tapauksessa entiset pohjaveden alueen tuottajat voivat joutua kokemaan imagon menetyksen, eli kun yrittäjät eivät voi enää mainostaa tuotteitaan valmistetuksi pohjavesialueella vaan tekopohjavesialueella, tämä voi vähentää tuotteiden menekkiä. Jos alue aletaan mieltää jokiveden puhdistuspaikkana, kuten eräs yrittäjä sanoi, alue voi saada suodatuspaikan leiman. Hankkeen myönteinen vaikutus on tunnettuuden lisääntyminen ja kiinnostuksen herääminen aluetta kohtaan, mutta vastapuolena taas voi olla imagon menetys "puhtauden paikkana".

Kielteiset vaikutukset elinkeinon harjoittamiseen:

"Imago puhtaasta luonnosta ja pohjavedestä tulee häilyväksi, se on yksi markkinointikeino: Tule puhtaaseen ja koskemattomaan luontoon. Putket häiritsee." (matkailuala)

"Virtaan-Oripäänkankaan hyvä pohjavesi myrkytetään Kokemäenjoen saasteisella vedellä. Siitä seuraa hyvin paljon kielteisiä asioita kaikille yrittäjille." (maatalous)

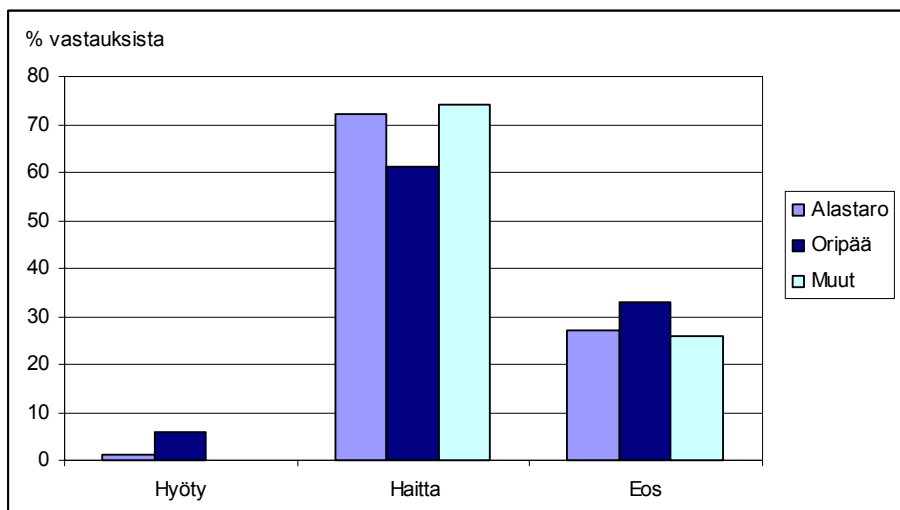
"Lannoituksen ja torjunta-aineiden käytön rajoitukset." (maatalous)

"Soran myynti vaikeutuu tai loppuu. Kaikenlaiset rajoitukset omalle toiminnalle." (soran myynti)

Tekopohjavesihankkeen hyötyä tai haittaa yritystoiminnalle kysyttiin sekä yrityskyselyssä että kotitalouksille suunnatussa kyselyssä. Yrittäjien kokemus siitä, onko hanke hyödyllinen tai haitallinen vaikuttaa paljon sekä yleiseen asennoitumiseen hanketta kohtaan että siihen, miten omaa toimintaa kehitetään ja miten siihen panostetaan. Jos hanke nähdään hyötynä, sen varaan voi laskea omaa tuottoa ja kehittää uusia toimintoja

tai laajentaa entisiä. Jos se taas koetaan haittana, sen koetaan häiritsevän omaa elinkeinoja ja sen ei haluttaisi edes toteutuvan.

Hyötynä tekopohjavesihankkeen näkee vain harva, ainoastaan neljä vastanneista. Haitaksi hankkeen kokee yli kaksi kolmannesta (69 %, 114 vast.). Oma mielipidettä ei osaa sanoa vajaa kolmannes (29 %, 48 vast.). Kuntien kesken on jonkin verran eroa, sillä alastarolaisista suurempi osa (72 %, 64 vast.) kuin Oripään yrittäjistä (61 %, 33 vast.) kokee hankkeesta olevan haittaa (kuva 41). Kaupan ja palvelujen yrityksistä vastanneista suurempi osa kuin muiden alojen edustajista kokee, että hankkeesta on haittaa heidän toiminnalleen. Koska vastaajamäärät ovat suhteelliset pienet, täytyy pitää mielessä, että muutama vastaus muuttaa suhteellisia osuuksia suuresti. Kaupan ja palvelujen yrittäjien keskuudessa asenteet ovat kielteisemmät hanketta kohtaan kuin muiden yrittäjien kohdalla.

Kuva 41. Kokemus siitä, onko tekopohjavesihankkeesta hyötyä tai haittaa yrityksen toiminnalle tai markkinoinnille (N=166; ryhmä muut = kunnan ilmoittamatta jättäneet tai Säskylä/Vampula).

Hyötyjen ja haittojen kohdalla toistuvat samankaltaiset syyt, kuin tekopohjavesihankkeen myönteisten ja kielteisen tekijöiden kohdalla. Hyötyä hankkeesta tulee siitä, että yrityksen ja alueen nimi esiintyy paljon julkisuudessa. Tunnettuus lisääntyy ja yritykset tulevat ihmisten tietoisuuteen. Toisaalta kuten sanottu, jos hanke saa kielteisen maineen, myös paikallisten yrittäjien tuotteet voivat saada kielteisen imagon, kun ne tuotetaan tekopohjavesialueella entisen ”luonnontilaisen” pohjavesialueen sijaan.

Hyödyt ja haitat markkinoinnille:

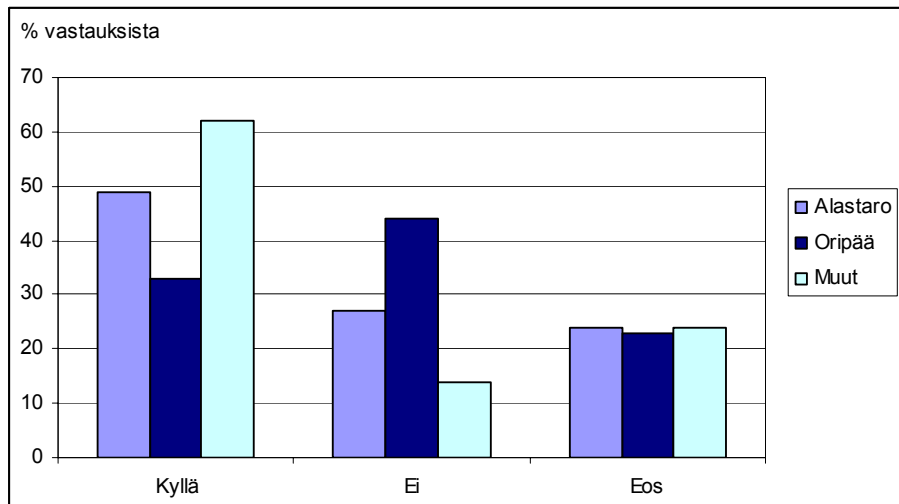
”Pohjavettä käyttävänä yrityksenä vaara, että tuotteen markkinointi ja elinkeinon harjoittaminen vaikeutuu.” (maatalous/elintarvike)

”Puhtaiden elintarvikkeiden tuotanto loppuu.” (maatalous)

”Paikkakunnan imago hyvänä pohjavesialueena kärsii.” (maatalous)

Tekopohjavesihankkeen vaikutusta yrityksen tulevaisuuden suunnitelmiin kysyttiin sekä yrityskyselyssä että kotitalouskyselyn yhteydessä. Lähes puolet vastanneista (45 %, 73 vast.) kokee, että hanke on vaikuttanut tulevaisuuden suunnitelmiin. Alastarolla tämä

korostuu, sillä siellä 49 prosenttia (42 vast.) mutta Oripäässä vain kolmasosa (18 vast.) näkee hankkeen vaikuttaneen tulevaisuuden suunnitelmiin. Runsas neljäsosa Alastarolta vastanneista (27 %, 23 vast.) ja lähes puolet Oripään yrittäjistä (44 %, 24 vast.) ei näe hankkeen vaikuttaneen tulevaisuuden näkymiin. Neljäsosa vastanneista (39 vast.) ei osaa sanoa kantaansa kysymykseen (kuva 42). Noin puolet kaupan ja palvelujen sekä liikenteen alan yrittäjistä näkee, että hanke on vaikuttanut tulevaisuuden suunnitelmiin, kun teollisuuden ja liikenteen alan yrittäjistä vain noin viidennes.

Kuva 42. Onko tekopohjavesihanke vaikuttanut yrityksen tai elinkeinon harjoittamisen tulevaisuuden suunnitelmiin (N=162; ryhmä muut = kunnan ilmoittamatta jättäneet tai Säkyliä/Vampula).

Osa Virtaan alueen yrittäjistä kokee tekopohjavesihankkeen aiheuttaneen epävarmuutta toiminnan tulevaisuuden kannalta. Monet ovat epävarmoja vedensaannin riittävydestä, niin määrästä kuin laadustakin. Ongelmia pelätään syntyvän etenkin elintarviketuotannolle ja puhtaaseen veteen pohjautuvalle teollisuudelle. Todennäköisesti hanke rajoittaa tai ainakin vähentää näiden alojen kiinnostusta sijoittua kuntiin, koska ne käyttävät raaka-aineena vettä. Myös sorantuotanto voidaan joutua lopettamaan alueella, jolloin maanomistajat ja kaivu-urakoitsijat menettävät tuloja.

Toinen seikka, joka on aiheuttanut epävarmuutta toiminnan suunnittelun kannalta, on hankkeen pelätyt päästö- ja maankäyttörajoitukset. Näillä on vaikutusta toiminnan jatkuvuuden kannalta ja ennen kaikkea siinä, kannattaako toimintaa laajentaa, jos rajoitukset tekevät toiminnan vaikeaksi ja taloudellisesti kannattamattomaksi. Maa- ja metsätalousyrittäjien pelkona on tekopohjavesihankkeen aiheuttamat rajoitukset torjunta-aineiden ja lannoitteiden käytölle. Pohjavesialueella on jo nyt tiukat säädökset, jotta vesi pysyisi puhtaana, mutta paikallisten mielissä elää pelkoja, että rajoitukset tulevat niin tiukoiksi, että ne tekevät toiminnan kannattamattomaksi. Hanke on siten vaikuttanut myös tulevaisuuden suunnitelmiin, kun tulevien rajoitusten pelossa ei ole uskallettu lähteä laajentamaan toimintaa tai suunnittelemaan uusia laajennusaloja. Toisaalta ympäristöasioista kiinnostunut yrittäjä kertoi, että on hyvä asia, että rajoitukset tiukentuvat ja ympäristön kuormitus vähenee.

Kolmantena paikallisten yrittäjien mielessä elää pelko siitä, säilyykö kunnan imago puhtaan pohjaveden paikkana. Tähän liittyy se, voivatko yrittäjät enää markkinoida omia tuotteitaan ”puhtaudella” eli puhtaalla alueilla tuotettuina tavaroina tai palveluina. Koska veden laadun tarkkailu tulee lisääntymään tekopohjavesihankkeen valmistuttua, näkemys puhtaan imagon menetyksestä ei perustu tosiasioihin, vaan mielikuviin ”likaisen” jokiveden tulosta ”puhtaaseen” harjuun.

Tekopohjavesihankkeen vaikutukset tulevaisuuden suunnitelmiin:

”Kyllä, koska rajoitukset lisääntyvät ja pohjavesi pilaantuu.” (maatalous)

”Pohjavesialueen rajalla oleviin tuotantolaitokseen ei ole investoitu peläten juuri pohjavesialueen laajentumista, joka tuo lisämääräyksiä toiminnalle.” (maatalous)

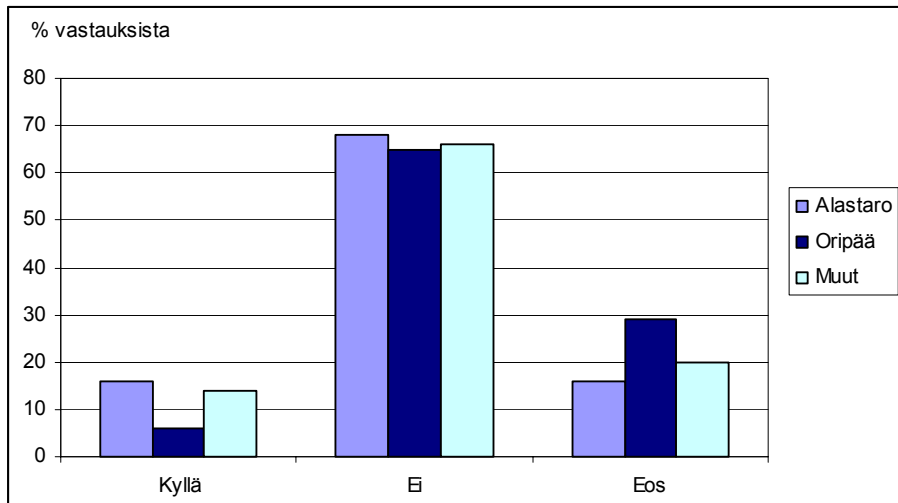
”Epävarmempi tulevaisuus: vedensaannin riittävyys ja imagon säilyminen epävarmoja.” (matkailuala)

”Ei kannata laajentaa toimintaa, koska tulevaisuus on epävarma.” (liikenne)

Osa yrittäjistä kokee, että he ovat saaneet hankkeesta liian vähän tietoa, joten ei ole voitu tehdä tulevaisuuden suunnitelmia entiseen tapaan. Omalle toiminnalle se merkitsee sitä, että ei tiedetä, ovatko investoinnit olleet turhia ja kannattaako tulevaisuuden investointeja tehdä, koska ei tiedetä voiko yrityksen toiminta jatkua tulevaisuudessa. Ympäripyöreä ja yleinen tiedottaminen ei riitä, vaan olisi oltava tietoa yksityiskohdista ja paikallisista vaikutuksista. Ongelmana on ollut myös se, että hankkeen uskotaan aiheuttaneen pelkoa asiakkaiden keskuudessa toiminnan jatkumisesta. Eräs yrittäjä kertoi, että asiakkaat ovat harkinneet ostamista muualta, joten on tarvinnut tiedottaa asiakkaille, että tekopohjavesihanke ei vaikuta yrityksen toimintaan. Yrittäjällä on ollut mielessä vaihtoehtoisia suunnitelmia, jos toiminta täytyisi lopettaa, eli siinä mielessä tekopohjavesihanke on vaikuttanut tulevaisuuden suunnitelmiin.

Yrittäjien mietteet siitä, vaikuttaako tekopohjavesihanke yrityksen poislähtöön kunnasta, vaikuttaa todelliseen muuttoon ja siten kunnan talouteen. Koska kotitalouksilta kysyttiin erikseen muuttohalukkuutta, sitä ei kysytty enää yritysosiossa. Yrityskyselyyn vastanneista vain pieni osa, 14 prosenttia (6 vast.) ilmoittaa hankkeen vaikuttavan yrityksen mahdolliseen poislähtöön kunnasta. Sen sijaan 66 prosenttia (29 vast.) ei usko hankkeen vaikuttavan muuttohalukkuuteen. Viidennes (9 vast.) ei osannut sanoa mielipidettään asiasta. Myös tässä on kunnittain jonkin verran eroa, sillä Alastaron yrittäjille hanke vaikuttaa eniten mahdolliseen poislähtöön. Näistä 16 prosenttia (4 vast.) vastaa kysymykseen myöntävästi, kun Oripäästä ainoastaan yksi. Alastarolta kaiken kaikkiaan vastasi enemmän yrittäjiä, joten myös ei-vastaus saa siellä enemmän vastauksia (17 vast., Oripää 11 vast.) (kuva 43). Koska vastaajamäärät ovat pienet, suhteelliset osuudet ovat vain suuntaa-antavia. Kuitenkin tulokset ovat myönteiset siinä mielessä, että vaikka hankkeeseen kohdistuu epäilyksiä ja kielteisiä asenteita, se ei kuitenkaan merkitse sitä, että moni yrittäjä olisi harkinnut poislähtöä kunnasta sen takia.

Yrittäjiltä kysyttiin näkemyksiä siitä, miten hanketta pitäisi viedä eteenpäin, että sillä olisi myönteistä vaikutusta heidän toiminnalleen. Suuri osa vastaajista on sitä mieltä, että hanketta ei pitäisi rakentaa ollenkaan, jotta sillä olisi ”myönteistä” vaikutusta. Toisin sanoen, hankkeesta ei nähdä olevan mitään hyötyä, ja kaikki siihen liittyvät tekijät vain pahentavat nykyistä tilannetta. Kaikki eivät ole aivan yhtä kielteisiä, mutta epäilyt hankkeen kannattavuudesta paikallisille elävät voimakkaana.

Kuva 43. Vaikuttaako tekopohjavesihanke yritysten mahdolliseen poislähtöön kunnasta (N=44).

Monet yrittäjät kokevat, että hankkeesta pitäisi tiedottaa enemmän sen edetessä. Etenkin Virtaalla toimivat yrittäjät, joiden toimintaan tekopohjavesihanke eniten vaikuttaa, kokevat tietonsa riittämättömäksi. Puutteita löytyy hankkeen tarpeellisuuden kriteereistä ja sen vaikutuksista yritystoiminnalle ja ympäristölle. Tarvetta on saada konkreettisia lukuja siitä, mikä Turun seudun todellinen vedentarve on ja mitä hyötyä on siitä, että jokivesi johdetaan harjun läpi. Myös tietoa hankkeen konkreettisista vaikutuksista ja rajoituksista kaivataan lisää.

Hankkeen eteenpäin vieminen siten, että hyötyä yritykselle:

"Johdetaan vesi suoraan Turun seudulle ja puhdistetaan siellä. Turkulaiset voisivat kuvitella miltä tuntuisi helsinkiläisten tarvitseman veden puhdistaminen Turussa siten, että vain liat jäisivät Turkuun." (maatalous)

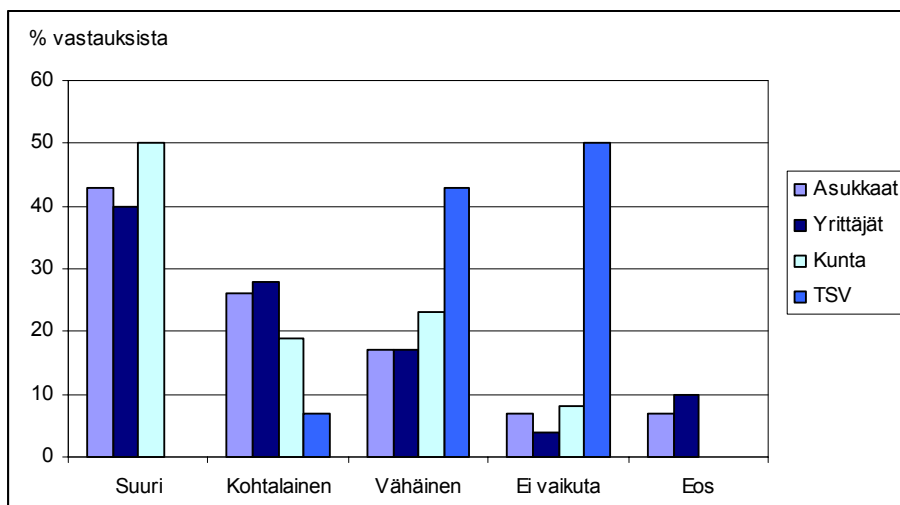
"Lisää tiedotusta. Tiedottaminen on ollut huonoa, yleisötilaisuudet ok. Yrityksille on tullut postia, mutta perustiedot puuttuvat, esim. ei laskelmia Turun veden tarpeesta. Lisää tiedottamista!" (taimituotanto)

5.7.5 Ympäristötekijät

Tekopohjavesihankkeen suurimmat vaikutukset koskevat ympäristöä. Koska laitos ja sadetusalueet tehdään lähes rakentamattomalle alueelle, hankkeen vaikutukset kohdistuvat ennen kaikkea rakentamattomaan ympäristöön, mutta toisaalta uudet rakennelmat luovat uudenlaista rakennettua maisemaa. Tässä käydään läpi ihmisen muokkaamaan ympäristöön, luontoon, maisemaan ja pohjaveteen liittyvät koetut vaikutukset. Näiden lisäksi selvitetään kokemuksia hankkeen turvallisuudesta ja sen pelätyistä haitoista.

Tekopohjavesihankkeen vaikutuksia rakennettuun ympäristöön kysyttiin kaikilta vastaajaryhmiltä. Suureksi vaikutuksen näkee asukkaista 43 prosenttia (154 vast.), yrittäjistä 40 (16 vast.), kuntaedustajista puolet (13 vast.) ja TSV:n edustajista ei kukaan. Kohtalaisesti vaikutuksen kokee asukkaista ja yrittäjistä neljännes, mutta kuntaedustajista enää viidennes ja TSV:n edustajista vain seitsemän prosenttia. TSV:n edustajat eroavat näkemyksissään, sillä heistä puolet ei usko hankkeen vaikuttavan rakennettuun ympäris-

töön lainkaan ja vähäiseksi vaikutuksen näkee 43 prosenttia vastanneista. Muiden ryhmien edustajista ainoastaan alle kymmenen prosenttia ei usko hankkeen vaikuttavan rakennettuun ympäristöön, ja vähäiseksi vaikutuksen näistä näkee noin viidennes (kuva 44).

Kuva 44. Tekopohjavesihankkeen vaikutus rakennettuun ympäristöön (asukkaat N=360; yrittäjät N=40; kuntaedustajat N=26; TSV N=14).

Rakennettua ympäristöä ovat ihmisen muokkaamat maisemat. Lähes kaikki nykypäivänä on ihmisen vaikutuksen alaista ympäristöä, mutta yleisesti rakennetun ympäristön käsite viittaa ns. tekemuotoihin, eli rakennuksiin, tiestöön ja muuhun infrastruktuuriin. Suurimmat muutokset rakennettuun ympäristöön tulevat tekopohjavesilaitoksesta, siihen liittyvistä suojarakennelmista sekä sadetuspisteistä. Näiden myötä muuttuvat maisemat moni kokee tulevan entistä luonnontilaista rumemmiksi. Moni mainitsee rakennettuun ympäristöön kohdistuvana vaikutuksena viemäroinnin järjestämisen, joka sinällään tuskin on ongelma, mutta sen aiheuttamien kustannusten pelätään rasittavan omaa kukkaroa. Kuitenkaan viemärointi sinällään ei liity tekopohjavesihankkeeseen, sillä lainsäädännöllinen velvoite on järjestää kunnallinen viemäriverkosto kaikkiin yli 500 asukkaan taajamiin. Lisäksi nyt alueella olevien rakennelmien, kuten ampumaradan ja moottoriradan, toiminnan pelätään vaikeutuvan hankkeen myötä.

Vaikutus rakennettuun ympäristöön:

"Juuri rakennetut mökit, laavut ym. jäävät vaille käyttäjiä." (nainen 28 v. Alastaro)

"Rakennettuun ympäristöön rakennetaan lisää "systeemeitä", joita sinne ei alunperin ole suunniteltu." (mies 26 v. Alastaro)

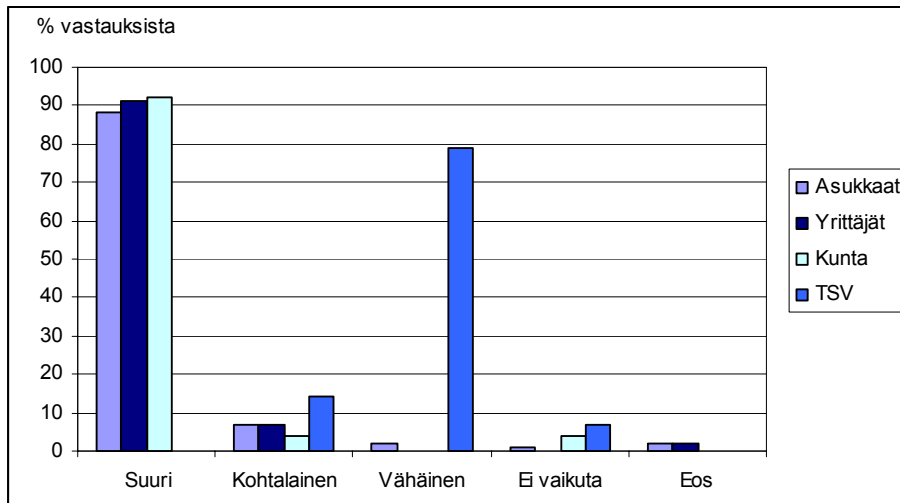
"Moottoriradan toiminnan vaikeutuminen. Kunta joutuu tekemään haja-asutusalueelle viemäroinnin." (mies 35 v. Alastaro)

"Ampumarata loppuu? Joudutaan putsamaan." (mies 48 v. Alastaro)

"Pohjaveden suojauksesta johtuvat tienvierusvallit eivät kuulu alueen luontoon." (mies 58 v. Alastaro)

Luontovaikutusten kohdalla käsitykset ovat samansuuntaiset kuin rakennetun ympäristön kohdalla, mutta vielä useampi paikallisista toimijoista uskoo vaikutuksen olevan suuren. Näistä noin 90 prosenttia kysymykseen vastanneista kokee vaikutuksen luontoon suureksi, asukkaista 88 (382 vast.), yrittäjistä 91 (40 vast.) ja kuntaedustajista 92 prosenttia (25

vast.). TSV:n edustajista kukaan ei näe vaikutusta suureksi, kohtalaiseksi kaksi vastaajaa ja vähäiseksi suurin osa, 79 prosenttia (11 vast.). Muiden kohdalla muut vastausvaihtoehdot saavat pienen osuuden. Voi sanoa, että luontoon kohdistuvat vaikutukset koetaan hyvin merkityksellisinä hankkeen kohdekunnissa (kuva 45).

Kuva 45. Tekopohjavesihankkeen vaikutus luontoon (asukkaat N=435; yrittäjät N=44; kuntaedustajat N=27; TSV N=14).

Vaikutukset luontoon nähdään sekä pohjaveden muutoksina että imeytysveden aiheuttamina metsärakenteen muutoksina. Luonnon pelätään muuttuvan jokiveden myötä, sillä se ei ”luontaisesti” kuulu harjun kiertoon. Ihmisen toiminta koetaan haitallisena, sillä sen jälkeen harju ei voi enää toimia ”luonnontilaisena” vaan ihmiskäden vaikutuksen alaisena ympäristönä. Vastauksissa heijastuu nostalgisia näkemyksiä siitä, että luonto itsessään on hyvä ja täydellinen systeemi, johon ihminen ei voi tehdä kuin haitallista vaikutusta. Metsän pelätään soistuvan lisäveden myötä, jolloin alueella liikkuminen vaikeutuu ja ”alkuperäinen” metsän olemus häviää. Nykyisen kuivan jäkälämaaston pelätään muuttuvan vähitellen rämettyneeksi, horsman ja kosteiden kasvien reheväksi metsäksi, joka ei muistuta entistä luonnontilaista metsää. Liikkumisen ja harrastamisen, kuten marjastamisen ja sienestämisen, pelätään vaikeutuvan tai jopa loppuvan.

Vaikutus luontoon:

”Luonto muuttuu täysin, pohjavesi huononee, kemikaalit ja tautivaara lisääntyy.” (nainen 36 v. Alastaro)

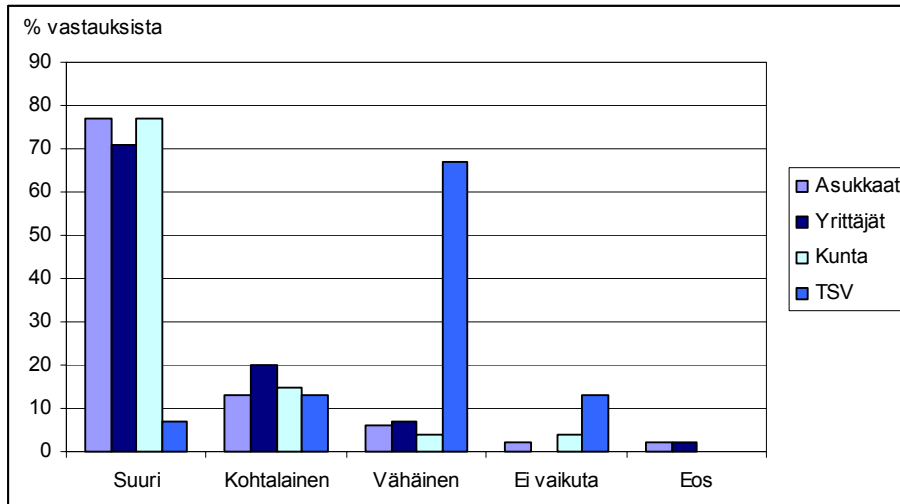
”Luontaiseen harjuun ei voi pumpata suuria määriä likaista vettä sen vaikuttamatta harjun luonnolliseen oloon.” (mies 38 v. Oripää)

”Sadetusalue lietty. ”Suodatin” likaantuu ajan myötä. Miten se vaihdetaan tai puhdistetaan!!” (mies 65 v. Alastaro)

”Saviliete tukkii suodatussoran n. 10 vuodessa. Syntyy betonimainen tiivistymä, mikä ei läpäise edes sadevettä kunnolla. Valutus/imeytysalueelle lasketaan suuret vesimäärät, luonto muuttuu täysin, Natura-alue vieressä. Miten tällainen hanke on ylipäättään mahdollista?” (mies 42 v. Oripää)

”Kun puututaan luonnolliseen kulkuun, aina joku jää huomaamatta. Yhteisvaikutus aiheuttaa muutosta huonompaan suuntaan. Luonto on täydellinen, sitä ei voida muuttaa parempaan suuntaan.” (maatalousyrittäjä)

Kolmantena ympäristövaikutuksena tarkasteltiin käsityksiä siitä, miten tekopohjavesihanke vaikuttaa alueen maisema-arvoihin. Noin 70 prosenttia paikallisista toimijoista kokee vaikutuksen suureksi, asukkaista 77 prosenttia (323 vast.), yrittäjistä 71 (31 vast.) ja kuntaedustajista myös 77 prosenttia (21 vast.). Jälleen Turun Seudun Vesi Oy:n edustajat eroavat muista, sillä näistä ainoastaan yksi mainitsee vaikutuksen suureksi, kohtalaiseksi kaksi ja vähäiseksi kymmenen vastaajaa eli suuri osa (67 %). Muiden ryhmien kohdalla seuraavaksi eniten vastauksia saa vaihtoehto, että maisemavaikutus on kohtalainen, yrittäjien kohdalla viidennes on sitä mieltä ja asukkaista ja kuntaedustajista jonkin verran pienempi osuus (kuva 46).

Kuva 46. Tekopohjavesihankkeen vaikutus maisema-arvoihin (asukkaat N=420; yrittäjät N=44; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Tekopohjavesihanke sijoittuu Natura-alueelle, jonka suojeluun kohdistuu erityismääräyksiä. Vastauksissa puhutaan perinnemaisemien pilaantumisesta hankkeen putkilinjojen ja pumppausrakennelmien myötä. Turhautuneisuutta syntyy siitä, kun maisemien hoitoon on käytetty varoja, ja nyt maisemiin aiotaan koskea vedenhankinnan takia. Voi olla, että puheissa pyritään tuomaan esiin monia negatiivisia seikkoja hankkeesta, jotta hanke saataisiin lopetettua tai siihen kohdistuvat pelot ja uhat tuotua julkisuuteen. Kuitenkin harjuaalue on paikallisille tärkeä virkistysalue, ja sinne on rakennettu liikuntareittejä, opastustauluja ja levähdyspaikkoja. Tekopohjavesihankkeen pelätään häiritsevän luonnossa liikkumista ja luonnon rauhaa. TSV:n edustajan mukaan maisemavaikutukset kohdistuvat ainoastaan pienelle alueelle koko harjuaalueesta, jolloin sinne jää vielä paljon liikkuma-alaa ja mahdollisuuksia nauttia luonnosta.

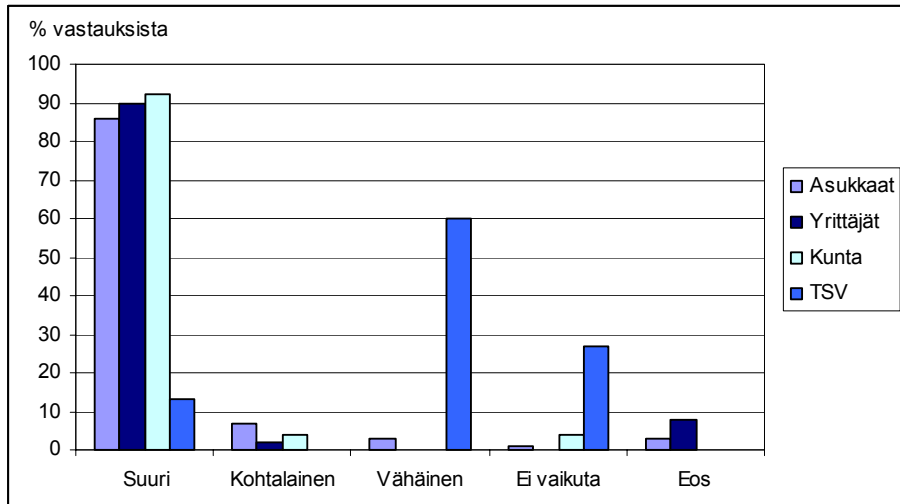
Vaikutus maisemaan:

"Putkilinjat ja pumppausrakennelmat pilaavat jopa perinnemaisemia, joiden hoitoon on pyritty sijoittamaan selvää rahaa." (81 v. nainen Alastaro)

"Kaunis harjumaaisema rikkoontuu pahasti rakenteista, jotka hankkeesta aiheutuu." (mies 51 v. Oripää)

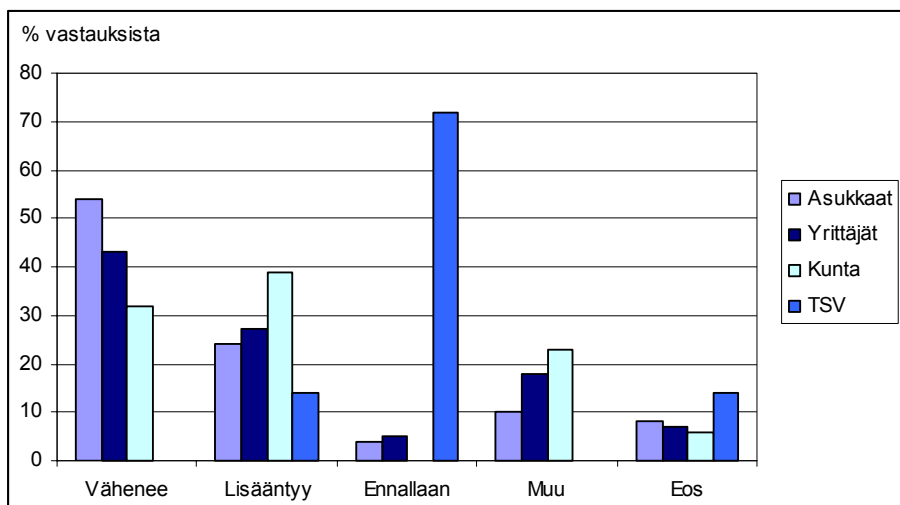
"Maisemaan vaikutusta on rakentamisaikaa lukuun ottamatta ainoastaan imeytysalueella, jonne tulee muutamia pysyviä rakenteita ja sadetusimeytyksen noin metrin korkeuteen nousevat ohuet vesipatsaat." (TSV:n työntekijä)

Tekopohjavesihankkeen vaikutuksia pohjaveden laatuun ja määrään kysyttiin yhtenä tekijänä. Paikallisista toimijoista suurin osa, noin 90 prosenttia, kokee vaikutuksen pohjaveteen suureksi. Aukkaista suureksi vaikutuksen uskoo 86 prosenttia (364 vast.), yrittäjistä 90 prosenttia (38 vast.) ja kuntaedustajista 92 prosenttia (25 vast.). Muut vaihtoehdot saavat vain pienen osuuden näiden ryhmien vastauksista. TSV:n edustajista ainoastaan kaksi näkee vaikutuksen pohjaveden määrään ja laatuun suureksi, vähäiseksi yhdeksän vastaajaa (60 %) ja minkäänlaista vaikutusta ei näe neljä vastaajaa (kuva 47).

Kuva 47. Tekopohjavesihankkeen vaikutus pohjaveden laatuun ja määrään (asukkaat N=425; yrittäjät N=42; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Koska tekopohjavesihanke kohdistuu veden johtamiseen harjuun ja siten tekopohjaveden muodostamiseen, veden määrään ja laatuun liittyviä vaikutuksia selvitettiin tarkemmin. Aukkaista veden määrän uskoo vähenevän ja metsän kasvun hidastuvan runsas puolet vastanneista. Koko kyselyyn vastanneista 58 prosenttia (288 vast.) uskoo tähän, ja kysymyksen vastausvaihtoehdoista se saa 54 prosentin osuuden. Yrittäjistä ja kuntaedustajista hieman pienempi osuus uskoo veden määrän vähenemiseen, kaikista kyselyyn vastanneista yrittäjistä 53 prosenttia ja kuntaedustajista 36 prosenttia. TSV:n edustajista kukaan ei vastaa, että veden määrä vähenisi. Veden määrän lisääntymiseen ja metsärakenteen muutokseen uskoo asukkaista neljännes (131 vast.), yrittäjistä runsas neljännes (15 vast.), kuntaedustajista noin 40 prosenttia (12 vast.) ja TSV:n edustajista kaksi vastaajaa. Veden määrän uskoo pysyvän ennallaan paikallisista toimijoista vain pieni osa, mutta TSV:n edustajista kaksi kolmannesta (10 vast.). Aukkaista 20 uskoo veden määrän pysyvän ennallaan, mutta prosentteina se saa pienen osuuden eri vaihtoehdoista (kuva 48). Voi sanoa, että paikallisten toimijoiden mielissä elää vahvoja näkemyksiä siitä, että veden määrä muuttuu johonkin suuntaan, mutta yksimielisyyttä ei ole siitä, lisääntyykö vai väheneekö vesimäärä. Sen sijaan ajatusta siitä, että harjuun tuotava vesimäärä myös sieltä poistuisi, ei laajasti viljellä tai ainakaan sitä ei tuoda kyselyssä esiin.

Kuva 48. Eri toimijaryhmien näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksesta pohjaveden määrään (asukkaat N=456; yrittäjät N=44; kuntaedustajat N=26; TSV N=14).

Veden laadun muutoksen kokeminen vaikuttaa paljon siihen, miten koko tekopohjavesihanke koetaan, sillä puhtaan veden saanti on olennainen elämänlaatua rakentava tekijä. Ainoastaan viisi asukasta kokee, että hanke voisi parantaa veden laatua. Hankkeen myötä veden tarkkailu lisääntyy, ja ehkä sen vuoksi laadun koetaan parantuvan. Suuri osa kokee, että hankkeen toteutumisen jälkeen pohjavesi ei ole yhtä puhdasta kuin ”aito” pohjavesi. Kyselyyn vastanneista asukkaista ja yrittäjistä 82 prosenttia uskoo tähän. Kuntaedustajista lähes kaikki, 96 prosenttia, kokee, että vesi ei tule olemaan niin puhdasta kuin ns. aito pohjavesi, ja TSV:n edustajista viidennes. Suuri osa vastanneista mainitsee samalla, että hanke aiheuttaa veteen haju- ja makuhaittoja. Asukkaista ja kuntaedustajista yli puolet uskoo tähän, yrittäjistä 49 prosenttia, mutta TSV:n edustajista ei kukaan. Veden laadun ennallaan pysymiseen uskoo paikallisista toimijoista vain pieni osa ja noin neljännes TSV:n edustajista (taulukko 37).

Taulukko 37. Eri toimijaryhmien näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksesta pohjaveden laatuun (vastausten lukumäärät; asukkaat N=473; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=27; TSV N=15).

Toimija-ryhmä	Laatu paranee	Ei niin puhdasta kuin aito pohjavesi	Haju- ja makuhaitat	Ei eroa aikaisempaan	Muu	EOS	Yhteensä
Asukkaat	5	406	285	11	41	11	759
Yrittäjät	0	37	22	1	3	3	66
Kunta	5	27	15	0	2	0	44
TSV	0	3	0	11	1	0	15

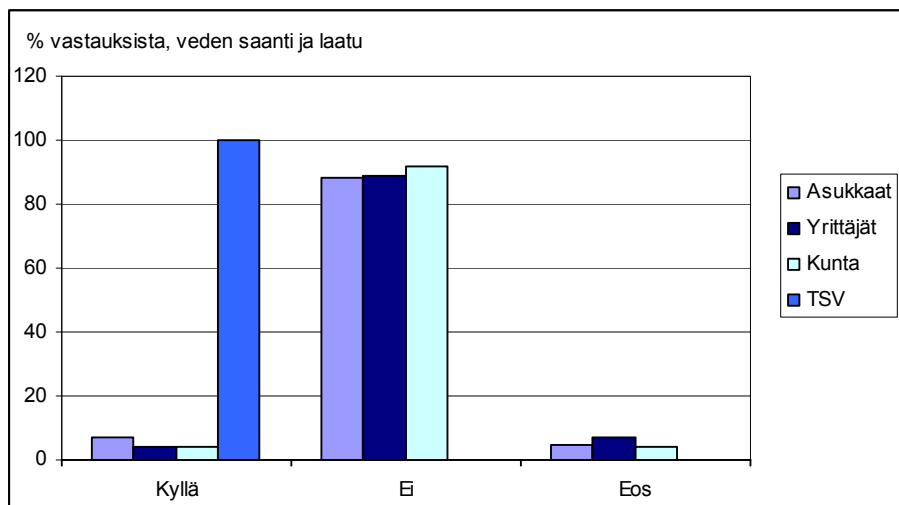
Paikalliset toimijat pelkäävät Kokemäenjoessa mahdollisesti olevien haitallisten aineiden kulkeutuvan harjuun ja pilaavan sekä maaperää että pohjavettä. Vaikka Huittisiin on tulossa veden esikäsittelylaitos, sen ei uskota puhdistavan vedestä kuin suurimman kiintoaineksen, jolloin esimerkiksi raskasmetallit kulkeutuvat harjuun. Mielikuvissa

haitallisten aineiden uskotaan jäävän harjuun, sillä jos näin ei tapahdu, veden kuljettaminen harjuun nähdään turhaksi. Toisin sanoen, jos harjuun ei jää mitään, niin ei nähdä mitään mieltä siinä, että vesi ylipäättään tulee johtaa harjun läpi. TSV:n työntekijä myöntää, että veden laatuun tulee jotain muutosta, mutta muutos on niin pieni, että sitä ei ihminen aistinvaraisesti voi todeta. Myönteistä on, että veden laadun tarkkailu lisääntyy, jolloin pienikin haitallinen muutos voidaan todeta ajoissa.

Veden laadun muutos:

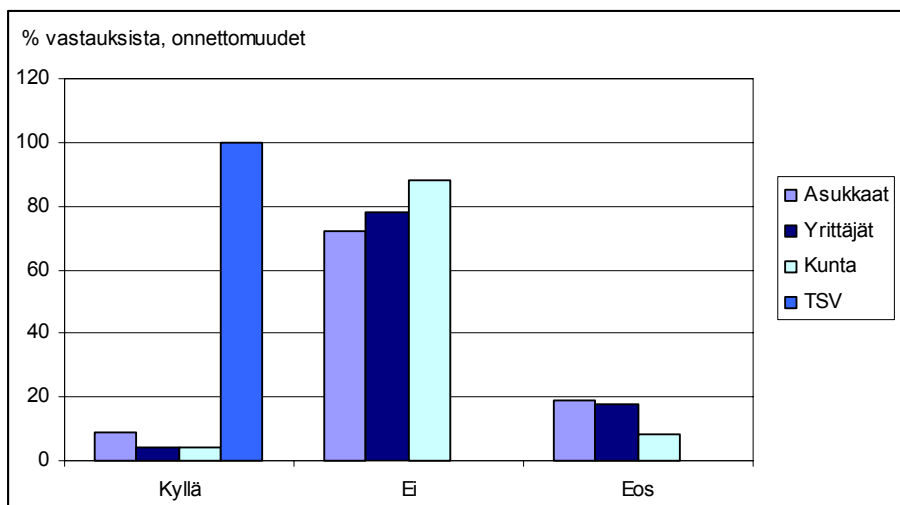
”Veden laadun muutos pystytään kemiallisesti havaitsemaan, mutta se säilyy aistinvaraisesti arvioituna samanlaisena ja myös analyysiarvoiltaan erinomaisena vetenä.” (TSV:n työntekijä)

Tekopohjavesihankkeen turvallisuutta selvitettiin veden saannin ja laadun kannalta, onnettomuuksien suhteen ja luonnon säilymisen kannalta. Veden saannin ja laadun kannalta hankkeen kokee turvalliseksi paikallisista toimijoista vain pieni osa. Asukkaista 32 vastaajaa, yrittäjistä kaksi ja kuntaedustajista ainoastaan yksi. Sen sijaan TSV:n edustajista kaikki vastanneet (14 vast.) näkevät hankkeen turvalliseksi veden saannin ja sen laadun kannalta. Paikalliset ovat epäileviä hankkeen turvallisuudesta, sillä noin 90 prosenttia ei usko sen takaavan veden saantia ja laatua ilman muuta. Asukkaista 409, yrittäjistä 40 ja kuntaedustajista 25 on tätä mieltä (kuva 49).

Kuva 49. Koetaanko tekopohjavesihanke turvallisenä veden saannin ja laadun kannalta (asukkaat N=462; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=27; TSV N=14).

Kokemukset siitä, onko tekopohjavesihanke turvallinen onnettomuuksien suhteen, ovat hyvin samansuuntaiset, kuin kokemukset veden saannista ja sen laadusta. Jälleen kaikki TSV:n edustajat näkevät hankkeen turvalliseksi, mutta asukkaista ainoastaan 35, yrittäjistä kaksi ja kuntaedustajista yksi vastaaja. Ei-vastaukset saavat suhteellisesti eniten mainintoja kuntaedustajilta, 88 prosenttia (21 vast.). Asukkaissa ja yrittäjissä on enemmän niitä, jotka eivät ota kantaa tähän. Noin viidennes näistä ei osaa sanoa käsitystään asiasta, ja onnettomuuksien suhteen hankkeen kokevat mahdollisesti turvattomaksi asukkaista 294 vastaajaa ja yrittäjistä 35 (kuva 50).

Kuva 50. Koetaanko tekopohjavesihanke turvallisena onnettomuuksien suhteen (asukkaat N=408; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=24; TSV N=13).

Hankkeen aiheuttamat mahdolliset onnettomuudet liittyvät Kokemäenjoen veden laatuun. Pelätään, että joessa saattaa ajoittain olla myrkkyjä, joita ei havaita ja jotka kulkeutuvat harjuun ja paikallisten juomaveteen. Myös sitä pelätään, että koska jokivesi on kuitenkin erilaista kuin luontainen pohjavesi, se voi pidemmällä aikavälillä johtaa moniin ongelmiin veden laadussa, kun vesissä on erilaiset happamuudet ja bakteerikanta. Pelkona on myös ”terrorismi” vesilaitosta ja putkilinjoja kohtaan, jolloin laitoksen toiminta voi sekaantua ja putkien rikkoonnuttua suuret vesimäärät päästä pelloille ja kulkureiteille.

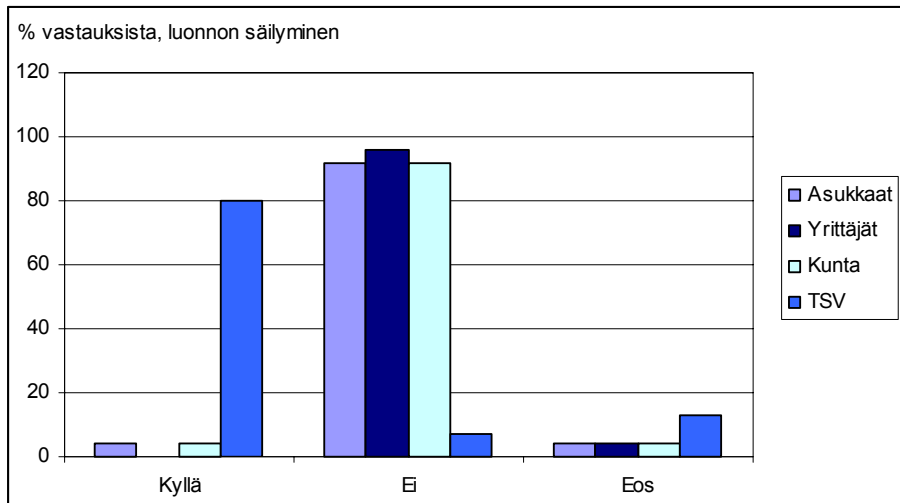
Hankkeen mahdollisesti aiheuttamat onnettomuudet:

”Jos Kokemäenjoella päästöjä, niin myrkyt johdetaan harjuun, jos myrkkyä ei huomata. Osa jää luontoon ja osa mahdollisesti eteenpäin veden mukana.” (matkailualan yrittäjä)

”Jos puhdistuslaitoksella tai imeytysalueella tapahtuu jotain, esim. terrorismia, niin ison ihmismäärän vesi voi pilaantua.” (matkailualan yrittäjä)

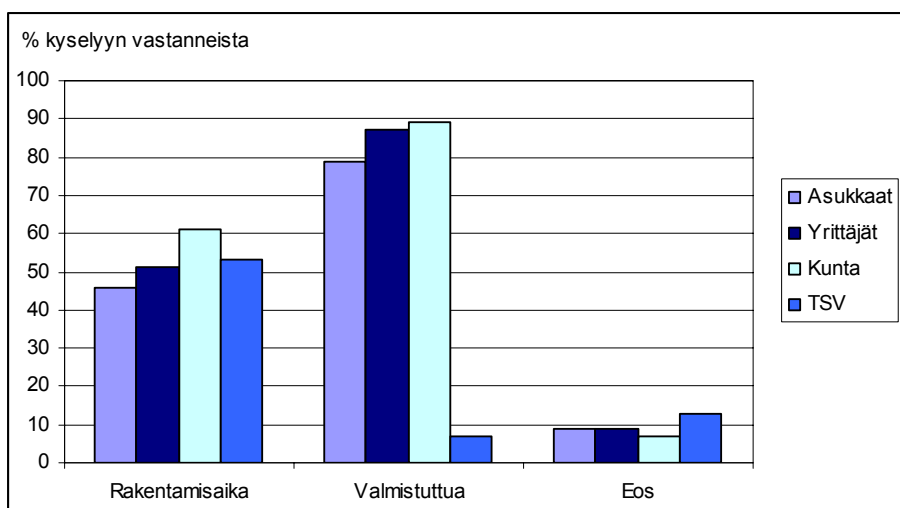
”Pohjaveden laadun pysyvä muuttumismahdollisuus, kun eri happamuuden veden sekoitetaan ja bakteerikanta eri joki- ja sadevedessä.” (matkailualan yrittäjä)

Kolmantena turvallisuuteen liittyvänä kysymyksenä tarkasteltiin luonnon säilymistä. Edelleen vastauksissa on samansuuntainen linja. Paikalliset toimijat suhtautuvat luonnon säilymiseen huomattavasti epäilevämmiin kuin TSV:n edustajat. Näistäkin pienempi osa, 80 prosenttia (12 vast.), on sitä mieltä, että hanke on turvallinen luonnon säilymistä kannalta, yksi ei siihen usko ja kaksi ei osaa sanoa mielipidettään asiasta. Asukkaista ainoastaan 19 (4 %) uskoo turvallisuuteen, kun taas 409 (92 %) ei. Yrittäjistä kukaan ei usko hankkeen turvaavan luonnon säilymistä ja 43 (96 %) epäilee sitä. Kuntaedustajista yksi uskoo hankkeen olevan turvallinen luonnon säilymistä kannalta mutta 14 (88 %) taas ei (kuva 51).

Kuva 51. Koetaanko tekopohjavesihanke turvallisena luonnon säilymisen kannalta (asukkaat N=452; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=26; TSV N=15).

Tekopohjavesihankkeen mahdollisesti aiheuttamia haittoja on tullut esiin jo monen kysymyksen kohdalla, mutta niitä selvitettiin vielä tarkemmin kysymällä, uskooko vastaaja hankkeen aiheuttavan haittoja rakentamisvaiheessa tai sen valmistuttua. Koska vastaaja saattoi vastata molempiin vaihtoehtoihin, suhteellinen tarkastelu on tehty siitä, kuinka moni kyselyyn vastanneista on kyseistä mieltä. Asukkaista 230 (46 %) näkee hankkeen aiheuttavan haittoja rakentamisvaiheessa ja 391 (79 %) sen valmistuttua. Yrittäjien kohdalla tilanne on se, että noin puolet (23 vast.) uskoo rakentamisaikaisiin haittoihin ja 87 prosenttia (39 vast.) haittoihin valmistumisen jälkeen. Kuntaedustajilla suunta on samansuuntainen, sillä näistä 61 prosenttia (17 vast.) uskoo rakentamisaikaisiin ja 75 prosenttia (21 vast.) valmistumisen jälkeisiin haittoihin. TSV:n edustajista puolet (8 vast.) uskoo rakentamisaikaisiin haittoihin. Ainoastaan yksi näkee mahdolliseksi, että haitoilla on pidempiaikaisia vaikutuksia (kuva 52).

Kuva 52. Kyselyyn vastanneiden osuudet siitä, pelkääkö tekopohjavesihankkeen aiheuttavan haittoja rakentamisvaiheessa ja hankkeen valmistuttua (asukkaat N=454; yrittäjät N=45; kuntaedustajat N=27; TSV N=10).

Hankkeen koetut haitat liittyvät pääosin veden laatuun ja ympäristön muutokseen. Jokiveden johtamisen harjuun koetaan johtavan ennalta arvaamattomiin haittoihin, sillä vaikutuksia ei kenenkään uskota tiedettävän etukäteen, ei edes asiantuntijoiden. Suurimmat rakentamisaikaiset haitat kohdistuvat rakentamisen aiheuttamiin maisema- ja meluongelmiin. Suurten koneiden toimimisen harjulla pelätään pilaavan metsäpohjaa ja tuhoavan kasvillisuutta. Putkiliinjan rakentaminen paikallisten tonttien läpi johtaa sekä pysyviin että rakentamisaikaisiin haittoihin. Epävarmuus oman tontin jonkin alueen menetyksestä putkiliinjalta on tullut esiin jo ensimmäisten linjauskaavailun aikana, ja putken valmistuttua tietyllä suojavyöhykkeellä ei voi harjoittaa tuottavaa toimintaa entisen kaltaisesti. Valmistumisvaiheen haittoja ovat myös maisemalliset tekijät, jotka kohdentuvat lähinnä laitosalueelle, mutta jonkin aikaa rakentamisen jälkeen myös putkiliinjanuksen ympäristöön.

Hankkeen haitat:

”Jos juoksutetaan Kokemäenjoen vettä harjun päälle, harju ei loputtomiin jaksa suodattaa sitä. Vaikea tässä tapauksessa suodatinta vaihtaa. Jos jokivesi on niin puhdasta kun väitetään, miksi sekoittaa pohjaveteen.” (mies 75 v. Oripää)

”Rakentamisvaiheessa harjua turmellaan: Kasvillisuutta tallataan, teitä rakennetaan. Valmiit rakenteet pilaavat maiseman. Onko varmaa, että vettä riittää kaikille, meille ja turkulaisille ja onko sen laatu luonnonveden veroinen?” (nainen 66 v. Alastaro)

”Valtavia putkiliinjoja vedetään ihmisten tonteille ja maille.” (nainen 58 v. Alastaro)

”Työkoneiden käyttö vaurioittaa metsää ja pumppaus metsää ja vettä.” (nainen 22 v. Alastaro)

”Rakentamisvaiheessa muokataan ympäristöä ja puustoa. Valmistuttuaan vallit rumentavat. Kankaan maaston muutokset ja pohjaveden likaantuminen pelottavat.” (nainen 25 v. Vampula)

5.7.6 Kuntien tulevaisuus

Tekopohjavesihankkeen vaikutuksia tarkastelukuntien tulevaisuuden oloihin selvitettiin kysymällä näkemyksiä siitä, minkälaisiksi kuntien olot muuttuvat hankkeen myötä. Monet jo läpi käydyt vastaukset liittyvät tähän, kuten elinkeinorakenteen muutokset ja työllisyystilanteen kehittyminen. Tässä osiossa käydään läpi muutamia yleisiä visioita kuntien tulevaisuuksista.

Koska asukkaiden ja investoijien houkuttelemiseksi kohdepaikka täytyy tuntea riittävän houkuttelevaksi, kuntien markkinointi, ns. paikkojen imagokampanjointi, on voimistunut viime vuosina. Kuntaedustajilta kysyttiin lyhyesti, kokevatko he tekopohjavesihankkeen olevan hyödyksi tai haitaksi kunnan markkinoinnissa. Alastarolta vastanneista kaikki (11 vast.) näkevät hankkeen olevan haitta kunnan markkinoinnille. Oripään vastanneista kukaan ei näe hanketta hyödyksi markkinoinnille, ja kolme ei osaa sanoa kantaansa. Suurin osa, 25 Oripään päättäjää, on sitä mieltä, että hanke on haitta kunnan markkinoinnille.

Kielteisiin asenteisiin vaikuttaa se, että kunnat kokevat joutuvansa hankkeen kielteisten seurausten maksajiksi ja ”kärsijöiksi”, kun Turun seutu saa hankkeen hyödyt. Koska vedestä ei tarvitse maksaa, kuntaedustajat toivovat ainakin hankkeen aiheuttamista rajoituksista, kuten suojelutoimenpiteistä, aiheutuvien kustannusten kompensointia. Kaiken kaikkiaan ajatuksissa heijastuu se, että hankkeessa ei ole otettu riittävästi huomioon paikallisten toiveita ja tarpeita, joten siitä ei myöskään koeta olevan hyötyä kunnan markkinoinnissa.

Tekopohjavesihankkeen myönteiset vaikutukset kunnalle:

"Ehdottomasti sovittava suojelutoimenpiteet ja siitä tulevien kustannusten kompensointi. Myönteinen ilmapiiri löytyy vain siten, että alueen näkemykset ja ehdotukset toteutetaan. -> Ei juurikaan vaikutusta kokonaiskustannuksiin." (Alastaron kunnanvaltuuston jäsen, n. 45 v.)

"Yhteistyössä toisensa huomioon ottaen, myös kaupunki tarvitsee siistin, vireän, elävän ja terveen maaseudun ympärilleen tuottamaan puhtaita elintarvikkeita ja luovuttamaan puhtaita luonnon tuotteitaan kaikille." (Oripään kunnanvaltuuston ja -hallituksen jäsen, 51 v.)

Yhteenvedon kyselyssä selvitettiin kolmea tärkeintä vaikutusta, mitä vastaajat kokevat tekopohjavesihankkeella olevan tutkimuskuntien viihtyvyyteen ja elinkyykyyn. Vastauksissa toistuvat jo mainitut vaikutukset, mutta kysymyksen tavoitteena oli saada esiin tärkeimmät vaikutukset. Asukaskyselyssä selvitettiin vaikutusta elinympäristöön, joten vastauksissa korostuvat ympäristövaikutukset. Monet vastaavat pohjaveden laadun heikentyvän. Tämän pelätään johtavan luonnon tilan muutoksiin, mahdollisesti ennalta arvaamattomiin ja peruuttamattomiin kielteisiin seurauksiin. Luontomuutokset vaikuttavat edelleen maisemamuutoksiin. Useimpien vastaajien näkemys on, että maisema muuttuu nykyistä epäviihtyisämmäksi. Myös taloudelliset vaikutukset nähdään kielteisinä. Verotuksen uskotaan nousevan viemäroinnin ja muiden kustannusten vuoksi. Kuntien imago puhtaan pohjaveden paikkoina kärsivät, investoinnit vähenevät ja maan ja kiinteistöjen arvot heikkenevät.

Paikallisten toimijoiden keskuudessa elää myös myönteisiä asenteita. Hanke voi tuoda kuntiin uusia yrittäjiä, jolloin tulot lisääntyvät. Ikärakenne voi monipuolistua, jos työpaikat lisääntyvät. Siten palveluvarustus voitaisiin säilyttää entisellään ja monipuolistaa sitä. Kunnat voivat kehittyä etätyöpaikoiksi, joissa elää virkeitä asuinyhteisöjä ja joissa viihtyisä elinympäristö tarjoaa hyvät harrastusmahdollisuudet edullisin elinkustannuksin.

Vaikutukset elinympäristön viihtyvyyteen ja elinkyykyyn:

"Pohjavesi pilaantuu; kunnan imago kärsii; luonnon tila järkkyy." (nainen 42 v. Oripää)

"Elinympäristön "saastuminen"; luonnon muuttuminen, kasvillisuus, eläimet; vaikutus normaaliin pohjaveteen." (nainen 53 v. Oripää)

"Maisematyyppi muuttuu; hyvä vapaa-ajanviettoalue pilaantuu; pohjaveden vetovoima vähenee." (mies 49 v. Oripää)

"Oman kaivon veden huononeminen, nyt jo vähentynyt; harjuluonnon muutokset huonompaan; kiinteistön arvon aleneminen." (mies 70 v. Alastaro)

"Kunnan verotus nousee; luonto ja pohjavesi pilaantuvat; luontoretkeily vaikeutuu." (mies 71 v. Alastaro)

"Vesi ei yhtä puhdasta kuin "aito" pohjavesi; maisema-arvoltaan ja virkistyskäytöltään pilaantuva; haju- ja makuhaittoja." (mies 54 v. Alastaro)

"Haittaa maa- ja metsätaloutta, saastuttaa ja tuhoaa ainutlaatuisen harjumaishan; haittaa yritystoimintaa." (mies 51 v. Alastaro)

"Viihtyvyys lisääntyy; enemmän yrittäjiä (ehkä); kunnan talous." (nainen 33 v. Oripää)

"Tulojen lisääntyminen, mahd. kehittyä "tulevaisuuden etätyöpaikkakunnaksi"; ikärakenteen monipuolistuminen." (mies 53 v. Vampula)

Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien näkemykset Alastaron ja Oripään tulevaisuudesta ovat myönteiset. Hankkeen myötä kunnat tulevat laajasti tunnetuiksi. Koska veden laatua ja muuta ympäristöä tarkkaillaan jatkuvasti, kunnat mielletään viihtyisinä ja puhtaina elinympäristöinä. Jatkuva laatutarkkailu takaa, että alueella ei voi tapahtua

radikaaleja onnettomuuksia, kuten ympäristöpäästöjä, tai ainakin niiden vaikutukset pystytään minimoimaan nopean reagoinnin vuoksi. Myös se koetaan myönteisenä, että ympäristön päästörajoitukset tiukentuvat, sillä ympäristön etu on loppujen lopuksi kaikkien etu. Kunnallisteknisen palvelutason nousun jälkeen alueelle mahdollisesti sijoittuu helpommin uusia yrittäjiä ja asukkaita.

Tekopohjavesihankkeen vaikutukset kuntien viihtyisyyteen ja elinkykkyyn:

"1) Kunta koetaan puhtaana ja viihtyisänä elinympäristönä. Sinne voi muuttaa jopa uusia asukkaita esim. Turusta. 2) Harju- ja muita alueita tarkkaillaan. Ne ovat hyvässä seurannassa, mitään luontovahinkoa ei pääse yllättäen tapahtumaan. 3) Palvelu- ja matkailuelinkeinot saavat lisäasiakkaita." (TSV:n työntekijä)

"1) Kuntien oma kunnallistekninen palvelutaso tulee nousemaan. 2) Mahdollistaa elinkeinorakenteen monipuolistamista. 3) Olevan teollisuuden päästöjen rajoittaminen on pidemmällä aikavälillä kaikkien etu ja muutoinkin olisi edessä." (TSV:n työntekijä)

"1) Hieman lisäresursseja harjualueen suojeluun ja virkistyskäytön kehittämiseen. 2) Alueen edustajien "pelottelu" voi karkottaa kiinnostuneita. 3) Myönteisellä asenteella voitaisiin kääntää positiiviseksi vetovoimatekijäksi." (TSV:n hallituksen jäsen)

Monivalintakysymyksellä selvitettiin sitä, minkälaiseksi tarkastelukuntien tulevaisuus saattaa muuttua tekopohjavesihankkeen myötä. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin sekä myönteisiä että kielteisiä tekijöitä, jotta kysymyksenasettelu olisi tasapuolinen. Joissakin vastauksissa sanottiin, että hankkeella ei ole niin radikaalia vaikutusta, että se yksin saisi aikaan mitään kyseisistä vaihtoehdoista. Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää asenneympäristöä ja tulevaisuuteen suuntautuneita mielipiteitä, joita hanke on muodostanut, yhteenvedon kaltaisesti.

Ainoastaan kolme Oripäässä asuvaa kokee, että hanke tekee kunnasta viihtyisän virkistysalueen. Myöskään korkeatasoista työpaikka- ja asuinaluetta ei uskota syntyvän, sillä vain neljä vastaajaa mainitsee tämän. Kielteiset vaihtoehdot korostuvat asukkaiden vastauksissa. Maisema-arvoiltaan ja virkistyskäytöltään pilattuja kuntia uskoo syntyvän 70 prosenttia (347 vast.). Talouskehitys koetaan kielteisenä, sillä ainoastaan 11 uskoo syntyvän taloudeltaan ja yritystoiminnaltaan kehittyviä kuntia, kun puolestaan näiden heikentymiseen uskoo 252 vastaajaa (51 %) (taulukko 38). Kuntien kesken ei ole paljon eroja, mutta hieman kielteisemmät asenteet löytyvät Alastarolta.

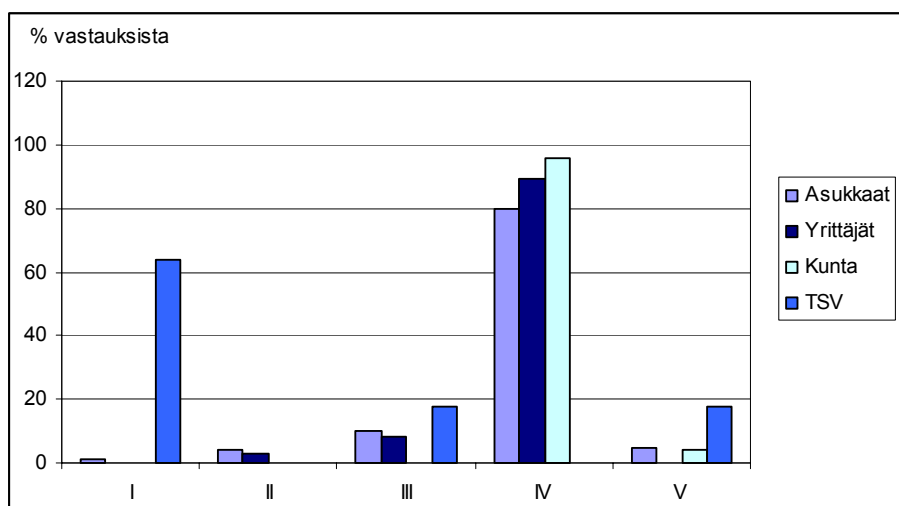
Taulukko 38. Eri toimijaryhmien näkemykset siitä, minkälaisiksi kunnat muodostuvat tekopohjavesihankkeen myötä (vastausten lukumäärät; asukkaat N=425; yrittäjät N=38; kuntaedustajat N=24; TSV N=14).

Kunnan tulevaisuus	Asukkaat	Yrittäjät	Kunta	TSV
Viihtyisä virkistysalue	3	0	0	3
Korkeatasoinen työpaikka- ja asuinalue	4	0	0	3
Maisema-arvoiltaan ja virkistyskäytöltään Pilattu kunta	347	30	19	1
Taloudeltaan ja yritystoiminnaltaan Kehittyvä kunta	11	0	0	10
Taloudeltaan ja yritystoiminnaltaan Heikentynyt kunta	252	26	20	0
Muu	23	1	0	2
Yhteensä	640	57	39	19

Yrittäjien ja kuntaedustajien kohdalla näkemykset kuntien tulevaisuudesta ovat samansuuntaiset kuin asukkailla. Näistä kukaan ei näe kuntien kehittyvän myönteiseen suuntaan talouden, työpaikkakehityksen tai ympäristön laadun osalta. Sen sijaan kuntaedustajista kaksi kolmannesta ja yrittäjistä vain hieman pienempi osa kokee maisema-arvojen ja virkistyskäytön sekä talouden ja yritystoiminnan heikentyvän (taulukko 38).

Turun Seudun Vesi Oy:n edustajien näkemykset eroavat paikallisten käsityksistä. Näistä viidesosa, vaikkakin määrällisesti vain kolme vastaajaa, näkee kunnista syntyvän viihtyisiä virkistysalueita ja korkeatasoisia työpaikka- ja asuinalueita, ja lähes kaksi kolmannesta uskoo talouden ja yritystoiminnan kehittyvän hankkeen myötä. Kukaan ei mainitse näiden heikentyvän, ja kuntien maisema-arvojen ja virkistyskäytön heikentymiseen uskoo ainoastaan yksi vastaaja (taulukko 38).

Toinen kysymys samasta aihepiiristä selvitti vielä yleisemmin, minkälaisiksi kuntien olojen koetaan kehittyvän tekopohjavesihankkeen myötä. Asukkaista suuri osa kokee, että hanke heikentää elinkeinomahdollisuuksia ja asuinviihtyisyyttä. Vastauksia tämä vaihtoehto sai 356 (80 %). Elinympäristön heikkenemiseen mutta kunnan talouden vahvistumiseen uskoo kymmenen prosenttia vastanneista (43 vast.). Elinympäristön ja kunnan talouden samanaikaista vahvistumista ei näe todennäköisenä kuin viisi vastaajaa. Yrittäjien kohdalla linja on samansuuntainen, sillä näistä elinkeinomahdollisuuksien ja asumisviihtyvyyden vähenemiseen uskoo 89 prosenttia (35 vast.). Muut vaihtoehdot saavat vain pienen osuuden yrittäjien vastauksissa. Kuntaedustajista kaikki yhtä lukuunottamatta ovat edellisten vastaajaryhmien kanssa samaa mieltä, eli sekä elinkeinorakenteen ja talouskehityksen sekä asuinviihtyvyyden ja elinympäristön laadun koetaan heikentyvän. TSV:n edustajien keskuudessa vallitsee käsitys, että tekopohjavesihanke parantaa elinympäristöä ja muodostaa kunnista viihtyisiä asuinpaikkoja. Kaksi vastaajaa kokee talouden vahvistuvan mutta elinympäristön heikentyvän (kuva 53).

Kuva 53. Eri vastaajaryhmien näkemykset siitä, miten tekopohjavesihanke vaikuttaa kuntien olosuhteisiin (I = parantaa elinympäristöä ja muodostaa kunnasta viihtyisän asuinpaikan; II = parantaa elinympäristöä mutta heikentää kunnan taloutta; III = heikentää elinympäristöä mutta vahvistaa kunnan taloutta; IV = heikentää elinkeinomahdollisuuksia ja asuinviihtyisyyttä; V = jotain muuta; asukkaat N=403; yrittäjät N=39; kuntaedustajat N=25; TSV N=11).

Myös muita vastauksia kuntien tulevaisuudesta mainittiin, kuin lomakkeessa esitetyt vaihtoehdot. Vastauksissa esiintyy katkeria kommentteja siitä, miten maaseutu joutuu kaupunkiseudun jalkojen alle. Tähän liittyy se, että moni kokee hankkeen suunnittelun tapahtuneen paikallisten näkemyksistä piittaamatta ja hanketta viedyn eteenpäin ilman, että sillä pyritäisiin tuomaan etuja ja hyötyjä myös kohdealueille. Kunnissa koetaan, että heidän puhdas pohjavetensä viedään ilman, että siitä saadaan mitään vastinetta. Siksi asenteet hanketta kohtaan ovat kielteiset. Koska hankkeesta ei ole paikallisille hyötyä, ei nähdä syytä, miksi se ylipäänsä pitää tehdä. Mieluummin nähtäisiin koko hankkeen keskeytyvän, kuin että se rakennettaisiin muiden alueiden hyödyksi kohdealueiden kustannuksella. Osaltaan voimakkaisiin tunnereaktioihin vaikuttaa se, että hankkeesta ei ole riittävästi tietoa. Turun ja lähiseutujen oikeus hyvään ja riittävään veteen tiedostetaan, mutta paikalliset eivät haluaisi luopua ”omasta hyvästään” maakunnan muiden alueiden vuoksi.

Tekopohjavesihankkeen vaikutus kunnan oloihin:

”Tekevän kunnasta ja kuntalaisista katkeria. Jälleen kerran suuret asutuskeskukset ovat saamassa ilmaiseksi kaikki maaseudun rikkauudet, kuten muutkin maatalouden tuotteet tähänkin saakka.” (mies 45 v. Alastaro)

”Tunnekuohuja ja yllällisen hyvän veden tuoman maineen katoavan.” (mies 62 v. Alastaro)

5.8 Nuorten näkemykset

Nuorten 14–19-vuotiaiden tietämystä ja asenteita tekopohjavesihanketta kohtaan tarkasteltiin muutamalla kysymyksellä kotitalouksille suunnatun kyselyn lopussa. Kysymykset käsittelivät yleistä kiinnostusta ja asenteita hanketta kohtaan, tietämystä hankkeesta, hankkeen vaikutusta asumis- ja muuttohalukkuuteen sekä näkemyksiä siitä, miten hanke vaikuttaa kuntien tulevaisuuteen. Lopuksi oli avoin kysymys, jossa nuoret saivat kertoa ideoitaan, miten he voisivat luoda itselleen työpaikan tekopohjavesihankkeeseen liittyen.

Vajaa puolet (44 %, 22 vast.) kyselyyn vastanneista nuorista on kiinnostunut tekopohjavesihankkeesta ja 40 prosenttia (20 vast.) ei. Kiinnostustaan ei osannut sanoa kahdeksan vastaajaa. Kunnittain on jonkin verran eroa, sillä Oripäästä vastanneista hieman yli puolet on kiinnostunut hankkeesta. Alastarolla taas on enemmän niitä, jotka eivät osanneet kertoa mielipidettään asiasta. Vampulasta vastasi kaksi nuorta, joista molemmat ovat kiinnostuneita hankkeesta. Sukupuolten kesken on jonkin verran eroa kiinnostuksessa, sillä pojista lähes puolet, 46 prosenttia (13 vast.), kun tytöistä kymmenen prosenttia vähemmän (7 vast.) on kiinnostunut siitä. Saman verran pojista myöntää suoraan ettei ole kiinnostunut hankkeesta, kun tytöissä taas on suhteellisesti enemmän niitä, jotka eivät osaa sanoa mielipidettä asiasta.

Kiinnostuneisuuteen tai sen puutteeseen vaikuttavat monet henkilökohtaisesti vaihtelevat tekijät. Jollekin jo se, että asuu tekopohjavesihankkeen kohdealueella, riittää herättämään kiinnostuksen hanketta kohtaan. Toiset taas ovat kiinnostuneet hankkeesta, koska sen pelätään vaikuttavan kielteisesti kuntaan, luontoon, pohjaveden laatuun tai harrastusmahdollisuuksiin. Nuorten vastauksissa toistuvat vanhempien ajatukset, että ei ole vaikutusmahdollisuuksia hankkeen etenemiseen ja siten kiinnostus ei herää tai se on lopahtanut hankkeen edetessä. Voi sanoa, että vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen vähentää kiinnostusta. Toisaalta hankkeen kokeminen turhaksi vaikuttaa siihen, että

hankkeesta ei olla kiinnostuttu, vaan mieluiten se unohdettaisiin ja haluttaisiin unohdet-tavan myös sitä suunnittelevan tahon osalta.

Kiinnostuneisuus:

"Ei näin nuoresta mitään hyötyä ole asian kannalta." (15 v. tyttö Alastaro)

"Omat vedet pilaantuu." (14 v. poika Alastaro)

"Pilaa kauniin luonnon, turkulaiset pärjäisivät omallakin vedellä." (17 v. tyttö Alastaro)

"En tunne pystyväni vaikuttamaan asiaan." (16 v. poika Alastaro)

Tietämystä siitä, koska tekopohjavesilaitos on tarkoitus rakentaa ja mitä aiotaan tehdä, selvitettiin avoimella kysymyksellä. Mahdollisesti vastausmuodon takia moni jätti vastaamatta, sillä etenkin sen selittäminen, mitä on tulossa, ei ole yksinkertaista muutamalla sanalla. Tieto siitä, koska tekopohjavesilaitos on tarkoitus rakentaa, ei ole kovin hyvin nuorten hallussa. Vain muutamassa vastauksessa esitetään vuosilukuja, ja vain harvoilla ne vastaavat Turun Seudun Vesi Oy:n suunnitelmissa esitettyjä aikoja. Noin puolet vastaavat, että he eivät tiedä rakentamisajankohtaa. Näiden lisäksi moni jätti vastaamatta kysymykseen, jolloin voi olettaa myös heidän olevan tietämättömiä suunnittelusta rakentamisajasta.

Tieto siitä, mitä aiotaan tehdä, oli paremmin tiedossa kuin rakentamisajankohta. Monessa vastauksessa sanotaan, että Kokemäenjoen vettä johdetaan harjulle, jossa se suodatetaan tekopohjavedeksi ja johdetaan sen jälkeen Turkuun. Moni oli myös jättänyt vastaamatta kysymykseen, joko tietämättömyyden tai omilla sanoilla selittämisen vaikeuden ja työläyden vuoksi.

Nuorten yleinen asennoituminen tekopohjavesihankkeeseen on kielteinen. Nuorista 92 prosenttia (46 vast.) kokee hankkeen kokonaisuudessaan kielteisenä. Kukaan ei näe sitä myönteisenä, ja neljä vastaajaa ei osaa sanoa mielipidettään asiasta. Alastarolla kielteinen asennoituminen on jonkin verran yleisempää kuin Oripäässä. Vampulasta molemmat vastanneet kokevat hankkeen kielteisenä.

Kielteiseksi tekopohjavesihanke koetaan sen oletettujen haitallisten vaikutusten vuoksi. Monet kokevat, että hanke pilaa nykyisen puhtaan pohjaveden, jota myös itse käytetään juoma- ja suihkuvetenä. Se koetaan vääräksi, että Turun seutu vie paikallisten puhtaan veden antamatta kohdealueille muuta kuin lisäkustannuksia. Myös muu luonnon saastuminen mainitaan kielteisenä seurauksena. Osalle Virttaankangas on harrastuspaikka, jossa liikutaan vapaa-aikana, ja pelkona on alueen käytettävyyden väheneminen tai loppuminen. Ainoana myönteisenä vaikutuksena yksi vastaaja mainitsee hankkeen tuoman lisärahan kunnalle. Nuorten vastauksissa toistuvat samansuuntaiset ajatukset kuin vanhempienkin kohdalla, ja jälleen tiedon ja tiedotuksen vähäisyys tulee esiin. Tämä merkitsee sitä, että monet hanketta kohtaan kohdistetut asenteet perustuvat mielikuviin, joilla ei välttämättä ole tiedollista perustaa.

Myönteiset ja kielteiset vaikutukset:

"Juomavesi on tällä hetkellä hyvää, mutta jos Turku tulee sähkään jotain niin vedet saastuu." (18 v. mies Alastaro)

"Kielteiset: luonto saastuu; myönteiset: kunta saa rahaa." (19 v. mies Alastaro)

"Tiedotus on ollut huonoa ja haittoja on paljon enemmän kuin hyötyä." (19 v. nainen Alastaro)

"Luonto tärveltyy, oma vesi huononee, liikuntamahdollisuudet vähenevät." (17 v. nainen Oripää)

Koska nuorten pysyminen synnyinseudulla vaikuttaa yleisiin kuntien tulevaisuuden näkymiin, selvitettiin tekopohjavesihankkeen vaikutusta nuorten asumishalukkuuteen kotikunnassa ja sitä, miten se vaikuttaa siihen. Puolet vastanneista (25 vast.) kokee, että hanke vaikuttaa heidän asumishalukkuuteensa. Alastarolla luku on pienempi, sillä heistä vain runsas kolmannes, 36 prosenttia, näkee hankkeen vaikuttavan asuinhalukkuuteen, ja viidennes ei osaa sanoa kantaansa asiasta. Oripäästä ja Vampulasta vastanneista suurempi osa kokee hankkeen vaikuttavan asumishalukkuuteen, Oripään nuorista kaksi kolmannesta ja Vampulan kahdesta vastanneesta molemmat. Sukupuolittain on jonkin verran eroa, sillä pojista suurempi osa, 53 prosenttia (15 vast.), on niitä, jotka kokevat hankkeen vaikuttavan asumishalukkuuteen, kun tytöistä vähemmän, 42 prosenttia (8 vast.). Saman verran tytöistä kokee, että hanke ei vaikuta asumishalukkuuteen, kun pojista vain 29 prosenttia (8 vast.).

Asumishalukkuus voi olla sitä, että halutaan pysyä kunnassa tai muuttaa sieltä pois. Siksi kysyttiin tarkemmin, millä tavalla hanke vaikuttaa asumishalukkuuteen, eli lisääkö se halua pysyä kunnassa vai lisääkö se muuttohalukkuutta muualle. Kukaan nuorista ei koe, että hanke lisää halua pysyä asuinkunnassa. Sen sijaan runsaalle puolelle vastanneista (27 vast.) se lisää muuttohalukkuutta muualle. Noin 40 prosenttia (19 vast.) on niitä, jotka eivät osaa sanoa kantaansa asiasta. Suhteellisessa tarkastelussa tytöillä korostuu muuttohalukkuuden lisääntyminen hankkeen myötä, sillä näistä 67 prosenttia (12 vast.) sanoo, että hanke lisää muuttohalukkuutta muualle, kun pojista taas 52 prosenttia (13 vast.).

Kyselyn lopussa tiedusteltiin nuorilta sitä, onko heillä ideaa miten he voisivat luoda itselleen työpaikan tekopohjavesihankkeeseen liittyen. Monessa vastauksessa sanotaan, että ei todellakaan ole, ja koska hanketta ei ylipäättään edes haluttaisi rakennettavan, työpaikkaa ei haluta sen myötä edes syntyvän. Toiveena on, että hanke ei vaikuttaisi muihin työsuunnitelmiin. Osa vastauksista on kyynisiä suhteessa hankkeeseen, ja muun muassa oman vedenpuhdistamon rakentaminen mainitaan. Yksi suunnitteli maisema-arkkitehdin työtä ja toinen hiekkapuhallussäkkien täyttäjää – enemmän tai vähemmän tosissaan.

Työpaikka:

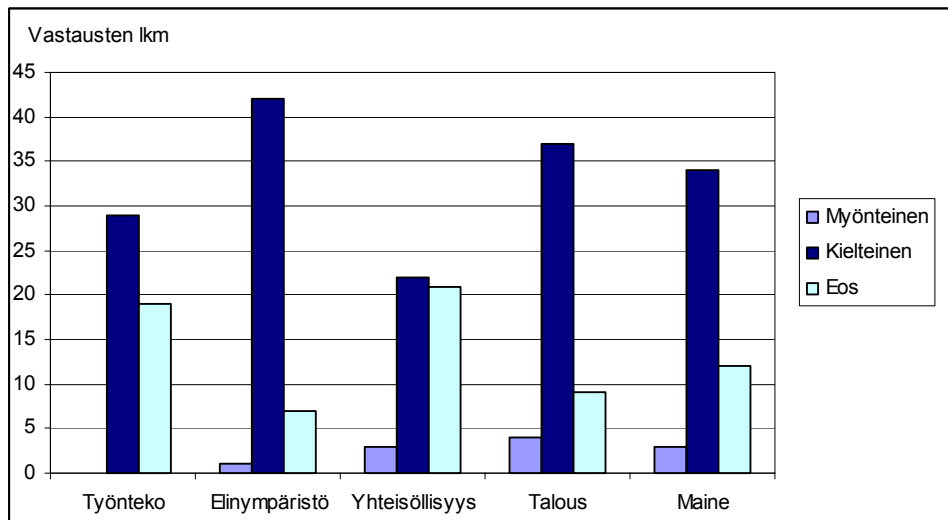
"En halua töitä tähän aiheeseen liittyen ennen kuin turkulaiset juovat omaa vettä!" (nainen 17 v. Alastaro)

"Voisi perustaa veden puhdistamon, ettei tarvis juoda tekopohjavesihankkeen pilaamaa vettä koko loppu elämäänsä." (19 v. Alastaro)

"Omat suunnitelmat eivät liity hankkeeseen. Toivottavasti hanke ei häiritse suunnitelmia." (15 v. mies Oripää)

Näkemyksiä siitä, miten tekopohjavesihanke vaikuttaa kuntien tulevaisuuteen selvitettiin työntekomahdollisuuksien, elinympäristön viihtyisyyden, yhteisöön kuulumisen, kunnan taloudellisen tilanteen ja kunnan maineen kannalta. Kukaan nuorista ei usko hankkeen vaikuttavan myönteisesti työntekomahdollisuuksiin tarkastelukunnissa. Sen sijaan kielteisesti sen näkee työntekopuitteisiin vaikuttavan 60 prosenttia (29 vast.), ja kantaansa ei osaa sanoa 40 prosenttia (19 vast.). Pojista hieman suurempi osa kokee työntekomahdollisuuksien muuttuvan kielteisesti, 65 prosenttia (17 vast.), kun tytöistä 47 prosenttia (9 vast.). Elinympäristön viihtyisyyden näkee kehittyvän myönteisesti yksi Alastaron nuorista. Sen sijaan elinympäristön viihtyisyyden kielteiseen kehitykseen uskoo runsas 80 prosenttia (42 vast.) vastanneista (kuva 54). Tässä on iän mukaisessa tarkastelussa jonkin verran eroa, sillä yli 15-vuotiaista suurempi osa (86 %, 31 vast.)

kuin nuoremista (75 %, 9 vast.) kokee elinympäristön viihtyvyyden muuttuvan kielteisesti. Vastaukset kertovat siitä, että hankkeella koetaan olevan suurta merkitystä siihen, miten viihtyisäksi oma elinympäristö kehittyy.

Kuva 54. Nuorten näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksista kuntien tulevaisuuteen (N=50).

Tekopohjavesihankkeen vaikutuksen yhteisöllisyyteen kokee myönteisenä kolme nuorta. Kielteisenä yhteisöön kuulumiseen hankkeen kokee vaikuttavan lähes puolet (22 vast.) vastanneista, mutta lähes yhtä paljon on niitä, jotka eivät ota kantaa asiaan (21 vast.). Kuntien taloudelliseen kehitykseen hankkeen näkee vaikuttavan myönteisesti neljä vastaajaa, mutta kielteisenä 37 (74 %), ja kantaansa ei sano yhdeksän vastaajaa. Kunnan maineeseen tekopohjavesihankkeen kokee vaikuttavan myönteisesti kolme vastaajaa, kielteisesti 34 (70 %) ja käsitystään ei osaa sanoa 12 nuorta (kuva 54). Talouden ja maineen kielteiseen muutokseen uskoo hieman suurempi osa yli 15-vuotiaista kuin näitä nuoremista, edellisistä kolme neljäsosaa ja jälkimmäisistä kielteiseen talouskehitykseen uskoo 67 prosenttia (8 vast.) ja maineen heikentymiseen puolet (6 vast.) tämän ikäisistä kyselyyn vastanneista.

Yhteenvetona nuorten käsitykset tekopohjavesihankkeesta ovat hyvin samansuuntaiset kuin vanhempienkin asukkaiden. Hanketta vastustetaan, koska sen pelätään aiheuttavan haittoja etenkin luonnolle ja pohjavedelle. Kielteistä asennoitumista vahvistaa se, että hankkeesta ei koeta tulevan paikallisille hyötyä vaan päinvastoin haittaa. Tietämys hankkeesta on monella vähäistä, joten kielteinen asennoituminen ei perustu kaikkien kohdalla todellisiin tietoihin vaan median ja toisten puheiden välityksellä syntyneisiin mielikuviin ja omaan mielikuvitukseen.

VI YHTEENVETO

Tällä selvityksellä on tarkasteltu Turun seudun tekopohjavesihankkeen yhteiskunnallisia vaikutuksia Alastaron ja Oripään kuntien osalta. Aluksi selvitettiin kuntien sosiaalis-taloudelliset olot tilastoaineistojen pohjalta. Lyhyesti käytiin läpi tekopohjavesihankkeen näkyvyys lehtien palstoilla. Pääaineisto kertyi kyselyistä ja haastatteluista, joiden pohjalta tehdään yhteenveto sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista. Yhteensä kyselylomakkeiden ja haastattelujen kautta mielipiteensä ilmaisi 583 vastaajaa. Kyselyjen vastausprosentiksi jäi 23 prosenttiin, mikä merkitsee, että kymmenen prosenttia kuntalaisista on kertonut mielipiteensä. On hyvin mahdollista, että tekopohjavesihankkeesta kiinnostuneimmat ja siihen kriittisimmin suhtautuvat osallistuivat kyselyyn, mikä täytyy ottaa huomioon tulosten arvioinnissa. Arvioitavina muuttujina käytetään elämäntapa- ja väestömuutoksia, elinkeino-, talous- ja yritystoimintavaikutuksia, ympäristöön ja infrastruktuuriin liittyviä tekijöitä sekä toimeen liittyviä ristiriitoja ja hankkeen suunnittelun vuorovaikutteisuutta.

Yhteenveto-osassa käydään läpi näihin liittyvät tekijät ensin paikallisten toimijoiden näkökulmasta, minkä jälkeen tarkastellaan hanketta suunnittelevan Turun Seudun Vesi Oy:n ”vastauksia” paikallisille toimijoille. Koska sosiaalis-taloudellisten vaikutusten arviointiprosessiin kuuluu haittojen minimointi, lopuksi esitetään seikkoja, miten tekopohjavesihankkeen haitat voitaisiin minimoida, sitä kohtaan koettua vastustusta vähentää ja hanketta viedä eteenpäin sosiaalis-taloudellisesti kestävästi.

6.1 Paikallisten toimijoiden näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksista

Paikallisten toimijoiden, asukkaiden, yrittäjien ja kuntapäättäjien, näkemykset tekopohjavesihankkeen vaikutuksista ovat yksipuolisen kielteiset. Hankkeen koetaan olevan haitta sekä henkilökohtaisesti että yleisesti kunnalle. Hanketta vastustetaan sen oletettujen kielteisten ympäristö-, talous-, elinkeino- ja elämäntapavaikutusten vuoksi. Asukkaat kokevat ainutkertaisen harjunsu pilaantuvan, yrittäjät elinkeinonsa vaarantuvan ja päättäjät ja viranomaiset taloudellisten kustannusten kasvavan ja imagojen heikentyvän.

Alastaron ja Oripään kunnissa esiintyy epäilyjä siitä, onko tarvetta niin suuren vesimäärän ottoon, kuin tekopohjavesihankkeessa on tarkoitus tuottaa. Esiintyy pelkoa siitä, että Turku alkaa myymään pohjavettä, koska seudun vedentarpeen ei uskota vastaavan suunnitelmia. Myös pohjaveden tekotapa saa paljon kritiikkiä. Koska alueen käyttäjillä on nyt mahdollisuus hyödyntää ”aitoa” pohjavettä, tekopohjaveden tekeminen ei saa kannatusta ja sille ei koeta löytyvän järkeviä perusteita. Mieliä askarruttaa, miksi vettä ei viedä suoraan Kokemäenjoesta Turkuun ilman harjuun johtamista.

Tekopohjavesihankkeen ympäristövaikutuksista nousevat keskeisiksi luontoon ja pohjaveden laatuun liittyvät tekijät. Vedenottoa harjusta sinänsä ei vastusteta mikäli siihen on todellinen tarve, mutta kielteisiä asenteita esiintyy veden tekotapaa kohtaan. Jokiveden johtamista harjuun pohjaveden joukkoon ei koeta hyvänä asiana. Harjun pelätään pilaantuvan, kun sitä käytetään jokiveden ”suodattimena”. Vaikka se tiedetään, että tarkoitus on johtaa harjuun esikäsiteltyä jokivettä, veden puhtauteen ei uskota. Toisin sanoen, pelkona on raskasmetallien ja ravinteiden kulkeutuminen harjuun, minkä taas pelätään pilaavan käyttöveden ja johtavan peruuttamattomiin luontomuutoksiin.

Suurin osa kyselyyn vastanneista paikallisista kokee, että hankkeen jälkeen vesi ei ole niin puhdasta kuin ”aito” pohjavesi, ja yli puolet pelkää veteen tulevan haju- ja makuhaittoja.

Luontomuutoksista merkityksellisenä nähdään metsärakenteen muuttuminen sadetusveden myötä. Koska luonnollinen sademäärä on huomattavasti pienempi kuin hankkeen myötä sadetettava, jäkälävoittoisen metsän ei uskota kestävän vesimäärää muuttumatta. Pelkona on, että alue soistuu, maasto tulee vaikeakulkaiseksi ja sen valtaavat horsma ja ”vesikasvit”. Rakennettuun ympäristöön kohdistuvat vaikutukset koetaan pienemmiksi, mutta ylipäättään tekopohjavesilaitoksen ei koeta kuuluvan ”luonnontilaiselle alueelle”. Jonkin verran kielteisiä asenteita esiintyy myös sadetusalueen putkilinjauksia kohtaan, mutta lähinnä ympäristövaikutukset koetaan kasvillisuus- ja vesimuutoksina.

Etenkin maa- ja metsätalousharjoittajat mutta myös palvelujen tarjoajat, kuten matkailuyrittäjät, kokevat tekopohjavesihankkeen vaikeuttavan heidän toimintaansa. Laitosrakennusten ja putkilinjausten vaatimat maankäyttörajoitukset koetaan kielteisinä. Matkailuyrittäjät pelkäävät luontomatkailun kärsivän, kun maastosta tulee ihmisen ”haltuun ottamaa” eli rakennettua. Myös mahdolliset muutokset matkailureitistöön vaikuttavat matkailuelinkeinon kehittämiseen. Mikäli kävijät vähenevät, myös muiden palvelujen käyttö vähenee ja niiden alojen toiminta vaikeutuu. Maa- ja metsätalousyrittäjät pelkäävät hankkeen tiukentavan lannoite- ja torjunta-ainepäästörajoja, kun pohjaveden laatua aletaan tarkkailemaan entistä enemmän. Tämän pelätään vaikeuttavan toimintaa ja lopettavan kannattavan tuotannon. Vähäinen tietämys tekopohjavesihankkeesta ja sen aiheuttamista vaikutuksista on saanut monen yrittäjän miettimään, minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia ja investointeja kannattaa tehdä. Siinä mielessä hanke on jo vaikuttanut yritysten toimintaan, vaikka konkreettisesti vaikutukset ovat toistaiseksi olleet pienet muuten kuin asennetasolla.

Harjualueelle rakennettavat laitosrakennukset ja sadetussysteemit vaikuttavat omalta osaltaan virkistyskäyttöön. Näiden pelätään aiheuttavan liikkumisrajoituksia ja heikentävän alueen maisema-arvoja. Myös sillä koetaan olevan keskeinen merkitys virkistyskäyttöön, jos sadetus muuttaa alueen luonto-oloja. Pelätyn soistumisen myötä liikkuminen vaikeutuu ja muuttuu epämiellyttäväksi. Sieni- ja marjapaikat voivat muuttua vesimäärän myötä. Tiukentuneiden käyttö- ja päästörajoitusten pelätään vaikuttavan siihen, että moottori- ja ampumaradan toiminta loppuvat ja näihin kytkeytyvät harrastukset menetetään. Pelkoja esiintyy myös oman kaivoveden loppumisesta tai laadun heikentymisestä ja tarpeesta siirtyä kunnalliseen vesihuoltoverkostoon.

Hanke ei monenkaan kohdalla vaikuta muuttohalukkuuteen kunnasta. Omasta kodista ja kotiseudulta ei haluta lähteä ”ulkoapäin” tulevan hankkeen pakottamana. Sen sijaan vastustus hanketta kohtaan on voimakasta sen oletettujen haitallisten tekijöiden vuoksi. Nuorista isompi osa kuin aikuisista kokee, että hanke vaikuttaa muuttohalukkuuteen, joskin voi sanoa, että muutenkin nuoret ovat alttiimpia muuttamaan muualle opiskelun, töiden tai vaihtelun vuoksi.

Pelko taloudellisten kustannusten lisääntymisestä on yksi syy, miksi tekopohjavesihanketta vastustetaan. Tekopohjavesirakennelmien teko tuo kuntiin työtä, mutta tällä ei uskota olevan merkitystä paikallisille, koska moni uskoo työvoiman tulevan muualta.

Talouden ei uskota paranevan hankkeen myötä, vaan enemmänkin heikentyvän muun muassa sen vuoksi, että enää ei voida tukeutua omiin kaivoihin, vaan täytyy liittyä kunnalliseen vesihuoltojärjestelmään. Hankkeen pelätään vievän työpaikkoja kunnista, vähentävän yrityskantaa ja heikentävän maa- ja metsätalousyrittäjyyttä sekä lisäävän kustannuksia ja nostavan veroprosenttia, mutta vain harva uskoo elinkeinorakenteen monipuolistumiseen ja verotulojen lisääntymiseen.

Välillisesti taloudellisiin kysymyksiin liittyy se, että päättäjät ja yrittäjät eivät usko, että hankkeen valmistuttua kuntia voidaan markkinoida ja siellä valmistetuista tuotteista puhua ”puhtaan pohjaveden” tuotteina. Tämän pelätään karkottavan ostajat ja alueen vierailijat muualle. Tämä taas voi johtaa elinkeinotoiminnan ja kuntien elinkyvyn heikentymiseen. Päättäjien mielestä kuntien imago-markkinointi puhtaalla pohjavedellä ja luonnonmukaisella ympäristöllä vaikeutuu hankkeen jälkeen, kun pohjaveden sijaan tehdään tekopohjavettä.

Tekopohjavesihanke on aiheuttanut turvattomuutta paikallisten keskuuteen. Ympäristön tilan ja työpaikkojen säilymisestä ei ole varmuutta ja taloudellisten kustannusten pelätään kasvavan. Yhteenvedona paikalliset vastustavat hanketta etenkin seuraavista syistä:

1. Otettavan veden tarve ja tekotapa epäilyttävät.
2. Harjun ja pohjaveden pelätään pilaantuvan.
3. Harjumaaston pelätään vettyvän ja metsärakenteen muuttuvan.
4. Elinkeinojen harjoittamisen pelätään vaikeutuvan tai loppuvan.
5. Virkistyskäyttörajoitukset ja elämänlaadun heikentyminen.
6. Hankkeen aiheuttamat taloudelliset kustannukset.
7. Kuntien imagon heikentyminen.

6.2 Turun Seudun Vesi Oy:n ”vastaukset” tekopohjavesihankkeen vaikutuksista

Paikallisten toimijoiden näkemyksissä korostuvat uhat ja haitat, joita tekopohjavesihanke heille ja ympäristölle aiheuttaa. Kun näitä verrataan hanketta kehittävän Turun Seudun Vesi Oy:n näkemyksiin saadaan selville, kuinka paljon vastustuksessa on tiedollista perustaa ja kuinka paljon asenteet pohjautuvat mielikuviin ja uskomuksiin. Mielikuvat, kokemukset ja asenteet ovat olennaisia ihmisten elämänlaadun rakentajia, mutta jos ne eivät vastaa todellisuutta, niihin kytkeytyvät ristiriidat ja kielteiset merkitykset voidaan ratkaista lisäämällä tietoa ja kertomalla vaikutuksista. Seuraavat vaikutusten arvioinnit pohjautuvat YVA-selostukseen, TSV:n edustajan haastatteluun, kyselytuloksiin ja muista tietolähteistä saatuihin tietoihin.

Luontaiset pohjavedet, jotka Virtaanharjussa ovat tällä hetkellä, eivät riitä Turun seudun veden tarpeeseen, joka on kymmenkertainen siihen verrattuna, mitä tällä hetkellä harjusta pumpataan vettä Turkuun. Vesimäärä on mitoitettu tulevaisuuden varalle eli vuoden 2030 mitoitustarpeen mukaan, jolloin vuosikeskiarvona vuorokauden vesimäärä 100 500 m³/vrk (Turun Seudun... 2002: 8). Kyse on riittävyysongelman lisäksi laatuongelmasta, sillä pohjavesi on parempaa kuin pintavesi. Tällä hetkellä Aurajoki on riittämätön vesivara kesäaikana, ja Kokemäenjoen vesi sinällään johdettuna ei poistaisi sitä, että oltaisiin pintaveden varassa. Pintavesi aiheuttaa laatuongelmia, riskejä onnettomuuksien suhteen, ja kuivina kesinä veden riittävyys kyseenalaistuu. Pintavettä käytettäessä tarvittaisiin kemiallinen puhdistus, jolta tekopohjavesivaihtoehdossa voidaan välttyä.

Tekopohjaveden teon taustalla on valtakunnallinen tavoite, että käytettäisiin pohjavettä tai tekopohjavettä. Virttaanharjun valintaan tekopohjavesimuodostamisalueeksi vaikuttaa se, että se on ainoa riittävän iso harjualue sopivalla etäisyydellä, jota voidaan käyttää tekopohjaveden tekemiseen. Myös sillä on merkitystä, että tekopohjaveden teko on huomattavasti edullisempaa kuin pintaveden käyttö puhdistusprosesseineen. Kokemäenveden johtaminen suoraan Turkuun maksaisi noin 700–800 Mmk, kun tekopohjavesivaihtoehdon hinta-arvio on runsas 500 Mmk.

Virttaanharjuun ei johdeta likaista vettä, sillä Huittisten esikäsittelylaitoksella tehdään mekaaninen esikäsittely. Tehdyn sedimenttitutkimuksen mukaan harjuun ei tule havaittavia määriä raskasmetalleja. Vesitutkimuksen mukaan raskasmetalleja ei tullut edes sitä määrää, että ne olisivat näkyneet analyysituloksissa. Selityksenä on, että raskasmetallit kiinnittyvät pieniin partikkeleihin, ja koska nämä poistetaan jo esikäsittelyssä, niin raskasmetalleilla ei ole sen jälkeen enää kiinnittymiskohteita.

Puhdistusprosessissa on jatkuva laaduntarkkailu, ja jos jotain poikkeavaa ilmaantuu, tästä informoidaan heti ja tehdään tarkemmat analyysit. Koska valvonta tapahtuu myös joen yläjuoksulla, veden johtaminen voidaan pysäyttää mikäli jotain epäilyttävää havaitaan. Lisäksi koko matkan ajan Kokemäenjoesta Virttaanharjulle (28 km) vettä tarkkaillaan, joten käytännössä likainen vesi ei pääse harjuun.

Tekopohjaveden muodostaminen harjun hiekkapuhdistuksella on luontainen puhdistusmenetelmä. Tällöin vesi viipyy maaperässä samankaltaisesti, kuin sadevesi tekee luonnon kiertokulussa. Sadetusimeytys on allasvaihtoehtoa luontaisempi tapa. Toinen syy sadetusvaihtoehdon ensisijaisuuteen on se, että 12 sadetusalueesta viisi sijaitsee Natura-alueella. Näille alueille tuskin saataisiin lupaa allasimeytykselle, sillä tämän ympäristövaikutukset ovat isommat. Sadetusalueilla luonto pysyy enemmän entisen kaltaisena kuin allasimeytysalueilla.

Sadetettava vesimäärä on todella paljon isompi (876 m/v) kuin luontainen sademäärä (60–70 cm/v). Kuitenkin sadetus tehdään vain hyvin tutkituille alueille, eli niille, joista vesi menee pintamaan läpi. Harjussa tehtävillä merkkiainekokeilla veden virtaus oikeaan suuntaan voidaan varmistaa.

Harjualue ei soistu, koska sadetusalueiden maaperä imee veden saman tien. Pintakasvillisuus muuttuu jonkin verran 1–2 hehtaarin kokoisilla sadetusalueilla, jotka kattavat yhteensä 15 hehtaaria. Kerrallaan käytössä on kolmasosa alueista, ja yhtä aluetta sadetetaan kerrallaan puoli vuotta, jonka jälkeen kasvillisuudelle annetaan palautumismahdollisuus. Kaiken kaikkiaan metsänkasvu todennäköisesti voimistuu, ja uusina kasveina ilmestyvät muun muassa heinät ja maitohorsma.

Maisemamuutokset eivät tule olemaan merkittäviä, sillä sadetusalueita ei aidata. Putket kulkevat maan sisällä, ja ainoat näkyvät rakennelmat ovat sadetusalueen putket maan pinnalla ja kaksi laitusrakennusta. Koko alueelle järjestetään videovalvonta ja hälytysjärjestelmät mahdollisten onnettomuuksien ja ilkivallan torjumiseksi.

Paikallisten elinkeinoharjoittamiseen tekopohjavesihankkeella ei sinällään ole vaikutusta. Ainoastaan putkilinjan vaatima maa-ala aiheuttaa joitakin rajoituksia, mutta varsinaiseen toimintaan hanke ei vaikuta. Liikkumisrajoituksia hanke ei myöskään aiheuta.

muuten, kuin että laitosrakennuksiin ei ole sisäänpääsyä. Mikäli hanke suoranaisesti aiheuttaa jotain haittoja, TSV:n velvollisuutena on korvata kustannukset.

Tekopohjavesihanke voi edesauttaa paikallista yrittäjyyttä ja tuoda uusia työpaikkoja etenkin rakentamisaikana. Koska kyse on laajasta hankkeesta, osaurakat tulee kilpailuttaa EU-säädösten mukaisesti, jolloin kaikki EU-maat voivat osallistua. Mutta niissä hankkeissa, joita ei kilpailuteta, tarjotaan mahdollisuuksien mukaan töitä paikallisille. Kyselyn mukaan TSV:n edustajista monet uskovat, että hankkeen myötä yrityskanta laajenee ja työpaikat lisääntyvät etenkin rakentamisaikana, jolloin myös elinkeinorakenteet monipuolistuvat.

Kunnat voivat tehdä imagomarkkinointia, että ympäristön ja veden puhtaus säilyvät hankkeen valmistuttua, ja että kunnat ovat puhtauden puolesta edelleen hyviä yritys- ja asuinpaikkoja. Hankkeesta voi muodostua uusi matkailuvaltti, mutta se vaatii omaa panostustaan, ns. paikkamarkkinointia. Yleisesti TSV:n edustajat näkevät, että hanke ei liiemmin vaikuta kuntien oloihin sinällään, ja sen verran kuin se vaikuttaa, se luo näistä viihtyisiä ja elinkykyisiä asuinpaikkoja.

Yhteenvetona Turun Seudun Vesi Oy:n ”vastaukset” edellä mainittuihin paikallisten vastustusta aiheuttaviin tekijöihin:

1. Turun seudun vedentarve on mitoitettu tulevaisuuden arvion perusteella, ja hankkeen tarkoituksena on taata sekä määrältään että laadultaan seudun vedentarve luonnollisella pohjaveden tuottotavalla.
2. Harju ei pilaannu, sillä mekaaninen puhdistus esikäsittelylaitoksella poistaa mahdolliset raskasmetallit yms., ja jatkuva tarkkailu takaa, että harjuun ei pääse likaista vettä.
3. Alue ei soistu, sillä harjuun johdetaan sama määrä vettä kuin sieltä viedään, ja sadetusalueet valitaan siten, että maaperä imee sadetusveden. Ainoastaan pintakasvillisuus muuttuu sadetusalueilla.
4. Elinkeinojen harjoittamiseen ei tule rajoituksia, vaan hanke voi tuoda uusia työpaikkoja ja monipuolistaa elinkeinorakennetta.
5. Liikkumista rajoitetaan vain pienellä alueella, ja merkittäviä maisemamuutoksia ei tule.
6. Hankkeesta mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset kustannukset korvataan.
7. Kunnat voivat tehdä imagomarkkinointia, mutta veden puhtaus ei vaarannu.

6.3 Ristiriitojen vähentäminen

Paikallisten toimijoiden ja TSV:n näkemykset tekopohjavesihankkeesta ovat erisuuntaiset. Mikäli tekopohjavesihanke voidaan toteuttaa suunnitelmien mukaan, suuri osa asukkaiden, yrittäjien ja päättäjien peloista on turhia ja jäävät toteutumatta. Kuitenkin epäilevät asenteet ja kielteiset mielikuvat elävät voimakkaina ja vaikuttavat paikallisten elämään ja toimintoihin haitallisesti. Sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arviointiprosessiin liittyy haittojen minimoinnin tarkastelu. Seuraavaksi esitetään muutamia ajatuksia, miten eriäviä näkemyksiä voitaisiin saattaa samansuuntaisiksi ja välttää ja ratkaista ristiriitoja.

Luontovaikutusten minimointi liittyy sekä harjumaisemien että pohjaveden laadun varmistamiseen. Koska kyse on suuresta ympäristömuutoshankkeesta, luontoon kohdistuvat vaikutukset ovat suurimmat ja niihin kohdistuvat pelot huomattavat. Tieto siitä, mitkä alueet rakennetaan ja mitkä tehdään sadetusalueiksi antaa käsityksen siitä, miten

hanke vaikuttaa virkistykseen. Kaiken kaikkiaan hankkeen kohdealue on koko harjun mittakaavassa pieni, ja varsinaisesti liikkuminen rajoittuu ainoastaan laitosalueilla.

Yrittäjien kanssa tulisi keskustella avoimesti mahdollisista toimintamuutoksista ja siitä, miten ympäristön tila paranee ympäristöpäästörajoitusten myötä pidemmällä aikavälillä. Aiheutuvien rajoitusten korvaamisesta keskusteleminen luo avoimuutta ja luottamusta. Tieto EU-säädösten aiheuttamasta kilpailuttamisesta ja muista työllistymiseen liittyvistä tekijöistä antaa käsityksen, että kaikilla on mahdollisuus osallistua ja hankkeessa ei ”tarkoituksellisesti” syrjitä tai väheksytä paikallisia. Paikallisten yrittäjien informointi luo ilmapiiiriä, että heidän panostaan kaivataan ja heille pyritään tarjoamaan työurakoita.

Imagomarkkinointia voidaan tehdä muun muassa tiedottamalla hankkeesta ja sen merkityksestä kunnille. Kielteisten seikkojen sijaan siitä voidaan puhua vetovoimatekijänä. Matkailun lisäämiseksi voidaan rakentaa harjuaalueelle infopisteitä, joissa kerrotaan harjun synnystä ja rakenteesta, pohjaveden muodostumisesta, virtauksista ja harjun toimimisesta veden puhdistajana sekä ihmisen vedenkäyttötavoista ja luonnonvarojen hyödyntämistavoista. Lisäksi kunnat voivat säilyttää imagon puhtaan pohjaveden paikkoina, kun hanke varmistaa vedenlaadun jatkuvan tarkkailun. Korvaussopimukset tulevat jo lainsäädännön myötä, mutta näistä tiedottaminen on olennaista, jotta tiedetään että hanke ei aiheuta ylimääräisiä kustannuksia.

Ristiriitojen ratkaisemiseksi on tärkeää tekopohjavesihankkeen vaikutuksista tiedottaminen, avoimen keskustelun lisääminen ja osallistuva yhteistyö paikallisten kanssa. Lisätiedon tarve nousi selkeästi esiin, sillä noin puolet Alastaron ja Oripään kyselyvastaajista kokee, että heillä ei ole riittävästi tietoa hankkeesta, ja suurin osa kokee tiedotuksen olleen riittämätöntä. Vaikka tiedotustilaisuuksiin on osallistuttu, näissä ei ole saatu riittävästi tietoa hankkeesta ja sen vaikutuksista. Tietoa voidaan lisätä eri kanavien kautta, kuten lehdissä, tiedotustilaisuuksilla sekä kotiin jaettavilla lehtisillä. Avoin tiedottaminen ja osallistumismahdollisuuksien takaaminen tukevat sosiaalista kestävyyttä.

Yhteenvetona seuraavat tekijät vaikuttavat siihen, miten tekopohjavesihankkeeseen liittyvää vastustusta voitaisiin vähentää ja viedä hanketta eteenpäin sosiaalis-taloudellisesti kestävästi:

- Minimoida luontomuutokset ja säilyttää veden laatu sekä kertoa avoimesti ympäristön ja veden tilasta hankkeen edetessä.
- Varmistaa alueen käytettävyys virkistykselle.
- Taata elinkeinotoimintojen jatkuvuus.
- Työllistää paikallisia asukkaita ja tarjota työtilaisuuksia paikallisille yrittäjille.
- Luoda hankkeesta ja harjusta matkailuvaltti.
- Korvaussopimusten teko ja rajoitusten välttäminen.
- Tiedottaa lisää hankkeen vaikutuksista ja luoda keskustelevaa yhteistyötä eri intressipiirien kesken siten, että eri osapuolten näkemykset tulevat huomioon otetuiksi.

VII KIRJALLISUUS

- Barrow, C. J. (2000). Social Impact Assessment. An Introduction. 230 s. Arnold, London.
- Haverinen, Risto (2000). SVA meillä ja muualla – katsaus arviointikäytäntöihin. Yhteiskuntasuunnittelu 38: 1, 21–37.
- Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi -käsikirja (2002). Stakes. 4.1.2002. <http://www.stakes.fi/sva.index.html>
- Juslén, Jyri (1995). Sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA). Monipuolisempaan suunnitteluun. Stakes, raportteja 180. 121 s. Gummerus, Saarijärvi.
- Loimaan seutukunnan kehittämiskeskus (2002a). Aluekehitys. Tavoitteet ja tehtävät. 20.6.2002. <http://www.loimaanseutu.fi/kehittamiskeskus/aluekehitys.html>
- Loimaan seutukunnan kehittämiskeskus (2002b). Loimaan seutukunnan kehittämisohjelma 2000–2006. <http://www.loimaanseutu.fi/kehittamiskeskus/aluekehitys.html>
- Oripää. Keskustan osayleiskaava (1996). Oripään kunta, Suunnittelukeskus Oy, Turku.
- Osallistumisen ja vuorovaikutuksen suunnittelu (2000). Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. <http://www.vyh.fi/aluekayt/kaavat/osa5.htm>
- Paldanius, Jari (1997). Vuorovaikutteisen suunnittelun kokemuksia Suomessa. Suomen ympäristö 107. Ympäristöministeriö, Ympäristöpolitiikan osasto. 67 s. Oy Edita Ab, Helsinki.
- Tilastokeskus (2001/2002). Tilastoaineistot. Tilastokeskus / Loimaan seutukunnan kehittämiskeskus.
- SVA-opas. Käytännön näkökulma sosiaalisten vaikutusten arviointiin. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2, Ehkäisevän sosiaali- ja terveystieteiden osasto. 31 s. Oy Edita Ab, Helsinki.
- Turun seudun tekopohjavesihanke. Ympäristövaikutusten arviointiselostus (2001). Turun Seudun Vesi Oy / Jaakko Pöyry Infra, Maa ja Vesi. 29.6.2001.
- Turun seudun tekopohjavesihanke. Yleissuunnitelman yhteenveto (2002). Turun Seudun Vesi Oy / Jaakko Pöyry Infra, Maa ja Vesi Oy.
- Ympäristövaikutusten arviointi. Ihmisiin kohdistuvat terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset (1999). Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 1. 51 s. Oy Edita Ab, Helsinki.

LIITE 1**Hyvä Alastaron / Oripään kunnan asukas**

Tällä kyselytutkimuksella selvitetään Turun seudun tekopohjavesihankkeen ihmisiin, talouteen ja yritystoimintaan kohdistuvia vaikutuksia Alastaron ja Oripään kunnissa. Tutkimus tehdään, koska tekopohjavesihankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa sosiaaliset ja taloudelliset tekijät käytiin läpi vain vähäisin osin, minkä vuoksi lisätutkimus on nähty tarpeelliseksi. Tavoitteena on selvittää kuntien asukkaiden, yritysten, viranomaisten ja poliittisten päättäjien tietämystä ja mielipiteitä hankkeesta, sen arvioituista vaikutuksista ja osallistumismahdollisuuksista hankkeen suunnitteluun. Tutkimus tehdään Turun yliopiston maantieteen laitoksella, ja se toteutetaan Alastaron ja Oripään kuntien, Loimaan seutukunnan kehittämiskeskuksen ja Turun Seudun Vesi Oy:n toimeksiannosta.

Toivon, että voisitte osallistua tutkimukseen vastaamalla alla oleviin kysymyksiin ja palauttaa täytetyn lomakkeen maantieteen laitokselle huhtikuun 19. päivään mennessä mukana tullessa kirjekuoressa. Postimaksu on jo maksettu. Henkilöllisyytenne ei tule missään tutkimuksen vaiheessa esiin.

Yhteistyöterveisin

Anne Virtanen
Maantieteen laitos
20014 Turun yliopisto
Puh: 02 - 333 5587
S-posti: annevir@utu.fi

Monivalintakysymyksiin vastataan rastittamalla oikea vaihtoehto / oikeat vaihtoehdot, ja avoimiin kysymyksiin kirjoitetaan vastaus omin sanoin.

A) Taustatiedot

1. Sukupuolenne ☐ Nainen ☐ Mies
2. Ikänne _____
3. Montako henkeä taloudessanne on? _____ aikuista, _____ lasta
4. Millä alalla työskentelette? _____
5. Asuinkuntanne ja -kylä? _____

B) Yleiset näkemykset tekopohjavesihankkeesta

1. Kuinka kauan olette tiennyt hankkeesta? _____
2. Kuka on tekopohjavesihankkeen takana? _____

3. Tiedättekö milloin tekopohjavesilaitos on tarkoitus rakentaa?
☐ Kyllä
☐ En
4. Jos kyllä, niin milloin? _____
5. Onko tekopohjavesihanke mielestänne
☐ Eduksi teille itsellenne
☐ Eduksi kunnallenne
☐ Eduksi muille alueille
☐ Haitaksi teille itsellenne
☐ Haitaksi kunnallenne
☐ En osaa sanoa

C) Jos toimitte yrittäjänä, vastatkaa seuraaviin kysymyksiin. Muussa tapauksessa jatkakaa kohdasta D.

1. Mikä on elinkeinoalanne? _____
2. Mitkä uskotte olevan tekopohjavesihankkeen tärkeimmät myönteiset ja kielteiset vaikutukset elinkeinonne harjoittamisen kannalta?
a) Myönteiset: _____

b) Kielteiset: _____

3. Onko hanke tähän mennessä vaikuttanut elinkeinonne harjoittamiseen?
☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa
4. Miten kyllä/ei? _____

5. Onko tekopohjavesihanke vaikuttanut elinkeinonne harjoittamisen tulevaisuuden suunnitelmiin?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

6. Miten kyllä/ei? _____

7. Koetteko, että hankkeesta on tai voisi olla toiminnallenne tai yrityksenne markkinoinnille

- ☐ Hyötyä
- ☐ Haittaa
- ☐ En osaa sanoa

8. Jos on hyötyä tai haittaa, niin miten? _____

9. Miten mielestänne hanketta tulisi viedä eteenpäin, jotta sillä olisi myönteisiä vaikutuksia elinkeinollenne / yrityksellenne? _____

D) Tekopohjavesihankkeen vaikutukset elämäntapaan ja talouteen

1. Missä tarkoituksessa käytätte Virttaankankaan aluetta? _____

2. Kuinka usein käytätte Virttaankankaan aluetta?

- ☐ Monta kertaa viikossa
- ☐ Kerran viikossa
- ☐ Kerran kuukaudessa
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

3. Miten uskotte tekopohjavesihankkeen vaikuttavan alueen käyttöönne? _____

4. Uskotteko tekopohjavesihankkeella olevan vaikutusta

- ☐ Elinympäristönne viihtyisyyteen
- ☐ Virkistysalueisiin ja -reitteihin ja niiden käyttöön
- ☐ Liikkumistottumuksiinne
- ☐ Harrastuksiinne
- ☐ Työntekomahdollisuuksiinne
- ☐ Yhteisöllisyyden tunteen voimistumiseen
- ☐ Terveysteenne
- ☐ Turvallisuuden tunteeseen
- ☐ Johonkin muuhun, mihin? _____

5. Miten uskotte hankkeen vaikuttavan em. tekijöihin? _____

6. Vaikuttaako tekopohjavesihanke muuttohalukkuuteenne kunnasta?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

7. Miksi? _____

8. Uskotteko hankkeen vaikuttavan elinkeinojen harjoittamiseen

- ☐ Teidän omalla kohdalla
- ☐ Yleisesti kunnassa
- ☐ En osaa sanoa

9. Jos vaikuttaa, niin miten? _____

10. Uskotteko tekopohjavesihankkeen vaikuttavan taloudelliseen toimeentuloon-

- ☐ ne?
- ☐ Myönteisesti
- ☐ Kielteisesti
- ☐ Ei vaikutusta
- ☐ En osaa sanoa

11. Jos vaikuttaa, niin miten? _____

12. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia uskotte hankkeella olevan kunnalle yleisesti?

- ☐ Yrityskanta laajenee
- ☐ Yrityskanta pienenee ja yksipuolistuu
- ☐ Elinkeinorakenne monipuolistuu
- ☐ Maa- ja metsätalous vaikeutuu
- ☐ Verotulot lisääntyvät
- ☐ Kustannukset lisääntyvät ja veroäyri nousee
- ☐ Jotain muuta, mitä? _____
- ☐ En osaa sanoa

13. Minkä alan työpaikkoja uskotte hankkeen tuovan kuntaan? _____

14. Entä minkä alan työpaikat mahdollisesti vähenevät? _____

15. Miten uskotte työpaikkamäärien kehittyvän tekopohjavesihankkeen rakentamisaikana ja sen valmistumisen jälkeen?

	Työpaikat vähenevät	lisääntyvät	Ei vaikutusta
Rakentamisaikana	☐	☐	☐
Hankkeen valmistumisen jälkeen	☐	☐	☐

16. Miten uskotte hankkeen vaikuttavan kunnan elinkeinorakenteeseen

	Vähenee	Lisääntyy	Ei vaikutusta
Maa- ja metsätalous	☐	☐	☐
Teollisuustoiminta	☐	☐	☐
Palvelualat	☐	☐	☐
Matkailuelinkeinot	☐	☐	☐
Jotenkin muuten, miten? _____			

17. Uskotteko tekopohjavesihankkeen vaikuttavan maan ja kiinteistöjen arvonnousuun

- ☐ Virttaankankaan läheisyydessä
- ☐ Muualla kunnassa
- ☐ En osaa sanoa

18. Miten uskotte hankkeen vaikuttavan kunnan yritystoimintaan?

Rakentamisaikana _____

Hankkeen valmistumisen jälkeen _____

E) Tekopohjavesihankkeen vaikutukset ympäristöön

1. Koetteko tekopohjavesihankkeen vaikutuksen seuraaviin tekijöihin olevan

	Suuri	Kohtalainen	Vähäinen	Ei vaik.	Eos
Rakennettu ympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
Luonto	☐	☐	☐	☐	☐
Maisema-arvot	☐	☐	☐	☐	☐
Paikan yleinen viihtyisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Alueen käytettävyys virkistykseen	☐	☐	☐	☐	☐
Alueen käytettävyys elinkeinojen harjoittamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Pohjaveden laatu ja määrä	☐	☐	☐	☐	☐

2. Jos uskotte tekopohjavesihankkeen vaikuttavan seuraaviin tekijöihin, niin millä tavalla?

a) Rakennettu ympäristö _____

b) Luonto _____

c) Maisema _____

3. Uskotteko pohjaveden määrän hankkeen myötä

- ☐ Vähenevän ja johtavan metsän kasvun hidastumiseen
- ☐ Lisääntyvän ja johtavan metsärakenteen muutoksiin
- ☐ Pysyvän ennallaan
- ☐ Jotain muuta, mitä? _____
- ☐ En osaa sanoa

4. Millaisia vaikutuksia hankkeella on mielestänne pohjaveden laatuun?

- ☐ Laatu paranee
- ☐ Vesi ei ole yhtä puhdasta kuin ”aito” pohjavesi
- ☐ Aiheuttaa haju- ja makuhaittoja
- ☐ Ei eroa aikaisempaan
- ☐ Jotain muuta, mitä? _____
- ☐ En osaa sanoa

5. Koetteko tekopohjavesihankkeen olevan turvallinen

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Talousveden saannin ja laadun kannalta	☐	☐	☐
Onnettomuuksien suhteen	☐	☐	☐
Luonnon säilymisen kannalta	☐	☐	☐

6. Pelkäätekö tekopohjavesihankkeen aiheuttavan haittoja

- ☐ Rakentamisvaiheessa
- ☐ Valmistuttuaan
- ☐ En osaa sanoa

7. Jos aiheuttaa, niin mitä? _____

8. Koetteko hankkeen tekevän kunnastanne

- ☐ Viihtyisän virkistysalueen
- ☐ Korkeatasoisen työpaikka- ja asuinalueen
- ☐ Maisema-arvoiltaan ja virkistyskäytöltään pilatun kunnan
- ☐ Taloudeltaan ja yritystoiminnaltaan kehittyvän kunnan
- ☐ Taloudeltaan ja yritystoiminnaltaan heikentyvän kunnan
- ☐ Jotain muuta, mitä? _____

9. Koetteko tekopohjavesihankkeen

- ☐ Parantavan elinympäristöänne ja muodostavan kunnasta viihtyisän asuinpaikan
- ☐ Parantavan elinympäristöänne mutta heikentävän kunnan taloutta
- ☐ Heikentävän elinympäristöänne mutta vahvistavan kunnan taloutta
- ☐ Heikentävän elinkeinomahdollisuuksia ja asuinviihtyisyyttä
- ☐ Jotain muuta, mitä? _____

10. Mitkä ovat mielestänne kolme tärkeintä vaikutusta, jotka hankkeella on elinympäristönne viihtyvyyteen ja elinkyykyyn?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

F) Tiedotus ja osallistumismahdollisuudet

1. Onko teillä mielestänne riittävästi tietoa tekopohjavesihankkeesta?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

2. Mistä olette saanut tietoa hankkeesta? _____

3. Onko tiedotus hankkeesta ja sen oletetuista vaikutuksista ollut mielestänne riittävää?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

4. Jos ei, niin mitä olisitte kaivannut enemmän? _____

5. Oletteko osallistunut tekopohjavesihankkeen tiedotustilaisuuksiin?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

6. Oletteko muuten osallistunut hankkeeseen?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

7. Jos kyllä, niin miten? _____

8. Ovatko osallistumismahdollisuudet olleet mielestänne riittävät?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

9. Jos eivät, niin miten niitä olisi voinut parantaa? _____

10. Oletteko mielestänne pystynyt vaikuttamaan hankkeen suunnitteluun ja etenemiseen?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

11. Jos ette, niin mitkä ovat mielestänne tärkeimmät syyt siihen? _____

12. Miten olisitte halunnut vaikuttaa enemmän? _____

G) Jos taloudessanne asuu 14–19 -vuotias henkilö, pyytäkää häntä täyttämään seuraavat kohdat. Muussa tapauksessa, kiitos vastauksistanne ja palauttakaa kyselylomake mukana tullessa kirjekuoressa.

1. Ikä ja sukupuoli _____
2. Oletteko kiinnostunut tekopohjavesihankkeesta?
☐ Kyllä
☐ En
☐ En osaa sanoa
3. Miksi kyllä / ei? _____

4. Tiedot tekopohjavesihankkeesta (kirjoittakaa vastauksenne riveille tai jos ette osaa vastata, niin kirjoittakaa: en tiedä)
a) Koska tekopohjavesilaitos on tarkoitus rakentaa? _____
b) Mitä tietämyksenne perusteella tekopohjavesihankkeessa on tarkoitus rakentaa?

c) Mitkä ovat hankkeen tärkeimmät vaikutukset kunnalle? _____

5. Koetteko tekopohjavesihankkeen kokonaisuudessaan
☐ Myönteisenä
☐ Kielteisenä
☐ En osaa sanoa
6. Miksi koette sen myönteisenä / kielteisenä? _____

7. Uskotteko, että hankkeella on mahdollisesti vaikutusta halukkuuteesi asua kunnassa tulevaisuudessa?
☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

8. Millä tavalla hanke vaikuttaa asumishalukkuuteen?

- ☐ Lisää halua pysyä kunnassa
- ☐ Lisää muuttohalukkuutta muualle
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Jotain muuta, mitä? _____

9. Uskoteko tekopohjavesihankkeen vaikuttavan tulevaisuudessa

	Myönteisesti	Kielteisesti	Eos
Työntekomahdollisuuksiin kunnassa	☐	☐	☐
Elinympäristön viihtyisyyteen	☐	☐	☐
Yhteisöön kuulumiseen	☐	☐	☐
Kunnan taloudelliseen tilanteeseen	☐	☐	☐
Kunnan maineeseen	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? _____			

10. Onko teillä ideaa, miten hankkeeseen liittyen voisitte luoda itsellenne työpaikan kunnassa?

KIITOS KYSELYYN OSALLISTUMISESTA!